

AKYÜZ YAYINLAR I KİTAP NO : 1 8

TURA N DURSUN N 1 . BASI M TEMMUZ-9 0

BASKI : Yalçın Ofset • Dizgi • CİLT :

AKYÜZ YAYINLAR I Neşet Ömer Sok . Kadıköy Merk . No: 10/12 4

Tel: 34 7 0 8 2 7 - 34 9 4 3 1 4

ÖNSÖZ

Kulleteyn, 12 yaşım a deği n ola n yaşamımı n

İsterseniz "roman " demeyin ;

Kimi d e

olduğu,

adayları, okuna n

gerçek . Kahraman ı ola n

gerçekteki

kesitinden alınm a gerçekte r hepsi . Şeye ışı k tutaca k

"Türko", bende n başkas ı değil . Kiş i v e ye r adlarında n çoğ u gerçek .

Tümüyl e belgese l nitelikte . Dinse l konular ,

dünyasındaki e n sağla m kaynaklar a dayalıdı r v e işlendiğ i gib i

â n kanıtlanabilir . Yaşayı ş biçimi , "laki"lcr , yan i

kitaplar , der s okum a biçimleri ,

baştan son a bire r gerçek . Adın ı kitab a verdiği m

d e öyle.. . Doğ u Anadolu'nu n ço k öneml i bi r

bulacaklardı r b u kitapta .

v e araştırmacılar , ço k

durum a getiriyo r v e

Kurallarını binlerc e yıllı k ilkeliklerde n ala n v e bugü n in sanımıza, dahas ı tü m İnsanlığ a giydirilmey e çalışıla n esk i elbise , "Şeriat" nedir , n e değildir ? İnsanları , kitleler i

kimlerin desteğiyl e bun u sağlıyor ? Kim i boşluklar ı şeyh , ağa , moll a üçlüsü nası l dolduruyor ? B u üçlü , güçlerin i resm i yönetimlerle d e birleştirence, egeme n olduğu yörelerd e nası l karanlı k üreti m merkezler i kuruyor v e ışı k sızması n diy e nası l önleme r alıyor , nası l kalı n kalı n duvarlar örüyor ? B u sorular a v e dah a nic e nicelerin e cevaplar , ipuçlar ı

b u zaten .

Teme l ama ç

Anlatılırken gerçekler i örtm e yolun a gidilmemiştir . Olduğ u gib i sunulmuştur he r şey . Bilindiğ i gib i dürüstlük , açıklıkta . Ka -

karanlı k olur .

karanlıkt a yaşarlar . Yalan , sahte

gü n

zincirle r

lik v e sayılamayaca k kada r kötülü k d e b u alanda . B u

ışığına çıkarılmadıkça , ilkelikler , kafalara ,

kınlamaz v e dah a güze l bi r dünyanı n yol u açılmaz . Kulleteyn' i hazırlarken b u yold a bi r katkı s ı olsu n istedim . Olacağın a d a e n küçü k

bir kuşku m yok .

Bu kitapl a birlikte , 2000' e Doğru'd a v e başk a dergilerd e yayınlanmış, kim i d e yayınlanmamı ş ola n yazılarımda n oluşm a "Di n

Bu" adlı bi r kitabı m (Kayna k şey, dah a güze l bi r düny a için.. .

elinizd e olacaktır . He r

5

Sıradan bi r gündü .

Namaz hazırlığı . Abdes t gerekti . Temel ama ç "günahlarda n arınmak" .

dörtge n

Am a başk a türlü s ü .

çevresine . "Taharet " v e

çevresind e

Bacakla r

"abdest" için . Kim i yatakta , kolla r sıvalı . Kim i

bir ye r bulm a çabasında , dolaşmakta . Kim i yerin i bulmu ş olmanı n rahatlığı içind e kışın ı açıp
çökmüş ; kim i

arasındakiler salkı m saçak . Hav a d a sıca k m ı sıcak . "Va y

Kışları nı açanla r

kesiminde . Bira z sonra , bi r

kulleteyne, bi r baca k arasın a gidi p gele n eller , başlattığı şapı r

ta m bi r cümbüş e dönüştürecekti . He m d e n e cümbüş !

başlamıştı

yırtıkları sallana n

yamal ı y a d a

çilel i yaşamd a

Bacaklardakilerin tümü , çoğ u çulda n

şeyler , te k tü k d e ols a kim i şanslılard a bulunan ak ı gitmi ş donla r n e vars a sıyrılmış t ı aşağıya
. Cömcrleş c

"Malla r meydanda"yd ı hep . Bacakla r arasındak i

genellikle kara , kıll ı kokus u çevresin e yayılı r biçim d e terli . "Üçl ü takımlar, çalışırken , oturu p
kalkarken , sıca kt a

bacakların arasından , bi r sür e içi n d e ols a kurtulu p özgürlüğüne kavuşmuş olmanı n keyfiyl e sarkmış ; bulabildiğ i havay ı soluyordu. Özgürlü k n e güze l şeydi . Yıkanma , serinleme . "Ohhh.. ." Takımlar yıkanıyord u d a yıkanıyordu .

değilse bil e terle r gidiyordu . Kulleteyni n suyunu n kirli ,

(sümüklü) oluşun a aldıra n yoktu . Hi ç d e olmamışt ı zaten . Olsayd ı ço k yadırganırdı. He r nama z öncesini n doyulma z keyf i yaşıanıyordu .

gelen

büyü k mutluluk . Şapu r

mırıldanmalara ,

şapur . Kirle r

konuşmalara , derinde n

Bi r

Kulleteyni n

kendine gelme , bi r yenilenm e oluyord u he r

ayrılmazları durumundak i kadın , çolu k çucukl a birlikt e paylaşıla n b u

durum, yaşamı n ca n

Ve iş t e Husso . Tozuyla , toprağıyla , çerçöplü , sama n dolu , ir i m i

7

iri Bi r insa n azmanı . Kimin e gör e kimin e göreyse erkek" ! öylesin e sıyırmışt ı ki , takımları heme n tümüyl e meydanda . Koc a gövd e bükülü p

Ama o takımlar , seyirli k m i seyirlik . kurba n

Bakışları, oradak i he r şey i v e herkes i egemenliğ i altın a almış ; yanındakiler, kulleteyn çevresindekiler , bira z ötedek i cam i

ve kuUeteyn i çevreleyn e arasınd a bölünmüştü . "Huss o ki Hussoü! " Eğild i kuUeteyn e biraz . elin i soktu . "temi z su" dediğinde n alı p çarpt ı "taharet " bölgesine . Takım ı üzerind e şaklattığı sul u elini n çıkardığı v e çevred e duyula n ses , he r zamank i gibi cümbüş e cümbüş kaüyordu . Ayrıc a b u seste n anlatma k istediği d e belliydi . Bi r daha , bi r daha.. . Çarpışla r gerçekte n görkemliydi . Kıll ı bacakla r arasındak i takım ı d a kuşkusuz .

çığlık kopara n sular , önc e sersemliyor ; sonr a nerede n geldiğın i

asıl yerin e yöneliyordu . Önc e açılı p sergilenmi ş ola n kıçın ik i tümseğın i v e deresin i doldurmu ş ola n

arasında yürüyü p yayılıyor ; dah a sonr a d a akı p gidiyord u kulleteyne . Yani geldiğ i yere.. . Dörtgeni n kıyıları , b u tü r dökülü p akmalarl a ye r yer aşınmıştı . KuUeteynde n alma n sular , yin e kulleteyn e verilirdi . Suları eksilmesi n derecesine . Dipte n ço k a z kaynayı p çıkan , akağında bir sama n çöpün ü bil e sürükleyi p götüremeyece k ölçüd e güçsü z akması nedeniyl e durağa n ("râkid") sayıla n b u havuzdak i suyu n tükenmemesinde bunu n d a pay ı a z değildi .

Bir ye l esti , kulleteyni n çevresindek i çöplükt e sıçtıktan sonr a bokuna bakı p oynaya n bi r çocuğu n entarisin i çadırılaştırdı , oradak i v e çevredeki küllerden , çöplerde n bi r kesimin i toplayı p kulleteyn e doldurdu . He r zamank i gibi.. .

Bir gürült ü patırd ı d a abdes t alanla r kesiminde . Yüzler e çarpıla n suların sesleri , kıçlar a yarışıyor . Ayrıc a konuşmalar, kırık dökü k Arapç a du a mırıldanmaları , burun a s u çekmeler, boğa z çalkalamaları , boğa z ayıklamalar ı v e gürültül ü

kulleteyni n içindekiler i hede f ala n tükürmeler . Tümünden çıka n sesle r birbirin i tamamlıyor ; nama z hazırlığın ı yansıttığı içi n d e "kutsallık " kazanıyordu .

(molla) diy e çağırılmas ı içi n küçü k bi r basamağ ı kalmı ş

oları Seydo'da oradaydı . Abdest arasında . Başında keçeleşmiş terliğiyle (takke) , omuz başlarında pamuklu çikmiş ceketini , kirde n n e rengi n e d e malı bell i olan işliğ i (gömlek) , paçalarını n bir i uzun öbür ü kısa yamalı şalvarı , cini cini bakışları v e d e

diyordu sanki . Gururluydu . adı verile n yüksek dereceli

yanı d i n öğrencileri) arasındaydı çünkü . Şeriatı d a iyice ezberlediğ i için herkes e işittir e işittir e bir du a mırıldanıyordu .

şivesine ve fıkhıdaki kalıpların a uygun Nicelerini

Kolları sıvalı , abdest e girişmişti . Elini uzattı , ama yetişemed i kulleteyne . Bir ayağın ı aşağıdaki bir taşa koydu , sarkar gibi eğildi , artık yetişebiliyordu . Sağ elini soktu . Şeriaü n s u dediğ i sıvının yüzündekileri o yan a b u yan a itti . Abdest suyu yer i açmakt ı çabası . Am a itilenler , hızlı a ger i geliyo r v e heme n esk i durumun u alıyordu . tümü . Şeriatı n s u dediğ i şe y buharlaşara k uçup gitmesin diy e güçbirliğ i etmişle r gibiydi . Seydo , te k ell e savaşı kazanamayacağını anlayınca , öbür elini d e soktu . Küreleşe n v e süpürgeleşen elle r iş e yaramıştı b u kez . Avuçla "su " alacak ölçüde yer

avuçladığı şeyle suratın ı yıkadı . Bir daha , bir daha . Bir avuç da ağzına götürdü . Avurtların ı dolduru p boşalttı . Boğazında n çıkardıkları , avuçladığı yerdekiler e eklenmişti . "Sünnet" i ta m yerine getirmek için boğazın ı iyice ayıklayarak , ü ç ke z yapmıştı b u işi . Her işi ü ç ke z yapmakt a gerekliydi . Burnun a d a alıp boşalttı ,

Fırt ede n "firtık"la r (sümükler) , fırlayı p kulleteyndek i yerini alıyordu . Ustalıkla yapılıyord u b u da . Abdest alm a yerinde n çevrey e itilenler ama n vermediğ i için he r yıkama işini çabuk yapmaya çalışıyordu . Seydo , yin e d e sünnet i yerine getirmekt e titizdi , eksi k birşey bırakmıyordu . B i avuç da yüzün e alıp çarptı . eliyle yüzünden sıyırdığı kirl i suları emere k ağzında topladı v e fırlattı . Yin e ustalıkla , yin e kulleteyne . Abdestini n ötek i işlerin i d e yerine getirdikten sonra doğruldu . İslak elini cebine soktu , içindekilerle kabarıp torbalaşmış olan cebini karıştırdı , sümüklerle sertleşmiş kirl i mendilini çıkardı sonunda . Bir güze l silindi . Silini ş d e görkemliydi . Yüzünü kolların ı kuruttu . İşliğini n kolların ı indirdi , ilikledi . Heps i yerliyerindeydi , heps i Şeriatı n dediğ in e uygundu . Artık hazı r sayılırdı

namaza.

Taharet ve abdest için koşulu p üşüşülen , kim i zama n d a kap-kaca k

yıkamak y a d a yemekli k s u içi n uzanıla n "su " Şeriatın belirlediğ i ölçüle r içindeydi . "Kulleteyn" , "ik i kule " (yaklaş ı k 13 ton) s u demek . Durağ a n bi r suyu n temi z içi n Şafii mezhebin e gör e b u kada r olmas ı yeterliydi . Dah a a z olamazdı . B u kadar old u mu , içind e n e bulunurs a bulunsu n "temiz"d i artık . "Pislik"lerle dol u bil e Doluyd u zâten . görüş t e bataklı k bil e

Görünüş öyleydi . Zama n zama n yıkana n bulaş ıkların , s u almak içi n daldırıla n yağlı , isl i tencereleri n bırakt ı ğ ı yağlar , isler , bulaş ıklar v e atıla n türl ü pisliklerl e vıcı k vıcıktı . Yüzündeki , bez , tezek, odu n parçalan , kim i kanlı , kim i yeş ilimsi , to p to p y a d a uzayı p ş uraya buray a tutunmu ş (sümükler) , dah a bi r nic e şey ; kalınca bi r tabak a oluşturuyordu . Şeriat ı n burad a s u dediğ i şeyse , b u tabakanın ye r ye r bölünü p parçaland ı ğ ı kesimlerd e kendin i gösterebiliyordu ancak . Türl ü renkle r arasında . Am a made m k i Şeria t temiz demişti , temizdi . Şeria t ney e pi s diyorsa , pi s ola n d a oydu .

Yani belirleyici , Şeriat'tı . Or a halkın ı ha k etmediğ i , belk i d e başlang ıçta tiksindiğ i o durum a soka n da .

Hemen yakınınd a küllükle r (çöplükler) . Küllüklerde n tepeler , tepecikler. Kuşakla r boy u dökülegele n küllerden , çöplerde n oluş m a alçaklı yüksekli . Çiğnen e çiğnen e iyic e bastırılmam ı ş olsayd ı he r bir i koca bi r da ğ olurdu . Bire r soluklanma , dikilme , gezini p dolaş ma ,

oturma , karş ılıklı (şakalaş ma) , "kaççe"le r (kızlar) ve "kuro"la r (oğlanlar) aras ı kaçama k bakış larl a sevg i alış veriş i , iş aretleş me, ahbapla r aras ı söyleş me , dertlile r aras ı dertleş m e v e

yan i kulletey n kesimiyle , ayrıc a cam i

kaynaş ıp bütünleş m e yerleri . Genellikl e yeri n dibin e gömülü, bir-ik i kar ı ş boynundak i v e kurusu n d a kış ı n

diy e to p to p y a d a yass ı yass ı hayva n

duvarlardan , damlarında n v e bacalarında n bell i ola n evleri n halk ı

Küllükler, evleri n heme n önünde . Küllüklerd e all ı güll ü

çocuklar, gençler , yaş lılar . Genellikl e ayakla r çıplak , yar ı k

yarıkla r küllerl e dolmuş . Yüzle r kavruk , uçuk , renkle r oluk. Kim i kad ı n yaş maklı , kim i kad ı n yaş maks ı z am a ürkek . Entar i iye giyile n şeyle r ka t kat , topuklar a de k uzun . Kim i ezgin y a d a dünyay ı umursama z bakış lı , kim i canl ı v e küllükt e d e itebilir olduğ u kanıtla r türde n çiçekle r gibi . Kimini n

durgunluğundan vurgunlu k okunmakta . Vurgu n olduğ u

varamamaktan. Kimiys e cıvı l cıvıl . Cilves i bil e va r kendin e özgü . İşt e kara am a güzelc e bi r kaççe . Bakışlar ı kulleteyde . belk i d e "malın ı sergilemiş olan " Husso'yl a ilgili . Belk i Huss o d a onunl a ilgilenmekte .

de olabilirler , kimbilir . Yin e küllüklerde , kovalanan , ta ş atılan, e l - çubu k sallana n tavuklar . Bunla r d a küllü k halkında n sayılır . Ama bi r başk a sınıf . Kim i yiyece k bulma k içi n küllüğ ü eşelemekte .

Bulup çıkardıkların ı d a ived i ived i taşığın a göndermekte. Kimiys e baya t yiyeceklerde n çok , tazeleriyl e ilgileniyor . Orada burad a taz e taz e dura n çocu k bokların a üşüşmüş . Daldırdıklar ı pençeleri v e gagalar ı kocama n kocama n olmu ş

Çok dah a tazesin i eld e etmey e saldıranla r d a var : çocukları n kışlarında n çıkanlara gö z dikmişler . Varı p varı p

dol u bağırı p çağırmanın , sallamaların , koc a koca taşla r atmaları n hiçbi r zarar ı yok . İşt e ağlaya n bi r çocuk . Kıç ı didilip yaralandığ ı içi n ağlıyor . Yanın a koşa n annesi , bokl u v e kanl ı kıçın silinmesi , bağırmala r v e tavukları n kovalanmaları . Kim i çocuklar birlikte , ellerindekile r v e d e verimli v e işt a h çekicidi r tavukla r için . Ellerinden , ağızlarında n alını p kaçırılmalar yüzünde n ağlaya n çocukla r d a eksi k değil . Am a

olamazlar . yaşamaktalar . Çocukları n çoğ u cılız , hemen tüm ü ayn ı görünüm ü sergilemekte . Kışları , karınların a deği n açık. tümüyl e çıplak . Ser t havalard a Tümün e yakın ı son derec e kirli . Ağız , yü z d e öyle . Ye r ye r kurumu ş bulaşıklar ,

kirler v e islerl e kaplı . Öyleyke n seviml i çoğu . Kirlerine , bulaşıklarına bakmada n sevi p okşayanları , öpü p kucaklayanlar ı var . Her yan ı sara n bi r koku . dah a doğrus u türl ü kokular . Am a kims e rahatsız değil . Çünk ü kokula r d a oralı .

Birkaç adı m öted e Kartall ı Köy ü Camii . V e camiin , çoğun u

(molla) adaylarını n oluşturduğ u cemaati . He r nama z vaktind e görüntü ayn ı olur . İnandıklar ı "kader"ler i gibi . Namaz a hazırlanı p gelmişler, Genellikl e di n üstüne ,

Kulleteyn - Küllükle r - Cami . Kartall ı Köyü'nü n

önemlilerinden . Burala r v e buradakiler , kendin e bir dünya . Başk a dünyala r pe k bilinmediğ i içi n istekler , düşle r İnsanlar kend i içind e mutlu , kend i içind e mutsuz . Uçsu z bucaksı z v e

topraklarda, karınca yuvaları gibi yerlerin e gömül ü ötek i köylerdeki de öyle . E n a z 8 ayla n kışta geçe n b u dünyalard a dedeler , nineler nası l geli p gitmişlers e torunlar ı d a öyl e yaşamakta. Dünyalan n değişmes i içi n d e bi r nede n yok .

Dilini çıkarmı ş "lehley e gele n bi r köpek . Bell i k i sıcaktan bunalım ı ş v e susamış . Kulleteyni n çevresindekileri n iyic e seyrekleşt iğini görmü ş olmalı . Yaklaşt ı kulleteyne . Önc e bi r sağm a soluna baktı . Sonr a başın ı uzattı . Suyu n yüzündekiler i burnuyl a iti p yer açtı . N e d e iy i olmuşt u . N e va r k i Seyd o görd ü onu . Bi r ta ş alı p attı zavallıya . Tutturmuştu . Zavallıcı k ac ı ac ı seslerl e uzaklaşt ı .

Ve işte "Türko" . yaşlarında bir çocuk . Türk olduğu için almıştı bu adı . Seydo'ya yaklaştı .

- Bir

sorma histirim .

- Sor "bavemin "

Sor beni m babo ! Sor kurban ! Ne dirsen

sor!

- Sen bu pis sud a abdes t

- sen ne dirsin ula ? Kulletey n hi ç pi s olur

- Olmuş işte ! Sen de alı p ağzın a

Ula kurba n sen Şeriat i bilmirsin . Şeria t kulletey n e "pis " deme z hâşâ. Sen gi t dersin i oku ! "Mes'le derin" , öğrenirsin hamma (ama) illerde (ilerde) . Had i kurba n gi t sen çalış , hadi ! çalış dersine !

"Derin çok derslerde öğrenebilecekti ancak . "Şeriat " okunurken, "fıkı h okunurken , içeren

ve benzerleri Oys a babası "Türk " olduğu için "Türko " diye çağrılan çocu k daha yeni gelmişti i Kartall ı Köyü'ne okumaya . Daha çok başlardaydı . okuyordu , ama

Ne var ki "mes'le , Seydo'nu n söylediği gibi "derin " miydi gerçekten? "Derinlik " nes i vardı ? ortadaydı . Yüzünde görülüp duruyordu kulleteynin . Şeria t "temiz " deyince bunla r nasıl "temiz " olabilirdi ? He m de göz göre Düşündü , çok düşündü çocuk . Karıştı m ı karıştı kafası . Üst üst e binmiş kaba rı p gelirken önüne çıkana kayığı batırması işte n bile olmaya n korkun ç dalgalar gibi büyüyen düşüncelerde n uzaklaşma k istercesine de gidi p dersine koyuldu :

nasran... "

"Şekere yeşkür ü

"Ketebe yektüb ü ketben.. . "

Babası

okutsu n diy e d e

okusun , "ço k büyü k âlim " ol su n diy e Kartall ı

getirdiğind e korusu n diy e Şey h

Molla Nasır' a tesli m etmişti . Am a n e çocu k Kürtçe biliyordu , n e d e Molla Nasır Türkçe . He m Kürtçe'yi , he m

Hafiz Celâl . Moll a

yükse k basamakl ı

bile n bir i

alıyordu .

"nahv"i ,

Çocuğ u onu n okutmas ı uygu n görüldü . Geçic i bi r sür e için . Çocu k Kürtçe'yi öğrenen e dek . Öğrenecekti . He m d e kend i anadilin i unutaca k

Kürtçe'y i de , Arapça'y ı da ,

beyan" (Ara p edebiyatı) dene n dersler i d e

öğrenecekti bi r bir . Babası

Genellikle

(dan a

Hâtm'la

düşlediğ in e koşu t

* *

yapard ı Abdul . Bira z

ve mevli t okuduğ u içi n herkesi n "Güll ü Hanım " dediğ i du l anasını n "ölüden-diriden" aldıklar ı ablas ı "Gülbeyaz"l a birlikt e geçinmelerin e yetmiyordu. Abdul , evlenecekt i d e Üstelik . "Göz ü düştüğü " Kür t kız ı

aldığ ı d a yetmeyinc e Adana'y a çalışmaya gitmiş , beş-o n kuru ş kazanı p getirmişti . Dah a evlenmediğ i Kürt kızında n doğacağın a v e okuyacağın a kesi n gözüyl e baktığ ı oğluna! Adın ı bil e

koymuştu oğunun : "Duran" . "Dursun" , yan i

yaşasın diy e

ad ı uygu n

Güllü Hanım , Abdul'un , oğun a kita p aldıkları m bilmiyord u daha . Abdul d a n e kazandığını ,
nereler e verdiğini , elind e n e kada r kaldığın ı

anlatmalıydı

- Ana , a l ř u

- Veren e kurban !

- ř u d a bacım a (ablay a bac ı denirdi) .

- Veren e kurban .

14

- Şunlar ı d a kendim e aldım . - Du r hele , nişanlına ,

almadı n m ı ula !

- Alacaktım , am a baktı m k i para m kalmıyo r vazgeçtim . Gönlü n

alırsın sen . Be n d e söylerim .

- E y neydi m (n e yapayım) , olur !

-

d e kita p aldı m ana .

- Ey , ço k e y d e kita p alaca k halımı z (hâlimiz , durumumuz)

vardı oğul !

- "Yüzü m ayağını n altına " (utanılaca k konulard a böyl e denirdi)

kitapları torunun a aldım !

- Du r hel e ul a (ulan) hang i

- Kür t kız ı

olaca k oğlana .

- Tevb e

âli m olsu n

N e torunu ?

Kür t kızıyla dah i

Ul a oğul se n n e

evlenmedin bile . Evleneceksi n kız ı n çocuğ u olaca k m ı olmayaca k m belli değil . Olurs a yaşıyaca k m ı (yaşa r y a inşallah) o d a bell i değı l Kız m ı olaca k oğla n m ı olacak , o d a bell i değil . Ohuyaca k

d e (he m de) ço k âli n

- Su s ana , be n biliri m ohuyacak !

olacak. Be n rüyamd a gördüm , ço k büyü k âli m olacak .

Kavukl u

- E h inşallah ,

olaca k torunun .

Alla h gönlün e gör e versin . Vah , yavrum, va h sava k (salak) oğlu m benim . Olu r inşallah , Alla h nele r

değil. Beni m yaşı m geçt i ya , si z d e o zamanlar ı görü :

(kurtulursunuz) inşallah !

- Kitapla r hazı r olsu n dedim . Alamaz ,

d e

Altüst edic i bi r duyguy a gömülmüşü ana . Zate n d e "göz ü olduğu içi n iyic e ağlamay a başlamıştı .

Yoksa

Neye ağlıyord u acaba ? Türl ü çaresizliklerl e İÇİÇ e ola n yaşamlarına mı , oğlun u kür t kızıyl a nası l evlendireceğın i

mi , oğlunu n kurduğ u düşlerindek i

a n düş ü gerçekleşmi ş görü p sevindiğinde n mi ?

gö z yaşların ı silerken , bi l

Bir eliyl e burnund a sümüğün e eliyle d e

okuyabiliyordu d a biraz : Kır k de Arapç a kitabı .

açı p bakıyordu . Esk i yazıl ı olduğ u

Kar a Dâvud ,

v e bi l

Çocuk yırtarcasın a kaşığı bacaklarını . Yırtmış , kanatmış tı da . Dayanılmaz bir kaşıntı . "Tatlı"ydı da . Donsuz bacaklardaki kalın kıldan örülüş şalvarının geniş , aralıklı dikişleri arasında gecekondular ,

kurup sıralanmış olan bitlerde kaynaklanıyordu . Ama çocuk bilmiyordu bunu . Kartallı Köyü'nü yaklaşık dört saatlik (yaklaşık 20 km.) uzaklıktaki Tuta ilçesinde oturan "bibi"sini (hala) açıp baktığı zaman görüş öğrenecekti .

- Ama oğul , seni bu bitlerle diyecektik bibisini ve alıp , "bitler iyice ölsün " diye kaynatacağı "bitli şavral"ı (şalvar) .

Bacaklarını kanları içinde bırakan kaşıntıda uyanmış derinin uykudan . Ötekini "faki"lerle (fakihler , öğrenciler) gibi yatıp kalktığı camii, soluklarda ve osuruklarda dayanılmaz bir kokuyu sarmıştı . Ama oradakilerin hiçbirini umurunda değildi . Öbürleri ölçüsünde alışık olmasada o da etkilenmiyordu pek . Yada bilincinde değildi . Yeniden uyuyacaktı ama karnı acıkmıştı . Birazın akşamda yalayıp yediği yağlı ekmeğini , kimsenin bulup yemesini diye yastık olara k kullandığı

arası şeyinin altına koyup saklamıştı . Alıp yemeğe başladı . Kimseye bitirdi , yatmaya koyuldu . Çok zayıf olduğu için kimsenin 8-9 yaşında demezdi . Öylesine cılızken yatağın a sığmıyordu yinede . Döşek diye serdiği minde rel kadardı . Yırtık ve yamalı yorganı da öyle . Başın a çekince ayakları , ayakların a çekince başı açıktaki kalıyordu . Birlikte yatıp kalktığı kalabalık talebe içinde hiçbirinininki böyle değildi . Öyleyken herkesten başka görüyordu kendini . Nedenleri vardı : Türk'tü . Anası Kürt olsa da . Babası Türk oldu mu yeterli Türklük için . (Padişahlardaki gibi) Önce bunu soyluluğunu taşıyordu . Türk dediği Türkler e sövdüklerinde ağlardı . Bir kez de ağlarken kürt mollalarında n birini görüş

- Niyeyi

- Dövdüler mi seni ?

-

- N e ettiler ?

- Sövdüler .

dediler?

- "N e kada r Tür k vars a anasını ,

- Se n d e onlar a sövseydin .

dediler .

- Sövdü m am a be n te k (yalnızım) .

- Se n n e dedin ?

- Be n d e "n e kada r Kür t vars a anasın ı avradımı.. . " dedim .

Kürt mollası , sevdiğ i demiş o d a pe k sevinmişti .

Türk olmanı n soyluluğ u yanında , herkesten başk a görmes i için : Geçmek zorundaydı . "Basra'd a sevindirme k içi n "iy i etmişsin "

nede n d e vard ı kendin i

herkes i geli p geçecekti . bulunmayaca k büyü k bi r

âlim olacaktı " . Babas ı Abdul'u n dediğ i gibi . Basra'yı , Kûfe'y i v e buradaki "âlim"ler i n e kendisi , n e d e babas ı görmüştü . Am a görü r gibiydi. Uzu n uzu n sakallı , cübbeli ,

hocalar. Başlarını n ucund a nu r

v e d e yüzlü " Nu r direğini n b i uc u d a

insanlar. İşt e geli p bunları n derecesin e ulaşacaktı. Sonr a d a geçecekti . Geçme k zorundaydı . Bunu n içi n ço k çalışmalı, ço k hızl ı okuyu p öğrenmeliydi .

en ge ç 1- 2 yıld a okumalıydı . Okuma k

yıld a okuna n dersler i v e okuyacaktı .

Yaşı kendisinde n ço k büyü k bi r ölünü n sahibinin , -cenazesin i yıkadığı için - babasın a verdiğ i ayakkabılard ı ayağındakiler . "Potin " bozması. Ço k dayansınla r diy e d e altlar ı kabaralarl a doldurulmuştu . Zaten ço k büyü k ola n ayakkabılar , çakıla n kabaralarl a iyic e ağırlaşmıştı.

Yarısında n çoğ u gitmi ş ola n çoraplarl a giyiyord u bunlan . Ve cılı z m ı cılı z gövdesiyl e ço k zo r taşıyordu . Bunu n içi n d e çoğ u ke z çıkarıp çıpla k ayakl a geziyordu . Kur u zamanlard a kül , toz , toprak , kurumuş insa n v e hayva n boku , ye r ye r d e tarladan , çayırd a taşını p saçılan dikenle r

olurd u ortalıkta . Yağışl ı

yazı n bolc a

17

bokla karışı k

Böyl e zamanlard a -toplıyacağ ı çamurlarl a dah a d a

için -

ayakkabılarım . O gü n d e öyleyd i v e

giymemişti . Paçaları m yukarıy a çekmişti i am a çamu r olmakta n

d a ıslanmıştı adamakıllı . Ya z d a ols a

üşümüştü . Kupkur u yüzündek i

camie koşt u . Te k

çeneler i titriyordu .

Başındaki kocama n terliğinde n yüzün e süzüle n sular , sümüklerin e karışıyor, ço k rahatsız edinc e d e kollarıyl a siliyord u bunları . Heme n

çünkü . Akşa m namaz ı kılınmış , yatsıy a da dah a vardı . Camid e talebey e "râtib " (yemek) dağıtılıyordu . Payın ı almak içi n sıray a girdi . Sıras ı gele n y a tabağın ı , y a d a üzerin e konsu n

uzatıyordu . Tabağ ı olmadığ ı içi n ekmeğ in i uzattı .

yemeği , kıyılarında n dökülmesi n diy e heme n yalamaya, sonr a ısırıp yemey e başladı . Ço k acıkmıştı . Hepsin i

diye

bitirebilirdi . Am a birazın ı

Kim i saba h "râtib " ge ç gelird i

çünkü . Kim i zama n bi r öğü n gelirdi , ü ç öğü n onunl a yetinilirdi . İste r

Yiyip bitirmey i ço k istediğ i hald e birazın ı bıraktı . Saklard ı

yemeğini . Herke s gibi . Yoks a

fila n bakmada n alı p

yiye nler olurdu . Kim i ke z minberi n altınd a bulduğ u köşelerde n birine , örümcek ağların a bulanı r olmasın a aldırma d a yerleştiri r üstün ü örterdi . Kimind e d e dah a güvenlikli i olsu n diy e yastığ ının , minderini n allında uygu n (!) bi r yer e saklardı . Minderin , yastığ ı n yağlanmasını , bunun sonuc u olara k bitleri n dah a d a üreyi p çoğalmasın ı düşünmezdi bile . Herke s d c ayn ı y a d a benzer i şeyler i yapardı . Pisli k v e bitlerl e dost olmuş u herkes , kuca k kucağ a geçiniyordu .

O d a oranı n bi r parçasıydı. Üzerindek i çamurlar ı bira z temizledikte n sonr a -yats ı namazına dah a va r diyerek - yatağın a sokuldu . Isla k ıslak . "Hasta " fila n olmazdı, olmama k zorundaydı . Bi r yanda n d a der s "metin"lerin i elin e aldı. Okuduklarını , okumadıklarını , ezberlediklerini , ezberlemediklerin i

gözden geçirdi . Hi ç zama n

On a dersleri , kitaplar ı

bitirmek içi n ço k a z zaman ı vardı . Gözlerin i "Basra'ya , Kûfe'y e v e alimlerine" dikere k coşkuyl a okumaya , ezberlemey e koyuldu :

muzâa f

nakı s u

u ecve f

İki dizeli k bi r şiir . Am a ço k önemli .

türünü akıld a tutma k içi n gerekli .

18

sözcükleri n 7

Niceleri gib i bunlar ı d a ezberlemiş t i iyice . Adların ı v e sıraların ı aklında tutuyo r v e fii l çekim i yapıyordu .

Ezberledikleri arasınd a

(manzum) sözlü k d e vardı :

Allah u Tanr ı bi r ism i Rahma n

Kuddus u Ar i bi r

Bu ço k esk i sözlükte , dah a işi n başındayken , "Allah" a "Tanrı " denebileceğini geçecek , "Moder n Türkiye" , "Atatür k ilkeleri v e devrimleri " doğrutusunda yo l alacak , am a e n azında n bi r ayağı, İslâ m gelenekçiliğini n Araplığı n batağında oldu ğ u içi n kurucusunun tersin e kayı k çekenleri n etkinliğinde "Allah" a

yerin e geçecekt i "Allah" . "Moder n e n başta gele n resm i kurumlarını n öncülüğünde . Okullard a zorunl u duruma getirilece k ola n "di n eğitimi"ni n "der s kilaplan"nda v e he r

şaşkınlıkla tanı k olacakt ı bunlara . Düşünecekti , duru p bir dah a düşünecekti . Değişecekt i çünkü . Takıla n gözlü ğ ü atacak , "insan"a v e başk a türl ü bakacaktı . Başlangıçta hi ç düşünmedi ğ i v e yönelmedi ğ i doğrutuda . O çağdak i Türkiye'ni n çağdı ş kalmış durumun a üzü lü p düşler e dalacaktı : Değiştirebili r miyim? "

Bu aykır ı düşle r v e düşüncele r yüzünde n d e sürü m sürü m

Alaca ğ ı memurluklard a orada n oraya İ ş e bakın, si z nerede n nereye ! İ ş i n başındak i düş : "Basra'd a v e Kûfe'd e

di n âlim i olmak " düş ü nerede , sapl ı görece ğ i Türkiye'ni n çağda ş doğrutuda de ğ iştirilmesinde pay ı olmak " düşü

Ezberledi ğ i şiirleştirilmi ş sözlükte , Aruz kalıplarını , vezinleri n

d e öğreniyordu : "Recez " bahrini , bahrini , "Basit " bahrini, "Kâmil " bahrini , "Revân "

Oku Bahr- i

ol !

Ulemâ san a diy e

san a

Ne "mâl " iledir , n e

(yaş) iledir ;

"Ululuk", "kemâl " iledir .

mufâaletun

Ne

olu r b u bahr- İ Revân !

Mufâaletun mufâaletu n

Verirler is e "cihan" ı bütün ,

Yüzün suyun a se n alm a satın !

"Yaz aklı k (yü z aklığ ı) ik i

değer .

"Yüz "ik i yan i "düny a v e dah a değerli olduğun u dil e getire n b u dizele r ço k etkiliyor , coşk u veriyordu . Ne va r ki , buradak i "yü z "Basra'd a v e Kûfe'd e eş i bulunma z ölçüde di n âlim i olmak" d a arıyord u o . Gözlüğün ü değıştiren e dek . Aklını ırzın a geçilmişlikte n kurtaracağ ı aşamay a dek .

20

Geceler, gündüzler , tanyer i

Bunla r v e dah a niceler i

hep ayn ı değildi r dünyamızdak i dünyalıla r için . Getirdikleri ,
götürdükleri he p başk a başka .

Kartall ı Köyü'ndeys e hi ç değişmemekte . Kargalar ı d a ayn ı hep .

da , malla n d a öyle . Ötek i karınc a

"Değişmek" mi ?

"Ola kurba n n e

Yine ayn ı kılıkta , ayn ı içerikt e anlamsız. Mallar ı gib i

tanyeri . Yin e boş , yin e eskide n nası l bakıyorlars a yin e

öyle bakacaklardı . Babalar ı gibi , dedeler i gibi , dedelerini n dedeler i

Ötek i karınc a yuvalarınd a olduğ u

Ya "Türko" ? "Faki"lerini n

osuruklarını n doldurduğ u

camii n penceresinde n başın ı uzattığınd a başk a tü r bakıyord u sanki . Tanyeriyle birlikte , "Basra'l
ı Kûfe'li " kafasınd a d a bi r ağarm a oluyo r

gibiydi. Am a ço k belirsiz .

nu r direklenmi ş sarıkl ı

âlimler"den olmay a v e onları n d a gerilerd e kalacağ ı "mertebe"ler e ulaşmaya yönelik coşkuyl a
irkild i birden . Üşüdüğün ü anladı . "Terliği"yle kulaklar ı katlanmı ş başın ı çeki p pencerey i
kapadı . Düşüncelerinin pencereleriyl e birlikte . Kokular a aldırmada n geli p yatağına büzüldü .
Kaşınd ı bi r süre . Uykusunda n uyandıra n horlamalar a da kulakların ı tıkamay a çalışara k gözlerin
i yumdu . V e uyudu . A z

sonra d a kaldırılacakt ı zaten .

Hayd i

(hayd i kal k ula n

Bu sesler , bira z önc e yataklarda n gele n harıltılar ı - hırıltılar ı bıça k gibi kesmişt i birden .

Görevlileri n v e namaz a gele n cemaatte n kişileri n sesleriydi. "Faki"ler , yan i öğrencile r saba h namazın a kaldırılıyorlardı .

Kır o hayd i râbe , râbe ,

Her saba h böyl e

kulleteyne.

camı .

Şapur-şapur ,

d a

Uyananlar önc e bi r doğrulur , sonr a fırlarlardı . Kalka n koşard ı

için , nama z abdest i

Köylüler d e geldiğ i içi n büyü k bi r kalabalı k oluşurd u dörtgen çevresinde . "Çimenler " yan i boyabdest i alanla r d a olurdu .

Gece "düşler i azmış " olanla r bulunurdu . "Şeyta n atlamış " y a d a "şeytan a atlamış " olanlar ! B u durum a

denirdi . "Fıkıh " kitaplarındak i ad ı bu . İnsanı n elind e mi ? Sabahleyi n bir bakar ; donu , bacakları , yorgan , döşe k "batmı ş meniyle" . Şeyta n durur mu , düşünd e geli r "azdırır " insanı . Y a "altt a kalarak" , y a "üst e

Böyle düşünöldüğ ü içi n hoşgörölürd ü "dü ş azmaları" .

Şeriatın istediğ i bi r şe y vard ı o da :

(boyabdesti) . Soğukt a d a

olsa, karda-tipid e d e ols a heme n koşulacakt ı v e heme n koşulurdu . Kimi zama n buzlar ı kırılara k "çimilirdi" . N e va r k i fakileri n

öyle kendiliğinde n m i olurd u hep ? Başk a "ilişkiler "

olmaz mıydı ? İşt e o gereken konulardan) .

(kapal ı v e kapal ı kalmas ı

iyice

büzölüp sindiğ i minderind e v e

Kimi zama n uyanamazd ı hemen . Am a o saba h uyanmıştı . Zate n

Anca k kalkı p fırlamamıştı . Ufacı k gövdesiyl e

yorganını n altınd a

uyuyormuş gibiydi . Saba h soğuşund a kalkma k can ı istemiyordu .

cemaatten yaşlı bi r kiş i yanaştı :

Duj i râb e lâvemin! " (se n d e kal k

dokundu. Sevgiyl e okşayara k

diyere k eliyl e B u ilgi , anne-bab a ilgis i gib i

gelmişti ona . Çelimsi z gövdesiyl e kalkı p küçü k küçü k yalpalayara k

yürüdü kapıya doğru .

Ve iş t e kapıda he r zamank i o korkun ç insan : Hocas ı

Kaşlar çatık , he r zamank i gib i

Celâl !

buyruğun u verdi :

- Durm a ula , ibriğ i a l doğr u pınara !

-

- Sallanm a haydi . Bi r yerd e d e ağzın ı aç ı p kalma , te z gel . Te z ge l

yohsa gözün ü

- Gelirim !

Pınar uzaktaydı . Yold a d a "it"le r vardı . Am a itlerde n dah a ço k

korkardı Hâfız'dan . Boşun u bil e zo r taşıdığ ı bakı r ibriğ i ald ı eline . Yola düştü . Acıyanların , dolusund a kendisin e yardı m

biliyordu. Kim i zama n kemikler i gelişmemi ş kalçalar ı

ve kollar ı kınl a kınl a epeyc e taşıma k zorund a kalırdı , am a bilird i k i genellikle elinde n alı p taşırıldı . Sallanma! " demişt i am a o sallana sallan a gidiyordu . Yumru k kada r d a ols a gib i bacaklarına ağı r geliyordu . B u bacakla r bi r d e o "i t ölüsü " gib i ağı r ayakkabıları taşıyordu . Sağa , sol a v e itlerde n kork a kork a yürüyordu. Birde n arkasınd a bi r havlama , kışınd a d a bi r yanm a duydu .

küçük iti , sins i sins i gelere k arkada n dişlerin i saplamış tı kuru kalçaya . Heme n bağırara k dönü p taş a koşt u . Taş ı aldı . am a atmadı. Tutturamazs a durum u dah a köt ü olu r Küçü k köpe k d e karşısında bi r havlıyor , bi r hırlıyordu . O sırad a bi r kadı n koşu p geldi . Önce çocuğ a korkmamasın ı söyledi , sonr a taşla r küfürle r savurarak köpeğ i kovaladı . Dah a sonr a geli p bağrın a bast ı

Korktu diy e damağın ı çekti . O d a acıya n kalçasın ı tutuyord u eliyle . Dişlerin geldiğ i yerd e şalvar ı d a bira z yırtılmış tı . Kadı n d a gördü , acıdı, bi r ta ş dah a alı p köpeğ e fırlattıkta n sonr a "yaral ı alı p evine burda n geldiler , ilaçla r m ilaçla r yaptılar . Kurtarıcı kadın , karnın ı d a doyurdu . Şalvarın ı dikt i \! y

(va h yavrum , va h yavrum!) diyere k bi r

ilgisini gösterdi . B u arad a ibriğ i d e pınarda n dolduru p gelirdiler . V e

ta camini n önün e de k götürdüler .

Pınardan suyu n gelmes i ge ç kald ı diy e kızacakl ı durumu görünc e kızmadı .

Am a

di ş yerler i -ısrır ı k a z d a olsa - ço k acıyordu . Am a herkesin gösterdiğ i ilg i baskı n gelmişti . Yaşa m boy u için e gömmey e alışacağı türl ü acılar , sıkıntıla r gib i on u d a bell i etmemey e çalış tı . V e derslerine yöneldi .

Türk v e Hanef i olduğ u içi n kulletey n suyunda n abdes t alamazdı. Am a niy e ill e d e on u gönderiyord u pınara ? Suy u kendis i gidip getireme z miydi ? Y a d a gidi p orad a abdes t alama z mıydı ? Diyelim k i yapamazd ı bunları . Diyeli m k i öğrencis i varke n bunlar ı yapmak kendisin e düşmezdi . Öğrencisin i göndermeliydi .

arasındaki kura l bun u gerektiriyordu . Diyeli m k i öyle . Am a

(yüksek dereceli)

artık . O

su getirecek başkası da vardı : Ahmet . Kendi oğlu . Diyelim ki oğluna

Tutak'ta yeni gelmiş olan Receb' i

daha güçlüydü . 14-15 yaşındaydı . Hayır , ille o çelimsiz çocuğu gönderecekti suya . Suyu göndermekle kalmayıp sıksıksık dövecekti de . Derslerden dolayı mı ? Hayır ! Çocuk Hâfız'ın verdiği dersleri , kendisinin istediğinde daha iyiyaptıkta sonra başka "tâlib"lerini

derslerini dinliyor , öğreniyordu . "Acelesi" vardı zaten . Kısa zamanda birçok kitabı , birçok dersi bitirmeliydi . Bitirmeliydi ki "Basra'daki , Kûfe'deki âlimler" i gelip

döverdi . Ders dışında bahaneler bularak döverdi zâlimce . Kulaklarını yaralamıştı . Pekiniçin ?

geçebilsin . Öyleyse

bir

vardı da ondan . İstedik halden onu anasını , "Kürt kızını Hâtun" ı alamamıştı , çocuğu da başkasının "dölü"nde meydana gelmişti . Hâfız'la Hâtun , Kars'ın Kağızma

köyünde birlikte büyümüşlerdi . Büyüdükten sonra da "gözünü düşmüştü "

Ama Hâtun' ı elde edememişti . Karşılaşmışlardı da birçok kez .

Hele bir kezinde :

- Kız

Kürd'ün kızı ! Kızın e ben e (bana)

- Kal a kal a sen em i kaldı m

- Seni n "çatal"ma koru m ha !

- Şimdi sen e gösteriri m itini niği !

Gerçekten de göstermişti : Büyükçe bir taş aldı eline . Kaçanın oğlanın ardına düştü . O kaçtı , o kovaladı . Çıldırması gibi kaçan , bir yandan da "çatalını çatalını " diyerek sesini yükselten oğlan birde n kapaklandı o hızla . Yüzüstü çok kötü düşmüştü . Arkasını üstüne döndü

ama

kendini .

yetişti . Heme n atlayı p ıkt ı üstüne .

g r atalım ı

kız ı

Ağzına doğr u ayırdığ ı bacakların ı yaklaşırd ı v e

diyere k "cuUadı " (sidikleği) . "Korkusu z Zeyne b

Zeynep karı , erkekle r bil e korkusunda n

d a tfekl e "kurt " kovalardı . Celâl i

gittiler .

ıkard ı dışarı , sopayl a

Sonr a he p birlikt e

Toplanmıştı hepsi : Basra'nın , "âlimler"i . Sarıklı , cübbeli, uzun a k sakall ı âlimler . "Nû r yüzl ü mübare k insanlar" .

işte . direklenmişti Nû r direğini n bi r ucu Ar ş u a'lâ'da . Am a tümünü n saygıyl a dinlediğ i bir i var . Süsl ü v e

gib i merdivenl i bi r kürsüde . Herkeste n görkemli . Konuşuyor , ders veriyordu . "Yükse k Kimseni n kolayc a ulaşamayacağı derslerdi. Am a o kolayc a anlatıyordu . Dinliyord u herkes .

saygıyla hayran . "Türko"yd u o !

Birden belirmişti gözünü n önünde . N e güze l bi r görünümdü . Am a aynı hızl a yiti p gitti . N e yazık ! O dah a Kartall ı köyündeydi . "Râtib " (yemek) ilgilenenle r arasındaydı . Cam i önünde .

İki bakı r kazan . Kulplu , büyük , kalın . Kulplar ı ortasından . Diplerinde v e kıyılarında , kim i parlayı p dura n yağlarıyla ıslak , kim i kuruyup yapışmı ş ren k ren k çeşitl i bulaşıklar . Akşa m konulduklar ı "râtib hücresi"nde n bira z önc e çıkarılmışlardı . "Hücre" , camini n bitişiğinde . Camini n ik i karı ş yüksekliktek i taht a

ötede. Duvarlar ı bira z taş , çoğ u kerpiçten . Tavanın a

(kalın ağaçlar) atılı , üst ü birka ç karı ş kalınlığınd a

bir duvarını n yüksekç e bi r yerind e pencer e diy e açılmı ş bi r deliği ,

yarısı dışta bükülü p bastırılmı ş

hep açıktır .

cömertçe çevrey e yaya n

toprak ,

büyü k pasl ı çivilerl e çakıl ı

Başta

tahtalar, budakl ı kalı n yuvarla k ağaçla r yığın ı kapısı ; iç i ıslak , baya t yemek v e kü f koka n "te k gözlü " bi r "dam " (küçü k ev) . Yazı n kapıs ı

v e d e sineklere . Caminin k i gibi . Arkada , bi r ik i adım öted e d e "abdesthâne " dedikleri , kokuların ı v e sineklerin i

T â uzaklarda n varlığı

gelen sine k üreti m merkezlerinden . V e ta m bi r sine k cenneti . (Köyü n tümü öyl e deği l mi?)

Açıla n bi r büyükç e çukuru n çevres i tahtalarla

çevrilmiş, bi r d c

Onla r içi n

(!) konmuş ; olmu ş san a bi r

kimdir , ki m

gire r çıkarlar ,

"abdesthâne"! Duva r diy e konula n tahtala r aralıklar l a çakılı . İ ç kesim , yarı yarıy a dışta n görülebiliyor . Hel e

değildir; iyic e bell i oluyor . Yin e d e bi r "dulda " işte . Evlerd e genellikl e bu d a yok . Buranı n d a kapıs ı açık . Cemâat e v e fakilere . Sinekle r içins e

yerler i bol .

özgürce dolaşırlar . Camide , "hücre"de , kazanlarda , fakileri n bulaşı k tabaklarında, kulleteynde , "küllükler"d e (çöplüklerde) v e dah a başk a

nereyi dilerlers e orada . "Vize"si z v e

Kimiler i

küçük, kimileriysc , insa n azman ı gib i sine k azmanı . Azmanları n ir i bacaklarına v e kanatların a yakışs ı n diy e ö n kesimd e yerin i almı ş kocaman başları , başları n ik i yanınd a görevlerin e titiz , çevres i yeşi l v e büyükçe ik i yuvarla r (göz) . Küçüğ ü de , büyüğ ü d e mutlu . "Barı ş içind e birlikte" yaşadıklar ı insanla r d a öyl e mutl u mu ? "Mutluluk" :

- E v - E -

(B u n e

(Bilme m

b u n e

26

- N e

işte ! Sava k sava k

kend i

Biraz önc e "hücre"de n çıkarıla n şişki n karınl ı ik i kazan , göbekl i beyler v e ağala r gib i şişin e şişin e duruyorlardı . Gördükler i işi n v e işlevin benzeri , başk a dünyalard a n e görülmü ş n e işitilmişti . "Kazan " dediğin ateş e konu r v e içind e yeme k pişer . Bunları n d a yeme kl e ilgiler i

vardı. He m d e çok . Am a ateşl e

Köylünün

hi ç m i hi ç ilgiler i olmazdı .

"Alınlar ı açık " v e

gibi .

Onun içi n d e "dipler i kara " değildi . "Yüzleri "

biraz d a bulaşı k olara k iş e hazı r bekliyorlardı .

he r gü n sağladığ ı türl ü yemekleri , etlisi , sütlüsü , tatlısıyla karışmı ş olara k getireceklerd i içlerinde . A ç fakileri n gözler i bunlar üzerindeydi . He r sabah , kulplarındak i kai m sopala r üzerinde , yanlarındaki ekme k torbalarıyl a birlikte , ikişe r fakini n kollarında ,

salına v e nazl ı nazl ı giderler ; sonr a d a dol u olmanı n onuruyl a çok dah a görkeml i gelirlerdi . Büyüklükleriyle c oldu ğ u gibi , gördükler i iş yönünde n d e kazanları n kral ı sayılırlardı .

Görevli nöbetç i fakile r işbaşın a çağrıldılar :

- Abdurrahman , Osso ,

Kasım ,

16 , z u

Nöbe t Hayır! " demezdi .

Bu sözlerle çağrıla n dör t nöbetç i fa k i heme n koşu p geldi . İçlerind e en güçlüsü , Abdurrahman . He m yaş ı büyük , he m d e

sırası, başkalarında n dah a sı k gelird i ona . O da :

Sevinirdi bile . Yeme k vere n evlerle iy i ilişkil e kurmuştu , ayrıc a çağırıp yedirenle r bulundu ğ u içi n kamın ı doyurara k gelirdi . İllerde n d e korkmazdı pek . Genellikl e itle r onda n korkardı . Bi r

eliyl e kazanı n kulpundaki sopanı n ucunda n tutarke n öbü r elind e d e bilekte n dah a

"topuzlu sopa " (to p gib i ola n ucund a sivr i demirle r çakılı) bulunurdu. Yaklaşsı n d a görsü n itler ! Öze l yaptırmışt ı b u sopayı . Bi r

- yandım! " diye n sesl e heme n uzaklaşı r v e sızlanı r

süre . Onu n içi n herke s nöbet i gelince ,

çıkma k isterdi . Bi r güvenceyd i Abdurrahman . Esmer , uzun boylu , geni ş omuzlu , kalı n kaşlı , fırla k şakaklı , haval ı bi r oğlandı. Fakile r arasındayd ı ama , okumad a hi ç göz ü yoktu . Bi r türl ü

vurdu mu , köpek : dururdu birlikte

alamadığı sevdiğ i kızı ,

Türko'yla d a dosttu . O gü n d e birlikt e

hemen katıldı .

"dağ" a bil e çıkardı . çıkma y a çağırd ı onu . O d a

Sopalar getirili p kazanları n kulplarında n geçirildi . Ekme k torbalar ı

da takıldı . Sopaları n bi r ucunda n bi r faki , bi r ucunda n d a bi r kaldırdılar . V e arkadaşlar ı köyü n bi r de öbü r kesimin e yönelere k yol a düştüler .

tutu p öbürler i

Abdurrahman v e arkadaşlar ı il k ev e varı p kapı y ı çaldılar . Bi r çocu k çıktı , " fak i hât " (öğrenc i geldi) diy e bağırdı . Bira z sonr a bi r kadın . Elinde topra k bi r kapl a (yağsız , soğansız) bi r bulgu r çorbası . " Faki , kurban a bavetteke " (baban a kurba n faki) diyere k v e eksliğini n

dileyerek verdi . Alı p kazan a boşalttılar . Bi r başk a kapıya vardılar . Orada n da , yanınd a sütüyl e birlikt e " haşıl " (sü t y a d a yağla birlikt e yene n un , bulgu r karışım ı bi r şey) , ik i d e " gagala " (somun biçimind e ekmek) aldılar . Haşıl kazana , " gagalalar " torbaya . Bir başk a kapı . " Herl e çorbası " (unda n yapılma) geldi , bi r d e " lavaş " (açık ekmek) . Çorb a kazana , lava ş torbaya , Yürü ! Bi r başk a kapı . Bi r tabak bulgu r pilavı , bi r gagala . Neyi n nerey e konulacağ ı belli . Dolaşılıyordu evler . Hiçbi r e v adanmıyordu . Sebzel i yeme k hi ç yoktu . Arada sırad a çöre k getirenle r d e Etl i yeme k d e getirilmişti . Yalnızca yoğurt , yalnızc a süt , yalnızc a pekme z getiri p vere n d e çıkmıştı . Tüm ü kazan a boşaltıldı . Ayr ı ayr ı ya ! Onu n

gelenek böyl e kurulmuştu . Kaza n heme n heme n dolma k üzere . Dolaşılacak e v kalmamıştı . Bi r e v kalmıştı ama epe y uzakta . Köyü n dışında , beş-o n dakk a uzağında . Zenginc e bi r ev : Nezîrö " (Nezîro'nun evi) . B u evd e çeşitl i yemekler , meyv e bil e bulunurdu . Kimi zama n uzakt a diye , bi r d e köpeklerinde n korkulduğ u içi n çoğ u kez gidilmezdi ama , bunla r gitmey e kara r verdiler . Evi n " hışnikl i

vardı (hışnik : köpeği n boğazınd a olur : Bi r demi r halkay a yerleştirilmiş sivr i uçlar ı dışt a demi r çiviler) . Ama tehlikey i göz e almaya değer . Üsteli k el i topuzl u sopal ı Abdurrahma n var . Yürüdüler . Sonunda yaklaştılar . Gözle r çevrey i taramakta , adımla r yavaş , sessiz . Ahır duvarıyl a samanlığ ı n arasındak i da r yerde n girecekler , evi n an a

varacaklardı sessizce . Genellikl e e v sahibin e y a d a adamların a bağırlıdır . Ama bun u yapmadılar . Belk i d e itler i uyandırmada n kapıya varabileceklerini ummuşlardı . Ne va r ki işte canavar . Yer i göğ ü inlete n sesiyle ortada . Birdenbir e nerede n bell i olmaya n de v bi r it . Belk i d e b u kılığ a girmi ş bi r Fakile r olduklar ı yefd e donu p kaldı bi r anda . O ses e evde n çıkı n olmas ı gerekird i ama yo k işte . Anlaşılan tarlaya , çayır a gitmişler . İy i de , kadınlard a m ı yok ? Onlarda n

da gide n olur , faka t m i gitti ? He r neyse , iş , ço k d a

kaldı . Öbü r fak i de - Oss o d a vardı , o d a kazandak i sopayı çıkarı p almışt ı eline . O d a sopasın ı gösteriyordu , am a i ş

yin e de . d e karşısınd a on u ciddiye alıyordu . Abdurrahman, sağlam . Gerdiğ i bacaklarıyl a şöyl e bi r tartıldı , gözleri m düşmandan ayırmadan , elindek i sopayı , bira z açı p büktüğ ü koluyla göğüs düzeyine kaldırdı ; "geleceğ i n vars a göreceğ i n d e var ! Canın a

dercesine gösteri p tuttu . Türk o d a korkuyla onu n bacağına yapışmıştı . İt , karşısınd a nası l bir i bulunduğ un u anlayınc a durdu . Yin e de he r â n atılaca k biçimd e gerili p yaylaşt ı . Gözle r çılgın . Ağı z bi r karışık açık . Hışniktek i sivr i demi r şişlerle , ağızda k i kazm a kazm a dişler, korkunçta n d a korkunç . Bütü n bunlar ı dah a d a

iğrenç, tüyle r ürpertic i hırlama . Abdurrahma n bağırd ı :

Nezirö!" (Nezîr ö dayı!) Kimsecikle r yok . B u ke z dah a işittiric i olur diy e ıslı k çalmay a hazırlandı . So l elini n ik i parmağın ı ağızın a götürdü , dilin e uygu n bi r biçim verdi , d e gerekli havay ı aldıktan sonr a olanc a gücüyl e çald ı ıslığın ı . Çıkardığ ı sesin, ölüler i dirilte n suru"nda n kalı r yan ı yoktu . Değ i l evden; "ka f bil e duyulabilirdi . Öyleyke n yin e karşılı k vere n çıkmadı . Canava r karşıda . Kalı n kalı n havlıyor , hırlıyor . Uzaklarda n bir havlam a daha . Hayır , iki ! Eyvah , - Nezîrö"nu n ik i köpeğ i daha! Geliyorlard ı uzaklardan . Berik i canava r d a duyd u havlamaları . Yüreklenip atıldı . V e topuzl u sop a indi . Ayn ı and a Osso'nu n sopası . Bir, bi r daha , bi r Gö z açtırılmıyord u canavara . Türk o d a yapıştığ ı paçalarda n kopu p taş a koşt u . Alı p att ı da . Atıla n taşsa , köpek yerin e Osso'y a degecekt i a z kalsın . İk i fak i köpekl e boğuşuyor . Sopalar birbir i ardında n dönüyor . Canava r da , dişleriyle , hışniğiyle , ö n ayak pençeleriyl e karşılıyordu . Boğ u k se s v e hırıltıl ı ağızda k i dişler , b i havada, b i aşağıda , b i sağda , b i sold a parlıyordu . Bi r ara , Osso'nu n hışniğe gele n sopası , elinde n çıkı p fırlamıştı . Am a canava r d a haklanmıştı epeyce . Topuzl u sopay ı birkaç ke z dah a yiyinc e ger i çekilmek zorund a kaldı . Kaçü . Arkasında n taşlar . Uzaklaşt ı , havlamas ı için d e 40-5 0 adı m ötedek i kağ n ı arabasını n üstün ü seçti . İl k saldır ı

böylece. "Amm a v e lâkin" , öbü r canava r itle r d e oklaşmış yarışıyorlard ı . Berik i ite : Dayan , bi z d e geliyord u : diyorlard ı sanki . Fakiler , kazan ı , torbay ı alı p a z ötedek i samanlığ a

attılar. Kapısının ı bulup içer i girdiler . Oh ! kurtulmuşlardı . Öbür itleri n de geldikleri havlamalarında n anlaşılıyordu . Gelsinler , birşey yapamazlardı samanlıktaki fakilere . İyide bunla r hep burad a mı kalacaklardı? Artık iyice anlaşılmıştı ki Nezîrö"d a kims e yok . Abdurrahman, çıkma k zorunda olduklarını ı söyledi . Kendisi bir adı m

attı . O d a ne ; bira z önc e boğuşa n i t ta m karşıda ! Damı n üzerinde , duvara yakı n yerde , üstün e ha atıldı h a atılacak ! Topuzlu sop a havad a sallandı . A h n e va r ki , yarıs ı boş a gitti sopanın . Ve d e ço k köt ü bir şe y oldu : Uzu n paslı çiviler buluna n bir ağa ç ucu , duvarın bir yanında n çıkıktı . Sopayla gide n el , işte oraya geldi . He m de o hızla ! V e ağacı n ucu , çivileriyle birlikte avucu n içinde n bileğ e doğru gömüldü . Abdurrahma n elin i çeki p ger i samanlığ a girdi . E l ayası ço k köt ü yarılmıştı . Ka n d a durmadan . İki arkada ş son derece üzgün , birşeyle r yapabileme ki içi n Ahla r

arasında, Oss o cebinde n "abdes t mendili"ni çıkarı p sarmaya başladı. Anca k ka n durmuyordu iyice . Ta m o sırad a bir ada m sesi . "Daha önc e Köpek havlamaları d a

Samanlığın kapısında n bağırdılar . Ada m ses i duyu p geldi .

İki köpekle birlikte "dava r kom"una gitmiş . Köpekle r bir ara ayrılmış , havlayı p bu yan a doğru koşmuşlar . d a

birilerinin üzerin e gidiyorla r diye peşlerin e düşmüş. Öyl e çıkı p gelmiş . E v sahib i d e tüm e v halk ı v e adamların ı

komşu köye , bir yakınlarını n düğünün e gitmiş . Ada m bunlar ı anlattı v e ço k üzüldüğün ü söyledi . B i yanda n d a yaralı ell e ilgilendi : Kanı iyice durduru r v e iy i geli r diye , çıkardığı tütünü, açtığı yaraya bastı . V e sıkıca bağladı . Çıkabileceklerini söyledi. Kazanı v e torbay ı taşıya n sopanın bir ucunda n Osso , bir ucundan d a ada m tuttu . Yürüdüler . V e bir sür e sonra camiy e vardılar . Öbür "râti b nöbetçileri " çokta n gelmişlerd i Berikile r olayı anlattılar . Olay üstün e konuşuldu . Üzüntü paylaşıldı . Sonr a "hücre"ye, "râti b dağıtma"ya geçildi . Herkes sıray a girdi . Tabağ ı olanların tabağına , olmayanların ekmeğini n üzerin e konmaya başlandı . Dünya kurulalı beri , Kartall ı Köyü'nde n v e benzeri , "faki"li , "kulleteyn"li, ötek i köylerde n başka hiçbi r hiçbi r insa n oğlunun görmediği v e duymadığı "bir yeme k türü " dağıtılıyordu a ç fakilere.

"Şu kancı k it e d e Kulletey n v e çevresini n halkında n bi r parça durumun a gelmi ş ola n b u i t umutl a gelmişti . Başın ı bi r oray a bir buray a uzatıyor ; am a gözler i râti b kazanınd a v e b u kazanda n alını p dağıtılanlarda. Yan i fakileri n "rızkında" . Yalanı p yalanı p duruyordu .

oğl u Oss o görü p "huylandı" . zaten . Öylesine bağırı p azarlad ı ki , durumu n ciddiliğ in i anlamakt a ortalık iti , heme n uzaklaşm a gereğ in i duyd u v e arad a bi r dönüp arkasın a bak a bak a geçi p gitti .

Çeşitli yemeklerin , katı , şeyleri n oluşturduğ u karışım , öylesine bi r yeniyord u ki , e n çekic i yemekle r yenirke n bil e o lezzet, o işta h görülmezd i kola y kolay . Karışımı , ekmeklerin e almı ş olanlar, dökülmesi n diy e önc e sağda n solda n yalıyorlardı . He m d e n e yalayış. Sonr a iştahl a ısırışlar . N e va r k i herkesi n aldığını n birazını n sonraya bırakılmas ı gerekti . Öğlesi , akşam ı vardı . Öğles i akşama , akşamı d a yatsıy a doğru . Herke s kalan ı saklamay a yönelmişti . Saklıyorlardı. He m d e "Hazine " sakla r gibi.. .

"Metin" ezberliyord u . Camini n yanındaydı . Am a orad a değildi .

olduğu karmaşı k m ı karmaşı k metni n içinde n arad a bi r

geziler yapıyordu . Işı k hızında n dah a hızl ı geziler . Bir , lasının babasını n yanm a gidi p geliyor ;
bi r "Basra'y a Kufe'ye " uzanı p

dönüyöndü. Hızlanı p suy a dikin e atlaya n yüzücüle r gib i bi r anlı k

döner dönme z tü m hızlıyl a dalıyord u metinlere .

- An a sen i öyl e

(özledim)

- Ana n kurba n olsu n be n d e sen i görestim . Am a neydim , eli m

gücüm yetmez . Bi z burada ; sen , Kürtleri n içinde ! (Kend i d e ols a d a böyl e derd i nedense.)

- "Ağa "

Sen i ço k görestim !

- Ama n oğul derslerin i ihmâ l etme . Ço h ohu ! Ço h ço h

(parmakla) göstere sinle r seni .

ki ,

- ağa . Ço h "Kür t talebeleri"n i he p geçtim . İrez"i (birazı , birka ç kişi) kald ı onlar ı d a
geçeceğim . B i görse n nele r gendim.

- Aferi m

dah a ço h ohu , dah a ço h örgen ! Had i "sen i

- E l

y a

v e

y a

A A

Metinden başın ı kaldırırke n çevrey e d e şöyl e bi r gözatiyord u

zaman. Yüzündek i tür l ü pislikle r nedeniyl e bataklı k

kulleteyn. Kap-kaca k yıkayanlar . Tahare t alanlar ,

alanlar. Küllükler . Küllü k halkın ı oluşturanlar . Küllü k halkını n inakları, yarısın a deği n yer e
gömül ü evler . Tüte n bacalar . Duvarlar a damlara to p to p yapıştırmı ş "yapmala r (tezekler) .
Gezi p

dolaşanlar. Uçuşa n sinekler.. . Görüyord u hepsini . Am a görmüyordu . Işık hızıyla a gerçekleştirdiği gezile r Ezberlem e v e kendini verdiği i metinle r nedeniyle . V e artı k oldukça alıştığı için .

"Basra'da, Kûfe'd e toplanmış âlimler " sor u soruyorlard ı ona :

- Beni m bi r soru m var !

- Beni m d e var !

- Beni m

Yaklaşmak, takıldıkların ı soru p öğrenme k içi n itişi p kakışıyorlardı.

Hepsi birde n sesleniyordu :

- "Müşkîl"İmîZ İ öğrenme k istiyoruz !

Ancak te k te k sormalıydılar . Heps i birde n soramazdı , sors a d a hepsine birde n karşılı k verilemezdi .

- Sırayla sorun . Te k "halledilecek"!

Korkmayı n kimi n n e

vars a

Güvence verinc e rahatladılar . Sır a sır a oldular . Çevresind e dizildiler. sordular , "peygamber"de n sordular , "yer"de n sordular, sordular .

"ilimleri n e n deri n yerleri"nde n sordular . Kalı n büyü k büyük kitaplar a bakı p bakı p sordular . Duru p duru p sordular . V e doydular aldıkları karşılıklarla . Heps i heps i hayran.. . Herkes anlad ı k i onda n dah a yok . Hi ç gelmemiş "Ağa"s ı (babası) d a ordaydı . "Mest " olmuş u sevinçten . Yüz ü kar a çıkmamıştı . Dosta düşman a göstermişti i nası l bi r oğl u olduğunu .

- Gördü n oğl u iş t e be n sende n bun u istemiştim . Yohs a götürüp eli n kürtlerini n için e bırakı r seni ? B u "mertebe"ler e eresin diy e götürü p bıraktı m "gözümü n nuru" .

- Be n d e seni n yüzün ü kar a ağa !

- Aferim ! "Alla h nazarlarda n

- Geldi m geçti m hepsini !

- Ço h şükür ! Vere n Allah' a ço h şükür !

Görüp yaşamıştı sank i bunları . Bi r ânllk . N e güzel , n e tadın a doyulmaz şeyler . Işı k hızında n dah a hızl ı gitmiş , görü p gelmişti . Anababa sıkıntı , çile , ağı r ağı r dersler , karmaşık Am a

sonunda , bi r ând a görü p

ulaşacağına gr e değme z mi ?

Dünyanın gücün ü metinlere:

-

getirilmesi gereke n

güçlendi , coştu v e saldırd ı

(Namazda n önc e yerin e

Hocasının oğl u Ahme t geld i yanına :

- Duran !

Meti n (mi)

- Başı n (kafan)

m i

-

He ç şişe r

- Rece p Ağabek , ben , Murat' a çimmey e

se n

- Be n nası l

- Niyee ?

- Baba n

- Duyma z ki .

- N e

(it) oğl u

Duyar , gen e vuru r kulağım ı kanatır .

-

hee ?

- o h

- El i kınl a onun . Ben i d e dğir .

d e oh . Ana m d a

dğir .

- Yalan ,

Hi  ka n d a heri f dğer ?

- inan , Ah a geçe n g n de , nen e yalvardı, elinde n kurtardı . Yaa , sen . Hem i d e vallah , hem i de

- Ol a niy e yemi n

-

gibi

de . Se n anam ı görmedin . Baba m onu n yanınd a eni k (manda) va r ya ?

-

ana m onu n gibi . Kapıda n zo r

- Se n Şimd i

-

- Hayd i ol a nazlanma !

34

Ah korkus u o k istiyord u gitmeyi . ünk ü

çok seviyordu . Bira z dersinden , ezberlerinde n uzaklaşmı ş olurdu, am a orad a çalışabilirdi .

- Gelirim . Am a Rece p Ağabe k seni n babanı n yanınd a ben i

(korusun).

- Korhm a ola , vallah a

İşte Rece p d e gelmişti i o sırada . 15-1 6 yaşındayd ı am a

suyunu çıkarırdı . Güvence verdi ; çıkı p gittile r birlikte .

Murat'a gide r gitme z üstlerindeki i çıkarı p attılar , ırılıpla k oldular. Rece p heme n koşu p suy a girdi . Ahmet'l e o d a bi r alılarak , bi r duraksıyarak yürüyorlard ı ırmağa . Duraksamalar ı üşümekten , ürküntüsünden... Durdular , birbirlerin e baktılar . Ahmet'i n bacaklarını n arasındaki a sallanıyordu . Onunkiys e gözükmüyordu . ünk ü el i

- Se n niy e sahlirsi n ola ,

- Hara m olur .

- Olma z bi z dah a ocuğuz . Ba k be n nası l gösteririm .

- Am a be n Şeria t

- Hayd i e k elin i ola , görecem . Se n benimkin i gördün .

- Günah ı sen e olsu n

- Olsun !

Çekti elini . Onunk i d e sallanmay a başladı . Küçücük .

- Ba h benimk i

büyük .

-

(elbette) büyü k olur , se n bende n 3 ya ş büyüksün .

- Rece p Ağabeg'inkin i gördü n

Onunk i o k büyük , ah a ş u

kadar.

- Gördüm .

- Se n

gördün , dirisin i görmedin .

- Diris i n e k i ola ?

- B u sava k d a

Senink i hi  kalhmi r mi ?

- İşt e

dirilir .

35

- Rece p ağabe g

d e

- Yalan . O d a hi ç kusar ?

- H e

Gelinc e kustursu n d a gör .

- Se n d e d e bi r kustursun .

-

Az sonr a Rece p geldi . Gözle r orada . S u damlacıklar ı vardı . Soğu k

sudan, büzülmüş , ik i yumurt a üstünd e bi r çıkınt ı oluşturmuştu ,

Ahmet, Receb'e , bira z önc e konuştukların ı anlattı .

- Bi r kustu r d a b u görsün ,

dedi .

Recep hi ç konuşmada n kanıtlamay a yöneldi . Gidi p bi r taşı n üstüne oturdu . Yüksekç e am a ayaklar ı yer e degece k biçimde . A z eğildi . Bacaklarını d a b i küçü k ayırdı . V e başlad ı işe . Tü m ilgisin i verdi . Eline aldı . Bi r o yana , b u yan a çevirdi . parmaklarını n arasında oynadı . kurudukç a Ağzınd a biriktirdiğ i büyükçe bi r onu n ta m düşürdü , yaydı .

da artı k canlanmay a başlamıştı . Büzülü p yapıştığ ı yerde n ayrıld ı gövdesi. V e b u gövdeni n içinde n kaplumbağ a gib i başın ı uzattı . Uzadıkça kalımlaşıyordu . İlgile r üzerind e yoğunlaşmıştı ı tümüyle . bunu anladığın ı bell i ediyor , şiştikç e şişiyordu . Sonund a şişmes i v e büyümesi durdu . İyic e dikili p kalkmış , çevresin e bakara k ağzın ı açmıştı tutkul u tutkulu . Kusturmay a değil , koşturmay a hazırlanmı ş a t gibi. Rece p atını n başın ı okşadı . Tükrükl ü elin i gezdirdi . Sonr a d a

doldurduğ u avucunu n için e aldı . Avucun u

Kusturulacak ola n nesne iyic e kayganlaşmıştı . Halka ,

gidip gelmeye başladı . Bi r öne , bi r arkaya . Tükrü k kurudukç a yenide n tükürmeler v e sürekl i gidi p gelmeler . Avu ç bi r sıkılıyor , bi r gevşe k tutuluyordu . Üzerind e gidi p geldiğ i nesne adamakıll ı kızarmıştı . Recebin kendis i de . Ayrıc a bayılı r gib i kendinde n geçmişti . Doruğ a varılmıştı. V e işte fişkırm a . Ahmet'i n kusma , kusturm a dediğ i şey . Gerçekleşmişti sonunda . Koy u bi r fişkırmıştı . benziyordu . Nasıl d a atılmıştı t â uzağa . İnmey e başlamıştı o uzu n v e şişki n şey . Şaşkın, ilg i dol u bakışla r arasında . Başın ı sallay a sallay a v e arad a bi r sıçrayarak, İndi , ind i v e eskis i gib i büzülü p

çekildi. Ahmet , ço k gördüğ ü içi n alışıktı . Y a

Ağzı açı k kalmıştı . Bi r "sihirbaz" ı izle r gib i izlemişti . Y a

da "mucize " göstere n bi r peygamber i izle r gibi . Ahme t dediğın i

kanıtlamıştı:

- Demedi m mi ? Gördü n işte . Gördü n nası l kusir ! ded i övünçle .

Yanındaki Ahmet' i bırakı p Receb e sordu :

- Rece p Ağabeg , b u

nerd e

- İçinde .

- E y hel e dur ,

(sidiğ e)

- Karişmir .

- E y niye ?

- N e bilim .

Recep, b u "n e bilim" i örtme k istercesin e başk a bilgile r vermey e

koyuldu:

- Se n bilirsin , se n ah a burdan , bunu n içinde n

-

(hayd i

vallah .

- Had i get !

- Vallah a ol a b u savak a ba k

- Herke s bunda n m ı oldu ?

- Hee !

-

Efendimiz ?

- B u pi s

- İnsanla r he p bunda n old u demek ?

- Helbet !

- Hel e du r (peki) , Ade m babamız , Havv a anamız , aleyhisselâm? Bunla r d a insa n de ği l miydiler ?

- İnsandılar !

- Onla r nede n oldu ? Onları n babalar ı yokt u ki !

- Orasın ı bilmem , orasın ı hocay a so r sen . Beni m dersi m oray a gelmedi. Se n dah a ço k

Türko'nun küçücü k kafas ı takılırd ı Şimd i dah a köt ü takılmıştı. Al t üs t olmuş u b i tür . Gidi p okudukların a bakacaktı . İşi n içinden hocasına , hocaların a soracaktı . Öğrenmiş t i k i Ade m

topraktan, Havv a onu n kaburg a kemiğinden ,

üfürüğünden,

d e

Cebrail'i n yaratılmıştı . Bi r bunları , bi r d e

olması , onurun a

Receb'inkinden çıka n fırtığ ı düşünecekti . Ş u Alla h d a insanlar ı niy e başka başk a şeylerde n yaratıyordu ? Hepsin i ayn ı şeyden , hepsin i "nur"dan yarats a olma z mıydı ? Kendisini n d e

dokunmuştu. B u yaratılış , haksızlı k gib i gelmişti i ona . Soru p v e düşünüp duracakt ı artık . Hocalar a sorduğunda , hocala r y a karşılı k

susacaklardı, y a karşılı k verecekle r am a

y a d a

- Se n Allah'ı n işin e karışma , nası l yaratı r yaratı r san a

geçeceklerdi.

da. Şeytan ı

deyi p

gib i görünecekti .

O d a iste r isteme z susacaktı . Artı k

Ama karışacaktı . Kendin i zama n zama n Allah'ı n yerin e bil e koyacaku .

- Be n olsaydı m şunlar ı şöyl e değil ; böyl e yapardım . Be n olsaydı m kötü şeyler i hi ç yaratmazdım . Zararlılar ı da , itleri , yılanlar ı da . Kurtlar ı

diyecekt i v e ardında n heme n "tevb e tevbe " diyecekti . Susacaktı, am a kafas ı susma k bilmeyecekti . B u kafasını n susma k

çok sonralar ı başın a nele r nele r getirecekt i devle t kapısınd a

çalışırken. V e dah a başk a

- Ahmet , had i ge l bi z d e çimelim ?

- Ge l hadi !

Koşup ayakların ı suya biraz serpti .

- Yapma ola ,

Su soğuktu . Ahmet suda n alı p

Ahmet daldı . O da dalacakt ı ki birden anas ı gözünü n önüne .

Dikilmişti karşısın a sanki .

- Ama n oğul aman ! he mi ?

e t boğulursun ! Sanı n derinler e

İkisi de çimmi ş çıkmışlardı . Üşümü ş titriyorlardı . Daha ço k da o titriyordu. Anas ı yin e belirdi .
Telaşlı.. .

- ba h birahtı Had i giy, dondun !

A h seni n o baba n ah ! Sen i getiri p buralar a

o l oğul

Çebi k o l da üstün ü başın ı

Anasına karşılı k bil e vermişti i içinden :

- An a se n

be n nele r

38

d e bişe y

Korhm a

şimdi d e biş e y olmaz ! Olma z vallaha . Gidi p

kum a

Had i ge l ya t

eyc e

de seğirti p gitti ; önc e Ahmet , sonr a d a o kum a yatı p gömüldüler. Recep's e çokta n kumdaydı . Kum sıcaktı . Bira z sonr a ikisinin d e üşümes i geçti . Keyifl i keyifl i üstlerin e ku m döktüler . Bacak aralar ı kuml a doldu . ta m ortadan , kumları n arasından başın ı kaldırışın ı birbirlerin e gösterere k izliyorlardı . Kumlar ı yarıp çıka n oralarını n başınd a ku m durmuyordu ; akı p yanlar a dökülüyordu. İkisini n d e ço k hoşun a gidiyord u b u durum . Bira z dah a kum. Am a iş t e yin e "baş ı " ortada , aç ıktı . Kumları n üstün e çıktılar . Oralarını karşılaşt ırdılar . "Hangis i dah a böyyük" ! Ahmed'ink i onunkinden büyüktü . Am a o , bun u kabu l etmiyordu . B i dah a karşılaşt ırma. B i daha , b i daha.. . Rece p bağırdı :

- Hel e b i d e benimkin e babın .

yine

Off onunk i ço k kocamandı . Öfkel i öfkel i duruyord u yine . Belk i d e

fırlatacaktı .

Kalkıp bi r dah a suya girdiler . Sonr a d a çıkı p üstlerin i giydiler . V e yürüyüp gittile r

39

Sıcak bi r gündü . Harma n yeri .

Huss o d a kend i

Dalmıştı sapı n samanı n içine , çalışıyor , çalışıyordu . Durdu; elindek i yabay ı bırakı p yığın a doğ r u yürüdü . Gidi p gölgede n çıkardığı s u testisin i aldı ; kafay a dikt i hemen . Ayakt a

neredeys e boşaltmış tı testi yi . Sonr a yerin e koydu . Dikildi , gerindi , gezindi biraz . Sağ a sol a baktı . Bi r kertenkel e gördü . O k gib i orada n

fırlayan, bulduğ u e n yakı n deliğ e y a d a ört ü altın a giren , sonr a yine çıkı p koşa n kertenkeley i uzu n uzu n izledi . İr i gövdesi , esk i püsküden ola n giysisini n dışın a taşmış tı . Açık t a kala n kesimle r v e yırtıklar arasın a sa p sama n v e sama n tozla n dolmuş tu . Göğsünü n v e kollarının ufa k samanla r v e tozlarl a kapl ı kılları , on u dah a d a

Oturmak içi n bi r ye r aradı . Ta m o sırada , ötedek i bi r

gelmekt e ola n güze l

harmana

Aşıktı b u kıza . Kulleteyn e

göz ü ilişti . "üç l ü takı m "m ı şaklat a

Kız d a firs a t

belli ederdi . O d a âşıktı . "Amm a v e

şaklata v e ov a ov a yıkarke n bi r amac ı d a on a göstermek t i v e gösterirdi .

çaktırmada n izlerdi . O d a Husso'y a ilgisin i

Harman a d a çalışm a içi n

mi, Huss o içi n m i geldiğ i pe k bell i değildi . "Kaçe"ler e özg ü bi r cilveyle duru p Husso'y a baktı . Alımlıydı . Bakışlar ı v e kendin e özg ü

yin e başı m döndürüyordu . He m d e o sıcakta... Huss o yüksekç e v e uygu n bi r ye r bulu p oturdu .

çekt iğ i

arasından sigar a tabakasın ı buldu ; içmeye başlarke n bi r yanda n d a

bi r sigar a sardı . Yakı p

izlemey e çalışıyordu .

ağıranlar oldu . Huss o artı k izleyeme z olmuştu Sigarasını bitirmişti . Kalkı p işin e koyuldu .

"öş r (tarla ürünler i buğdayla dol u çuvalı n altında

harman yolunda karşılaşmışlardı . olara k topladığ ı 3 - 4 tenek e

He m b u ağırlıktan , he m d e

sıcaktan, ka n te r içind e kalmıştı . Aync a harma n harma n buğda y toplamak d a bi r başka ileydi .

Ayn ı iley i çekme k içi n

çöktü .

boş çuvall a harma n yolund a ola n Şehmus'l a karşılaşınca ; bira z konuşup için i dökmek , kimlerde n aldığı , kimlerde n alamadığı konusunda bilg i vermek , dah a ço k d a dinlenme k amacıyla

yolun kıyısına bıraktı . V e çuvalı n üzerin e

Alnından, yüzünü n çevresinde n kirler i d e alıp , oluşturduğı u yollarda n yürüyen te r damlacıkların ı koluyla sildi . Yollar ı bozula n terle r v e kirler, yayıldıklar ı çevred e çeşitli biçimler , resimle r oluşturmuştu b u

kez. "Mi n

içinde, dikka t edils e bile okunabilirdi .

(Alla h

B u çizgile r v e resimle r (Alla h yazısı) v e "besmelele r

gibi.. . Bira z soluklandıktan

sonra Şehmus' a verdiğı bilgiler , yakınmalar ı d a içeriyordu . "Hi ç kola y değildi öş r toplamak" . Hel e "zenginleri n

iyi olduğı u hald e y a hi ç vermiyorlar , y a d a "öl e öl e v e

çözüm e

"Şey h Şaban , Moll a

sanki ?

Durumlar ı

öldür e ağala r b u iş i niye kökünde n

Yoldan geçe n bi r sa p arabası , ardınd a koy u bi r to z bulut u bıraktı .

Yol kıyısındak i

v e

görünme z olmuşlard ı nerdeyse .

Giderek görüntüler i netleşt i . Gözler , arabay a v e bıraktığı izler e takılmıştı. Bi r ye l esti , am a uzu n sürmedi . Bi r ik i kur u o t v e boğ a

dikeni sürükledikte n sonr a

Biraz ötelerde n gele n uzu n havalı Kürtçe bi r şark ı yanı k yanı k çarpıyordu. Bi r ete k sözcüğü olanc a hız ı v e

türkünün sözler i nele r anlatmıyord u

oldukça.

boşalta n

d a dinlemiş t i

Şehmus yeterinc e dinlemiş , bilg i almış ;

yekini p kalktı . Şehmus'u n yardımıyl a buğda y çuvalın ı sırtladı. V e bir i bi r yana , öbür ü öbür yana.. .

Esmerli Şâmi l v e Moll a Şemdin l i

tekkesinin avlusunda , şeyhi n

Ellerindeki

Fâik , Şey h Şaba n geli p dinlendiği karyolanı n

bulunduğu oday a açıla n kesimde , dikil i kurumu ş ağaçla r gibiydiler .

çekişler i v e "zikir " içi n durmada n kıpırdaya n dudaklarının devinmes i olmasa , yaşayı p yaşamadıklar ı zo r anlaşılırdı . Aslında bi r ölü m kalı m savaşı v e zorl u bi r yarı ş içindeydiler .

fi'ş-şeyh" dene n aşamadaydılar , yan i "şeyhd e

d a

yan i

"fena

yan i

gerekiyordu . erime " v e e n so n

erime " aşamalar ı gelecekti . Am a kola y mıydı bu ? Birinc i basamağı n bil e bi r sür ü basamağ ı vardı . V e he r bi r basamak yıllar ı alırdı . Basama k geçmek , ilerleme k çok , ölesiy e çabala r isterdi. Am a ik i müri d de , birço k

koymuştu. Geçeceklerd i aşamalardan . Basama k basamak . V e sonund a

ulaşacaklardı e n so n aşamaya .

gib i iyic e kafaların a

b u yold a ölürlerdi . B u

yolda ölme k bil e "bi r şerefti . Öyl e düşünüyörlard ı v e onu n içi n yaşa m damarlarını kesercesin e herşeyde n "ellerin i eteklerin i kesmiş " v e b u yola koyulmuşlardı . Avludak i soba , direk , duva r neyse ; onla r d a öylesine bire r ayrılmazıyd ı tekkenin .

önce ortalığ ı

d e aradı .

Şeyhin karyolasını n bulunduğ u odanı n kapıs ı açıktı . Şâmil , bira z

kapıy ı açık bırakmıştı . Bi r sür e kapıda n içeriye baktı . Sonr a aklın a n e geldiys e yürüyü p içer i girdi .

izliyordu. Şâmil , karyolanı n orasın a burasın a baktı ;

Ararken dengesin i yitiri p karyolanı n bi r kıyısın a düştü . Kıyame t kopmuştu o zaman . Fâi k geli p Şâmil' e saldırdı . Tutu p ada m akıll ı

sarstı zavallıyı .

olmuştur ne diyer ?

- Sen , sen i zalim , Allah'ta n korhmi r misi n d e Şey h Hazretleri'ni n

çökürsün? Nasıl yapırsın bunları zalim? Şimdi haberini

misin? Ne diyor şimdi? Haha sölesene,

Ve bunları söylerken

adamı fırlatıp atmıştı bir yana.

Şâmil, olduğu, daha

Yine

yığıldığı yere kalakaldı. Zaten soluk olan benzini iyice solmuş ve suratını iyice ölü suratına dönmüştü. Bira z toparlanıp kalktı. Fâik ise söylenip duruyordu. Şâmil yerine gitti.

Gözlerle kapıya doğru, bakışlarla donuk. Ve birde Şeyh Şaban belirdi gözünde. Hemen yerinden fırladı. Bağışlamasını dilemek ve eline, eteğine sarılmak istiyordu. Karyolanın yanına doğru gider gitmez eğildi. Yalvarmaya başladı:

- "Effet" beni Şeyhim! Kurban sarilim. efendi hazretleri, kurban olum!

effet. Emret dedi eteklerine Kulunu effet, sen

Şâmil fırlayıp giderken Fâik dedi koşmuştu

Şâmil yerlere değin yatıp şeyhe

42

Hiçbir şey

neki

Fâik şeyh i görmüyordu . "N e old u bene , be n ney e d e Şâmi l

şöyle bi r silkelendi , başın ı ik i eliyl e tutu p sağ a sola , ön e arkaya salladı . mırıldandı .

v e b i havay a girdikten sonr a bi r dah a baktı . Yin e göremed i şeyhi . Adamakıll ı ürkmüştü. Öt e yanda n Şâmi l baş ı yerler e doğr u şeyh e yakarışların ı sürdürüyordu. Fâi k bi r sür e ürke k v e şaşkı n izledikte n sonr a kendin i yenemeyip başladı . Şâmi l başın ı kaldırdı , kork a korka karşıy a bakt ı k i şey h yok . İk i müri d aralarında konuşu p durum u yorumladılar:

- Ol a Şâmi l se n gördün ?

- Hee , valla h gördüm .

b u gözümle .

- Deme k

geldi ;

- Hee , vallah a ele.. .

Bir böce k tırmanıyord u duvarda , çatıy a doğru . Köşed e d e bi r örümcek kurduğ u ağında n aşağı doğr u bi r sarkmıştı . Debeleniyor muydu , oynuyo r muydu ?

"Türko", kendini . babasını n oldu ğ u köyde . tepesin e doğ r u tırmanıyordu . Yalı n ayak . Ayakların a dikenler bat a bata . Yüksek , girintil i çıkıntıl ı bi r tepe . Hav a güzel . Uc u sivri "kakı ç elinde . Yerden , diplerde n o t kökler i çıkarı p yeme k için kullanıyo r onu . Otlattı ğ ı birka ç d a kuz u var . Akşa m olmada n tepeye çıkma k istiyordu . Bi r ik i ke z aya ğ ı kayı p yuvarlandı ; am a sonunda başardı , tepeye çıktı . A ğ a ç la r v e bi r kalabalık . Çoluk , çocuk , genç , yaşlı , güzel , çirkin . Kalabalık , ul u bi r sö ğ üd ü n çevresinde . Üstünde d e ir i m i ir i bi r adam . Kocama n ayaklı , uzu n uzu n bacaklı . Aya ğ ının bir i sö ğ üd ü n kökün e yakı n bi r yerde ; öbürüys e ta a yukarıdaki dallarda . Ada m o koc a aya ğ ıyla inceci k dallar a bastı ğ ı hald e dallar kırılmıyor . Bi r d e "nu r direklenmiş" . Yerde n gö ğ e de ğ in . Kalabalık kaynaşmakta . Herke s ilgiyle , sö ğ üttek i adam a bakıyordu . Bekledikleri birşeyle r olmalıydı . halk ı oradayd ı hep . Öyleys e onun ailes i nede n olmasın ? Anasını , babasını , kardeşlerin i (bacılarını) ve arkadaşların ı arad ı kalabalı ğ ı n içinde . Buldu , am a bulmasıyla yitirmesi bi r oldu . Sokulu p birin e sordu :

- B u a ğ a ç tak i ada m kim ? - Allah !

- Alla h mı ?

- Deme k Alla h bu . Du r hel e neydi r o a ğ a ç ta ?

A ğ a ç ı yarattı , şimd i çıktı dallarını , yaprakların ı

- Alla h Allah ! E y hel e dur , b u kalabalı k niy e toplanmış ?

- Dile k için . Herke s dile ğ in i söyleyecek , n e istiyecek .

- Sorg u d a sorulaca k - Helbeeet !

Yanaştı , a ğ a cı n dibin e varı p seslendi :

- Allah , e y Ul u Allah !

- N e

Çok heyecanlanmıştı . Sor u sors a Alla h kıza r mıyd ı acaba ? Kızı p

da çarpa r mıydı ,

ede r miydi ?

- Beni m d e dileği m var .

-

dileğini .

- Ben i okuta n

Celâ l va r ya !

-Hee!

- Ben i ço k Se n söylese n Kulakları m yar a oldu . İşte se n d e N e suç u m var ? Dersim i ohirim .
Bende n

de geçtim . Yin e d e dögi r o .

- Be n

dögme z artık .

- Bi r dileği m dah a var .

- Söle ,

- Ben i çebi k (çabuk) büyüt , "âlim " olma m çebi k olsun !

- Olacah .

- "Basra'll ,

âlimleri " geçece k miyim ?

- Se n ço h ohu , geçeceksin .

- Kızmazsa n soracahlan m var .

- Kızmam !

de!

- Vallah a kızmam , inanmirsin ?

- Se n kendin i niy e

- Düşmanları m var .

- Vıy , se n d e

misin ?

- Helbe t

(tüfekleri) var .

- E y hey e dur , seni n yo h mu ?

-

- Du r hel e niy e yaratmadın ?

- Vı y anam , e y hel e du r se n Alla h

misin ?

- Allah'ım , am a kâfirle r önüm e geç t i b u dünyada . onlar yarattı . Be n onlar ı Ahirett e Cehennemd e yahacam .

he p

- Se n d e

onlar a

Helbe t düşma n olurlar .

- Duyurmu ş oldu m işte .

- Se n işin i bilmirsin !

-

- Kızirsi n yohsa ? Ben i kandırdı n

-

- Be n seni n yerind e olsaydım , kâfirler i yaratmazdım .

de, şeytan ı da , cehennem i de . He p cenne t yaratırdım . Herkes i nu r yüzl ü âlim yapardım . VaUah a se n işini . şimd i d e

- Se n ge t dersin i ohu . Had i get !

- Kızma m dedi n kızdın ! Se n d e

insanı !

- Kızmiri m de ,

k i se n ohuyu p örğenesi n

-

şimd i örğetsen ?

- Olmaz .

- Ben i niy e (topraktan) herkesi nurda n

yaratmadın ? Hi ç olmazs a "torpah"ta n Niy e o pi s yarattın ? Be n olsaydı m Nu r bulamadı n mı ?

- Se n ço h had i get . Ge t k i sen e "kuvvet " veri m d e derslerini eyic e belleyesin . Sen i büyü k âli m yapacam .

- Ben i

ya ?

- VaUah a

Had i ge t

- Söz !

İnanmıştı Allah'ı n verdiğ i söze . Bi r d e gözün ü açt ı k i camidek i yatağında.

A

Büyük bi r coşkuyl a fırlad ı yatağından . gibi , dolduru p bir yan a koyduğ u (ibriğinden) dökü p Yin e herzamanki gib i "râtib " toplanı p geldikten , "hücre"d e dağıtıldıktan , kendisi d e alacağın ı

aldıktan , yiyeceğın i yedikte n v e

sakladıktan sonr a camini n bi r duvarını n önün e geçi p derslerin i okumaya, metinlerin i ezberlemey e koyuldu . Bira z sonr a d a yen i dersle r

yeni dersle r alacaktı .

- V e

(Sal t dörtlüy e

Ahmet

Konuştular .

46

- Ahmet !

- Be n Allah' ı gördüm .

- Su s ola , Alla h görülü r (mü)

- Ol a vallah a gördüm .

- Nerd s gördün ?

- Ağacı n üstünde ! Yatı p

- Ol a sava k "düşümd e gördüm " desene !

- Düşümd e am a "hakikat" .

Kitaplarda "Alla h

d a görüls e hakikattir " diy e yazılıyd ı

çünkü.

- Ağac ı

sonr a çıkmı ş dallarını , yaprakların ı

- Yanınd a d a nu r direklenmişti .

Ahmet gülmey e başladı .

- Niy e

ola ?

- Se n "direklenmiş " dedi n ya ?

- Beni m d e aklım a -tevb e tevbe - Rece b Ağabeg'ink i geldi . O d a

direklenmişti ya !

- hınzır ! Se n o babanı n oğl u degi l misin ? Aklı n -

fikrin he p

- Ol a n e kizirsin , aklım a geldi .

- Aklı n batsın . Hel e dur , se n ohumirsin ?

- Ohiri m d e hoc a moc a

- Şimdi niy e -

baba m dögir .

A A

Yeni dersle r dinlemiş , yen i dersle r almı Ő v e gelmiş ; gözde n geçirmeye, ezberlemey e kendin i vermişti . Kulletey n yönündek i duvarın Herzamank i gibi . Karşıy a bakınc a Abdurrahman' a

47

gözü ilişti . Ka ç gündü r görmemişti . Yanm a varmakta n kendin i alamadı . Vardı . Abdurrahma n dertliydi . Derdi , birka ç gü n önc e hışnikl i köpekle savaşı rke n yaraladı ğ ı elinde n kaynaklanmıyordu . Bi r başk a yarasındandı . Dah a derin , dah a ac ı vere n bi r yarasından :

açtı ğ ı yaradan . Elinde n gidiyord u d a ondan . Uza k bi r köyü n

Şey h ik i karıl ı o ğ lun a isteniyordu . K ı z istemiyordu , istiyordu . Am a onla r a ğ ı r basmaktaydılar . Anasının , babasının , yakınlarını n eğiliminde n o anlaşılıyordu . - Ce - mile'yi diy e habe r alınc a birka ç önc e köyü n e gitmiş , Ce -

görü ş müştü Abdurrahman . Elini n yarasın ı açtı rmış , yenide n

Cemil e yaray ı sarınc a yar a d e iyileş mişti . Gizlice gerçekleştirilmiş i bu . Bi r sür ü tehlik e göz e alınarak . Bi r gören, duya n olsa , Abdurrahman'ı n vurulu p öldürölmes i iş te n bil e değildi . Konuşmuşlard ı K ı z direteceğini , e ğ e r başaramazsa , zıf af gecesi , evlendi ğ i kişiy i vuracağını , bun u kafay a koydu ğ un u söylemişti . Abdurrahma n da , birlikt e kaçmay ı önermişti . Am a k ı z şimdilik bun a gere k olmadığın ı söylemişti . Yamand ı Cemile . Kola y dış Ço k d a güzeldi . Kür t güzeli . Abdurrahman'ı n

"düny a güzeli" . "Bütü n köyleri n gözleri " onu n üzerindeydi . Herkes istiyordu . Am a Şey h Tâhâ'nı n o ğ lunu n istemes i başk aydı . İ k i karılı d a ols a bi r şeyhi n o ğ luydu . Adamlar ı vardı . İstediklerin i elde etmey i bilirlerdi . Bütü n bunlar ı anlatt ı Abdurrahman . Türk o d a dinledi . Üzülerek , elinde n birşe y V e zama n zama n d a "Allah"a, içinde n yönelterek . "Zâlimler e niy e meyda n veriyordu diye . Kendis i O'nu n yerind e olsaydı , Cemile'y i heme n

verirdi . Öbürlerin i d e cezalandırırđ ı . Y a d a başta n yaratmazdı . dinledikte n sonra , yaras ı iyic e geçmemi ş olan eliyl e d e bira z ilgilendi . Sonr a d a için i çek e çek e ayrılı p duvarı n önüne gitti . Derslerine , metinlerin e gömüldü . Dünyasını n kapısın ı - penceresini

*

"El fi'i ü imm a

"Fiil, y a geçişlidir , v a geçişsizdir . Geçişli olan , dü z tümle ç ala n fiildir... "

Ah, köt ü bi r kaşıntı . Meti n ezberlemey e ar a verdi . Bacaklar . Aşağıdan elin i soktu , iyic e kaşıyamadı . Şalvarı m çözdü . elin i sokup kaşımay a başladı . Kaşıldı , kaşıldı . Tatlı tatlı . Am a

Yırttı da . Şalvarın ı sıyırdı p baktı . Bacakla r kanıyordu . He p öyl e kanardı . Kaşına n yerle r bira z kabu k bağlar , yenide n

Yukarıdan aşağıya kadar . İki baca k d a yarala r içindeydi . Kaşım a içine işliyordu , kaşıyınca d a böyl e oluyord u işte . Neyd i bu kaşıntı ? Önce tatlı , sonr a acı . bird e aray a giriyor , okumaya , ezberlemey e engel oluyordu . Neyd i bu ? N e köt ü şeydi ? Donsu z giydiğ i şalvarı n bacaklara gele n diki ş araların a baksaydı , nered e n kaynaklandığ ın ı

Dikiş araların a sır a sır a olmu ş bitler i görürdü . Kaşıntını n bitlerden olduğun u bira z d a biliyordu . Am a o kadarın ı bilmiyordu .

(halasının) yanm a gittiğ i zama n öğrenecekti . Kanla r elin e bulaştı; yin e kaşıldı . Kaşıntı , acımaya , sızlamaya dönüştü ü iyice . Kaşımayı bıraktı . Şalvarın ı çeki p bağladı .

"Geçişli fiiller e Geçişsiz fiiller e de :

v e

adlar ı verilir .

Uff yin e bi r kaşıntı . B u ke z d e sırtta . İç e işleyen , dayanılma z bi r şey . Ensesinde n elin i soktu , sırtın a doğr u uzattı . Am a kaşıyamadı . El i yetişmedi . Gidi p duvar a sürttü . Yin e olmadı . n e kötü !

de geze r gibiydi . Bitte n başka n e olabilir ? Bun u biliyordu . Koşu p kaşıyacak aradı . Bi r ağa ç buldu . Geli p soku t yin e ensesinden . Ağaç t a iler i varmıştı . Am a ta m yer e gelmiyord u ucu . Sürttü , sürttü . Fakat , yin e ta m olmuyordu . Kaşıntıda n deliy e dönmüşü . Birilerini aradı kaşısı n diye . N e va r k i uygu n birin i bulamadı . Küllükteki birin e göz ü ilişti . Bi r kadın . Anas ı gibi . Vard ı yanma , utana utana , sırtın ı kaşım asın ı söyledi . Kadın , oturttu yanına . Elin i soktu, sırtta gezdirmey e başladı . Sor a sor a ta m kaşına n yer i V e kaşıldı . Kaşıntı gitmişti . Rahatlamış tı Türko . Geli p dersin e yöneld i yeniden.

"Geçmiş zama n ilişkind i okuduğu . "Mâzî , geçmiştek i bi r

dil e getire n fiildir... " Metin , İzz i Ayn ı konular ı içine ala n dah a aşağı basamaktak i kitapları , Emsile'yi , Binâ'yı , Maksud'u okuyu p bitirmişti . Alışılmadı k kıs a sürele r içinde . "Jet " nedir b u gidiş e "je t gidişi " derlerd i belk i de .

Başka dersler i d e vardı : "Şeriat"ten , Kimin i ezberliyor, kimin i ezberlemede n anlamın ı öğreni p geçiyordu .

diye deniyordu . Oldukç a zordu . Zo r olduğ u içi n d e ço k ileri basamaklard a okutulurdu . Dersini n dah a oray a gelmemes i gerekirdi ama "acele"s i vardı . Ço k çabu k yo l almalıydı .

âlimler"e ulaşmak , onlar ı geli p geçme k için.. . "Zâlim " biüe r yiye dursun ; çalışıyord u o ! Ezberledikler i arasınd a "akâid" i şiirl e anlatan kita p d a vardı . Dah a yen i başlamıştı :

kabîhi... "

Dersini alırke n anlamın ı d a öğreniyordu :

kötü , güzel , n e vars a hepsin i Tanr ı diler . Ama kullarının kötü , çirki n şe y yapmalarına , kâfi r olmaların a olmaz... "

Ezberliyor, bi r yanda n d a düşünüyordu : "kötü"y ü "dileme"si n e kötü ! Niy e he p "iyi"y i dilemez ? Kötüy ü niy e dile r Hem "diler " he m d e "cezalandırır" ? N e kötü ! Kullarını n köt ü şe y

"râzı " olmuyor . ama , râz ı olmadığ ı şey i niy e diliyor ?

güc ü m ü yetmiyor ? Çünk ü O n e dilers e oluyor . Dilemezse olmaz . Dilemek , dilememek , iyi , kötü , güzel , çirkin , kâfir ,

Off , Karışık şeyler . Belk i ilerid e öğrenebilird i

yönleri . Şu ; arad a bi r biüe r d e bi r

yin e akşam . Yin e b i ka ç eğili p kalkmakl a çarçabu k bitirile n

akşam namazı . Yin e

biraz ı d a öğleyi n yedikte n

sonra artakala n (dah a doğrus u zorunl u olara k artırılan) , oray a buray a sokuşturulup saklana n karışımı n ortay a getirilişi . Benzer i başk a dünyalarda görülmedik , he r çeşitte n yemeğin , yiyeceğin , acının , tatlının, ekşini n bulunduğ u karışımda n artakalanın , ye r ye r kuruyu p yapıştığı tabaklar , lavaşla r üzerind e soğ u k soğ u k

sofra" (!) da n yar ı a ç kalkma k zorund a kalışları . V e işt e

yine

saati .

çeneler ön e doğr u

Gözle r d e

Yin e a ç

Dersleri n sessi z okunması , kitapları n sessi z incelen ĩ mesi. Camid e fakile r öbe k öbe k olurlar ; yüzüst ü yatı p uzanırlar . İyic e açılmış ayçiçeğini n yapraklar ı düzenind e dizilirler . Ayakla r arkaya ,

bükülü . Kitapla r önd e açık . Elle r

Ortad a d a ayçiçeğin e uygu n bi r göbek : Koc a bi r kütük. Kütüğü n üstünd e ışığında n ço k is i görkeml i bi r idar e

İs k i n e is ! Bac a duman ı gibi . Alabildiğin e kalı n v e koyu .

tavandaki yerin i dön e dön e fırçalar ; türl ü resimle r çizer. Uzantı s ı d a ki r v e renklere zengi n duvarlarda , mihrapta ,

boyas ı iste n taplarda,

asıl ı

oraya-buray a atıl ı ki

V e d e öneml i bi r

yataklarda , hasırlarda ,

kesimiyle ağızlarda , burunlarda , gırtlaklarda . Heps i bi r bütü n

başla n yünde n örm e sarıkl ı "papak"l ı fakiler ,

dinsi

koka n düşünceler ,

örümcekler , "râtib "

parçaları .

artıkları, cennetlerind e mutl u mutl u zıplaya n pireler , ağı r başl ı bi r yürüyüp bi r dura n bitle r v e
dah a nic e nele r d e ayn ı

Fakilerin he m okuma , he m yazma , he m yatma , he m yutma , he m iba ı

det, he m "kabâhet " yerler i ola n cami ,

-

o ?

- E valla h

- Vallah i bilmiyorum !

olamaz . "Mikrop " mu ?

gözler i

Her öbeği n ayçiçeğ i yapraklar ı gib i dizil i

önündeki kitaplar a dikili . Ya gönülleri ? Oras ı bell i değil . Sessizc e

d a "okur " olurlar . Yoks a tepelerindek i görevlileri n

okurlar,

51

içi n uyku

elleriyle y a d a değnekleriyle dürtülürler . Yatılı p

nun gelmesi doğal . Hel e okunan metinle r bira z d a ağırsa.. . Am a uyu

mak yok . Yasak .

O akş a m yin e başlamış t ı

Yin e öbekle r oluşmuş ,

göbekler kurulmuştu . Yin e kütükler , yin e isler i görkemli idar e lâmbaları. Koyu , kalı n isle r yin e koşatlı tavan ı firçalarke n ağızların , burunların, boğazları n payın ı d a eksi k etmiyordu . Yin e

balgamlara karışacak ; ertes i gü n birlikt e kulleteynde özgürlüklerine kavuşacaklardı . Sula r sallandıkça , ötek i pisliklerle elde

verip hala y tutacaklar ,

Birden bi r kaynaşma oldu . Ayçiçeğini n yapraklarında n bir i

Sessizce v e suçsuzca . Gerçekt e "kabâhet " yer i d e değil miydi cami? Yan i fakile r için ? Geli n görü n ki "suç " olmuştu . Sessizdi , am a gümbür gümbür olmu ş gib i il g i toplamıştı . Tür l ü kokula r içind e bil e belli ola n kokusuyla kendin i el e vermişti . Gec e uyurken , y a d a öyl e gösterilirken olsaydı doğaldı . Y a şimdi ? Herke s uyanıktı . Herkesi n yanında hi ç çekinmede n zar t zar t bırakan Amerikalıla r değildi y a orada \neg kiler! Yin e d e üzerind e o denli durulmasını n ası l neden i başkaydı :

Çoğu içi n bi r çeşit "belâ " ola n

saatin i geçiştirme k isteyenle \neg

rin çoğunlukt a olmasını n pay ı büyüktü . Kürtç e v e sertç e karşılıklı

suçlamalar:

- Gerin e ye l dolmuş herhalde ! Tutamıyorsun !

- Kend i suçun u başkasına atma ! - se n yaptın ! - Se n yaptın !

Bir ar a gözle r

sa \neg

başladı. etkil i konu.

- "Kur o

yöneldi . Bakışla r üzerind e

vunmaya çalışt ı kendini . Am a dah a ço k dayanamayı p ağlamay a

Seyd o karışmasayd ı uzayı p gidecekt i

(ula n

diyere k azarladı , herkesi n

önündeki kitab ı okumasını , se s çıkarmamasın ı söyledi . Yatışmışt ı or -

talik. Gözle r yin e kitaplarda .

(özne) y a "zâhir " (açık) olur , y a d a

"müstetir" (gizli) . N e va r k i kon u kafalarda n gitmemişti . "Fail" , "fiil" ,

Kafay a girmiyor . Yen i baştan :

52

- Osuru k -

- Se n yaptın ! -

Hayı r olmuyo r

- Yapa n sen ! - Me f

bir türlü . Osuruğu n değils e d e konunu n etkis i sürüyor . Sen , sen ,

- Se n ossurdun ! -

be n

âlim , direklenmi ş

- On u yapa n

- Basra'l ı

- Yapa n sensi n işte ! - kimse;

"mütâlaa"n m için e etmişti i sanki !

Osuruklu düşlerl e dol u bi r gece . Uyanış . Kulleteyn . Abdest . Namaz . Râtib . Meti n ezberi . Gü n ilerlemiş i epeyce .

Recep gelmişti . Coşkul u gözüküyordu :

- Celâ l hoc a belâsın ı buldu . - N e dirsın , n e oldu ? -

Husso'nu n ineğiyl e yakalanmış . Sonr a d a

Anlattı Recep :

Allah

Ve keyfin e sını r olmaya n

ineğ i tut Kimseni n kolayc a

vermiş . "Tes ı

köyde n bira z uzakt a

muş, uygu n bi r yer e götürmüş . Bi r yarı n

bir yer . O h n e güzel . Bi r d e söğü t ağacı . Bi r i p aramı ş ineği bağlama k için . Bulamayınca , şalvarını n uçkurun u çıkarı p onunl a bağlamış söğüde . İneğ i yar a yanaştırmış . Güzel . Yanaşmay a çalışmış . Ama olmuyor , ine k yükse k geliyor . Taş-ma ş getiri p ayağını n altın a koymuş. B u ke z

olmu ş gib i olmu ş , am a yin e d e ta m de ğil . İ ŝ t e yarı n ete ğinde uygu n bi r y ükseklik . He m d e merdive n gibi . Ki m yapmı ş s a

olsun ! Ç o k uygunmu ş . Bira z d a kendis i yontarak , kazıyara k kendine gör e uygunla ş tırmı ş . Ő imd i iyic e tamam . V e ba ş lamı ş ine ğ e gönl ünce yana ş maya . He m d e n e yana ş ma . İ ne k t e ta m

rek hayvan , boynun u uzatmı ş ileriye . Arkasın ı d a

limiyet" bun a derler . İ ŝ i n kıvamın ı bozmama k içi n kıpırdamamı ş bile .

Cela l ba ş lamı ş " ŝ ey " etmeye . Bi r gi dip gelmi ş . Her ŝ e y yolund a giderken , ama n o d a

Nereden ç ıktı n se n b e Allah'ı n belâsı ! Yarı n üstünde . Kend i deyimiyl e

n e korkun ç ŝ ey ! N e yapsı n ŝ imdi ? Toparlanmay a

Uçkurunu inekte n alı p ŝ alvarın a geçirmey e davranmı ş . N e

"kıl lı Kürd" ü kar ŝ ısınd a bulmu ş : Kulletey

Husso . Dikilmi ş duruyor . So n derec e

"kıl lı Kürt" ! N e

k i dah a nin ayrılma z

Tepesind e biri .

soğukkanlı. O denli de ÜrkÜnç . Azrai l iki z kardeşi . Elinden kurtulu p bi r (olanaksız) . Hi ç m i hi ç konuşmadan heyke l gib i durmu ş bi r süre . Sonr a giydiğ i şalvann ı bağlamaya çalışa n çıkarmasın ı söylemiş . N e yani , n e yap mak istiyor b u N e yapma k istediğ in i hi ç konuşmada n an latmış . - Se n beni m ineğim i becerdin , be n d e sen i becereceğim! " an ÷ lamında . Ço k soğuk v e keski n biçimde . Ama n zama n yok . Adale t m i bu, ineğ e karşı Öyl e am a n e yapılabilir ? Celâ l düşünmüş ; belânın böylesini n işaretin e boyu n eğmekte n başk a yo l bulamayı p sıyırmış bacağındakini . "İnek " gib i o d a tesli m olmuş . He m d e Tanrı işin e bakı n k i "Allah'ı n kill ı Kürdü"ne . Bi r d e bakmı ş k i gerçekten d e kill ı kill ı bacaklar . Yalnızca bacakla r mı , oras ı d a v e üstü de . "Ama n Allah'ım! " Huss o girişmiş . Yin e hi ç konuşmadan . V e bi güze l becermiş . Ası l ineks e başın ı çeviri p bakıyormuş

Artı k ola n olmuş . Hi ç değils e başkalar ı görü p

sa. Hâfi z şalvarın ı ived i ived i giymiş , uçkurun u takı p bağlamış . Yürüyüp gitmey e hazırlanırken , a h iş t e biriler i daha . Ula n b u i t sür ü nereden d e çıka r böyle ? B İ şaşkınlıkta n sonr a tüymüş . Ardın a bakmadan. Geli n görü n k i i ş duyulmuş . Celâ l belk i d e şimdi . Yani artı k ört-ba s etsinle r diy e gi dip "hüküm " (etki) sahib i kimseler e Moll a Nasır'a , Şeyh Şaban'a , Moll a

namusu " d a önemli . Am a ço k dah a öneml i "livata " (erkeğin erkeğ i düzmesi) . Şafi î mezhebin e gör e zin a sayılır . Evl i içi n sonuç: Ölüm . Bekâ r için : Yü z değne k (vurulacak) .

Hanefi mezhebini n imamlarında n İma m Muhammed'l e İma m Yu ÷ suf d a b u görüş ü paylaşırlar . mezhebini n kurucus u İma m Mâlik, İma m Evzâî'se ; evli , bekâ r yapmazlar ,

öldürme cezasın ı verile r b u konuda .

Yalnızca Eb u "livata"y ı "zina " saymaz , "tazîr " (azarlama) cezası verilmesini n yeterl i olduğun u belirtir . Am a

"sözle azarlama " biçimind e olmaz , işi n için e "değnek " d e girebilir . Ka ç sopa vurulmas ı "hükm ü veren " bilir .

Peygamberin söz ü va r b u konuda :

- "Lu t toplumunu n yaptığın ı yapan ı yakaladığını z zama n yapan ı da, yapılan ı d a heme n

Peygamberin - Yakılsın !

görüşler i d e şöyle :

- Bi r duvarı n yanm a konulsun , duva r üzerin e yıkılsın !

- Ayağın a ta ş bağlansın , yükse k bi r yerde n atılsın , öyl e

öldürülsün.

İyi am a b u denl i ağı r hükümle r va r da , zin a da , livat a d a nede n oluyordu? He m d e ço k ço k oluyordu . Herke s t e biliyord u bunu . Şundan ki , "kabâhet , gizli " olur . Gizl i olurs a ki m n e der ? Ortay a

He r yerd e oluyord u b u türde n

sayılan yerlerde , camilerd e

E n kutsa l

için işi n tersliği , görülmü ş olmasında .

Yine kurtulmanı n yol u var : Gerekl i tanıkları n bulunmaması .

İstense he r zama n tanı k bulunabilir . He m d e istendiğ i sayıda . Am a istenmese bulunmaz . Yan i bulunmamas ı sağlanır .

sevgil i karılarında n Aiş e için :

Peygamber

- indi!

dediler .

Nu r suresin e 1 0 aye t birde n

dendi . Dör t tanığın ,

- Doğr u söylüyorsanı z dör t tanı k

Saffan'la Aişe'ni n o iş i yaptığın ı görmü ş olmalar ı gerekiyordu . Bulamadılar b u tanıkları . Bulunamayınca d a i ş kapandı .

Celâl'İN iş i zor , ama kurtulm a olasılığ ı d a büyüktü . Nede n ki işi n

Husso'su d a vardı . Livat a kanıtlanırsa onu n d a

başı yanardı .

Gelelim ineği n namusuna !

Peygamber buyurur :

- "Ki m hayvan ı

Ebû Dâvûd ,

imamlar.

bunu n d a hükm ü

eders e heme n öldürü n onu . Hayvan ı

Nese î gib i ço k öneml i kaynakla r d a hadis i yazar. Dahası : Hayvanı n yakılmas ı gerektiğ in i d e
iler i süre r kim i

böyl e işte ! "Yumuşa k başl ı hayvan " mısın ; ik i ayaklıs ı d a olsan , dör t ayaklıs ı d a olsan , he m
ırzın a geçilir , he m d e cezalandırılıp ölüm e gönderilirsin . Tanr ı adına .

Kurtarıcı yan ı olmasaydı ,

Celâl'İ n durum u ço k köt ü olabilir ⇨

di: İneğ i ödemes i gerekiyordu . B u bi r şe y değ il . Ası l korkuncu ; he m ineğ in ırzın a geçen , he m
d e ine k gib i ırzın a geçile n kiş i

Bu durumda , ölüm ü ik i ke z

Şeria t hükümler i karşısında .

ki; inek , Husso'nundu . Husso'ys a alacağın ı almıştı .

kalmamıştı artık .

Sorun kapatılmı ş sayılabilirdi . Am a kon u kapatılmamıştı . Mollaların, moll a adaylarını n gündemindeydi i "müzâkere"lerde . Dah a çok d a ırzın a geçilmi ş hayva n üzerind e

- Hayva n kesilmeli , sonr a yakılmalı .

- Kesilmes i yeterli . Et i bil e yenebilir .

Eti yenmez .

- Niy e yenmesin ?

- İmamla r öyl e diyor .

da katılmış tı tartışmalara :

Durun hele , hayvan a yazı k de ği l mi ? Zavall ı hayvanı n suç u ne ? Beklenmedik bi r soruyd u bu .

Gerçekte n d e hayvanı n bi r olmadığ ı hald e

neden ?

- Cez a de ğil , şeriatı n hükmü .

- "Ceza " d a şeriatı n hükm ü de ği l mi ?

Zaman zama n düşünü p duracakt ı Türko : Celâl , inek , "ırz ,

Husso , "livata" , zina , öldürme , yakma.. . "Hel e dur , hayvanı n suç u ne ? Öldürülmesi , yakılmas ı k i be n hayva n

Fakiler dolaşıyordu . Sırtta v e biüe r d e Bi r durup bi r yürüyorlardı . Yürüsünlerdi ; am a asalaklı k edi p o b i parçacı k kanı olma z mıydı ? Emile n ka n d a b i yana ; kaşınt ı olmasaydı hi ç de ğilse ! Dayanıma z kaşıntı , ardında n kanama , yaralanma. V e Bütü n bunları n yanınd a bi r d e okumaya , ezberlemeye enge l oluş u vard ı k i e n beteri oydu .

şey'e n deri z Tann'ya . Am a başka şeyle r gib i

"FâİL - Celâ l - ine k - ism i - Huss o - molla - şeria t - öldürm e - yakm a - n e suç u va r hayvanın ? -
- - Alla h - şe y - moll a - ine k - ır z - uçku r - sö ğü t ağacı... "

"Şey" diy e denir . Am a öbü r "şey"le r

ine ği şe y etmesi , şey , şey , şeyyyy.. .

de ğil , "Şey" ,

Pir duru p bi r yürüyord u bitler . Yürüsünlerdi . Ama.. .

56

- Anne ! Canı m "muz " istedi .

- Tövb e tövb e tövbe ! Kız , muz u d a nered e n çıkardı n şimdi ?

- Tövb e s i n e - İste r d e kızım ,

canı m mu z

yan i şimd i yo k işte .

mi ?

Beyin ,

anda bulunma z d a dah a sonr a bulunabilir . Kızı n can ı istiyorsa alınır . "Atl a dev e de ği l ya "l O ğlanı n can ı d a başk a bi r meyv e ister. Elm a ister , armu t ister , şeftal i ister . Y a d a meyv e isteme z d e pasta iste r canı . Şöyl e kaymakl ı dondurm a d a

hanımın istedikler i d e olur . Heps i doğ al . Am a kı z duru p dururke n "muz" isterse , kı z içi n muz u n çağrıştıracak ı şe y yüzünde n anne :

- Tövbe , tövbe ,

diy e bi r tepk i gösterebilir . B u d a doğ al .

Herkesin canını n falanc a meyveyi , filanc a meyveyi , pastayı ,

istem e s i doğ aldır . Y a

canm m n e istemes i

findık,

bunlarla tanışmamış t ı

do ğal? Onu n can ı d a bunlar ı istiyebil e r miydi ? Bi r dondurma , bi r ya ş ya d a kur u pasta , bi r taz e meyve , bi r kiraz , bi r şeftali , bi r kur u yemiş ,

istiyebil e r miydi ? İstiyebilird i elbet . Am a onu n can ı

Onun canı , tanıştığ ı karpuzu , kavun u isterdi . İçin i olmas a d a

kabuklarını . Kemirirdi .

tümüyl e yerdi .

için i kemirir , dışın ı atardı .

nered e buls a orad a alır ,

çamurlarını temizler , pisli k bulaşmışs a sile r v e koyulu p

yerdi,

olacağını söylememişti

Kimse ona , yer e düşe n bi r şeyi n alını p yenmiyeceğini , mikro p

Üsteli k öyl e görmüşü hep .

içind e bi r kavu n - karpuz (kabuklarını)

"hedik". Yan i kaynatılmı ş buğday .

bi r d e

Sevgili hedi k karşıdaydı işte : Kulleteyni n heme n yanındak i küllükte. Uygu n bi r yerind e kurulu , büyük , kulpl u bi r kazanda , kulleteynin sularıyla kaynıyor , ta m kıvamın a gelinc e d e yanınd a seril i

hasırlara, kilimlere ,

seriliyordu . Kuruyu p bulgu r olsun

d e çocuklara .

Kurumada n selâ m verird i buğulanyla .

Selâm. Çocukla r içi n bi r bayram . Koşu p alırlar . Ceplerine , oralarına ,

buralarına doldururlar . İsla k ıslak , sıca k sıcak . Kirl i avuçları n parmakları arasında n kirl i sula r
ak a ak a yemey e başlarlar . Yerler , yerler. "Karınla n

Özlemişti hediği . Can ı ço k istiyordu . İsterdi , çünk ü tanışıyordu . "Meyveler" içind e karpu z -
kavun , bi r d e hedik . Hedik . O dünyad a e n güzel eğlencelik . Dah a d a ötesind e bi r şey . Niy e
kuruturla r sanki . He p yense olma z mı ?

aleykü m e y hedik ! N e güzelsi n sen ! N e mutludu r sen i alıp cebin e dolduran ! Sonr a d a güze l
güze l yiye n . Yiye n v e doyan ! Ama san a doyumla z

Gözünü ayırmıyord u hedikten . Penç e v e gagalarıyl a bo k v e tan e

gib i çalışa n civcivlerin ; birbirleriyl e

serili hediğ e üşüşmeleri , hırsızlaşı p sins i sins i y a d a

açıktan varı p dalmaları , aldıkların ı ived i ived i taşlıkların a göndermeleri, kovulmaları ,
kovalanmaları , arad a bi r hedikl e birlikt e taş, sop a d a yiyinc e çığılkla r koparara k v e kana t
çırpara k kaçışlan . Kanatlarla, pençelerl e savrula n küllerin , çöpleri n seril i hediğ e

Ve elindek i uzu n saplı süzgeçl i kepçesiyl e salm a salm a yürüye n allı - "kaç"ni n elindekin i
kazan a daldırışı , götürü p seril i olanlara ekleyişi , Güze l kaç e bakma z mısı n b u yana ? Bakt ı
işte. Türko'yl a gö z göz e geldi . Heme n davrandı , elindek i saplıy ı daldırdı kazana , iyic e
doldurdu . Başın ı kaldırd ı k i gözler i yine üstünde . Koşarcasın a götürdü . N e mutl u bi r olay .
Ceplerin i açmasını söyledi . Türk o açtı . O doldurdu . Sıca k sıca k sular , donsu z şalvarın
paçaların a doğr u süzölmey e başladı . Elleri n cepler e dalışı , yumuşacık hediklerl e Oh , mutlulu k
budu r işte . Va r

böylesi?

Bir ders i d e Hang i kitapta n okunurs a okunsu n "fikh" a ilişkin olanla r b u adl a söylenirdi .
Başlardayd ı daha . "Taharet " bölümünde. yan i "sular a ilişki n

Sular 3 tür : 1 - Temi z am a temizleyic i deği l 2 -

temiz , he m temizleyic i (tâhi r v e tahûr) , 3 - N e temiz , n e d e temizleyici (gayr- 1 tâhi r v e

Yani

Kulleteyn; Şafi î mezhebin e göre , bunlarda n ikincisin e giriyor .

d e temizleyici .

Okuyor, inceliyor , kim i yerler i d e olduğ u gib i ezberliyordu .

Gidere k arttı .

Kulleteyn 44 6

suyu n

Ah, ş u ağr ı bi r olmasa . Bitle r yetmiyormu ş gib i bi r d e b u çıktı . Hiç dayanamazd ı karı n ağrısına . Bi r d e mid e bulantısına . İkis i d e sı k

sık başın a gelirdi .

Kulleteyn dörtge n

Dayanamadı dah a çok . Kitab ı koltukt a koşt u . Doğr u "abdesthâne"ye. Kendin i da r attı . Şalvarın ı ivedilikl e çözdü . Deli k

büyük olduğ u içi n bacaklarını n kırım deliğ e doğrultu p pat pa t pat . Ço k köt ü sürgü n

alamadı . Bi r kıyısın a çöktü . V e koyuldu . Önc e tı r tı r tır ; sonr a

Tırıklaymc a rahatladı . Ağrıs ı

deliğ i n çevresin e d e

geçmişti. Mutlandı . Sıkıntıda n sonrak i rahatlık , tadın a doyumla z bi r mutluluktur. Sıkıntın ı n ödülü . Tırık

saçılmıştı. Bira z yan a çevrildi . Bi r d e n e görsün ; yediğ i hediklerde n bi r

kesim i gözlerini n önünde .

Neyse şimd i sır a

içinde . Kocama n bi r

Delikte n

solucan kıvrıldı . Hedikle r d e dir i diri . Sinekle r üşüş ü hemen . İr i iri .

Kıçın ı silecek . B i şeyle r aradı . Tcmi z nesne n e gezer ! Herkesi n kullandığ ı bi r - ik i taşt a n

başkas ı yok . Bokları c n kur u olanın ı alı p kullanmas ı gerekiyor . Koltuğunu n altın a kıstırdığı "şeriat" i unutmuştu . Aslınd a ayakyolun a götürülemezdi o . Ama tır ı k öyl e bi r tutmuştu ki "feleğin i şaşırması" . Yoksa aye t v e hadisin bolc a bulunduğ u bi r kitab ı oray a götürü r müydü ? Kolun u uzattı. İşt e ola n old u o sırada : "Şeriat " düştü . He m d e

doğru, pisli k yığın ı dereye . Ama n Tanrı ! Gitt i "şeriat" . Felâke t m i felâket. Ço k üzüldü . Ağlad ı sessizce . Yapabileceğ i b i şe y yoktu . E n kuru taş ı aldı , silme k içi n kıçın a götürdü . Sildi . Çeki p bakt ı k i taş t a yer kalmamış . Oys a he r yanın ı silmi ş değild i kıçının . Parmakla n v e e l ayası d a yansın a de k batmıştı . Öbü r eliyl e cebinde n mendilin i çıkardı . Önce elini , sonr a kıçınd a yar ı m kala n kesim i sildi . Sonr a katlayı p yerine koyd u mendili . Ayağ a kalktı , şalvarını n d a battığın ı gördü . Çıkardı tümüyle . Pisenmi ş yeri , duva r diy e konulmuş tahtalar a

derke n dah a ço k yerin i bulaştırdı . Elin i

silmeğe yöneldi . Am a

de... Bulaşa n kesim i tahtay a silerke n birde n bi r ac ı duydu . Kıymı k batmıştı eline . Kıymı ğ ı çıkardı . Yer i kanadı . B u ke z ka n oray a - buraya bulaştı . Şalvarın ı giydi . V e çıktı . Olanları n e n kötüsü , "şeriat"ın bo k yığının a gitmi ş olmasıydı . Ço k mutsuzdu . Deliy e dönmüşü üzüntüsünden . N e yapacağın ı d a bilemiyordu . Ahmet'l e karşılaştı . Ağlamakl ı v e içlenmi ş olara k durum u anlattı . Ahme t üzülmemesini söyledi . Sonr a dolanı p derey e indiler . Dereni n bi r yanında ayrıc a açılmı ş koc a bi r çukur . Yukarıdan , ayakyolunu n deliğinden dökülenle r He r yan ı kaplıyo r sinekler .

Sınırsız v e koşulsuz özgürlü k içindeler . Yönetimlerini n he r kesimind e bağımsızlar . Dışk ı yığının ı n ortasında , çevresind e örtüler , yukarısınd a bulutlar oluşturmaktalar . Küm e küme , te k tek , çif t çif t konu p konu p

"Şeriat" d e iş t e orada . Yı ğını n üzerin e dikin e düşmüş . Yarı açık . Yarisin a de k gömülmüş . Şimd i iş , on u çıkarmakta . Nasıl ? Birer ağa ç buldular . Bir i b u yanda , öbür ü Öbü r yand a karşı karşıya geçtiler . Ağaçla n u ç uc a gelece k biçim d e uzattılar .

- Ş u yan a ş u yana , uzat , dah a uzat !

- Benimk i kıs a gelir .

- Se n bira z dah a yaklaş .

- Du r hele , bekle !

Yine kan n yin e tutmuştu . Heme n koştu . Koşarke n şalvarını d a çözmüşü . Dereni n bi r yanınd a sıyrır sıyırma z çömeldi . Birazcık s u geldi . Dah a varmış gib i oldu ğ u içi n kendin i zorladı . Am a bi şe y yok . Bağırsaklard a n e kalmış tı k i gelsin ? Kalktı . B i dah a gelecek gib i olduğunda n heme n çöktü . B i ka ç ke z yap ü bunu . Uzunc a kaldı orada . Ahme t bağırdı :

- Ol a seni n bo k n e ged e r (kadar) uzu n

- Neydi m

- Çebi k

- Gelirim !

bağlamadan gitti . Bağlamad ı çünk ü bi r dah a çözme k zorunda kalabileceğ in i düşünüyordu . Bi r el i şalvarında , öbü r elin e d e çubu ğ u aldı . Ahmet'i n karşısın a geç t i yine . Dışk ı yığınının , "şeriat"i n olduğ u ucu , aralarında kalmış tı . Bi r aya ğını , yığını n heme n kıyısınd a sertçe buldu ğ u bi r yer e bastı , bi r aya ğı m d a gerid e yerleştirdi , çubu ğ u

uzattı. Çubuğu n "şeriat" e yetişmesin e a z kalmıştı . Ta m yetişse ,

birlikte, ik i kapakl a yaprakla r arasın a sokacaklar , birlikte kaldırı p çıkaracaklardı . Öyl e düşünüyordı .

- Bira z dah a uzat , yetişecek !

Sonra aray a girdi . Am a çıkarmay a güc ü yetmiyordu. Öbür ü d e aray a girse , tamam .

- Du r bekle , dah a d a gömirsi n sen !

- Se n d e o yanda n bi r takabilse n olacak .

- Bekle , dur !

Çubuk yetişsi n diy e adımın ı bira z dah a iler i attı . Atmasıyl a d a yığının için e doğr u gömülmes i bi r oldu . Meğ e r sertç e bulu p ayağın ı koyduğu yeri n alt ı Çöküvermişti . iy i ki . Bira z daha ötey e gitse , boyun u d a aşacak , boğulu p gidecekti . yan a yapıştı. Şalvarın ı tuttuğ u eliyl e bi r kayanı n ucuna , öbü r eliyl e d e bi r

tutundu. Kurtarıc ı olan , dah a ço k köktü . B i kops a gitti . Alabildiğine bağırdı . Ahmet :

- Yapış , gelirim ! diyere k o yan a geçti . N e va r ki ço k ter s bi r yer .

uzattı.

- Tut , çubuğ u tut !

Kayanın ucundak i elin i çeki p çubuğ u yakaladı . Şalvar ı düşü p aşağı sıyrılmıştı . Küçükü k takımla r meydanda . Tırı k

birlikte. Am a öneml i mi ? O sırad a sesler i duyanla r koşu p gelmişti . Çekip kurtardıla r Türko'yu . de .

Kıyıya çekili p çıkarılmı ş ola n Türko , çevresin e bakı p utandı .

ağlıyamadı. Sonr a dizin e de k batmı ş ola n bacağına , çıktığı yer e baktı . Mides i bulandı , kustu . Pislikler i toprağ a silere k temizledi. gelince : yara r olmakta n çıkmıştı . Am a kimse Türko'y u Çünk ü elind e olmada n oray a düşürmüştü onu . Çıkarma k uğrun a d a a z kalsı n bo k çukurund a boğulup gidecekti .

Tam o sırad a yin e tırık . Kendin i tutmay a çalışara k uzaklaştı . Uygun bi r ye r bulu p çömeldi . Bira z sıv ı akt ı o kadar . Arkas ı d a gelsi n diye kendin i zorladı . Kalktı , bi r dah a çöktü . Yo k bi r şey . Bi r saat e yakın uğraştı . Kalkı p çıktığınd a kims e kalmamıştı . Şalvarın ı bağladı .

Temizlenmek için kulleteyn e yöneldi . Kulleteyni n temizleyiciliği

bağlı olduğu Hanefi mezhebin e göre değildi , Am a biliyord u ki , "necâset-i galiza" , yani görünürdeki kabaplıklar , "necâset-i

yani hafif sayılan pisliklerle bile bir ölçüde temizlenebilir . Elleri, abdest mendili , şalvarını nağı ve paçaları , "necâset-i galîza"yla

Kulleteyndeki suyla , bir ölçüde de olsa temizlenebilirdi . Çıplak ayaklarla ilerledi . Parmakları arasında kalmış olan pislikle rahatsız ediyordu . Durdu , eğilip yassı bir taş aldı , parmaklarını arasında sokarak temizledi . Bir kancık köpek , karnının altında bir sürü ucu sıralanmış memelerin sallıya sallıya geçti . Vardı . Kulleteyni n çevresinde başkalarıda bulunmaktaydı . Uygun bir yere yerleşti . Mendilini çıkardı . Yüzündekileri sağa-SOİ a ittiği sularla yıkadı . Mendille birlikte elle r de yıkanmıştı . Götürüp serdimendili . Geri geldi . Şalvarını yıkamak için en iyisi , çıkarılmasıydı . Am a altta don yoktu . baktı , çıkarmadan yıkamaya karar verdi i şalvan. Bira z sıyırdı . Önce paçalarını yıkadı . Olabildiğince . Sonra ağını yıkamaya çalıştı . Zorlan a zorlana . El i ayağın a dolaşıyordu . Uğraşırken terlemişti de . Hem zordan , hem utancından . Uğraştı , uğraşu . Birde n dengesini yitirdi . Haydi ; Yuvarlandı . ki derin değildi su . Bir ve bir çeyrek arşın kadardı . Debelendi , çırpındı ; sonra kendini topladı . Gülenle r oldu , acıyanla r oldu . Ve koşu p yardım eden oldu . Elinde n tutuldu ; çıktı . Titriyordu . Kış değildi , yazdı üstelik . Am a hava serinceydi . Ona da zemheri soğuk u gib i geliyordu .

sarıllı , kat kat giysili ve yaşlı bir kadının gelip elinde n tuttu . Alıp evine götürdü . Bir örtü getirdi . Üstündekileri çıkarıp ona sarınmasını söyledi . Çıkardı üstündekileri . Başındaki sarıklı terliği , büyüklüğünde n kollu katlı ceketini , işliği , iç gömleği ve şalvan. Hepsinde n sular akıyordu . koydu b i yana . Örtüy e sarındı . Çenesi ve bacakları zangır zangır . Yaşlı kadının hemen ocağı ateşledi . Tezek , çalı bulup buluşturarak tutuşturdu . Titrem e yavaşladı . Örtüyü önünde n açıp gövdesini ocağa veriyordu . Isındı . Ne var ki başına bir sürü şey getiren tutmuştu . Belâ , hem de ne belâ ! Biraz tutmaya çalıştı kendini . Hayır , Kadına söyledi . Kadın hemen bitişikteki odaya bir leğen gibi bir şey koydu . Ona yapmasını söyledi . Yanımsu koymayı da unutmadı . Türk o koştu bitişige . Leğen gibi şey e yanaştı . B i kaç damla sıvı aktı yine .

Ardı kesik . Zorla zorla , yin e b i şe y yok . Epeyce bekledi . B u ke z

söyleyen kadını n uyarıs ı üzerin e kalkı p gelme k zorund a kaldı . Yanm a konmu ş ola n suyl a d a temizlendikte n sonr a gidi p kendini ocağ a verd i yine . Karnını n ağrıs ı geçti . B u arad a giysiler i yıkanmış , kurusu n diy e d e getirili p ocağı n çevresin e asılmıştı . Ocağı n üstünde d e çorb a kaynıyordu . Oh , n e güze l mi s gibi . Pişt i çorba . Bi r kap önün e kondu . Topra k kaptak i çorbada n ağa ç kaşıkl a alı p yemey e koyuldu . İçin e ekme k d e yedi . Kaburg a kemikler i sır a sır a belli gövdeni n ortasınd a bell i belirsiz ufacı k karı n şişti . Elin i göbeğine koydu . Okşadı . Kadını n bira z öted e olmasında n

göbeğin aşağısıyla ilgilendi . Kalkı p ocağ a iyic e yanaştı . Tezekleri n arasındaki çalıla r bitmiş , tezekle r d e korlaşmıştı . Sarılı p

örtüy ü îk i yan a ayırarak v e karnın ı iyic e önün ü verdi ateşe . göbeğiyl e v e aşağısıyla ilgisin i sürdürdü . İki elin i d e Ço k hoşun a gidiyordu . Bi r sür e öyl e durdu , kızardı . Sonr a bakt ı k i giysiler kurumuş . İ ç gömleğin i alı p giydi . Sonr a işliğini . Şalvarın ı giymey e davrandı . Şalvarın a e l ata r atmaz; durdu . Karnında a bi r "velvele " duymuştu çünkü . Mided e d e bulanma . "Velvele " büyüdü . Fırsta t yok . Koştu , doğ r u bitişiğe . Leğe n gibi şeye . B u ke z büyü k bi r gürültü . Patırt ı v e şarıltı . Gözler i karardı . Düşecek gibi . Toparlad ı kendini . Öncekinde n kala n suyl a yıkandı . Ama ta m temizlenemedi . Temizlenmiş saydı . Kadını n ilgilendiğin i görünce utandı . Yin e ocağ a vardı . Ateşi n önünde , şalvar ı giymey e çalışırken bi r dah a bitişiğ e gitme gereğ i duydu . Gitti , am a b u ke z b i kaç damlanı n ötesin d e bi r şe y yok . Yanın a yin e s u konmu ş olduğun u gördü . Kullanı p çıktı . Bira z sonr a bi r daha . Bi r Son u gelmiyordu . Yaş l ı kadı n "götünü n çıktığını " v e n e yapmas ı gerektiğini anlattı : Parmakların ı soku p iler i doğ r u itecekti . O d a öyl e yapmaya çalıştı . Am a yara n yok . Yaş l ı kadı n onu n beceremediğin i anladı . Yanm a gitti . Bunu n ço k doğ a l olduğunu , utanmamasın ı söyleyerek yardı m etme k istediğin i belirtti . Kıçın ı yıkamasın ı v e kendine doğ r u çevirmesin i söyledi . O d a söylenen i yaptı . Kadı n parmağını sokup , kalı n bağırsağın , dışk ı deliğini n ucund a toplanmış olan uzantısın ı ileriye itti . Çeki p yıkad ı parmağını . Artı k kalkabileceğini anlattı . O d a artı k kalktı . Heme n gidi p giydi . Ceketini , terliğin i de . Terliği n çevresin e d e be z parçasın ı diy e

sardı. Çıkı p gitme k içi n izi n istedi . Yaşl ı kadın , bakılmas ı gerektiğini , o geceyi orad a geçirmesin i söyledi . Olamazdı , okumas ı gerekiyordu . Kadına bun u Kadı n diretti .

- Gi t kitapları m getir , burad a oku.. . anlamınd a konuştu .

O d a kabu l etti . Yürüyü p gitt i camiy e doğru . Mendilin i anımsadı. Gidi p seril i oldu ğ u yerde n aldı , burnun u sildi , sonr a şalvarının cebin e soktu . Yürüdü . Varı p girdi . Bi r ka ç fak i konuşuyorlardı . On u görünc e seslerin i kestiler . Bell i k i konu kendisiydi . Bo k çukuru , şeriat , kulleteyn , kulleteyn e yuvarlanması , çıkarılışı, Büzül e büzül e kitapların a yöneldi . Aldı , gidecekti, vazgeçti . Şeria t gitmişti , hiçdeğils e öbürlerin e iy i çalışmalıydı. Kadını n evind e Bun u düşünü p okumaya koyuldu . Bi r hapşırma daha . Ardında n bi r He r hapşırmanın bi r anlam ı vardı . "Tek " ols a anlam ı başkaydı , "çift " ols a başkaydı. V e te k olunca :

- "Te k sabır " diyere k çift yapmay a çalışıyordu . Çünk ü "tek sabır" , uğurl u sayılamazdı . Çif t olmalıydı . Çif t olunc a da :

- Ço k şükür , çift diyor , seviniyordu . O gün , y a d a gelece k için iy i şeyle r olaca ğ ı umud u doğuyordu .

- "Te k

- "Çif t

- Tek , çift , tek , çift.. .

sıklaşmıştı. Te k mi , çift m i oldu ğ u belirleneme z olmuştu. Burn u d a durmada n akıyordu . Burnun u sildi ğ i mendilde , kur u yer kalmamıştı . Başındak i terli ğ e çıkardı . Kullanmaya başladı . Hapşırma r Hapşırma y ı

izliyordu. Gözler , açık dura n kitapta . Hapşırma lar , Sümürmele r arasında okumay a d a çalışıyordu . Bellemesi , ezberlemes i gereke n şeyle r vardı. Hapşırma lar , Hızlanmıştı . Yin e d e kitab ı kapatmıyordu. Kitapt a okudu ğ u sayfayı n kıyısındak i e l yazısıyla yazıl ı kesimler ıslanmış , yazıla r birbirin e karışmıştı . Bira z dah a direndi , sonra bakt ı k i olaca k gib i değil ; kitab ı kapayı p öbürlerini n

koydu. Nezl e ilerledikçe ilerliyordu . O be z parças ı d a

olmuştu. B i yanda n d a baş ı ağrıyordu . A z d a mid e bulantıs ı vardı . Ye r bulamayınca, sümüklerin i işli ğ in e silmeye başladı . Sümükler ,

kendiliğinden d e ş ı p ş ı p damlıyord u orasın a burasına . İşlikte n sonr a i ç gömleği d e büyü k ölçü d e ıslanmıştı . Büyü k geldiğ i içi n kolla n katlanmış ola n ceketini n uzattı , burnun u silmeyi sürdürdü . Gürültü lü hapş ırmalar . V e yin e gürültü lü sümkü rmeler . Aralard a d a ş ıp ş ı p ş ıp . B i yanda n d a gözlerde n ya ş geliyordu .

Kollara, eller e h a SİL . Sır a şalvar ı n ağ ında . Burnun u şalvar ı n ağ ın a silmesi kola y olmuyordu . Eğilmes i bükülmes i gerekiyordu . Zorlan a zorlana yapıyord u b u iş i .

Ne zo r iş ti . He r silişte n sonr a kesili r diy e

yenisini n

görü yordu.

-

- Zıkkımı n kökü ! m i

Sil baba m sil ! Kur u bi r şe y bulamayınca ısla k olanlara siliyordu . Gözlerden , burunda n aka n sula r birbirin e karış ıyordu. patlaya n hapş ırmala r v e sonund a daha d a berbad ı oldu : Burn u kanamay a başladı . Eyvah , ş imd i n e olacak? Belanı n katmerlisi . Burnun a tıkama k içi n bi r şe y baktı , bulamayınca ceketini n omuzundak i pamu k aklın a geldi . Kimbili r kimin n e kada r giydikte n sonr a bıraktı ğ ı yamal ı ceketini n omuzund a delik vardı . Delikte n bira z pamu k çıkardı . Döküle n ka n damlalar ı arasında bi r kanadın ı tıkadı . Öbü r kanadında n geldi . Öbürün ü de tıkadı . Ağzında n gelmeye başladı . Ark a üst ü yattı , ka n ağzını , boğazını doldurmuş v e solu k alama z durum a getirmişti . Heme n doğrudu. Burnundak i pamukla r pırtladı , kanl ı kanl ı önün e düştü . He r yan kan a bulanmıştı . Nezl e v e kan . Adamakill ı d a terlemişti . İlgilenenler oldu . Am a n e ka n duruyor , n e nezle . "Beteri n d e beter i var" derle r ya , ta m o sırad a yin e tırı k gelmişti . Fırlad ı heme n kapı y a doğru. N e va r k i tutamadı . şalvarın a boşalttı . Acınaca k bir durum . V e d e "çaresizlik" . Paçalarda n tırı k ak a ak a doğru pınara . Pınar köyü n ta a dış ında . İtsi z kesim i düşt ü yola . Ağlı y a ağlı ya. Yürüdü , yar ı m saa t sonr a vard ı pınara . Am a ço k fena : Büyü k bir kalabalık . S u alabilme k içi n herke s orada . Hayvanla r d a var . Yalaklardan s u Bi r yalağ a yanaşt ı . Şalvarın ı çıkarı p gird i suyun içine . artı k ald ırmada n önc e k ıçını , sonr a şalvarın ı yıkadı . Şalvarın ı sıktı , ısla k ısla k giydi . Ötek i giysilerin i d e

yıkayabildiği ölçüde yıkadı . Yin e hapsirmalar . Burn u artı k

ama akıyordu . Yin e d e sümikle r kanlıydı . Yan i aks a d a kan sümüğ e karıştığında n pe k bell i olmuyordu . Hav a açıktı , güne ş vardı. Bira z ötey e gidi p uzandı . Bakanlar a

Kadın,

camiy e gitmiş , sormuş .

Uyuy a kalmıştı .

Gözlerini açtığında , kendisin i birini n sırtınd a bulmuştu . Husso'ydu bu . Meğ e r evin e götüre n yaşl ı kadı n d a onu n

camide n gelmediğ i görünce , önc e beklemiş , sonr a

gelenler i v e pınar a gittiğ i öğreninc e de Husso'y u bulup göndermi ş ardından . Alı p ev e götürsü n diye . Huss o da çeşmeni n bira z ötesind e öl ü gib i yata r bulmu ş v e sırtlanmış , doğr u eve.

Hemen yü n yorganı n altın a soktular . Terletmey e çalıştılar .

- B i terles e

diy e düşünüyordı .

Hem "ateşle r içinde " yanıyor , he m üşüyordu .

birlikte çabalan ,

Ahmet'l e

orad a

Yorganın altında , başın a gelenler i düşünd ü bi r süre . Karnını n il k

koşuşu , tmklayış ı , temizlem e çabası ,

koltuğunun altınd a unutuşu , delikte n bo k yığının a

çıkırayı m derke n ayn ı yığm a

boğulma tehlikes i atlatış ı , kurtarılış ı , sonr a kulletey n v e dah a sonrası... Hele , kendin i tutamay ı p şalvar a

başına gelenler ? Dalı p gitti .

- Ce ?! Bi r cezadı r bu .

Neyd i b u

pisli ğ e düşürdün ! Cezan ı

Kûfe'l i âlimle r nur yok . nurl u Niçin; bell i değil .

Ses, gö k kesiminde n geliyordu . Bulutlardan . Tanrı , işt e orada . Daha önce , sö ğü t ağacında , dallar ı yaratırke n görüldü ğ ü biçimiyle . B u kez atlı . Çevresind e d e melekler . Kanatlı kanatlı . Cam i v e kulletey n d C

Heps i

- Cezasın ı

-

üstünde . N e va r k i Yüzle r v e kılıkla r çirki n çirkin .

birlikt e

götürmüştür . Ayet i v e pisli ğ e düşürmüştür . Büyü k günâ h işlemiştir !

-

artı k âli m

66

-
Bağırmaların kendine yönelik olduğunu göre n Türko , üzgün , ağlıyordu. Tann'ya seslendi :

- Yüce Tann , bir şey söylese ne şunlara !

- Söyledikleri doğru !

- Doğruymuş ! Herşeyi bildiği halde , sende onlarda n yana !

- Günâh işledin !

- "Akıl , (ergin) değilim ki , günahkâr olayım ! Karnımı

da sensin . Şimdi suç u beni m üstüm e

- "Alim " yapmayacağı m seni !

- Yapmasan yapma ! Sen yapmasan da ben olurum !

- Nasıl ?

- Görürsün !

Ağlıyordu içli içli . Ne suç u vardı

Tann'ya küstü ? "Daha da

olmazsa gavur okuluna

diy e düşündü . Sonra döndü ; "hayır ,

ben yine âlim olacağım , görsün

diy e söylendi .

- Olacağı m işte . Büyü k âlim olacağım ! O Basra'll , Kûfe'l i âlimleri
geçeceğim!

- Olacahsın helbet !

Bide ne görsün : Anası .

- Helbet olacahsın kuzum , ananın kurban olsun . Ali m olacahsın ,

sen onlara

Se n ohu , gö r nası l âli m olabilirsin ? Onla r d a

görsünler.

Anası heme n kolların ı açtı , kucakladı , bağrın a bastı .

- Ana , Tanr ı kızdı , "âli m

dedi .

- Desi n o . Kızgınlı ğ ı geçer . Sen i ço k sevi r o .

- Sevs e karnım ı ağrı tı r mı , burnum u kanatı r mı ?

- Neys e se n d e öyl e deme !

- Ana ! - H e

Gözlerini açtı . Bi r ada m bağı rıyor :

- Açı n yorgan ı ! Çocu ğ u boğacaksınız ! Çekili n biraz !

"Doktor" diyorlardı .

Kartall ı Köyü'nd e d e dokto r olu r muydu ? Olurdu . A z kalırdı , yin e

de. olurdu . Am a he r zama n de ğil . olanlar m hayvanların a bakmak içi n geldi ğinde . Hayvanlarda n hastaları n yanında , insanlarda n hastalarla d a ilgilenirdi . Hayva n sa ğlı k memuruydu , am a "doktor " derlerdi. k i o ğü n d e gelmi Ő t i

Hastanın raha t solu k almasın ı sa ğladı . Çantasında , vardı. Çıkarı p bi r i ğn e yaptı . Sonra :
bil e

- Ő unlar ı d a yediri n çocu ğa ! diyerek , yedirilmes i gerekenler i söyledi. Ve :
- Kurumu Ő gitmi Ő , çokç a s u içirin ! dedi .

Molla Hâfi z Ahme t v e başkalar ı d a orada , başucundalardı. Ölece k diy e heps i korkmu Ő tu . Gözün ü açın c a d a sevinmi Ő lerd i .

Tanrı kızars a nası l hoşnu t edilece ğin i sordu . "İbadetle , "âlim " olmakla hoşnu t edilebilece ğin i söylediler . "Ő riat"ı n pisli ğ e

duydu ğu üzüntüy ü anlattı . Artı k üzülmemesin i söylediler. Moll a çıkarı p bi r yen i "Ő riat " (kitabı) gösterdi . arma ğan etti . Türk o ço k sevinmi Ő ti . Yata ğı n içinde n do ğrulu p elin i öperek karşılı k verd i hocasına . Anca k bi r derd i Dersler i kalmı Ő tı . Kalkıp gitmeli , okumalıydı . Moll a kalkmamasını , iyile Ő incey e dek söyledi . Sö z aldı . çalı Ő tıraca ğın a ili Ő ki n d e Sö zverdi .

Celâ l d e bir Ő eyle r söyledi . Bira z sonr a çıkı p gittiler . Ahme t ger i
konu Ő lular:

- Baba m diyi r ki , o

olu p kalsın ;

artık .

-

(zaten) .

- Niye ?

- Beni m hocam , artı k

- Essahtan , unutmu Ő tu m ben . Dö gemez , do ğru . Hoca n o de ğil . Nâsır .

- Ahmet , se n gen e d e baban a söyleme , h e mi ?

- Sö yle mem , korhma . Sö yle r miyi m heç ?

Ahmet, herkeste n ço k sevinmi Ő ti onu n gözlerin i açı p konu Ő uyo r olmasına. Yin e gelece ğin i

söyliyere k gitti .

Tavuk kesmişlerdi . Bi r parç a getiri p önün e koydular . He m d e ço k sevdiği budundan . Ayra n d a vardı . Lavaşl a ette n bira z yedi . Bira z d a

68

ayran içti . Dah a ço k yeme k içi n kendin i zorladı . Yanındakile r d e zorladılar . Am a iştah ı yoktu . Yiyemed i daha . Bira z sonr a d a uyudu .

5-6 gü n kald ı Husso'nu n evinde . Dah a d a kalması gerekiyord u belki . Am a derslerinde n dolay ı kalma k istemedi . Orada d a çalışabilirdi , arad a sırad a çalışıyord u da . Faka t gönlünc e değil . Camide v e belirl i yerlerde k i çalışmas ı başkaydı , dah a verimliydi . Cılı z gövdesinin çelimsi z bacaklarında , gezi p dolaşaca k ölçüd e gü ç bulu r bulmaz izi n istedi . iyileşmediğini , birkaç gü n dah a kalmas ı gerektiğini söylediler , am a dinlemedi . Üstünü-başın ı giyi p çıktı . Bir-iki kitab ı d a koltuğund a gitti . Ası l yerine . V e büyü k bi r açlıkla , özlemle derslerine , ezberlerine .

Hava güzeld i

İçinde bi r kıpırdama . Yaşama k gibi .

Metin ezber i içi n dışarıy a çıkmalıydı . He r zamank i gibi . Koc a kabaralı ayakkabılar ı giydi . Am a güçsüzke n dah a d a güçsüzleşe n bacaklarına, olduğunda n d a ağı r gelmişti . Taşıyamayacağı m anlayınc a çıkardı; b i yan a koydu . Yalı n aya k kaldı .

Yürüyerek çalışmas ı gerekiyordu . Bi r iler i bi r Gelene k öyleydi. Ge l gö r k i dizlerini n "fer" i yoktu . Gözler i karardı ; düşece k gibi oldu . Duvar a dayandı . Geçt i işte . Yin e d e güçsüz . Çöktü .

içine. Delikler i duvarı n dibind e ola n karıncala r vardı .

bir çab a içindeydiler . Hi ç zama n yitirme k istemezcesin e bi r o yana, b i b u yan a gidi p geliyorlardı . İnsancıkları n yerine , yaşam ı yakalamak istiyorlard ı sanki . "Yaşam ı Tümünü n ola n bi r yere, tümünü n olaca k y a d a olabilece k bi r şeyle r taşıyorlardı .

büyü k Bunu n coşkus u va r gibiyd i içlerinde . Kim i buğday tanes i götürüyord u te k tek . Gövdelerinde n dah a büyüğün ü götürebilenler bil e vardı . N e şaşıl as ı şey ! Kimiys e küm e küm e olmuş , güçbirliğiyle dah a büyüğün ü götürmey e koyulmuştu . İşt e bi r küme . Koca bi r başağ ı sürüklüyor . Kağn ı arabalarıyl a taşına n v e harman a götürülen buğda y başaklarından . Ye r ye r düşe r v e yelle r alır , oray a buraya sürükler . Kim i yoksullar , arabalarda n düşenleri , tarlad a kalanlar ı bir bi r toplarlar . "Vergi " bil e verirle r bundan . Kör , yaşl ı kocasıyl a birlikte geçinebilme k içi n böyl e başa k toplaya n bi r niney i anımsad ı birden. Yaşl ı kadın , topladığ ı buğda y başaklarından , ik i sandı k dolus u buğday biriktirmişti . "Kışlı k sağlamışt ı böylece . N e va r ki, "devlet"i n verg i görevliler i gelmişler , sandıklar a yapışırcaşın a sarılan yaşl ı kadın ı bağirt a bağirt a koparı p itmışler , bi r d e tekm e atmışlar v e sandığı n birin i alı p götürmüşlerdi . "Devle t hazinesi " zenginleşsin diye ! Karıncala r içi n böyl e bi r duru m yoktu . Bi r bi r

birileri geli p ellerinde n almıyacaktı . Dalı p izled i

Duvara tırmana n böcekler i d e vardı . Bi r sür e d e onlar a baktı. sonra . Çöktüğ ü yerde n

adlı kitaptan , "v e diy e ik i dize:

Yol gösterici , Kutsa l v e Yüc e ola n Tann'ya ,

e n uygu n olan ı yapma k gerekl i (farz) de ğildir .

"Sünnet görüşün e gör e böyle . Tanrı , insanları n yararın a en elverişl i olan ı dilers e yapar , dilers e yapmaz . Yapmakt a v e yapmamakta özgürdür . Başk a türlü s ü Tanr ı içi n eksiklidir .

görüştüğüne göre , insanları n yararın a e n elverişl i olan ı yapma k zorundadır Bağda t Mutezile'sin e göre , b u zorunlu k he m dünya , hem Ahire t işlerind e sözkonusudur . Basr a Mutezile'sin e göre , zorunluğun oldu ğu alan , yalnızca di n v e Ahire t işleridir . Dünya işlerinde , diledi ğin i yapmakt a Tanr ı özgürdür . E n elverişl i olan ı

deri n bu .

Dizeleri ezberledi , anlamları n üzerind e durdu , düşündü ; öbür dizeler e geçti. Epeyce ezberleyip inceledikten sonra , kapayı p koydu onu bir yana . Başını kaldırdı . Bakınd ı biraz . Üzerind e çuvalla r yükl ü bir ka ğnı , gıcırdayarak gidiyordu . De ğirmen e doğru . Zavall ı öküzler , her "öküz " gib i zorlan a zorlan a çekiyorlard ı arabayı . Yanınd a d a b i it , dili dışard a soluy a soluy a v e arad a bir d e iğnelerin i batıra n sinekler i yakalamak içi n başın ı çeviri p sağın ı solun u gidiyordu . Ka ğm tepeyi aşan a de k izledi . Bakışların ı yer e çevird i sonra . Karıncala r çalışmalarını tş t e bir d e gübre "Mayı s

Top yaptı ğı boku , yuvarlıya götürüyordu . Top , yüksek e bir yere çıkarılıyor , sonra yuvarlanıyordu aşağıya . V e tıstan , yenide n iş e koyuluyordu. Bir daha , bir daha . ta m gübre böce ğin e gör e bir iş . Ayrıca sine k sürüsü . Türlü , iril i ufaklı böcekler . Aya ğa kalktı .

"Tann çok boş şey yaratmış " diye düşündü . Sonra "tevb e estafirullah " dedi kendikendine . Koltu ğunu n altındak i kitaplardan öbürünü

"Kev'ab": Memes i daha yeni tomurcuklanmış kız . Ço ğul u "kevâib". Ellerind e içki dolu bardaklarla kendilerin i cennettekiler e sunacaklar. Ayakt a bir sür e durarak düşündü . "Yeni tomurcuklanmış memeler" nasıl olur ki ? Biraz yürüdü , yine durup düşündü . "Tomurcuklanmış meme" . Anasını n memesini bilird i yalnızca . Birde n

- Uf , aman , kum

d a zıkkımlan ! Çak a dişley e yaraladın ,

Anası,

Zinnur'u ,

aralıklar l a doğurdu ğ u kardeşlerini ,

emzirirke n böyl e diyere k memesin i ağızların a sokardı . Kur u göğüslere saldıra n çocuk , sü t bulamayınca ,

Suçsu z memele r

b u yüzden . Uçlar ı çatla k çatla k olmuştu . Kanarlard ı da .

öfkel i öfkel i

Soğukta,

kard a -yağışta

memeler i çeker ,

yüzünde n

uzatılmalar ı

yüzünden b u durum a gelmişlerdi . Zavall ı anası , a ğlard ı mem e uçlarını n

acısından. Yin e d e ba ğrın a

Peki

a ğaçlardaki tomurcukla r

yavrusun u emzirmekte n ger i

k i

nası l olurdu b u memelerin ?

İy i d e sü t olu r muydu böylcsindc ? Sü t yoksa neye yarardı ? Üzerind e dah a ço k durmadı , geçti

Karşıya gördü yıkık

de kalçala r da .

Üzüm gibi ,

tavuklara karşı

kanatlı

kız ı

sağlam . Belk i

Esmer , gözler i

ekmekte e ola n

Tümün ü

zama n zama n görü p durumun a acıdığ ı

Yansın a değ i n toprağ a gömül ü evi n ön e doğr u çıkı k v e

5- 6 yaşında . Kalçada n

iş e yarama z durumda . Aya k bileklerinde n yukarıya doğr u bükük . Ayakları n alt ı üstün e

d e bi r fistan ı var . Elind e ekmek . Tavukla r arasında. Elindekin i kaptırmam a çabasında .

bi r sava ş veriyor . Tavukla r üşüşmüş , çevresin i sarmışlar. Öncede n arkada n sokulu p bi r gag a atı p

kapıp kaçma k içi n d e firsat kolluyorlar . Kızı n silahı , elindek i küçü k bir çubuk . Bi r eliyl e ekmeğ i yiyor , öbü r eliyl e d e kovmay a

Tavuklar , ekmeğ i kaçırmay ı kafaların a koymuş . Hiç m i hi ç ama n yermiyorlar . İşt e kaçırdılar . B u ke z sava ş

arasında. Kızı n ekmeğ ini n kaçıırıldığın ı v e ağladığın ı görünc e fırlayı p

Bira z koşt u da . Am a bacaklarınd a k i güc ü yetmed i

b u ke z d e ayağ ı takılı p düştü . Tavukla r ekmeğ i didişiyor , çocu k d a sesin i pe k

Tavuklara yetiş i p ekmeğ i kurtaramayacağı n ı anladı . Bununl a birlikt e yapabileceğ i hiçbi r şe y yo k değildi . Kitapların ı

koşmak

buna. Hızlıca yürümeye

tezek ne bulursa alıp atmay

72

Taş, kesek, Attıklarında n birini tutturdu da .

Ekmeği Tavuklar Artık

yıldı rı m

Kurtarmıştı. Ekme k ama, "on a

olmuştı u

dalmı ř tavukları n ta m ortasın a dışmıştı ü attığı .

gib i oldu . Ekmeğ i bırakı p kaçtılar .

kanatlı canavarlarda n yenide n geli p kapmada n gidi p almalıydı ekmeği . Olanc a gücün ü kullanı p hızlandı v e başardı .

küçülmüş , çamu r

şükür" . Sildi , temizled i v e götürü p kız a verdi . Kızı n ağlaması durmuştu . Gözlerinde n döküle n yaşlar , kalınc a çizgile r oluşmuştu tozlu yanaklarında . Eliyl e kız n yanakların ı sildi . Sonr a

kitaplarını aldı . V e döndü ; yıkı k duvarı n üstün e çıkı p oturdu . Ayaklarını d a salladı keyiflice . Artı k dinlenebili r v e

okuyabilirdi. Kız a bakara k dışunceler e daldı . Önc e kend i bacaklarını n da öyl e olmadığın a sevindi . Kızı n öyl e

yapmıştı on u öyle ? Yapa n ede n

d a

üzüldü . Ki m niy e yapmıştı , n e istiyord u

yaptığı içi n içerled i Tann'ya . Kendis i Tanrı olsaydı öyl e

yapmazdı. Herkes i iyi , güze l gerekiyordu,

"Sünne t

tutmas ı

görüşün e pek katılmıyordu . N e demekt i "insanların yararına e n uygu n olan ı yapma k Tann'ya gerekl i değil" ? Gerekl i olma z olur mu ? Mutezile'ni n görüşün ü dah a doğru

yararına e n uygu n olan ı yapma k zorundadı r Tanrı . Made m ki

diy e ortaya çıkmış , işlerin i

yapmıyor işte . şimd i b u zavall ı kı z n e yapsın ?

tavuklara kaptırıyor . Bacaklar ı tutsa , kaçıp
yürüyebilecek. Ne kötü ! Acıdığı ve kızdığı için
demedi. Kavga bile
yapmalıdır . Ama
ekmeğin i bile
tevbe " bile görse . Düşüncelerin e ve
duygularına gömülür bir sırada , evde n bir başka kız ın çıktığını gördü .
Bacakları sağlam , gezen , yürüyen bir kız . Yüzü
yüzüne benziyor . Kardeş oldukları
kız ın Berikinde nepeyce büyük .
yaşlarında
Genç kızlara özgü bükülüşleri bile var .
Bükülüşleri de , birçok yere olduğu gibi orada da kızları çok küçükken
verir" olmalarından . Elinde taze bir lavaş . Sıcak sıcak . Yağlı . Lavaşı böldü , birazını kötürüm
kız a verdi , kalanını da :
-
Şunları diyorlardı :
diyerek ona götürüp uzattı . Kürtçe konuştular .
- Ekmeğin tümünü bize verdin , sana hiç kalmadı .
Olsun, yine alırım , bizde çok var . Ana m tandırda ekme k

yapıyor. Du r bira z dah a getireyim .

Kız kopu p gitti . A z sonr a d a döndü . B u ke z İ M lava ş vardı .

d a erimekt e ola n yağ . Yağlar , eriyi p lavaş a yayılırke n parmakların arasında n d a damlıyo r
aşağıya . Kız , fistanın a damlatmamaya çalışıyor . N e güze l d e bi r fistan ı var . Kırmızı lı , çiçekli .
Tek tü k bulunu r böyle .

elindekini bitirince , kı z lavaşı n birin i dah a verdi . V e çıkı p yanma olurdu . Onu n gib i ayakların ı
Yanyanaydılar . Kızı n boyu bira z d e uymuşlard ı birbirlerine . N e güzel , n e mutl u bi r durum.
İçind e yin e bi r kıpırdanma . Yin e yaşama k gib i bi r şey . İ k i yı l önce, he p bulunduğ u bi r kı z
gözünü n Babasını n imam olduğ u Köyü . Köyü n ortasınd a bi r pınar . Kaynaşı r çocuklar b u pınarı
n başında . Üstündek i taşlar a çıkar , ayakların ı sallarlar. O , hep , mini k yanınd a olma k isterdi .
Aray a başk a çocuk sokmazdı . Sokula n old u mu , kavg a ederdi .

- Ge t ola , girm e araya !

- Sen e (sana) ne ?

- koym a onu !

aldırmazdı bile . Kendis i içi n itişenleri n çekişmesin e karışmazdı, otururdu . O zama n i ş baş a
düşer ;

sürüp giderdi . Kim i zama n d a onu n ill e d e Sevdâ'n m yanınd a bulunması gib i benimsenir , ye r
on a bırakılı r v e aray a d a kimse sokulmazdı . İşt e şimd i yin e tadın a doyumla z bi r durum .
Yanında, yıkı k duvarda n ayakların ı sallamı ş oturan , tatlı tatlı gülere k ekmeğini iştahl a yiye n
güzelc e kız . Türkç e bilmiyor , am a zarar ı yok . Türko Kürtç e biliyordu .

- Ba k sen i tanıyorum . San a b u köyd e "Türko " diyorlar . Ço k d a zekîmişsin.

-

- Herkes . Büyü k Hoc a Moll a d a söylüyormuş . "B u çocuk , büyük âli m olacak " diyormuş

- Olacağı m elbette . dah a büyük.

Sen gördü n m ü onları ?

- Görmedim , am a biliyorum .

- Nası l biliyorsun ?

- Kitaplard a okuyorum . Baba m d a söylemişti .

Konuşurken soru p birbirlerini n adları m d a öğrendiler. Kızı n adı:Safo.

Safo'nun göğüsler i ilgisin i çekt i . Göğsündek i ik i çıkıntıya göz ü ilişti birden . Göğü s kapalı v e giys i kalı n ols a d a çıkıntılar bell i oluyordu. "Tomurcuklanmı ş memeler " b u muydu acaba ? Göstermesin i istese kı z gösterebili r miydi ? Gösterse , o d a baksa , kims e bi r şe y de r miydi?

Kötürüm nede n o durumd a olduğun u sord u

yaşındayken tandır a düşmüş , ayakla n Bun u öğreninc e daha . önce kınayı p kızdığ ı özü r dilemes i gerekiyordu . Ama , Tan n da çocuğ u n tandır a düşmesin e meyda n vermeseydi ! Yin e kızılaca k yan ı vardı.

Gözleri üzerindeydi . Aman , iş t e bi r "tıstan" . Küçü k "tosbağa " yavrusu gibi . Fistanı n altın a doğ r u sokuluyor .

- Saf o ge l b u yana , tıstan , Fistanı n altında n girdi .

Kucaklar gib i çekt i Safo'y u kendin e doğ ru . Saf o d a sıçrayı p aşağıya indi . Tısta n d a savrulu p düşmüş , aşağıda , ayaklar ı yukard a çırpınıp duruyordu . Dönebilme k için . Bi r sür e debelendi , sonr a döndü . Safo, ezme k istedi , o enge l oldu :

- Öldürme , günâh !

gitti.

d a çıkı p artık : Am a Safo , bira z kalmasın ı istiyordu .

Biraz

- okumalıyım .

- bira z d a Bak , ço k zayıflamışsın .

-

Safo'nun artırdığ ın ı görünc e yüreklendi ,

bakmak

- Safo .

- Nedi r

- "Memeler i yen i

kız"mış .

d a geçiyor .

- VaUaha ! seni n d e onlarmk i gib i mi ? Göste r d e göreyim!

- Burad a olmaz , gel ! Evde , anamda n başk a kims e yok . O d a tandırın başınd a ekme k pişirmey e dalmış .

girdile r içeri . bi r ka ç oda . birbirin e

d e hi ç kapana n kapıs ı yok . Tandır ı n bulunduğ u kesin i de, ayn ı evd e ama , ayr ı bi r bölümde . İyic e diptek i odalarda n birin e gittiler. yoğurt , ayra n dökülmüş , üzerin e d e sinekle r konmuştu. Yağ , peynir , kışlı k yiyecekler oradaydı . Bi r tulumdak i peynirin ağz ı açıktı . Küfl ü küfl ü duruyordu . peyniri n ağzın ı kapadı. Fistanın ı çıkardı , peyni r tulumunu n üstün e koyd u v e üstüne oturdu . Ayakların ı sallamıştı yine . Çırılçıplak .

- Hayd i ge l ba k memelerime .

Baktı, elin i dokundurdu . Çok , ço k

- Deme k k i cenne t kızlar ı seni n gib i olacak . "Tomurcuklanmı ş memeler de " senink i gibi . Öğrendi m işte .

- Hayd i

- Be n bebe k miyim ?

- Babam , anam ı n memelerin i emiyor .

- Se n nerede n biliyorsun ?

- Gördüm .

- Hadi oradan .

- Vallah i gördüm . Onla r şe y ederlerke n d e gördüm . Uyuduğ um u sanıyorlardı. Bens e uyu r gib i yapıyor , onla r iş e girişirke n yorgan ı n altından

kızı n memelerin e Dah a d a hoşun a gitmişti. Kızı n d a ço k hoşlandığ ı belliydi . Memelerine , özelli kl e uçlarına dokunuldukça gıdıklanıyo r gib i bi r tepk i gösteriyo r ols a da , gülüyor, bi r dah a dokunulmasın ı Kız am a nedens e bacaklarını Bacaklarını n aras ı nasıld ı

ayırmasını söyledi .

-Olmaz!

- Niçin ?

- Bilmem ! Kızlığı m gide r sonra !

- Kızlığı n nası l

- Se n şe y yaparsın !

- Vallah a birşe y yapma m ben .

- Öyleys e niy e görme k istiyorsun ?

"ferc"de n sözediliyor . dâhi l (kadınlı k organının i ç kesimi) , (kadmh k orgamn m dı ş kesimi) diy e geçiyor. Nası l olurmuş , görü p öğrenme k istiyorum .

- Öyleys e dışın ı gör !

-

Orada bir i geli p o durum u görse , ço k doğa l biçimd e v e içtenlikle , bir "fıkıh " konusun u incelediğ in i söyled i ona . Öylesin e bi r doğallı k içindeydi. Yin e d e duyduğ u

Kız bacakların ı bira z ayırdı . O da . yaklaşı p baktı . Dah a ço k incelemeci gözüyle . Aldığ ı tadı n bilincind e bil e olmadan .

fistanını giydi . Çıkıyorlardı .

burada unuttun .

aldı.

- Hayd i yamn a gidelim .

- Be n hi ç gideyi m artık .

- Gel , ço k kalmazsı n orada .

Kız, çek e çek e götürdü . Tandırı n bulunduğ u bölüm e vardılar . Bira z

Kad m d a eller i yan a yana , gözlerin i

ekmek pişiriyordu . Ekmekler , gagala , koc a bi r yığı n olmuştu. d a ço k a z kalmıştı . Sonun a gelmi ş olmalıydı .

Kadm. bakı p d a Türko'y u görünc e büyük'bi r sevecenli k gösterdi . Hemen ekme k uzattı , kız a d a -üstün e sürülsü n diye - ya ğ getirmesin i

- Be n yedim .

zaman ? - Bira z önc e Saf o

77

- Olsu n yin e al , ye ! - Doydum , ço k doydum ! - Kız n e iy i etti n d e getirdin !

Safo, anasını n ço k sevineceğ i biliyormu ş deme k ki .

- Be n burad a ço k kaldım , okuyu p ezberleyeceğ i m ço k der s var .

- Bira z ayra n i ç t e öyl e git ! Hayd i kız , ko ş d a getir !

Safo, koş u p getird i ayranı . Yay ı k ayranıyd ı . Türk o al ı p içti . V e hemen çıkmay a yöneld i . Saf o uğurladı . Dışarıy a birlikt e çıktılar . Sık sık gelmesin i söyleye n tü m gövdesin i sara n bi r sevgiy l e bakt ı ve yürüdü . 15-2 0 adı m ötedek i köşede n saptı . İved i ived i gidiyord u k i

bir ac ı duydu .

Diken batmış t ı ayağ ına . Bell i k i büyü k bi r dikendi . Eksi k olmazd ı oralardan. B i an , içi n dönmey i düşündü . Safo'nu n anas ı çıkarabilirdi. Sonr a vazgeç t i dönmekten . Topallayara k yürüdü . Arad a bir bastığı nd a dike n dah a d a batıyor ; dayanılma z ac ı veriyordu . Camiy e vardı, Seydo'y u gördü . Ayağ ın a dike n battığın ı söyledi , iğn e istedi .

ceketini n yakasınd a iğn e vardı . geç t i bi r yan a oturdu . Tabanı yukar ı gelece k bi r biçimd e ayağ ın ı bükü p katladı . Eğild i üzerine. Yerin i v e diken i n kendin i görebilme k içi n tabanın a tükürü k sürdü . Yer i bell i olmuştu , am a kend i gözük müyordu . Yerin i iğneni n ucuyla o yan a b u yan a genişletmey e başladı . Epeyc e genişletti . Bi r daha tükürü kledi ; bakt ı , yin e görünürd e bi r şe y yok . Yerin i genişletmeyi sürdürdü . Bi r yanda n d a derin e doğr u oyuyordu . Uc u gözüksün v e yakalan ı p çıkarabilsi n diy e dişin i sıkara k oydukç a oydu .

kocama n d a bi r yar a açılmış t ı tabanında . Terlemişt i . Am a çabalar boşuna . Seyd o ilgileni p geldi :

- Du r kurban , se n ben e (bana) ve r hele !

İğneyi verdi , ayağ ın ı uzattı . V e Seyd o giriş t i İğneni n ucuyl a biraz uğraşt ı . Sonr a taban ı sıktı . Olanc a gücüyl e sıkt ı ki , dike n çıksın . Ama dike n yerin e ka n çıktı . Berba t bi r ameliyat . İki fak i dah a gelmişti. Cam i cemaatinde n d e gelenle r olmuştu . Dikilmişlerd i tepesine. Seyd o başaramayinc a iş i bi r başkasın a verdi . Uğra ş baba m uğraş . Dike n bi r türl ü çıkma k bilmiyordu . Ayağ ın ı çekmesi n v e raha t

uğraşılısın diy e kolundan-bacağında n tutuyorlardı . Tü m çabala r sonuçsuz kaldı . Dike n yok .

- Belk i d e dike n batmamıştır !

Sırılısıklam te r içind e ayağ a kalktı . Deneme k içi n ayağın ı bastı . Basar basma z d a acısın ı duyd u dikenin . Dike n olduğ u belliyd i v e

ilerliyordu. Dah a d a derinler e gömülüyordu . Am a ge l de , oray a birikmiş olanları inandır:

- Dike n mike n yok , sen e öyl e gelir . İğneni n açtığ ı yar a ağrir .

- Yar , vallah a dike n var ,

Çekilip herkes . O d a uğraşmakta n vazgeçti . N e va r k i ac ı birken ik i olmuştu . Açıla n yar a d a acıyord u b u kez . Ağrıyı , acıy ı unutmak içi n derslerin e döndü . Gönüld ü kitaba .

bi r kalabalık . - Nedir , n e olmuş ?

sarsıla

doğal:

yoluyor ,

Topallıyarak varı p sokuldu . Gen ç bi r kadın ,

Ağilla r dizerek . Ortad a d a bi r çocuk . çocuğa sarılıyor , ayırıyorlar , geli p bi r dah a sarılıyordu . Sesi , yeri-göğ ü inletiyordu. Neydi , n e olmuştu ? Çocuğ u öle n bi r ananı n ağlamas ı

çocu k ço k küçüktü . Çocuğ u o küçüklükte öle n d e ağlard ı kuşkusuz. Am a öyl e değil . O tü r ağlam a v e bağırma

Oralarda v e benzer i yerlerde , öle n ölür ; kala n kalırdı . Öleni n

heme n türctiverirlerdi . Kimini n

da. Tohu m da , topra k d a bold u çocu k

değildi .

kalacağ ı biliniyo r ols a için . b u gen ç v e

alabildiğine

daha nic e çocukla r doğurabilece k ola n kadını n böylesin e

ağlamasını n öze l bi r neden i

Çocuk, kulleteyn e düşü p boğulmuş . Anas ı d a kendin i suçlu

buluyormuş. Yüreğ i onu n içi n ço k

kadının . Şöyl e olmuş :

sağmaya , yayı k

Çocuğunu kapını n önün e bırakmış . Kendis i de , yaymaya v e ötek i işler e dalmış . Çocu k emekleye n bi r sürüne gitmiş . Küllükt e sürünmüş ,

Kim i zama n kalabalı k ola n

zaman pe k da başk a tü r

bulunmaz .

dalmıştır .

olmamış?

b u o l a y

gidi p kulleteyn e

kim i gitmişti r o sıra . böyl e bi r

ilgisin i

raslamakta. Küllükte , kulleteyn çevresind e çocuğ u hi ç m i

Y a d a göre n olmuştur , am a

Çocukları n o çevred e bulunmas ı o denl i doğa l ki .

-

(Yavrum, yavrum!)

ağlıya n kadın ı

b i ke z

Zorla alı p götürdüler . Çocuğ u d a yıkadılar , sardılar , doğr u mezarlığa .

öldüğ ü içi n kulleteyni n

İçinde -çocu k d a olsa - bi r "Ade m

tümüyle boşaltılmas ı gerekiyordu . Kolla r sıvandı , paçala r

iş e girişildi . Kovalarl a çekilmey e başlandı . Boşal t h a boşalt ! Birçok şe y çıkarıld ı suyu boşaltılırken :

80

çorapta n -

deği n he r

pabuçtan, taştan tezekte n ked i ölüsüne , kemi k

şey. Boşaltıldı tümüyle . Ve dipte n yen i sula r dolmay a başladı . Temi z sular. Bi r sür e sonr a esk i düzeyin e v e esk i durumun a gelecekt i

Yin e kirlenilecekti . Yin e türl ü pislikle r raha t raha t atılacakt ı içine. Yin e pisken , "temiz " sayılacakt ı . Pek i nede n boşaltılmıştı

öyleyse? Şeria t öyl e tümünün boşaltılmasını n

için ,

öyl e oldu ğ u için . Suyu n

mezhept e tartışılyo r

olsa d a fetv a öyleydi . "Gereği " yerin e getirilmi ş oldu .

Fakilerin, Şey h Herkes gitti . O d a gitt i

tekkesind e toplanmalar ı

Yeri

Genişçe bi r yer .

yerin i almıştı .

Kilimlerin, halıların üzerin e minderle r konmuş ,

duvarlar a dikili p kalmıştı . Şey h Şaba n baş Kocaman kavuğuy l a görkemlic e kurulmuş . Üzerindek i işlemel i yeleş i , yeleş in cebindek i uzu n zincirl i saat , elindek i parlayı p dura n

ola n "sigar a tabakası" , küllü ğ ü v e

da

tamamlıyor .

Moll a

ağızlı ğ ı Moll a

v e iler i gelenler . Fakilerle r birlikt e kalabalı k bi r müritler toplulu ğ u d a vardı . Konu : Toplanaca k zekat . Dah a

am a

bildirilmişti . Oturanları n

elleri dizlerinde , ayaktakilerinkiys c önlerinde . Çı t yok . Herke s Şcyh'i n konuşmasını bekliyor .
Bir i sigar a tabakasında n sigar a

başkası heme n davranı p büyü k bi r saygıyl a sigarasın ı

ir i gözleriyle çevresin e

sonra konuşmaya başladı . Ası l konuda n önce , yerden , gökten , pey

"evliyâ"dan ,

verdi .

V c bi r baktıkta n

Anlattı , an

v e hepsinde n d e ço k "Alla h

lattı . O anlattıkç a aşk a gelenle r oldu . Köyünd e

şeyhin tekkesind e kendin i şeyhi n hizmetin e vermi ş olanlarda n Şamil il e Mollaşemdin'l i Meczu b
Fâi k aşk a gelip :

- Allah ! diy e bağırđılar .

Şeyh, cennetten , cehennemde n anlatara k konuşmasın ı sürdürdü . Ağzından balla r akıyordu .
Öylesin e kendinde n emin , öylesin e

81

vardı Saygı , sevgi , korku , umut kaplamıştı her yanı . Herkes mest olmuştu . Türko'nun dışında .
O da etkilenmişti ama , sorular belirmişti kafasında . Önce , şeyhin takılmıştı .

olan şeyh nede içer ? Mutlak a sormalıydı . Sonra "ilim" herşeyi üstündeyken , bir "âlim " olan
Molla anlatması gerekirken söz ü nede ona bırakmıyordu ve hang i yetkiyle konuları
anlatıyordu? Bunları da

sokuldu

- Kızmazsa n soru soracağım !

Herkes şaşırılmıştı . Sus! " çıldırdı n mı? " anlamında işaret edenler , di ki ki

- Bırakın çocu k konuşsun ! dedi şeyh .

- Sigara de ği l mi ?

- "Mekruh " oldu ğ u içi n ateş e veri p yakıyoru m be n de !

Şeyh, söylemişti . Çevresindekilerde n gülmeye katılm a hakka olanları da güldüler .

- Hoca m Molla Nâsır' m daha yüksek mi ? O niye aşağıda? ve "mucize"yi o niye

- Onu n yüksek . Ama be n camideki yerini alıyo r muyum? hutbesine be n karıştıyo r muyum ? Hadi
sen şimd i gi t otur yerine !

Kürtçe konuşulmuştu bunlar . Çünkü Şeyh Türkçe bilmiyordu .

Kürtçe konuşabiliyordu .

Şeyh, yerine oturmasını söylemişti ama , oturacak yer i yoktu

vardı . Sonra da kolunda n tutu p dışarıya çıkardılar.

Dışarıya a ğladı ,

Caminin tuttu . Giderken kazları a karşılaştı . Bir kesim i başlarını ona çevirmiş , ağızlarını açmış ,
fiş fiş ederek saldıracak gibi yaklaşıyorlardı . Bir ta ş alıp kazları uzaklaştı . Hav a bozmuştu .
Yağmur atıştırıyordu bile . Biraz hızlı ama dikenini çıkaramadığı, üstelik

ki Gök gürlemesi , bastırmıştı .

ve tepedeki tırna ğ a islanmış olara k vardı camiye .

Vanr varma z d a

Dişinde d e bi r

geldi. Şeyhi n tekkesinde , fakileri n toplıyacaklan v e getirinc e -ilerid e

v e "mucize " konulân n a bakt ı kitaplara . belirmişti . Am a ço k değil . Bi r sür e sonr a fakile r

edecekleri belirlenmiş . Takıldığ ı konuy u açt ı

şeyhin "mucize " konusundak i

vardı.

tü r zekâtı , nerelerden ,

üzere - kimler e

Kitab ı d a açarak ,

kitapt a

işler i

gösterd i Fakilers c konunu n üzerind e pe k

(zekat) toplamay a gideceklerdi .

gün önc e d e gidenle r olmuştu . Şimdi , ik i fakinin , bi r

kimse kalmıyaca k artık . Konuşmaların a "göre , ik i fak i d e bir-ik i

sonra gidecekti . On a gelince : Onu n

onu n dışınd a

dah a bell i değildi . Güçsü z

ve cılı z gövdesiyl e zeka t toplamay a çıkamazdı . Hocas ı öze l olara k okutursa kalmayı , yoks a Tutak'tak i

düşünüyordu.

(halasına) gitmey i

"Mucize", "keramet" , ikisi i arasındak i fark , "büyü " büyüyl e öbü r ikisi arasındak i fark , "olağanüstü " durumları n türleri.. . Kafasın ı

b u konular . Yatmca y a

Biraz uyumuşt u . Düş bil e görüyordu . Am a köt ü bi r di ş sancısıyl a
uyandı .

Dişi nede n ağrırdı ? "Kurt " yerdi , "sıçan " yerd i d e onda n ağrırdı .

Ö n üs t dişlerinde n birini . Sancısın ı

sarıldı . Akşamk i "mütâlaa"da h yarı m

N e

k i dalg a dalg a gele n

Onunkinin birin i d e

diy e kalkı p

kalan incelemelerin i bitirmey e sancıdan, kendin i

"kurt"tu. "Sıçan " olamazdı . Sıça n

b i türlü . Onu n dişin i yiyen , başkas ı değil ;

da girebilmiş , nası l d a yemişti ? Girecek ,

Dipte n v e derinden .

anam !

kulağına

ağızına . "Kâfi r kurt " nası l

şe y bulamad ı

Anası ols a belk i bi r çar e bulabilirdi .

düşmüş t ü d e anas ı çöpl e çıkarmıştı . Kız , sokulan çöp e dayanamay ı p bağınnc a da :

diy e

temizlerdi. Sonr a

kurtuldu,

koyunların yaralarında d a kurtlar ı

- Dur , geberesice , dah a temizlenmedi , a z

Kızın kulağın a sı k sı k kur t düşerdi . He r düşmesind e d e anas ı

o kulağ ı artı k kurtlarda n

k i sağ ı r oldu . Anası , bakma k zorund a oldu ğ u

kocaman kurtla r çıkarırdı . Diş i yiye n kurtla r o kada r olamazdı .

büyükteki kurtla r

N e olurs a olsu n

yemişlerdi işte . Anas ı olsaydı a ğrıy ı dindirirdi . Başın ı

koymasıyla bil e

Arada bi r başların ı

oy !

Orada yalnızca ik i fak i vardı . Onla r d a hi ç

Yataklarında uzanmı ş yatıyorlardı , am a hi ç d e uyuyo r gib i değillerdi .

yenide n koyuyorlard ı yasüga .

Oyuyordu sanc ı . Dişinde n ço k beynin i oyuyordu . Burg u Tepesinin üstün e döndü , çırpınd ı ,
debelendi .

- A h bi r

Bu ağrıyl a uyk u olu r m u hiç ? Beyni , önün e akaca k gibiydi . İçin e işliyordu sanc ı . Kök ü
derinlerde , dalla n he r yanın ı sarmış t ı

Büküle büküle .

pençesin i atıyor .

- O y anam , dişim !

Hayır ,

bi r canavar .

kaldırdı ,

Kıvranıyordu. Yastı ğ a yavaşça koyd u

bi r kez .

-

Ay do ğ muş , neye yarar ? A ğ r ı solu k

bil e ama n vermiyordu . Yata ğ ında , el i

koyd u olmadı ,

n e yaptıys a olmadı , olmuyordu .

vurmuş u içeriye . Am a

pencerelerde n

Debeleniyo r v e a ğ lıyordu . Sessizce .

Biraz dah a debelendikte n sonr a kalktı , işli ğ ini , şalvarın ı v e ceketini giydi . Dışarıya ıkıt , bilinçsizce . Dışarıda n e yapacaktı ; bilmiyordu. A y ışı ğ ı , hav a güzeldi . Ge l gö r

güzel de ğ ildi . Gec e yansı . Üstün e

topallıyarak yürü d ü biraz . Köpe k havlamaları , ku ř v e böce k sesleri ,

uzaklardan gele n

84

ama n vermeye n

taban ı yüzünde n

"sap" , saman ,

tahı l v e u n

taşıyan kağıt

kimi toplumlarda

Öylesine sevecenliğini bağrına basıyordu .

İlerlemeyi sürdürdü . Adımları

-

Bir

kilometrelerce uzakta

Ve geceyi gündüzle çevirmeye çabasına olan ay . Ay için

uygun görülmuş .

o gece , Kucaklıyor , sarıyor ,

doğru gidiyordu hep .

yanağı

Yine soyunsa . Ağrıya n dişini

onun "tomurcuklanmış memeleri " üzerine koymak ne iyiydi olurdu .

kalmazdı . - Ah Saf o , n'olur bir Oysa nerede

Yada

karşıya !

Gecenin o saatinde , yatağında mışıl mışıl

anlattığı gibi uyur gibi yapıp , anasıyla babasının "şey elmeleri"ni izliyordur yorganın alımdan .
Onlar

etmek için alırlar

İlerledi, gide gide ;

nele r duyuyordur .

evinin önündeki yıkık duvarın üstüne çıkıp oturdu . Vc ayaklarını salladı . Daldı : Saf o
yanındaydı . O da

ayaklarını uzatmıştı . Sonr a

İşt e "tomurcuklanmı ş

açıkta . Başını , yüzünü , yanağın ı koyuyo r v e sürüyord u

üzerlerine. Oh , n e sıcaktı , n e

sıçraması , on u d a sıçrattı . N c Saf o

Kendine gelirke n dişini n ölçüsünde olmas a

Yakınında n bi r kedini n

n e d e saiâsı . duymay a başladı .

baskı n

Kedide n korkmuştu . Duvarda n aşağıya birden dikenl i v c yaral ı tabanını n üzerin e bastı ,

kada r ac ı duydu . Toparlanı p yürüdü. B u ke z camiy e doğru .

Daha büyü k bi r topallamayl a

ik i faki , üs t

vardı . Açı p kapıy ı girdi . O d a nc :

Sineklerde d e görmüş t ü benze r

yakalamıştı. Üs t üst e binmi ş görmüş t ü. Tavuklarda , kazlarda ,

Allarda , de.. . şaşılasydı.

Avucuyl a ço k

Kurbağalarda , d a

da . Koyunlarda , sığırlard a atlardak i ço k belirgi n v e

uygu n bi r yerind e aygırlar , kısraklar a

aygırları n bacaklarını n altından , sob a borus u gib i v e up-uzu n bir nesne ; aşağı ı yukar ı ine r
kalkar ; ta m kıvamın a gelinc e d e ik i

ayaklarını aygır , kısrağ a görkemlisi olamaz .

He m

ikinc i

öyle durumlar ı hayvanlard a ço k görmüştü .

kez görüyordu . Birincisi , Hâfi z Celâ l - Huss o olayında , ikincisin i d e

Hayvanlard a görmü ş oldu ğ u içi n

olmadığı düşünülebilir . Faka t öyl e de ğil .

vardı çünkü . Hayvanları n şimdi v e

bi r duru m

Arad a far k bi r erke k bi r di ş i olurdu . Y a

öncekinde ? Erke k erke ğ e bi r duru m vardı . Üs t üst e gelenlerin İkis i d e erkek . Bir i di şili k yapıyord u sadece .

Fakiler on u görünc e heme n ayrıldılar . N e va r ki , n e durumd a

yakalandıklarını biliyorlardı .

Olayı kimsey e anlatmamas ı içi n Türko'y a n e yapma k gerekti ğ in i düşündüler. E n iyisi , on u d a suç a orta k etmek . İkisini n d e belde n aşağısı çıplaktı . Önlerin i bil e kapatm a gere ğ i duymadılar . He r şe y meydanda. A y ilerlemiş , ışığı , ö n pencerelerde n vuruyordu .

yanların a çağ ırdılar . Önc e ser t davrandılar .

buraya !

Türko oral ı olmadı . El i

gidi p yata ğın a

Biri ,

takımlarını sallıy a sallıy a onu n yanm a gitti . Kolunda n tutu p çekmey e çalıştı. Aya k diredi ğ in i görünce ; a ğlıyaca ğından , ba ğıraca ğında n korkup bıraktı . Ki m duyacaktı , orada , o

yine d c bell i olmaz . Yumu şa k davranma yolun a

yanma gelmişti . Di şile şeni , elin i onu n bacaklar ı

elledi. Ho şlandı ğ ı hald e heme n

- Bırak ı n beni . Yoks a

- Seni n hoşun a mi ? - Beni m dişi m ağrır .

siz i herkes e söylerim .

Duya n olmazdı , am a

İkis i d e onu n

soktu . Orasın ı

- Bi z seni n dişini n ağrısın ı keseriz .

- Yaa ,

- da , billah a d a keseri z - Hayd i kesin !

- Se n hel e bi r yemi n et . Biz i kimsey e

- Söylemem !

- Vallaha . - "Dinime ,

- Dinime , imanıma .

- (söylerse m bo ş olsun) de !

- Beni m kan m yo k ki . Be n dah a çocuğum .

- Büyüdüğünd e

-Talâkıma!

Ay ışığı aydınlatmıştı heme n he r kesimi . Minberi n v e bir-ik i şeyin gölgesini n yerleri n dışınd a
he r ya n Pirele r

Onla r d a anlaşılın . Bitlerse ,

doyurmuş, sökü k aralarındaki , yastı k - yorga n

gecekondularına çekilmişlerdi . Uyuyo r görünüyorlardı .

İki fak i d e iş i sağlam a bağlam a

- Şimd i d e e l basacaksın !

- am a yok .

- Baz ı imamları n görüşün e gör e

- Bizi m imamları n görüşün e gör e cai z değildir .

- Sen , diy e

- Olmaz , günâ h olur .

- Seni n günâh ı bi z alırız .

- Si z d e Kur'an' a e l

- Bi z "cünüb"üz .

- "Ölese " (öyleyse) be n d e

Türk o bel â olmuştu . Oys a n e güze l bi r i ş İş i yarısınd a

B u enge l b i kalks a n e iy i olurd u fakile r için .

d e erke k oldu ğ u halde , bir i erkeklikte , öbür ü d e dişilikt e ço k istekliydi. Yarı m bıraktıkla n ill e d e bitirme k istedikleri , çıpla k durmalarından v e erkekli k edeni n önündek i o kocama n şeyde n oluyordu. Kısrağ a çekile n aygırınk i gibiyd i o şey .

İşlerini bitirmeye , abdes t aldırmakta n başk a bi r yo l

gördüler . Dişileşe n fak i kalktı , gidi p kapının arkasında , bi r köşed e dura n ibriğ i aldı , salladı .
Bakt ı k i içind e az var . İy i kullanılırs a abdes t içi n yeter .

- Ge l abdes t al , s u var .

Kalkıp gitti , seril i olmaya n yerde , fak i suy u aza r aza r döktü , o d a aldı S u o denl i azd ı k i
döküldüğü yer i bil e pe k

Abdest tamam . Sıra , İlk önlerin i kapadılar v e he p birlikt e mihrab a doğr u oradayd ı çünkü. İlk i faki , cünü b olduklar ı içi n Kur'an' a

uzandı, "rahle"dek i aldı , önc e öpü p başın a koydu , sonr a rahledeki yerin e koyu p üstün e elbastı .

- Yemi n nası l

- Burad a bi z şe y ederke n gördüklerin i kimsey e anlatmıyacağm a yemin et . Nası l söylese n söyle

Türko, onları n ta m istedikler i gib i yemi n etmişti . Rahatlamışt ı

Andın ı kesi n olara k d e tamam. diş e ipli k çıkardı .

- çeki p ağrısından .

-

- Ağrır .

- Be n ağrıtmam .

-

- Vallaha .

• - Dinim e imanım a de l

Dinim e

de !

am a öbürünü n de! " üzerin e yemini

- Talâkıma !

Faki, ipliği n ucunda , diş e takılaca k biçimd e yapü .

- Hayd i şimd i a ç

ha , yemi n ettin .

- Ağrıtma m korkma .

Açu ağzını . Gözlerin i yumdu . Fak i ilmiğ i diş e . v e çok çekti . Çıkmışt ı diş . Kanyla , iriniyl e Bayılaca k

am a kurtulduğun a sevindi . Kurtulmanı n sevinc i öylesin e baskı n gelmişti ki , ağrıd ı mı , ağnmad ı

mı , anımsamıyord u bile . Çıka n dış e baktı. Bi r yan ı kararmı ş v e oyuktu . Deme k ki , kur t orasın
ı "Kâfir Dişin , yatakları n yığıl ı oldu ğ u yer e atılmas ı bi r

gelenekli. Sıçanları n

yığıl ı bi r yata k yoktu .

için . Am a

Elinde bira z tutup , evri p çevirdikte n sonr a kapmı n arkasın a

dercesine . Yerin e tu z

Kanıyordu da . Hang i delikt e buldular s a buldular ,

yiye n

yerine bastılar . Ağzın ı d a

Bir rahatlı k geldi .

uzandı .

gerekiyordu .

getirdile r v e dişi n söylediler . Herke s

İki fakini n işin e enge l kalmamıştı . Keyiflic e bitireceklerd i işlerini. Giriştiler . Yin e üs t üste . İki sinek , y a d a bi r boğ a bi r ine k gibi. H e babam , d c babam ; işlerin i bitirdiler . Dişileşe n fak i pe k doymuşa benziyordu . Öbürününs e iş i bitikti . Yayılıvermişti . Türko'y a gelince uyumamıştı . İzlemişti olanları . İçind e uyana n v e bastırma k

Bacaklarını n arasındak i dimdi k

zorunda kaldığ ı Ama sonr a

Çok ilerlemişti gece . batmak Kalkı p

gelip yattı . İki fak i uyumuşt u . O d a

ışıklar ı sarka n a y d a baktı . Sonr a uykus u geldi ,

Sabahleyin gözlerin i Ne zamandı r yoktu .

y a d a

- Se n

(hast a mısın) kurban ?

Abdurrahman' l buldu . gitmişti .

Karşılık verme k istedi , am a ses i çıkmıyordu . Dişini n yerinde n

akan ka n v e irin ,

Abdurrahman'ı n arkadaşıyla birlikt e

doldurduğunda n

göre , sabahleyi n gib i bulmuşlar . Bira z

sonra bakmışla r k i kalkmıyor , bırakmışlar . Birka ç tenek e buğday , biraz d a ya ğ toplamı ş
getirmişler . Yüklerin i ilgili e tesli m edi p yin e

Gece ,

fak i

dc oradaydı . Onla r d a on a bakıyorlardı . Bakıştıla r bi r süre .

Toparlandı . Yastığının , yorganını n d a battığın ı gördü . Kalkı p

Üstünü-başın ı giydi . Ta m o

- Öle n var , "Iskat " olacak !

günâhların

bi r habe r geldi .

"Iskat", düşürme k demek . Öleni n boynundan , borçların ,

Tanr ı huzurun a temizlenmi ş v e

olara k gönderilmesin e denir . "Gasil " (gusü l değil) il e de , yani suyl a biline n türde n yıkanara k
d a temizleniyo r ölü . Am a "ıskat",l a

andırlması başka .

vardır, küçüğü

sahiplerine , hang i türünde n

Tanrı borçları , başka borçları ve günâhları

Tanrı adına . Mal varlığın a göre . Din adamlarına , din öğrencilerin e çok verilirse çok temizlenir , a z verilirse a z temizlenir . Bunun ,

başka , Şafiî'lerdeki biçimi başka olur . Hanefî'lerde "devir " ad ı verilen biçimiyle uygulanır . "Devr"i n büyüğü

Din adamları ,

istediğini sorarlar , ona göre yaparlar . Ölen zenginse , sahipleri de

büyüğünü , yoksula küçüğünü yapma yoluna giderler . Çok yoksulsa, hiçbir şey yapmazlar . Yani çok yoksul olan kişi öldü mü ,

olarak gider

Şafiî mezhebindeyse , arındırma işi , "ıskat

dünyaya .

Iskat arabası gelmiş işte . Yanmıcağı büyüklüğünde . Ama dört

Üzerinde de tahlidolu

yenileri

Az sonra onları kaldırılacak,

Çünkü ölen kişi, zengince.

kurumuş kan ve irinle kaplıydı. Çenesinin altına değin. "Iskat" işi başlayan adak, davranış p
temizlenmeliydi. Abdest de

almalıydı. Ama nerede?

olabileceğini düşündü. Çünkü içi

daha yeni boşaltılmış ve temizlenmişti. Eğer iyice kirletilmemişse

temizlenebilir, abdest de alabilirdi.

Çıkıp çenesini yıkadı.

ter düşmezdi. Ama

kazıya kazıya

kirletilmemişse, pınara kadar gitmek zorundaydı.

gitti. Eh, idare ederdi. Ellerini, yüzünü,

kanı, irini,

temizledi. Cep aynasıyla da bakıyordu. Sonra abdest aldı. Pek içine

ama yetindi. Bide başını kaldırdı ki: Safo. Karşısında

- Safo! - Biz e gideceğiz. -Niçin? - Ana m

Sendeyiyeceksin.

"Ağuz, hayvanın ilk doğurduğu sıradaki sütünde n yapılan kaymak

gibi bir şey. Yoğurdu n kaymağıyla

- Gelirimde, var.

İşin çok sürer mi?

- Sürer.

- Öyleys e çabu k

ço k severdi . Hel e ağuzu .

b i parç a ye , heme n gelirsın . Dişinin ağrıdığını , çekildiğini , yerinde n akanlarl a d a

yorganın

söyledi .

-

- Onlar ı d a götürelim , ana m yıkasın .

mu ?

- Niy e olmasın ? Ana m sen i ço k seviyor .

- Şimd i olmaz , yetiştiremeyiz . Dah a sonr a götürürüz . - Şimd i götüreli m k i akşam a deği n
kurusun .

- Hayd i öyleyse .

d e çabu k

Gidip camide n çıkard ı yasüğyl a

döneceğini söylemey i unutmadı . Gittile r Safo'yla .

Topallamasının nedenin i d e etmişti.

Saf o d a co k üzüldüğün ü bell i

91

- Ayağın a d a baka r anam : - İyileştiri r mi ?

Vardılar eve .

karşıladi .

aldı .

d a hazırlamıştı . Lavaşl a birlikte .

Çabuk çabu k yedi . V e kalktı . Kadı n ayağıyl a ilgilendi , zamanı yokt u Türko'nun . Çıkı p yürüdü . Topallıyara k d a ols a ivedi vardı . Vard ı k i herşe y v e herke s hazır .

Ölü evind e "şivan " (ağıtlar , dövünmeler) , Tan n

pe k ilgilendirmiyordu . Onlar ı ilgilendiren :

nede n

"Iskat". Sevin ç içindeydiler . Epeyc e

bayram .

alacaklardı . O d a seviniyordu .

Onun d a pay ı olacaktı . Satacakt ı payını . Parasıyl a kendin e birşeyle r

alacaktı. Belk i bi r çift

gib i ağır , kabaral ı

ayakkabılarından kurtulacaktı . Bi r işlik , bi r ceke t bil e alabilecekt i

belki.

Karşıdan

Iskat arabası , camini n seril i olmaya n

fak i bi r yana , ik i fak i d e bi r yan a geçti . Türk o d a

başladı :

-

rahmetin e kavuşan , fala n oğl u filanı n tü m borçlarından dolayı , b u arabanı n üstünd e buluna n tahl ı alı p kabu l

ettiniz mi ?

- Kabul ettik , ger i size armağ a n ediyoruz .

Bu sözlerle arab a bir o baş a "namaz borcu " için . İki , üç , dört ,

kez itildi .

da itiyordu .

bir baş a . Yalnızca 10 , 20 , 30 , 40 , Nama z

ayrı , 20'şer , 30'a r

için . "Büyük

borcu bitmişti . Sıra oruç borcunda . Tür l ü oruçla r var : Ramaza n orucu , "kefare t" orucu , ada k orucu . Araba , heps i içi n

bilekleriyle ve kışında n te r ak a aka .

borçlar , baş ka günâhla r içi n d e belirl i sayı d a itildi . Yalanla n için , yediğ i , içtiğ i , yaptığ ı v e baktığ ı

için , "küçük günâhları "

için . Borçla r v e günâhla r sayıldıkça sayılıyordu . Heps i bitti , fakile r d e bitti yorgunluktan . Yıgılı r gib i düştüler .

Hızlı hızlı

Oturanlar ,

silmeye koyuldular . Türk o d a gidi p

atmıştı kendini . Bira z soluklandıktan sonra paylaş tırma iş i başlayacaktı . Herkesi n hakkı , "âdil " biçim d e verilecekti . Gerçekle n d e

haksızlı k

b u konuda . Paylar , emeğ e gör e katılanlar arasında kiş i başın a dağıtılırdı . Deme k
alacaktı.

tahıl ona ,

tahı l

ıskat a o d a epeyc e bi r pa y

Fakilerin karınlar ı acıkmıştı . Öl ü evinde n getirilenler i yediler . Kannlanm doyurdukta n sonr a
paylaştırm a işin e geçtiler . Bi r tenek e

Öyl e öyle , tenek e tenek e verild i herkese. Payın ı ala n uygu n gördüğ ü bi r yer e koydu . Türk o d
a koyd u payını bi r yana . Payın a bi r ka ç tenek e buğda y düşmüşü . Epeyc e par a

ederdi.

Gece

kim e satacakt ı b u

tanı k olduğ u ik i fakiy e sordu :

- Benimkin i si z satı n alı r mısınız ?

İki faki , on u memnu n etme k istiyordu . Kendilerin e ısındırmak , olabilecek tatsı z durumlar a yo l
açmasın ı önleme k için .

İki faki , kendi , payların ı d a satacaklarını , iy i parayl a

alabilecek birin i

Bizimkin i verirke n seninkin i

Abdurrahman d a oradaydı . O d a

- Be n d e payım ı satacağım . Bakar , be n d e san a yardı m

Öbürleri payların ı paylarına düşen e ekleyi p sonr a

O sırad a büyü k hoc a Moll a

Toplıyacakla n zekatta n düşünüyörlardı .

içer i girdi .

Hoca oradak i fakiler i yanın a çağırđı . (3 köyd e toplanaca k "öşr"de n

Bi r bölümünü n heme n

gerektiğ in i anlattı .

Harmandayken toplanırd ı "öşr" . Harmanda n tahı l ev e y a d a başk a

toplanmas ı

Abdurrahman, Tâhâ ,

Hoca , fakiler e görev i verirken ,

Heps i

kimlerin kendilerin e yardımc ı olacağ ın ı d a

Şehmus , Hamid o vard ı

de o gü n gitme k iç i n hazırlanmış tı . Herke s yatağ ın ı - yorganın ı bil e

tanıdığ ın a götürü p tesli m etmiş ti . Oys a şimdik i durum a gör e

hocanı n buyruğ uyla . Am a soru n

işti çü nkü . Üstelik , orad a toplıyacakla n

iki gec e

alacaklardı .

İ ş d e payları m

"Öşr", ası l anlamıyl a "ond a bir" , "ondalık " demekt i n ürünlerinden, özelli kl e tahı lda n alma n zekâ tı n adı . "Ond a biri " alınd ı ğ ı

için b u

devlet

olduğu ili n ötek i köylerind e v e

verilmiş . Kaynağ ı Şeriat . Osmanl ı yönetimind e "öşr" ü

Bi r verg i olarak . Kartall ı

b u köyü n bağı l birço k ili n birço k

alan;

Cumhuriyet dönemind e d e sürmüştü r "öşr" . Am a b u ke z üreticid e n on u

yerin e geç e n şeyh , ağ a v e moll a üçlüs ü v e adamlarıdır .

Molla

döndü :

- Şi ş ola n dolaşırsın.

- Se n d e yanlarınd a git , alışırısın .

Ama nası l gidecekt i o ? Yürüyece k durumd a değild i - Beni m ayağı m ağriyor . Dike n batmıştı ,
çıkaramadık ,

bi r şeyle r konsun , olgunlaşı p

yava ş yava ş

- Hocam , dah a sonr a n e yapacağım ?

kalacağım.

gidecek , be n yalnı z

- Be n d e seni n durumun u düşünüyorum . Köyler e zekâ t

gidecek durumd a değilsin .

mu ?

- Var . Tutak't a hala m var .

gelen e de k seni n gidece k bi r yeri n

- İy i , se n d e oray a git . Am a bi r ayda n ço k kalma , ger i gel . Fakile r

de geli r o

- Ço k kalmam , gelirim .

"Fâil" v e

kiş i öğl e

ola n ik i fakini n sözün ü

namazma gelmişti . Fakile r konuştular . Tahılları n satış ı konusund a

anlaşmaya varıldı . verdikten

sonr a arabasın ı

parasın ı

yükleyi p götürdü . Türk o d a almışt ı parasın ı v e pe k sevinmişti . Tabanını n derinlerinde n gele n

gitmeliyd i

Ayağını n şişi , yastığı , yorgan ı için . V e Saf o için . Fakile r harmanlara , o d a sonrada n katılma k
üzer e

giysili ,

Vardı , kapıy ı vurdu . Kapıy ı açan , ürkün ç bi r adam . Boyu , üstünde . Saçı , sakal ı birbirin e
karışmış . Saman , toz , topra k dolu .

kuşaklı . Yin e d e gü r kaşlarını n altın a derinc e gömülü gözlerdeki bakışla r sevecen . Heme n içer
i aldı ; önün e düşüp , e v halkının bulunduğ u oday a götürdü . Kile r v e yeme k odas ı olara k d a

oldukç a geni ş bi r oda . Safo'nu n

kesimini. Safo , Sab o

da . Am a yalnızca "dış " d a oradaydılar . Yeme k kişini n sığabileceğ i

büyükte v e

Üstünde geni ş bi r

yağlarının iyic e gitmediğ i bell i

memelerini b u odad a görmüştü . Baca k

kız) v e

yiyeceklerdi, sofr a hazırlanıyordu .

yapılm a bi r sediri n üzerinde . Bi r kalbur .

Bi r - ik i "gagala " (yuvarla k ekmek) v e lavaş ,

solunda n

ağ a ç kaşıklar , büyükç e ik i çanak .

mısır ,

etler), köşeler e

eskimiş , islenmi ş

Sofranın yanınd a buhar ı yüksele n pila v tenceresi . Ayra n dol u bakraç . Duvarlara dayalı , ün , bulgur , buğda y dol u çuvallar , yağ , peyni r

"Koşat"l ı tavanda n v e tavana yakı n yerdek i pencereni n

soğan , başa k demetleri ,

(güneşt e kurutula n pişmi ş gib i olduğ u içi n çi ğ d e yenebile n

sütler , yoğurtlar ,

duvarlar a göz e çarpaca k yerd e a t nalı ,

göz boncukları.. . V e sinekler , sinekler . Sofr a hazırlanmıştı . On u oturtular, kendiler i d e oturdu . Kaşıklaya koyuldular . Bi r pilava , bi r

ayrana dalıyord u kaşıklar .

üşüşe n sinekle r d e

katılıyordu. Yerlerden , yiyeceklerde n kalkı p sofraya , sofrada n uçup ,

yiyeceklere , süte , yoğurd a konuyorlardı . Düşü p ölüyord u d a zavallılar. Düşü p ölenler e baktı ,
batı p çıkmay a

"kır k hadis"te n bi r hadis e

düşüncelere daldı . Ezberlemey e

-

bir kanadınd a zehir ,

"Bunca sineği n kanadıyl a nası l

bi r kanad ı batarsa , öbü r kanadın ı d a batırır . Çünk ü

kanadınd a panzehir vardır. " diyord u hadis .

diy e düşündü . Bi r yanda n

v e ayran ı kaşıklarken , öbü r yanda n d a bakışların ı sinekle r

üzerinde

V e

hangi kanadını n

öğüd e kayıyord u aklı . "Üşüşen ,

bi r bi r üzerind e

olanlar ı

sürüyle gele n v e yiyecekler e düşe n bunc a

durmak, kanatların a bakmak , hangisini n hang i kanadını n

görü p ayır t etmek ,

bir bi r batırmak.. . Nası l olur , nası l olabilir ? Nası l baş a çıkılabilir ?

Düşündü , düşündü ; içinde n çıkamadı .

Öyleyse nede n öğütleni r

Bol yağlı pila v v e ayrınl a

doymuştu . "Tanrı'nı n yerdiğ i

ayağın ı

nimete bi n şükür" . Kalkılacak ü artık . Uygunc a uzattığ ı

yavaşça çekti . Zonglaya n tabanın ı göz ü gib i koruyordu . Bi r yer e dokunmasın diy e olanc a özen i gösteriyordu . Doğrulu p kalkmay a

çalıştı. "Ahh" , sakındığ ı duru m

geldi . Koruduğ u tabanı , sedir i

kıyısındaki sivri yer e değmiş i birden . He m d e ço k köt ü biçimde . O

9 5

bayılaca k gib i oldu ,

kolunda n tuttular ,

ânda akl ı başında n gitti . İçin e işleye n

düşmek üzereyke n direğ e tutundu . E v halkını n heps i birde n onun durumuyla . Başın a biriktiler .

Ağlamama k içi n kendin i zo r tutuyordu . Dayanılma z acıya karşı koyabilme k içi n dişlerin i sıkıyordu . B i

tabanını, halkalaştırdığ ı avuçlar ı geldi. V e Safo'nu n gördü .

Kadın, koşu p bi r

d a bükülmüş , Bira z sonr a

Ayağın ı

getirdi . Bi r parç a d a

uzatmasını söyledi . Taba n kütü k gib i şişmiş , kızarmı ş v e ate ş gib i d e

yanıyor. Kadı n ekmeğ i çiğnedi .

sonr a

ağzından. Çapıt m üzerin e yayd ı v e tabanı n üstün e koydu . Sıkıca

bağladı.

- Bununl a olgunlaşır , sonr a deşilir ,

yine gelirsin ; temizler ; yin e

kalmaz . Sabahleyi n

çıkartır,

ekmeğ i çiğneyi p çapıt a koymasıyla , anasını n yaptığ ı iş gözlerini n önünd e canlandı : Anas ı d a ekmeğ i çiğner , ağzında n

koyu p düğümlerdi . V e mem e emme k ağılıyan çocuğu n ağzıma (yalanc ı mem e olarak) sokuştururdu . Anasını n

bi r

alınca

sü t bulamamakta n

v e eme r dururdu .

d a onu n keçi derisinde n bi r çift

çocu k d a bun u ağzın a

Ölçüsün ü aldı , başladı .

derisinde n dikerim .

kabaral ı

ayakkabılarından dah a sargıyı çıkan p atükta n sonra .

- Şimdili k bunlar ı giyersin . Sonr a

içi n he r zama n

çarık . Güzelc e giyindi .

Artık gitmeliydi . Heme n gitme k istediğın i söyledi . Yastık ,

yorgan d a

Kadı n seslendi :

- Safo , hayd i yardı m e t d e birlikt e

Götürdüler . Camide , döşe k

Safo yorganı , o d a yastığ ı kullanılan

yöneldi.

üzerin e bıraktılar . Saf o gitti , o d a kitabın a

üstüne

Akşam oldu , güçlük l e abdes t aldı .

verdi" . Cemaatte n gele n birka ç kişiyl e

96

sargını n nama z

Safo'nun ,

kıldı. Herkes gidince yalnız kaldı . Okumaya koyulacaktır elinde ekme k v e bir küçük çanakla a
yoğurt getirdiğini gördü .

gönderdi . Kamı aç olmadığı için

sonra

koydu getirilenleri . Yalnızlık ,

bir yere

"ben vanm! " diyordu .

kendini vermek istedi . Ama ayağındaki zonglamaları bırakmıyordu .

karanlıklaşmaya

cemaatten birkaç kişi geldi . Yatsı namazı kılındı .

Berbat bir yalnızlık . yataklarını götürdükleri

İdar e ateşledi . Yin e

gitti .

gibi içine işliyordu . Fakiler ,

Bir-iki gün içinde o

onlarda kalmayı

köydeki işlerini bitirince , başka köylere gideceklerini zekât toplamaya . Keşke o da Safo'larda
kalsaydı . Yalnızlığın böylesine zor olduğunu düşünememişti. Üstelik , utanmıştı da . O

önermemişti. Onlar , onun camide yalnız kalacağını

bırakmazlardı. Neysen şimdi geceyi geçirmeye

acıkmıştı. Safo'nun getirdiklerini alıp önüne

lokmasını kaşık gibi yapararak yoğurdu yemeye

yiyip bitirdi . Başını kaldırdığı ki , idar e lâmbası ,

saa t ya yeler , ya yetmez . Başka da yoktu. Söndürmeli , yatmalı , uyumalıydı . Kibriti , yanına ,

değil. Yağ ı a z

bir ypr c koydu ,

söndürdü .

Gece yarısı , tabanında n

Karn ı

Ekmeği n he r

Yava ş "idare " gib i

bi r sür e sonr a d a uyudu .

saldırılarıyl a uyandı .

Her ya n karanlık . Kibri t alı p çaktı , sözü m on a lambay ı yaktı .

Tabanını kucağın a

üzerin e

Ağrıyla birlikte . Sargıy ı açmanı n doğr u

üzerind e yavaşç a

parmaklarıyla

Bira z ço k

uc u a z kaşınıyordu .

düşündü . Elin i

dayanılma z bi r

sancı beliriyordu . Yin e d e dayanara k bira z kaşıldı . Sonr a ik i

için e ald ı tabanını . Çevresinde n sıkmay a başladı. Ağrıy ı çıkarı p atma k istercesine . Olmadı , yaklaştırmaya çabaladı . Hi ç olmadı . Zonglamala r iyic e

Derinden gele n atışlar , bi r â n bil e karşı karşıyayd ı v e yalnızdı .

vermiyordu .

bi r düşmanl a

Savaşırken göz ü tabut a ilişti . Kapını n yakınındak i dayalıydı tabut . Yalnızca a kend i çevresin i aydınlata n idar e lâmbasını n

baygın ışığında n yansıyanlarla ,

d a büyü k gözücüyordu .

Büyüdükçe d e büyüyordu . Canlanmış tı sanki . O yan a bakmamay a çalıştı . N e va r ki , gözün ü alamıyordu .

zorund a oldu ğ u

yağı , bitti , bitecek . aye t v e dualarda n

aldı .

düşman ik i olmuştu : Ayağındak i ağ n v e karşıdak i tabut . Bira z sonr a bir düşma n dah a eklenecekti : Karanlık .

- ü ç tan e d e kibri t çöp ü kalmıştı .

okumaya başladı . Yetinmedi , gidi p rahlede n

sığındı . Tabut , gittikçe büyüye n gölgesiyl e birlikte , kapıyı

"Cehennem bekçisi " görünümündeydi . Hayır , durmuyor , yürüyordu . Ve iş t e lâmb a d a söndü . Şimd i n e olacak ? Yapılabilece k hiçbi r şe y yok . Koy u bi r karanlık . Dışarıs ı bira z

var kapını n orada . Korkun ç bi r hayale t gibi . "Gibi"s i d e yok , kendisi . Taşdığı ı ölüle r l e özdeşleşmi ş sanki . Ölüle r tabu t kılığına , y a da tabu t ölüle r kılığın a giri p canlanmış . Büyü k bi r korkuy a kapıldı .

Çıt ols a

"Tabutu n

Tahtalar canl ı değil .

çıks a iy i

n e k i tabu t

Kork u içind e

v e

diy e

koyuldu: "Tabu t canlanı r mı ? Hayı r olamaz . Tahtalarda n yapılma .

da . Varlıklar ,

ikiye ayrılmıyo r mu ? Tabu t u oluştura n tahtalar , cansızla r kesiminden .

Canlanmış olamaz .

d a zara r

B u

düşünceler sonund a bi r gü ç buld u kendinde . Kur'an' ı yerin e götürü p koydu. Okumay ı mokumay ı bıraktı . Dahası ; gidi p tabut a dokunmay a

karar verdi . yavaş

tümüyl e

Ayağın a d a dikka t ederek ,

gitti ; tabut u bulu p eliyl e dokundu . "Canlı " "Olamazdı d a zaten" . He r ya n yin e karanlıkt ı ama , için e aydınlı k

gelmişti bi r

Kapıy ı

rahatladı . Dışarıs ı d a

artık.

ayağındaki zonglamalar ı d a bi r

ama zarar ı yok . Öneml i bi r düşman ı yenmişti . Tabu t korkus u yokt u

düşmanın ı d a yenmi ş sayılırdı . A h öbü r düşmanı ,

Ger i içer i giri p

tersli k b u ya , yaral ı ayağın ı eşiğ e vurdu . Sarsılı p düştü .

Dişin i sıkarak , B u sırad a yaral ı

Duyduğu acı , dayanılaca k gib i değildi .

biraz d a ağılıyarak . Başk a elinde n n e gelird i

tabanından b i şeyle r boşandı . Bell i k i yar a deşilmişti . Atışlar ,

son a ermişti . Ağn , sanc ı diy e birşe y kalmamıştı .

- "Oh , kurtuldum! " Rahatlamıştı.

dönüp uyuyabilirdi . Savaş ı kazanmı ş

yapü, gitti , yatt ı v e

yenilmişti . Artı k yatağın a

"Türko , Türko ! Rabe ,

Türko . Saba h

*

(Türko , Türko , kalk , kalk!)

iç cebin e koyduğ u parasın a bir telaşl a yanın ı - düşmüş,

cemaa t namaz a

Üstüyle başıyl a yattığ ı yatağında n doğrulu p toparlandı .

Bulamadı . İyic e baktı ; yok . Büyü k

arad ı v e buldu .

arasm a girmiş t i paralar . Alı p yerin e koydu .

biraz bekledikte n sonr a

kaymış ,

Abdest alma k içi n yürüdü . İbriğind e s u kalmamışsa , pınar a de k

gerekecek . Baktı , bira z s u var . -Yetindi , aza r aza r dökere k abdestini aldı . Nama z kılanlar a katıldı . Nama z bitti , herke s gitti . O d a

evini n yolun u tuttu .

Varıp kapı y ı çaldı . Safo'nu n anas ı çıktı .

ayağın ı sordu . O d a deşildiğ in i v e rahatladığ ın ı

uyuyordu. Ada m işe , harman a gitmişti . Sabo'ys a

yyıyordu .

alı r alma z d a

Saf o

yüz ü bulaş ı k

Kadm onu , Safo'nu n yatağın ı n bi r ucun a oturttu .

- Uza t ayağın ı d a aç ı p bi r bakayım .

konmu ş ola n ekmek , ka n v c görünmez olmuştu . Şi ş mi ş d c kalmamıştı . Kadın , başın ı öbü r

Kadın sargı y ı

v c yaray ı

Yarası oldukç a

B u arad a

yine . İçind e kala n iri n d e

d e

diy e

söylüyord u kadın . Ve :

- "İşte , kocama n bi r diken . Ağa ç parças ı

gösteriyordu.

- Hav a almamas ı

diy e

çektirmiş ,

d a sarı p bağladı .

kendis i d e gördü . Ço k

altilmiş bi r düşman a baka r gib i bakıyordu .

Kadın , bi r çapıtl a temizledi . Bi r başk a

diy e d e uyarı d a bulundu .

- Hav a alırs a eskis i gib i mi olur ?

- Öyl e olmazs a d a şişe r yine . Ağırır .

Kadın kalktı , bira z sü t pişiri p getirdi , yanm a d a ekme k koyd u v e

yemesini söyledi .

- Haydi kana m doyur .

doyurdu .

Harmana gidi p "öşr"ü n nası l toplandığı m görecekti , alışacakü , hocası öyl e Am a harmanlar a gitme k onu n içi n pe k kola y değildi. İtle r olabilirdi . İt , hi ç eksi k olmazd ı oralarda . Bun u kadın a ahlattı. Kadın , Safo'y u d a yanınd a gönderebileceğini , Saiö'nu n itsi z yolları bildiğin i söyledi . V e Safo'y u kaldırdı .

Safo, uyanı r uyanma z on u görünc e sevindi . harman a gönderileceği söyleninc e dah a d a sevindi .

- İyi , bi z birlikt e gide r

Safo, kalkı p giyindi . Bira z ekmekl e v e sütl e kamın ı doyurd u o da . Anasıyla ortaklaş a giydiğ i esk i ayakkabılar ı d a ayağın a

sonra:

- Haydi

Ve birlikt e çıktıla r yola .

Kağnı tekerleklerinin , öküz , koyun , keç i tırnaklarını n i z tozlu Tozlar a ufakl ı sap , saman , tahıl , çeşitl i hayva n

Yanlarda , yörelerdeki küm e küm e

V e yollarda , çilel i zorlan a zorlana ,

sıçtıkların ı kuyruklarıyl a saç a çektikler i

saman yükl ü kağn ı arabaları . Bir i gidi p öbür ü

yeri -

- Safo , seni n başk a kardeşi n hi ç olmad ı mı ? Yan i Sabo'da n başka ?

- Vard ı öldüler . Bir i oğlan . Meryem , Said , Salih .

- Nede n öldüler ?

- Meryem , ik i ya ş büyüktü . Karn ı ağrıdı , öldü . İki-ü ç yı l önce.

-

- Said , beni m küçüğümdü . Bi r kadını n göz ü değdi , öldü .

yıl . Sali h d e damda n düştü , öldü . Bi r Sabo'nu n küçüğüdü.

- Safo , san a Arapç a

- - Kızla r -

oku r musun ? d a oku r m u hiç ? Se n hi ç gördü n mü ?

Faka t se n okusa n n e iy i olur !

d a

am a

Okusam

-

- "Alime " n e demek ? - dişisi . Safo

- Vallaha , billah a olursun .

gib i "âlim " m i oluru m yani ?

d e olursun . "Alime " olursun .

Yoks a sı k sı k

Safo, "âlim"i n dişis i "âlime " diyere k b i dah a güldü .

Safo'nun d a okumasın ı i.sliyo r muyd u

birlikte olma k içi n m i bun u istiyordu ? Kimbilir ?

Yakıcı bi r güne ş vardı . Harmanları n bulunduğ u kesim e gelmişlerdi. Genellikl e biraradayd ı herkesinki .

to z denizi . B u deni z içind e küçükl ü - büyüklü , kadınl ı -

çatlak , çıpla k y a d a

sap

bi r

sa p - sama n yığanlar .

Yığınlar, çççler . Ürün ü bi r dah a kaldırmak , köl ü hav a koşullar ı gelmeden iş i bitirme k içi n büyü k çab a göstere n

pa y alm a çabasıyl a orada n oray a koşanlar ,

büyü k mollanı n

-

şeyhin , Heps i bi r yarı ş içind e sanki .

Önlerine çıka n il k harma n Hâl o Şivâno'larda n Husso'nun . İnsa n azmanı Husso , iş e dalmı ş k i n
e dalı ş .

kola y gelsin !

Husso dönü p bakınca , büyükle r gib i sela m

bulunanın Türko'da n başk a olmadığın ı gördü . Türko , yanınd a d a bi r

kız.

- V c

ho ş

v e iy i dilekt e

Se n d c hoşgeldi n kız .

Ho ş bulduk . -

- Hoş bulduk . - Geçi n şöyle

daldırdı .

iki , üç ,

Niçin geldiklerin i anlattılar Husso'ya . Harmanları dolaşacaklarını , fakilerin "öşür " toplayışlarını göreceklerini , Molla Nâsır'ın böyle

söylediler . Konuşurlarke n iki fak i geldi . Niçin geldikler i anlaşılıyordu . Husso , çeçin yanındaki

dokuz , sayıyı bir yan a döktü . Onuncusunu fakiler e verdi . Çuvallarına koydu . Ell i tenek e buğdayı n beş tenekesi , fakilerin çuvalına girmişti . O harmanda n çıkana kadardı . Husso'nun baş a

Birkaç gün sonra , onları çıkınca , onlarda n da "öşür" verme k boynunu n borcuydu . Fakiler , aldıklarının yüklenip bir başka harman a gittiler . Türko'yla Safo da

çıkacak buğday ı da

Başka kollarda n da baş a Türko'nun ve Safo'nun

ve görevliler dolaşıyordu . fakilerle harman dolaşıldı .

Hepsi de şöyle yada böyle , yoksullar bile -dah a çok da onlar -

verdi . Bir harmanı n sahib i direndi .

- Beni m nüfusu m çok . Çıkana veremem!

zaten yetmiyecek . Bir de size

İsteyen bir

getirmek,

yoksa da , şey h var , fakiler, adamlar var . Ne demek

ne demek . "Öşür" , şer'a n farz . Bu farz ı yerine müslümanım! " diye n

var , molla var . Bunların gönderdikleri

sonra, Ebubekir'in halifeliği sırasında

ler, direnenlerle olmuş u da , dönüş" sayılmıştı bunlar . Yola

Peygamberin ölümünde n

vermeyen yol a getirilmişlerdi . "Dinde n

gelmişler ,

kılıçtan geçirilmişlerdi . Şimd i ada m kalkmış , "veremem " diyor . Olu r

mu

Şeyhin temsilcis i geli p iş e Madem İstemiyor ,

Gerç i "zorlama " yoktu . Am a sonun u düşünsündü .

Şeyhin adam ı harma n sahibin e gerekl i öğüdü , gözdağıyl a birlikt e verdi. Harma n sahib i bak ü k i iş kötü . Yan i sonunu n kötüy e varacağın ı

düşündü. ölkeli daldırdığ ı

râz ı oldu .

Dolaşılacağı kada r

içerliy e verd i "öşr"ünü .

Toplanaca k vard ı daha . Onla r d a

yeni çeçlc r çıkınc a v e başkala n eliyl e toplanacaktı .

Herkes işin i bitirmiş , Üst-baş , to z v e saman dolu . Türk o v e Saf o d a orada . Safo'nu n ka t ka t
ola n fistanı ,

ik i bölü m yapılmı ş d a sama n tozda n ne bulmuşs a toplamış tı hep .

Onun Safo'y u görünc e fakile r takıldılar :

- Türk o b u kızı d a nerede n

Bulmu ş kendin e

- Bizde n dah a

Ne o , n e d e Saf o sesin i çıkardı .

- Çocuklar ı utandırmayın , susun . Safo , onun . (Yan i

Her kolda n n e kada r buğda y on u

başladılar.

şeyhi n öze l adam ı herkeste n ço k toplamış tı : 15 0 teneke .

topladığ ı d a a z

- Bi z d e 13 0 tenek e topladık . Çoğun u Hamid o

Şehmus'la Tâhâ'n m topladıklar ı d a 10 5 tenekeydi . Yan i

toplanmış tı topla m olarak .

Bir dolaşmad a b u kada r a z sayılmazdı . Bi r

dolaşılmış u, am a bi r dolaşm a sayılırdı .

İlgililere tesli m edilmiş t i toplananlar . N e kadar ı şeyhin ,

olacaktı ? Kim e n e kada r verilecekti ? Üzerind e durulmadı . Sonra belirlenecekti . Kesi n ola n
şuyd u herkesi n pay ı

Kimsenin "hakk" ı

Abdurrahman Türko'y u bi r yan a çeki p nası l

sordu . Türk o d a anlatt ı birazım . B u ke z o sordu :

- Seni n sevdiğ i n kızıdan , bi r habe r va r

- Var , am a kötü .

- Ü ç karıl ı bi r zengin e vermey e - Se n n e yapacaksın ?

- Kaça r m ı kız ? - Kaçar , göz ü bende .

- şer'a n - Olurs a olsun . Günâhı ,

de p

ban a vermeyenleri n

Şehmus bağırdı : - Hayd i

gelmiyo r musunuz ? Kaf a kafay a verere k n e konuşuyorsunuz öyle ? Hayd i gelin , gidiyoruz !

v e he p birlikt e yürüdüle r köy e doğru . Safo'yl a da yin e yanyana . Köy e vann c a fakile r ayrıldılar . He r birini n gideceğ i

Gelip

yeri vard ı çünkü . Safo'yl a o

- Safo , se n evine , be n d e

- Camiy e m i gideceksin ?

-

gideceğim.

nerey e gideyim ? Yarı n d a

halamlar a

- Öyleys e b u akşa m biz e gidelim , bizd e

- Bilme m

- Ço k iy i olu r bizd e ka l b u

- Öyleys e yatağım ı d a götürelim . Zate n giderke n siz e tesli m

- Hayd i

Camiye yorganı

bir i aldı ,

ivediyl e birşeyle r (bi r tü r v e lavaş .

Döşe k diy e kullanıla n minderi ,

d a öbürü.. . Götürdüler . Safo'nu n anas ı kapıdaydı . Davranıp yardı m etti . İçer i girdiler . Saf o

heme n anlat ü durumu . Anas ı da doğrusun u yaptıkların ı söyledi . Ardında n

gelirdi: "Kaygana " (yağd a yumurta) ,

Karınlarını doyurdu . Sonr a n e yaptıkların ı sordu . Onla r d a

durumlar ı anlattılar . Bira z sonr a d a evi n

he r şey .

v c geldi . On a d a Akşamdan hazırlı k

ki , sabahleyin , sıcağ a kalmadan , o

bi r bulu p

gerekiyor . Ayrıc a

yola çıksın . Ü ç - dör t kitab ı v e konaca k

buluşturuldu. Çarıkla r hazır dı . Kadı n baktı ; şiş i v e ağrıs ı hi ç kalmamı ş olan tabanl a çarı k giyilebilir . Yin e d e

çorap d a gerekli . Sarma k kolay . Am a çorap ? Adam :

giysin . Be n idar e

- Beni m karşı çıktı .

104

dedi . Am a kadı n

- Şeni n çorapları n ço k büyü k gelir ; için e sığmaz . Be n şimdi

da . Esk i çora p v e dikere k bi r çift çora p meydan a getirdi . Ta m onu n ayağın a göre . B u i ş d e bitmiş i böylece .

Fakat bi r i ş dah a vardı : Parasın a kese .

Parasını d a gösterdi . Cebinde n kayı p b i ke z d e düştüğünü v e bulduğun u Kad m bi r d e kes e yaptı .

Ağzı büzgülü , V e par a güzelc e için e konu p bağlandı .

Hazırlık bitmiş i artık .

Ne ki , akşamda n istedikler i vard ı onun : Huss o v e anası . İkisini n d e görmüşü . Düşüncesin i açıp , söyledi . Herkes uygu n gördü . Kadın :

- Safo'yl a gidi n d e ço k dedi .

Gittiler . Husso'nu n anas ı vard ı evde . Görü r sevg i

ikisin i d e oturttu . Husso'ys a dah a Heme n kon u açıldı . Sabahleyi n yapılaca k yolculu k anlaıldı . Hazırlı k yapılacağ ı söylendi . dol u yaşlıc a kadın :

- Duru n be n d e dedi . Se s çıkarmadılar . Kadın, küçü k torbanı n için e ekmek , peyni r v e güneş t e kurutulmuş , pişirilmeden yene n e t koyu p yerleştirdi . O sırad a Huss o içeri girdi . O d a ilg i gösterd i onlara . On a d a duru m anlatıldı .

- Deme k Tutak'tak i halan a

- İyi , hala n sevinir , se n d e

- Ço k kalaca k mısın ?

- Bi r

- İyi . Pek i yalmı z başın a m ı gideceksin ?

-

- Nasıl ? Yol u biliyo r musun ?

- Sor a sor a giderim .

- İyi . Se n erke k adamsın , korkmazsın !

t

Alacakların ı alı p çıktılar . Ge ç kalmada n gittile r

Safo'lara.

Çok erken , tanyer i ağarırke n uyandı . Kalkı p

çoraplarını , çarıkların ı giyd i ived i ivedi . Safo'y u d a uyandırdılar . On u biraz geçirsi n diye .
Heybe , küçü k torb a

torbayı ,

verdiler. Saf o d a giyinmişti . Büyükleri n ellerin i öptü .

koydular. Bi r elin e

Heybey i omuzun a d e küçü k bi r değne k

küllük ,

Safo'yla birlikt e çıktıla r evden . Cami ,

"taharet " yapanlar , yüzünd e yüze n

saba h namazın a abdes t alanlar . Bi r - ik i horo z ötüşü . Telaşlı telaşlı mal a - davara , iş e güc e
koşanlar . Arad a bi r bağırmar ,

Koyun , sığır , köpe k serinliği.. .

Yürüdüler.

Kağnıları n gıcirtıları . V e

gide n yol a girdiler . Konuşmada n ilerlediler . Sabah ezanı . Çığlı k gib i çıka n bi r

ağaçlara bi r konan , bi r uça n

- Safo , artı k dön .

- Bira z dah a geleyim .

Biraz dah a yürüdüler .

se n dö n artık .

- Peki .

Serinlikt e damlara , kur u Köy ü arkad a üzereler .

Safo, dönmede n birşe y diyeceğın i anlatü .

söyle !

- Se n Tutak'ta n geldikte n sonra , san a

- İyi , ço k hoşum a gider .

106

b i dah a

- Buram ı d a aç ı p göstereceğim .

- Am a kızlığ ı m ı bozmazsın , de ğ i l

- Bozmam .

- Had i ş imd i git ,

- Allah' a ı smarladık .

- Gül e güle . Ço k kalm a ha !

- Kalmam , kalmam !

Ayrıld ı lar. Sarılmadan , de ğ illerd i

"Ama bozmazsın , de ğ i l "bozmam" . Düşünere k yürüdü . "Kızlık" , Safo'nu n kafasınd a biçimlenmişti . Ço k küçükken "er e veriliyor " olduklar ı iç i n kızları n böyl e şeyler i öğrenmi ş olmaları Y a onu n kafasında ? Duyduklarında n b i tak ı m düşünceler oluşmu ş gibiydi . N e ki , gölgeliyd i hep . Kitaptan , ş eriatte n çıkarabildikleri d e vardı . Am a karm a karış ı ktı .

"Kızlık, anlaş ı ldığı n a dokununc a bozulan , bozulunc a

düzeltilemiye n bi r şey . Am a şe y edilmedikçe bozulmu yor. Be n d e şe y etmem . Bakar , görürü m sadece . Bakma k d a haram , ama be n dah a küçü ğ üm , günâ h olmaz.. . Safo . Bacakları . Bacaklarının arası . Orası... " Oldukça tatlı , daldıkça istenme yen duygular . B i durdu , b i yürüdü . Sabah ı n

iç ini ısıta n duyg u v e

Sabah namaz ı m anımsadı , am a ald ı rmadı . "Ban a far z de ğ il daha . Akı l v e (ergin) olmad ı m ki... "

Namaz onu n iç i n "farz " de ğ ildi . Am a gör e o

kılması gerekiyordu . Kılmayınca , Şeria t dövülmesin i

Namaz çocuklar ı el e alırke n hang i yaştakileri n neyle , ell e mi, sopayla m ı bil e belirlemişt i Şeriat . Öyl e ols a da , o sırad a on u dövece k kims e yoktu . Sonr a "kaza " d a

kalmazdı o zaman .

Güneş doğuyor . Kendin e özg ü Can yayıyo r cömertçe . Taz e taze .

Arapça di l

Tepeler e vurmu ş bile .

içi n ezberlediğ i v e "leyteş'-şebâb e yaûd... " diy e

Arapç a bi r şii r dilin e geldi . Şuyd u anlamı : "Keşk e bi r gü n gençliğim ger i gels e de , yaşlılığımı n başım a getirdiklerin i anlatsa m

ona."

"Muhal olan ı temenni " deniyord u buna . Yan i "olamıyaca k şey i

dilemek".

Kocamışların bi r dah a eld e

gençlik , onu n

önündeydi. N e güze l bi r şey . N e değerl i bi r fırsat . Düşündükç e mutl u

oldu.

Coşkulu yetişecekmiş gibi .

birilerin e koyduğ u

yürüdü . O sıradak i

ş u yetişi p geçmey i

Adımların ı on a gör e aüyord u

Hangi kitaplar ı okuduğunu , neler i ezberlediğ in i v e okuyup ezberliyeceğ in i düşünü p gözde n geçirdi :

"Emsile, Bina , Maksud ,

neler i

Bunlar ı okudum . Subha- i Subyân ,

ezberledim. Kitaplarda n d a ço k âyet, sur e

Zuruf , Terkib , Sadullah , Avâmil ,

Bunlar 1 d a

metinle r oldu . Çokç a d a

bitiririm .

Kıışı n da , Şerh u Muğni'yi ,

d e okur , ezberlerim . Şeriatten , kelâmda n d a dah a birço k okuyup bitirecekleri m olur . Gelece k

Birkaç yı l içinde , 1 5 yaşın a gelmede n 1 2 ilm i bitiririm ,

diyorlar ; am a görürle r

geçerim .

alırım .

büyü k

âlim olacağım . Sonr a d a çatışıp , Basra'daki , Kûfe'dek i âlimler i

geçerim.

Ne yapı p

herkes i

kafasın a koymuş bi r yarışçını n

tutkusu vard ı içinde . Tü m varlığın ı sarı p sarmalaya n bi r

gibi.

Yükselen güneş ,

kada r tozl u yol , geli p gidenler ,

kalka n

kağnı arabaları , arabaları n gıcırtiları ,

hayvan v e insa n sesleri , ik i yand a tepecikler , dereler , taşlar , kayalar , çalılar, dikenler , uça n kuşlar , gezen , kıpırdayan , oldu ğ u yer e yapışmı ş

gibi dura n iril i ufakl ı böcekler ,

var deyi p

çekirgeler , ye r ye r o k gib i

fırlayan, b i kayı p geçen , b i duru p baka n kertenkeleler ,

toprakların, deliklerini n yanınd a ik i aya k üstün e dikili p bakan , tehlik e

kaç a n köstebekler , b i ini p b i kalkara k tan e toplıyan, yükseklerd e uça n kuşlar.. . V e yürüyüş.. .

Yolu n bi r yanın a

oturdu. Torbasın ı koydu , heybesin i indirdi . Bira z ekmek , peynir ,

Karnı

Bi r taşı n

kurutulmuş e t çıkarı p yemey e Suyu

bulurdu. Kalkı p

Epeyce yo l almıştı .

Yiyi p kamın ı doyurdu . B i d e s u

s u içme k istiyordu .

Belk i ilerid e

d a bastırmıştı .

d e yok .

©y.sa köyü n yakınlarınd a n e kada r d a çoktu . Uzaklaşınca arkas ı kesilmişti. Susuzlukla birlikt e yalnızlı k d a çökt ü içine . Yürüme k

Kend i kendiyl e arkadaşlı k

düzlük , sonr a yin e yokuş , yin e ini ş v c

Dik bi r yokuş , alabildiğine

Doğru yolda n gittiğ i kesindi , kuşkus u yoktu , çünk ü yo l hi ç ayrılmamıştı. Dah a önc e öğrendiğ in e gör e arada , solda , bira z yukarıd a Esmer Köy ü gözükecekti . Görünürlerd e yoktu daha . "Deme k k i dah a

deyi p adımların ı

olmuştu. Yin e gele n

ne mutludurlar . A h bi r s u

olur . A h bi r olsa.. .

Güneş iyic e yükselmişti . Yakıyord u da . Ögl e yakındı , belk i d e

yok . Olsa , c n baş t a s u soracak . A h bi r s u olsa. Çatlıyasıy a içecek . S u bulanlar , suları n başınd a olanla r kimbili r

Soğu k bi r su . Pına r suyu , "göze " (kaynak) suyu . Soğu k soğuk . Sıca k d a

biraz uzakt a gördüğün e sevindi . Bulunduğ u yerde n

Karpuz , y a d a kavu n

kavun kabuğ u olsa . Tümün ü yiyebilir . Karpuzunkini n dış ı

göre :

Yalnızca iç i bir hazine vard ı

On a bil e

Keşk e

olma k n e demek , o sırad a

d e ols a bi r

o . Deme k k i kavununk i d e olsa ,

Bi r â n önc e kavuşma k içi n hızlandı . V e sonund a kavuştu. Karpuz kabuklarıydı . Olsun . Çok , ço k değerliydi onu n için .

Pe k kalınc a kesilmemişler .

Ama o kadarın ı bulma k d a büyü k mutluluk . Ta m be ş tan e

kıyıla n iç e doğr u kıvrılmış , içlerin e d e toz , topra k

dolmuştu. Tozun , al t kesimler i de ,

ıslanmış, İy i k i öyleydi . topra k

kabuklar kuruyu p giderd i güneşi n sığağından . Tümün ü aldı ; geçti. Oturd u güzelce . Heyb e v e torbayl a birlikt e kabukla r d a Hemen birin i aldı . İçindek i çamurlaşmı ş eliyl e sıyırdı . V c kemirmeye koyuldu . Ayakların ı yayıld ı iyice . Keyfin e diy e yoktu. O kabuğ u bitirinc e ikincisin i aldı . On u bitirdi. Üçüncüsünü , dördüncüsü , beşincisini . Tümün ü

İçlerini kolaylıkl a Hepsin i bitirmişti , n e k i

gitmemişti. Azalmı ş ols a Kabukları n dışı , ço k inc e bi r kesi m

Onlar ı d a yeme k istedi . Am a duymuş t u k i "dışın ı yiye n del i olur". Büyükle r söylemişlerdi . Öyleys e yememeliydi , yemedi .

Çok yorulmuştu . Külç e gibiydi . Bira z yatsa , heme n

Bu d a ço k köt ü olurdu . Akşam a kalmada n varmalıyd ı varacağ ı Hiç değils e Esmer'e . b u köyd e geçirmes i iy i olur .

de kalkıp , Tutak' m yolun u "Hayd i

saa t sonr a düzlü k bitti , bi r tep e belirdi . Tepey i çıkınc a

Esme r gözüdür . Zorlan a zorlan a çıktı : Faka t Esme r gözükmüyor. Yanlı ş yolda n gitmi ş olabili r miydi ? Hayır . Çünk ü yo l hiç ayrılmamıştı . Kendisin e

Yol , sen i demişlerdi .

Yol olmasın a doğruydu . Am a Esme r niy e gözükmüyordu ? "Hele yürüyeyi m bakalım" .

İniş, yin e uzayı p gide n bi r düzlük . baba m yürü .

doruğunda. Yin e su , m u yo k görünürlerde . Böyl e düzlüklerd e d c kola y kolay s u bulunmaz . Çarıkla r ayaklar ı sıkıyor . bacaklar ,

diyor . Sallanıyor , am a yürüme k zorunda . Yoks a akşam a

"kurd a kuş a ye m olacak" . "Hayd i çabala" ! Gücünü toplayı p yürüdü .

Düzlüğün sonun a varmıştı . İşt e karşıd a bi r yoku ş daha . He m d e dik. k i ço k değil . Esmer , on u üstünde n "H a gayret"!

Tırmandı, o yokuş u d a çıktı . Ço k kötü . Esme r yin e gözükmüyor . Üstelik önünd e bi r der e var . Susu z bi r dere . Yuvarlanı r gib i ind î dereye. Dereni n yukarısın a baktı . Belli-belirsi z bi r

gözüne çarptı . epeyce

gibi . Gördüğ ü

s u d a olabilirdi . N e k i

Yolda n sapı p çıkmas ı gerekiyordu . Kara r verd i v e çıkmaya yöneldi . Vard ı k i gerçekte n bi r su . Van r varma z bi r gürültü ,

bir Kurbağalar , s u atlayın, düşma n var! " dercesin e v e Tosbağalar görünme z olmuş , sinmiş; çenelerini n altındak i

iletişiml e suya daldılar .

kim i oraya şişir e şişire , kıpırdat a

kıpırdat a duru p bakıyor , kim i derinlerde , kim i d e yüzeyd e iğr i bacaklarını aç a uzat a yüzüyor . Ayrıc a balı k gib i yüze n v e dah a

kurbağaya dönüşmemi ş söz mü ?

avuçladı.

Gözleri

İçili r miyd i b u su ? "İçili r mi " d e

içilir . İçindek i hayvancıklar a aldırmada n eğili p

B i daha , bi r daha . Kan a kan a içti . V e can a kan a geldi .

Geçi p b i yan a oturdu . Heybesinden , torbasında n çıkardıklarından yedi . Gidi p b i dah a s u içti . B i yedi , b i içti . Karnın ı şişirmişt i iyice . Dizlerin e fe r gelmişti . Artı k yol a koyulabilirdi . Ge ç

A a bi r d e n e görsün : Kocama n bi r yılan , ağzınd a da kurtulu p çıkmay a çalışa n bi r kurbağa . Yılan , yutma k içi n

her açışt a kurbağ a çıkmay a

yıla n bun a meyda n vermiyor ,

aldı ;

"Pis , Yiyece k başk a

yuttukça yutuyor . B u korkun ç durum u duru p izleyece k mi ? Yazı k değil mi kurbağaya ? Onu n d a can ı var . Heme n davranı p bi r yılana attı . Ta ş değmedi . Yıla n uzaklaşıyordu . B i ta ş daha , b i la ş

Sonund a tutturdu . Yıla n kurbağay ı bıraktı , akı p Kurbağayı, bira z hırpalanmı ş d a ols a kurtardığın a

aşağılık yılan . Nası l d a yiyord u kurbağayı . Canl ı

Zavall ı kurbağay a hi ç m i hi ç acımıyordu . Tanrı niy e izi n veriyord u ona ? Kurbağanı n günâh ı neydi ?

işlerine d e hi ç akı l ermiyor... " Kafas ı alla k bulla k olmuştı . Neys e

bir şe y bulamadı n

boyunca dah a yukar ı

d a vard ı zâten . Heybesin i

Yola, geldiğ i yerde n dönmeni n gerekl i olmadığın ı düşünü p dönmedi. Yolu n nerey e doğr u büküldüğ ü karşıda n gözükiyordu . Der e

sırtı n üstünde n dah a kestirmeden , dah a kolay gidebilirdi . O yön e doğr u yay a

omuzuna, torbasın ı d a elin e aldı . Bi r elind e d e ağaç , yürüdü . Bacaklarına oldukç a gü ç gelmişti . Bira z

koku geld i Ço k köt ü bi r koku . Bi r le ş kokus u olmalı . Duru p bakındı .

sürdüdü . Kok u dah a d a artmıştı . Duru p

Bir şe y göremedi .

ki , burnun a bi r

yine bakt ı sağ a sola . O d a ne : Çukur a yuvarlanmı Ő bi r insan . Burnun u

tuta tut a v e kork a kork a a z

Adam ı n başı , boğazında n kesili p

koparılmıŐ . So n derec e korku p ger i çekildi . V e g¼c ü yettiğinc e kaçmaya başladı . Solu k soluğ a ıkt ı sırt ı n üstüne . A z duru p dinlendi .

Sonra, aşağıya , yol a doğr u yürüdü.

gördüğü. Zavall ı adam ı , nii n kesmişlerdi ? Nası l

gördüğ ü yılan ı n

N e korkun  Şeyd i

Dah a Dah a d a ötesi . Dah a

Nası l

İnsan , "kurbağa " deği l ki . Mal , dava r d a

kesmişler? Hayva n boğazla r gibi . Nası l yapabilmiŐler ? Kesile n insa n

mı ? KuŐkusu z yalvarmıŐtır . Pek i

yalvarmalarına nası l ald ırmazlı k etmiŐler , nası l kula k tıkamıŐlar ?

DüŐündük e sarsılıyo r v e yenide n düşünüyordu . Adam gözünü n önünd e kesili r gib i oluyordu . Adam ı n yalvarmaların ı o

Elleri nası l

ânda iŐitiyord u V e önünde bağırt a

kurtarmıŐtı. Am a kesile n adam ı

kesiyorlardı . Yılan ı n

Tann'ya kaydı :

canavarlar ,

kurbağay ı N c kötü ! B u ke z

Çok, öncekiyl e ölçülemyicce k kada r alla k bulla k olmuştu . Akl ı

se n ulula r ulus u deği l misin ? Se n tanık olmadı n mı ? Niy e izi n verdin , niy e enge l olmadın ? Kafas ı kesilen ada m ço k m u günâ h işle mişti ? Öyl e bil e olsa , nası l böyl e bi r

duruma izi n verirsin? "

kessinler, be n dokunmazlar..."

yol a ulaştı . Esme r Köy ü yin e görünürlerd e Alt üs t olmu ş kafasıyl a tozl u yol a düşt ü yine .

Bir yar ı m saa t dah a yürüdükte n sonr a karşıd a karartıla r belirdi . Yolun üzerinde . Yolc u olmalıydılar . Ya k

seçilebiliyordu. İki eşekl i ik i insan . Acab a

bunlardan? "Hayır , n e zara r gelecek ? ben i d e kesece k değille r ya ! Niy e

yaptı m ki ? He m be n dah a çocuğum , ban a

Artı k zara r geli r miyd i

İşte eşekliler . Ort a yaşta ik i adam . Sela m bil e vermey e tenezzü l

konuşuyorlardı . On u öyl e

çocu k Kürtç e konuşt u onlarla .

etmediler.

nereden de r gib i bi r tutu m

- Esme r Köyün e dah a va r mı ?

- Ş u

yukarda kalır . Se n oray a m ı

- Tutak' a istiyorum ,

arkasında . Am a yo l orada n geçmez .

112

b u gec e

kalacağım .

- Arkadaşı n yo k mu ?

-Yok!

Bak , ş u

kötü yo l

götürür.

çıka r çıkma z kö y gözükür . Ası l yolda n ayr ı bi r

bi r yol . O yol a gir , yo l sen i

dikka t et , bira z öted e sür ü var , sürünü n d e köpekler i var . Sürü yol u tutmuşsa , se n epeyc e ötesinde n dolaş . Hayd i karanlığ a

kalmadan çabu k

- Amc a be n Başı kesilmiş .

- T a

ş u

tepeni n arkasınd a mı ?

arkasındak i dered e bi r öl ü gördüm .

- Yo l orada n geçme z ki , sen niy e gitti n oraya ?

- S u içi n gitmiştim .

inanmamışlardı. Y a d a

Adamlar hi ç tepk i göstermede n çıkı p gittiler . Belk i d e

ne? " deyi p

Yürüyüp önündek i tepey i d e çıktı .

Köyü.

ayrıldığı nı gördü .

üzerinde .

olurdu. Karanlı k

sonund a gözüktü : Esme r

ço k köt ü bi r yo l

sür ü

görünce kalkı p

Biraz dah a yürüdükte n sonra , köy e

sivr i sivr i taşl ı bi r yol . Söz ü

ötelede n dolaşma k yerine , oturu p yoldan uzaklaşmasın ı beklemey e kara r verdi . He m d c dinlenmi ş

dah a vardı . Oturu p bekledi . Yarı m yakın kaldı . Sürünü n arkalar a doğr u

yürüdü. Yin e baş ı kesilmi ş adam ı düşünüyordu . Öldürülmü ş bi r insan a daha tanı k olmuştu . Am a baş ı fila n kesili p koparılmı ş değildi . O d a

Hali s Bey'i n kardeş i

Tutak'ta , bi r evi n arkasındak i

arkasını n üstün e doğr u kaykılmış , bi r

babasıyl a biriikt e tanık olmuştu . El i

d a kül ü aşağıy a

Bey . Ölüsüne , ik i yı l

Herke s başın a birikmişt i o

sırada. Anlatıldığın a göre , kardeşleri , adam ı kimi n

biliyorlardı. Öyleyke n kollu k güçleri , yar ı del i bi r dilsiz i alı p götürmüşler, bi r sür ü sop a atmışlard ı zavallıya . Kürtlerle Türkle r

ka n davasın a dönüşen bi r çatışm a vardı . İlçe'ni n içind e Türkle r çoğunlukta ydı. Gü n gelecek , Tutak't a

başkanlığın ı

kazanacak olan Bedri Bey ,

solda söyleyecek ve bu övünmesini canıyla

anlatıldığına göre , Reşid Bey'i n

Bey' i ben öldürdüm! " diye sağda

Oysa yine

Ağrı'da birçok köyü n

olan ağalar (bu kardeşlerde n Hali s Bey , Ağrı milletvekili de olmuş ,

Bedri Bey' i görüp uyarılmışlar : diye övünüp durma , seni vururuz .

Mayıs'da Yassıada'da

sağda solda ,

onurumu z için düşmanımızı Sonunda da vurulmuş .

yoksa seni öldürmediğini ve demişler . Ne ki Bedri Bey ,

Şarkışla'nı n

doğmuş. 5

ki çoktan ağaları n

hep birlikte

düşünmüş . Ne

Babamı n

dalgın gidiyordu . Birde önünde kocak bir kertenkeleni n

yaparak geçişyle kendine geldi . Havaya kararmaya başlamıştı . O da köye yaklaşmıştı . Bu köy , babasını n ailesini n toprakları olan bir köydü. Rus'larla olan savaşta , "kaçıpta

Anadolu'nun iç kesimlerine doğru göçmüşler , Sivas' a

Köyüne . Babası da kendisi de

babası , yenede n Esmer' e göçmüş

Babası, buradaki toprakların yenede n elde

geçmi ş o topraklar .

almay a geldim! " diye n babasın ı d a b i güze l kovmuşlar .

da , Kur'an'da n v e di n kitaplarında n bi r parç a öğrendikleriyle o köyd e b u köyd e imamlı k yapm a yolun a gitmiş . Esmer Köyü'n ü v e b u köy e ilişki n öyküler i ço k

Şimdi gidiyordu , bakalı m karşısın a nele r çıkacak ? Kimd e kalı p konu k

yapsın zavallı ,

olacağım bil e bilmiyordu . Rastgel e

babasından .

işlerinde n

Karşıda ayn ı köy e gide n birilerin i gördü . dönüyor olmalıydılar . Hızlanı p onlar a kavuştu .

se n kimsin , nerde n gelirsin ?

oğluyum . Sizi n köylü .

- Be n Abdu l gitmiş.

- Ha a ş u Abdul .

oldu .

b u köyde n

- Kartall ı - Yaa , deme k -Heeî - Kimsey i tan k

- E y hel e dur , se n nerede n gelirsin ?

gelirim . Orad a ohirim .

kim e gidecen ?

- Kimsey i - Se n gelirke n

- kesilmi Ő adam ı görünc e ço k korhtum.

- se n kesilmi Ő ada m gördün ?

-Hee.

- E y hel e du r nered e

- Derede . -

Hem yürüyo r he m konuşuyorlardı . Onunl a yanyan a yürüye n birden, duru p arkadaşların a döndü :

- Ol a hel e durun , b u çocu k bişeylc r söyler . Memiş , Bayram, Dursun ! Ol a hel e veri n d e duyun .
n e diyi r b u

Hemen ilgileni p

diyi r ki ?

- Kesilmi Ő bi r ada m görmüş .

Daha büyü k bi r ilgiyl e verdile r başına . - Hel e d c nered e gördün ?

- Diyiri m ya ,

- Hang i

- Göz e va r y a tepeni n ardında .

hel e oğul , dorg u m u söylüyorsun ? - H e valla h gördüm . Gözlerimle .

- Kesile n böyü k herif ?

-Hec.

- Herifi n neresin i

- Başım . KoparmıŐla r eyce .

- Vı y ananı n

d a yanında ?

Amma , ayrı .

- Vı y

- baş ı gib i kesmiş , yanın a koymuşlar !

115

- Hee .

- babanı n ananı n aşın ı He ç el e d e ola ?

- Se n n e diyirsi n Çavuş , mi , ço h şeyler .

- d e he ç d e kesile n herif , kim, kimi n

- Mutla h çoba n Cemil'dir .

- E y hel e du r ol a se n nerede n bilirsin ?

- Ka ç

- Hee , be n d e duydumudu . Bi r bölü k davarlar ı d a

- H c valla h dorği . Olu r olur . O heriftir , va y

- Ace p ki m yapmışür ?

- Ki m kürtler . Eşhıy a

- Ol a dur , günahın ı niy e alirsin ? Y a

- Başhas ı değıldir ,

Tartışmayı bırakı p yürüme y e başladıla r yine . Köy e vardılar . On u

zama n zama n toplandığı , kö y odas ı gib i odas ı ola n bi r

ağanı n odasın a Orad a konu k

Dik bi r oda . duvarları n önünd e ta ş - toprakta n yapıma var . Sedirleri n üzerind e keçe , üstünd e de , buraya atıl ı Od a oldukç a büyük . Sedirleri n e n a z iki metre . sedirleri n ön ü çıpla k v e toprak . Bira z ıslakça . Duvarın birind e yüklük ; konuklar a serile n yatakla r üs t üst e konulmuş . Duvarda n camlı , aynal ı bi r lamba . Kirl i kılıflarıyl a asılı ik i - ü ç kitap . Bir i Kur'a n olmalı . başk a duvarı n ta m

mihraba benze r bi r başk a oyuk . Oyuğu n ik i yanında , büyükçe , dörde r parça cam ı ola n perdesi z ik i pencere . Pencereleri n

yaklaşık ik i buçu k Duvarla r beya z badanal ı am a kirli . Ye r

Hel e kışı n kurula n borusunu n geçtiğ i kesimle r tümüyl e isli . Am a oda , isle n çok , topra k kokuyor . Bunda , ort a yeri n olmasının pay ı olmalı . Temize süpürülmüş . Süpürg e d c kapını n arkasında, duvara Üst ü da m olduğ u içi n tavan ,

ağaçla r Od a serinc e v e sakin .

"cenk " kitapları , cennetten , cehennemden , yerden , gökte n sö z eden v e mucizeler , kerametle r d e için e ala n esk i

- dinlenir .

"Batta l

nimetler, huriler ,

kitapla r okunu r "Kar a Dâvûd" , "Kır k Suâl " gib i

Al i hang i

cehennemi n ka ç

nası l

kitaplar. Hoc a (imam) okur , oday a gelenle r d e dinler .

kâfir kalesin i nası l fethetmiş , hang i cenkte , n e kada r kâfi r öldürmüş , bir vuruşl a ka ç kâfir i yer e sermiş , hang i kahrama n nele r yapmış , İslâ m uğrunda n e tü r cihadlar a girişilmiş ? Sonr a

kapısı var , cennetlikler , cehennemlikler , cennettekiler c verilece k

cehennemlikler ,

yandıkları, gayy a kuyusu , cehenne m zebanileri , cehennemlikleri n nası l "feryâd" ettikleri , cehennemi n üstündek i sıra t köprüsü , Alla h

b u köprüde n nası l ye l gib i geçtikleri , kâfirleri n v e

düşükleri.. . Dünyanı n v e

katları , hang i ka t göğü n hang i madende n yapılm a

bulunduğu , gö k katlar ı melekleri n v e KÛRSİ'y i

nası l

yaratılışı,

olduğu, hang i katl a hang i arasındaki uzaklık , melekler , nasıl

depremlerin b u duruşl a nasıl l

öğütler .

dünyanı n hang i hayvanı n üzerind e durdurulduğu ,

V e dah a nic e

halk a suna n di n

b u "bilgi " v c

adamlarının sunduklar ı yerler , okuduklar ı kitaplar , kılıkı , sunu ş

biçimleri

lai k İslâ m

okullarından ,

büyü k bi r

N e bakışlarını n

d e Kur'a n kurslarında n çıkışl ı olduklar ı

özün , insana , topluma ,

olunacak . Yüzlerce , binlerc e getirilen, yırtıldıkç a yamanan , da r geldikç e

Tanrı'nın yen i tarziler i eliyl e biçimlendirili p v e yamanı p

cemaate

giysiler ,

verilerek.. .

Yorulmuştu

Çarıkları m çıkarı r

hemen minderlerde n birini n üzerin e attı . B i ka ç dakik a içind e d e uyudu .

gürültüde n uyandı . Lamb a yanmış , ü ç - be ş kiş i

Ama ço k

Akşam namazın ı dah a kılmadığını , abdes t alma k

Heme n ibrikl e su , leğ e n v e havl u getirdiler .

o d a abdestin i aldı , havluyl a kurulandı . Geçt i namazın ı kılmaya .

Namazı bitirdikte n sonra , sofr a geldiğ in i gördü . "Kaygana "

tandır

çekildi , geçi p duvar a sırtın ı dayadı .

Birer,

geliyorlard ı

yorgun evin e

Od a

benziyordu . Oys a

odalarda yazı n pe k kims e bulunmazdı . Herke s iş e - güc e gittiğ i v e

Gele n selâ m veri p oturdu . He r yen i gelen e merhaba deniyor , o d a y a herkes e ayr ı ayr ı merhab a diyor , y a d a

birde n merhab a yerin e geç e n sözcüklerle , "cemaat e

karşılı k veriyordu . Başını n

v c uzu n sakalında n köyü n imam ı

içeri girinc e toplulu k şöyl e bi r "yekindi .

- Selâmu n

-

- Merhab a hoc a efendi . -

v e rahmctullah i v e berekâtuh .

- rahmet" . Sedirler tümüyl e dolmuştu . Bi r

bell i ola n hoc a

getirdiler , on u d a çıpla k

serdiler. Sedirlerd e ye r bulamayanlar , hasır ı n üzerin e çömeliyordu .

Sonunda hasırd a d a ye r

B u ke z gelenler , ayakt a dikiliyor ,

Bir i e n so n

duvara yaslanıyorlardı . Od a tıklı m

gelenlerden oldu ğ u halde , sıkış ı p sedirde n ye r açtıla r ona :

- aleyküm . -

- Merhab a bey !

1.18

v e

- Merhab a hoc a -

- Merhab a dayı . - Merhaba . - Merhab a Yahy a

- "Cemaat e rahmet" .

Öğretmen eğ e r "cemaat e rahmet " sözün ü

merhabalar uzayı p B u söz ü söyleyince , - yete r artık , hepinize demi ş

içenler , sigar a tabakaların ı çıkarı p önlerin e koydular , sarı p içmeye başladılar .

"Hoca efendi" , söz ü

- Komşular , baş ı kesi k bir i görülmüş .

önc e duyanla r olmuştu . Köy e gele n küçü k yolcunu n anlattıkları bir ölçüde yayılmıştı . Duymayanla r d a vardı . Bunlar , toplantıyı yalnızca . O nedenle kopu p gelmişlerdi . Hocanın sözlerin e gösterdiler :

Allah !

- lillah !

B u nası l

sordu :

- Ki m görmüş , baş ı kesi k ola n

Hoca, haber i kendisin e vere n Memiş Çavuş'u n anlatmasını istedi . Memiş Çavuş d a ası l habe r kaynağının , köy e gele n küçü k yolc u olduğunu Birde n gözle r v e kulakla r on a dikildi . "ho ş geldin" demey e koyuldular . Herkes e bir bir karşılı k vermey e çalıştı . "Hoşgeldin" v e y a "ho ş son u gelmiyord u bi türlü . "Cemaat e rahmet " topun a birde n karşılı k yerin e geçe n bir sö z d e icâ d edilmemişti . "Topunuz a birde n ho ş bulduk " d a bi r gelenek değildi . Küçü k yolcunu n küçüklüğün e bakmada n herke s geldin" deme k içi n sıray a girmişti . V e uzu n sürdü .

ası l konuy a geçtiler .

Hoca: - Hel e anla t

n e gördün , nası l gördün ? deyi p konuştu .

- Bi r herif i kesmişlerdi , gördü n ço k korhtum .

- Dere de , bi r

gördün ?

orada .

- Heri f nası l biriydi ? - Uzu n bıyıhl ı biri . İriyd i de . Hemen söz e karışanla r oldu . - Bi r gözünd e a ğ

- On a

Bir başkası :

Başınd a d a ke l vandı ? - On u d a görmedim . Bir başkası :

- Yüzünd e yar a vandı ? - On u d a göremedim . - Hel e dur , niy e

- Korhtum , etmedim . Keçes i d e vandı ?

Bir başkası :

- (kuşağı) vardı ? - Vandı .

-Hee. Bir başkası :

Orta boyluda n bira z dah a boyluc a birin i gösterdi : - Ş u emm i gadardı .

Odan, sesle r yüksekli :

- Çoba n Cemil .

- Vallah a odur .

(zaten)

- o n be Ő - gündü r

- Herifi n evini , ocağın ı Be Ő ortad a kaldı.

oldu .

- k i n e Yapanla r Allah'ta n bulsunlar .

- Kimle r

- Ki m olacak , kr t yapmıŐtır .

- N e bilirsiniz , he  bell i olmaz . Türkle r yapma z mı ? Bizi m eŐhiyamız yo h mu ?

- diyir , bizd e d e var .

- Ace p niy e yapmıŐla r ki ?

- koyunların a

- Dorg i sylirsi n Elle z Emm i de , herifi n niy e

Yahya day ı karşılı k verdi :

tanınması n diye . Bun u yapanla r kismeler i görünc e d e

bırahı p kaçmıŐlardır . Oğu l olma z Nele r olmaz !

- m u olur .

- Y a oba n Cemi l degi l d e

- Odu r o , maŐhas ı degil .

Deminden ber i dinleye n atıldı :

- Gidili p getirils e dah a iy i olma z mı ? Fenerle r alınsın , arabayl a getirilsin.

- Ha y baban a rahme t rgetmen . E n dorgus u bu .

Oda sahibi , bi r adamına buyruğu n u verdi :

- Ol a Sf'y , d e al ; atlar ı koŐun , gidi n getirin.

- Bulabili r

- Bulursuz , bulursuz . gözeni n

Bahsana çocuh , "kohirdi " diyir . Kohusunda n Hayd i ge ç kalmayın, gidi n gelin .

Ve gittile r bulu p getirmeye .

121

At arabasıyla a gidenle r gelen e de k beklenecekti . Herke s ilgiyl e iyice öğrenme k istiyord u kelles i kesi k adamı n ki m olduğunu . B u arad a

EUez Emm i hocay a

- Hoc a onları n gelmes i epe y sürer . Se n hel e bire z kita p

dinliyek.

Cemaat

b u öneriy i

"Kır k Sual " kitabında n

ması kararlaştırıldı . Duvard a asıl ı kitaplarda n bir i oydu . Getiri p ho canın önün e koydular . Caml ı aynal ı lambay ı d a yanın a yaklaştırdılar .

Hoca okumay a başlayacakt ı ki , birini n bi r sorus u oldu :

- Hoc a efendi , beni m bi r derdi m var , on u halle t d e kitab a sonr a

geç.

derdin ?

- hala y tutulir ,

- var .

gider.

- E y hoca , öleys e burad a

- Tövb e

Bunu n bi r günâh ı va r mı ?

oynayan ı n

nikâh ı yoh .

diyirsin ?

tövbe , ol a se n - El e ya , buradakileri n hepis i golların ı d a

oynamıştır.

- Tövb e

- Hanginiz hala y

zamanında

niye

desin . Bun u diyece k

Sesler yükseldi : Kö v olu r

d e oynadı n

hala y d a olduğum .

işt e hoc a işt e siz ! huzurunda galkı p desin ,

va r mı ?

hala y tutmaya n olu r mu ? - Sıras ı gelinc e hepimi z hala y tutarız ,

bacaklarımız ı da .

Hocanın karşılığ ı ser t

- Si z hala y tutursiniz , bilirim, on u İşt e gen e gollarını

Başımız bağl ı deği l mi ?

kişini n nikâhı , telâk i

122

d a oynaünüz ,

bilmem . Be n kitabı , şeria ü

ki , hala y tutan , oynayı p

hem i d e he p gider .

-
Bir başkasını n d a sorus u vardı .

- efend i beni m d e derdi m

- Senink i nedir ?

- E l "Şeria t evi"ndeyiz , "Şeriatt a olmaz " değil mi ?

-Hee.

- Şimd i memelerin i ememe m mi ?

- ol a k i sü t

- n e lâzı m gelir ?

Avradı n hara m olur .

- E y du r hoca , gurba n olduğu m hoca , avra t beni m deği l mi , "hem he m gömerim" !

Gömersin , on a izi n verir , ama , gelince , iş t e

Şeria t "dur " diyir .

konuşmaların a gör e "emm e d e olu r gömm e d e olur " görüş ü yaygındı . k i hocanı n fetvas ı kesindi , kims e karşı

Biri dah a sordu . Herkesi n sevg i gösterdiğ i heme n bell i ola n ir i

- Gurba n hoca , bi r d c benimkin i hallet .

- Senink i

- Bi r misafirlikteyim . Gec e güze l bi r garı . Garının altında n girdim , üstünde n çıktım . Sonund a yaplım.

yattı m v e

- B u nası l

Elin i öptüğü m hoca , b u sadec e bi r düş . Olu r deği l mi ? Hee .

- gelmiş . Baktı m k i batmış .

-

ben i ald ı bi r "talaş" . Hem i d e n e

123

- "Niye"s i va r m ı

yan i telâşının ,

olduğum. .

gerekçesin i anlattı : Saba h

namazını kılmas ı gerekiyor , am a kılamiyor . Nede n ki , "cünüb" . Bel i geldiği içi n bo y abdest i almas ı gerekli . E v sahibinde n s u istese , bo y

abdesti alacağını söylese , e v

kuşkulanacak . Nede n k i gen ç

pişirdi , karıml a yattı " diyecek . Cünüblüğün ü on a

Boy abdest i almadığınd a d a nama z kılınamayaca k v e far z ola n nama z geçecek. Telaşı , iş t e b u ik i arada , bi r dered e kalmasından .

Böyle gü ç durumd a hoca.

n e dediğ in i anlatmay a koyuld u

- "Teyemmüm" ü (toprakl a abdes t almayı)

Amma e n iyisi : Eb u

- Onu n

Hoca açıkladı . "Düş ü

u n

görenle r var .

"şeyta n atlayan " v e

yakalıyacak ,

bi r başk a

o yüzde n bel i gele n kimse , heme n davranı p

ucundan tutu p "yılanı n başın ı sık a r gibi " sıkacak . V e d e bi r şeyl e bağli yacak. Böylec e menini n çıkmasın ı

Ne va r k i soruy u sora n kişini n bun a kafas ı yatmad ı pek .

- Hel e du r hoca , on u be n "yılanın başın ı

o sıra ? Hayd i

gibi " d e onu n başın ı dolu dol u kopu p gele n patlatma z m ı onu ? Ama n

servetimi z var , o

yerinde n

bi r

diyir . Uc u sıkılı p

Gülüştüler. Hocad a güldü . Am a karşılığın ı d a verdi :

- E y neydek , başımızı n bağı l oldu ğ u Şeria t bağlandı ğ ında paüiyaca h ols a Şeria t öyl e diye r mi ?

- Gurba n oli m o Şeriate . Amma , be n

Başım ı derd e

- Tövb e

Se n "ibadet i tahfi f

tahfi f

içi n o saba h namazın ı d a

kâfi r

haberi n

herhang i bi r ibadet i

d e Şeria t böyl e hafif e almay ı

soran kiş i küçümsüyo r muyd u ibadeti ?

ki, ada m "te k serveti " saydı ğ ı m açıkç a

almaktır .

sayıyordu . Soruy u bell i de ğ il . Bell i ola n oyd u

orasını ,

önemsiyordu. Haksız da sayılmazdı . Onun için , cemaat he m hocaya , hem de ona ha k

Başka olanlar da vardı , ama Elle z Emmi :

Haydi kesi n Hoc a se nd e kitabın ı ohumay a dedi ; sesler kesildi .

Okunacak da sorular vardı . Adında n da belli : "Kır k Suâl" . Ne ki sorular ı soranlar , müslümanla r kâfirle r v e âsilerdi .

peygamber olu p olmadığını anlama k için soruyorlardı. Sorular a "cevap " vere nd e Muhammed'di .

Birinci soru :

- "Alemleri n habe r ve r yâ

İkinci soru :

- "İl k nedi r habe r ve r y â

Üçüncü soru :

v e habe r ve r y â Muhammed" !

Dördüncü soru :

- habe r ve r y â Muhammed" !

meleklerde n Böyle sıralanı p gidiyord u Kırkıncı

- "Ahi r zamand a

y â Muhammed" !

nasıl hara p olaca k habe r ve r y â

Eğer,,Muhammed bunlarda n vardır . anlatmalıdır. V c "haber " veriyord u Muhammed . Esme r Köyü'ndeki, dah a nic e köylerdeki , nic e kentlerdeki , o çağdak i v e nic e çağlardaki "habe r kaynağı"ydı . Kim i yörelerd e v e çağlarda da "tek " habe r kaynağı . gideceksin , nasıl olmalısın , nasıl yaşamalısın , nasıl ekmelisin , nasıl biçmelisin , neyi vermelisin , neleri görmelisin , neleri görmemelisin , neleri işitmclisin, nesin , ne de ğilsin , o nedir , öbür ü nedir, ki mi iyidir , ki mi kötüdür , yerlerd e ne var , gökte , göklerde ne var , insanlar, bitkiler , cinler , melekler v e nic e nic e

Tümüne ilişki n "haberler" , Yan i Ala n alır , almıya n yay a kalır.

"İkinci başıyı p okuya n imamın , kend i gibi ses i d e ço k tatlı v e dinlendiriciydi . Dünyanı n e n çekici , e n tatlı masallarının bil e kola y kola y veremiyeceğ i bi r tad ı veriyordu . V e ca n kulağıyla dinliyord u Coşu p

- se n neler e gadi r

- "Sen i inkâ r ede n küll ü

- "Keremin e gurba n

Hoca okudukların ı dah a d a açıklası n diy e sorula r d a

sırada :

- şun u d a

- Hoc a bun u d a

Evvel â bi r cevhe r yarattı . Yeşi l Bi r naza r

nazarı n heybetinde n cevhe r titredi , s u

bi r kü f yarattı.. . Tabak a tabak a

Yed i ka t gök . He r birini n kalınlığ ı be ş yü z Yed i yerleri He r kalınlığ ı be ş yü z

Hocanın cevab ı olara k kitapta n okuduğ un a Yedi ka t gök , "suyu n yed i ka t yer i de , yin e suyu n "küfünden, köpüğünden "

Allah , se n herşey e gadirsi n y â

- v e

Büzüldüğü yerde , yüzler e bakan , sözler i dinleye n küçü k konu k bi r soru yöneltti hocaya :

- Hocam , gö k katlarının , ye r he r birini n be ş yü z yıllı k olduğunu okudun .

-Hee?

- arabayl a mı ? da , atl a "be ş yü z

Bu beklenmedi k soru , dinleyenler i mes t ederken , hocay ı

Şaşkınlık , önc e böyl e bi r sor u hi ç

mı, yoks a bi r çocu k olmasında n mıydı ? Bell i değil . Hoc a

bendini toparlayıp cevap ı yapıştırdı :

- "Dev e yürüyüşüyle

Bunu nerede n bildiğın i d e açıklamıştı : "Seferi " içi n Şeriattak i uzaklık, "dev e ölçülür . Öyleys e burad a d a ayn ı ölç ü geçerli. "Be ş yü z yıllı k bi r kalınlık" , kitapt a açıklanmadığın a gör e böyle anlama k gerekirdi . Yan i gökleri n v e yerleri n he r bi r katında n öbür kat a doğr u "deve"yl e yürüye n olsa , kat ı bi r öbü r uca , anca k beş yü z yıld a geçebilecek . "Va y

Bir evd e konukke n başın a gele n "dü ş sö z açara k hocayı epeyc e bocalatmış , cemaat i d e güldürmü ş seviml i

atıldı ;

I - E y gözün e gurba n olduğumu n hocas ı hel e dur , ş u bizi m bildiğimiz deve , o nası l bulunmu ş da , ka ç yü z

Dev e oralard a n e arar ? Hayd i söylese n e gurba n olduğum!

• Hocanı n cevab ı d a

- Hel e se n söle , he r şey e güc ü yete n Allah'ı n on a güc ü yetme z mi? Helbet , on a d a yeter i

- "Amenn a v c saddaknâ! " (inandık , imâ n getirdik , onaylıyoruz!) sesleri.

Hoca için : "Allah'ı n hikmetinde n sua l olunmaz! " biçimind e bi r kurtarıcı ceva p dah a vardı , ama hoc a b u ke z bun u kullanmadı .

Bir başkasını n sorusu :

- Hoc a Efendi , "yeş i l geçti . Nedi r

- On u d a anca k bilir . Değerl i bir i herhal .

Demek onda n

- Heee , iş t e ondan .

- Gurba n olduğ u m Alla h se n neler e gadirsin .

- İnanmaya n küll ü kâfir .

Bir başkas ı

- Deme k yed i ka t buharından , yed i ka t ye r d e

köpüğünde n yaraülmü ş hee ?

- K ft n , k p kten ;

yerleri , yedi ka t yer i yaratmı Ő Allah .

Hee?

- Hee , gurba n

Yaratma z m ı goca Allah ?

- O her Şey e gadir .

- İnanmaya n k ll   k fir .

Çaylar gelmişti . Ço k geni Ő bi r bakı r teps i üstünde , doldurulu p tabaklarına konmu Ő Yanlarında d a Őekerleri n küçü k küçü k kırılıp doldurulduğ u Őekerlikler . Çay severler , "kıtlama " iŐerler .

başladılar . firrrrm t diyere k uzu n uzu n sesle r çıkaran V e dili n sıkıŐtırılı p saklandığ ı bell i olan

Her toplantıda odada çay olmaz . Yoksa "baş a m ı çıkılır" ? Ama yaz her zama n deği l ya . Üç- be Ő kez i geÇmez . Onun d e b i Şe y

Sigara dumanıyla dolmuştu oda . G z göz   görmüyordu . V e işe n de, iÇmeye n d e alışıkt ı buna .

Çaylar iÇildi , namaza geÇildi : Yats ı namazına . YaŐlıların , hastaların, yorgunları n abdesller i bozulmada n kılınmas ı isteniyordu . Vakit ols a d a dışarıda bi r okundu . d e "kamet" . Namaz işi n kalkıldı .

Yaşlı Yahya a dayı , hocaya d n  p yükse k sesle bildirdi :

- Hoca , herkes yorgun , sünne t

- Haydi  yl e olsun .

Duruldu namaza . Ayakta durmalara , eğilmeler , doğrulmalar , yer e kapanmalar, oturmalar , selam vermeler . viti r vacibiyle nama z kılınıp bitirildi . dualar , tamam ,

Mihrap gib i yapılmı Ő ola n oyukt a hocanın duruŐ u oldukça görkemliydi . Dudakları kıpırdıyordu . Hocaları n dualarının ,

herkesihkinde n daha uzu n olmas ı gelenektend i d e Bir Şe y okumamı Ő ols a bil e okuyormu Ő gib i dudaklarını kıpırdatı r hoca . Genellikle

Kellesi kesik herifi getirmeye gidenle r gelmemiŐti daha . Onla r gelmeden d e kims e gitmek istemiyordu . E n iyisi , yin e hocanın

arad a d a söyleşmek .

önerilmez , hoc a yin e başlad ı "Kır k bırakılıp ikincis i okunmuştu . Çünk ü toplantıda okunu p dinlenmişti . Hoc a "Üçünc ü

bir i bi r sor u sordu :

Birincis i öncek i bi r v e cevabın a

- Onu , "Birinc i - O meclis e

"Birinc i

hocaya . Bilgiler ,

Hoc a Allah , Ade m Aleyisselam' ı hang i günd e yarattı ?

cevabınd a okumuştum , dinlemedi n mi ?

yohtu m hoc a efendi . Vallah a yohtum .

ccvabıyl a

yin e

hoca , "Birinc i

âlemler i Pazar günü :

Güneşi , ayı ,

okumay ı uygu n gördü .

günd e yarattı.. .

okumasın ı

deği l

Ye r

Cenneti , hurileri , Cuma

Cumartesi : Kala n

Küçük konuk , "Kır k

Salı gün ü Gö k katların ı v e gö k halkını ,

v c halkını ,

v c

kitabınd a verile n b u bilgileri n bi r kesiminin, okuduğ u kaynaklardak i bilgiler e pe k uymadığın ı görüyordu. sonra

- Hocam !

verdi :

- Alemleri n

benim hadisler e uymir .

- Hangiler i uymir ?

- Bö n

günd e yaratıldığ ı

mi " diy c a z

d e var . Am a ötekiler ,

ezberledim : "Allah , Pazar günü : Dağları , Pazartes i günü :

Çarşamb a günü :

günü : Yeryüzünü ,

Sal ı günü :

Perşemb e günü : Hayvanlar ı

gün ü de : ikindide n sonra : Adem' i yarattı " - Se n bunlar ı nerde n ezberledin ?

- Müslim'i n hadisinden .

- Müslim'i n hadis i dah a

Dinleyenler hayranlık göstermişlerdi : - Alla h anasına , babasının a bağışlasın .

ker e maşallah !

- Alla h ke m gözlerde n saklasın .

- E l çocuh , dolu p taşmı ş maşallah !

Bakışlarıyla d a ilgilendiklerin i gösteriyorlardı . Emmi , Yahya Day ı gib i ağa , Atkescngil'lerdc n Kerim , sevgi v e hayranlıkların ı iyic e bell i ediyorlardı . Hoc a d a ço k

Kitab ı okumay ı bira z sordu .

- B u kövd e ço k

- Tutak' a Orad a bibi m var .

- senin ?

- Deme k Esmer'l i Abdu l

oğlusun .

-

- Hoca n kim ?

- Celâ l şimd i epeydi r moll a Nasır . - Moll a Nası r Türkç e bilme z

- Be n Kürtç e

- Maşallah .

- Hang i dersler i

Hangi okumakt a olduğunu , hang i

neleri ezberlediğ i sayı p sıraladı . Dah a okuyacağını , 5- 6 yı l içind e

alaca k duruma gelme k içi n

bil e geçme k içi n "azimli " olduğun u d a söyledi . - Maşalla h

- eklendi .

Hoca, bi r "suâl " \ e dah a okuyu p bırakma k üzer e

"...Hak yaratmı Ő olduğ u

Birinci ka l gök : Buharda n yaratılmıştır . Adı , Berkiya'dır . Mvckkel, Buradak i melekleri n c n
ulusudur . Yağmura Onu n izn i olmada n hiçbi r yer e yağmu r yağmaz.

İkinci ka l

Has Ad ı Ba Ő adı :

nc ka t gök :

Kızıl yakuttandır . Adı : Maun . Ba Ő mvekkc l Scdâil...

Dördüncü ka t gök :

Kızıl altındandır . Adı : Hakuvra . Ba Ő

adı :

adı :

ka l gök :

Ak Adı : Naun . Ba Ő adı : E.slail.. .

Akıncı ka t gök :

Sarı Adı : Rakka . Ba Ő mvekkc l

Melkâil...

Yedinci ka t gök :

Adı : Ba Ő meleğini n adı :

Burada kest i hoca . Kitab ı kapatı p kılıfin a koydu .

niy e gelmedile r

- Hcrhâ l

- dah a gelirler.

Genellikle yorgun ve de ilerlemi Ő olduğ u

kalkı p gitme k iste r

yin e küçü k konuğu n üzerind e toplandı . Dervi ş kılıkl ı bir i

- Şey h Şaba n hazretlerin i d e

misin ?

-

zahirdir .

-

üzünde n d e he p nu r

Bir başkas ı

- Allah'ın ı Kürdü n m i olur . He m n e

n c koym a havluya " diy e boş a m ı

br e

- Seni n dini n iman ı n yoh . Evliyay ı n e bilirsin , keramet i n e bilirsin!

-

duru n canım , kavğayı-dövüş ü

d a güze l güze l

Belki d c tanışma n m önün ü iyic e alma k v e konuy u

için aç u küçü k konuğ a yönelerek :

- se n d e abdes t

- Yoh . Be n

el e

- Hcc . Ço h pis .

Dediği n gibidi r Şafi i köylerini n çoğ u ele .

cevaz verir . Bizimk i

- Bizi m f i aşrin" i şar t koşir .

Hanefi göre , bi r durağa n suyun , havuzun , pisli k

bil e pi s olmamas ı için , "aşru n f i aşrun " boyutlarınd a olması , yani havuzu n he r kenarını n 1 0 arş ı n bulunmas ı Bun u söylemek istiyordu . Am a bun u pe k yoktu . hoca d a bunu . Am a çocuğu n anlamı ş göründü . Tam o sırad a d a atl ı arabayl a gidenle r içer i girdiler .

- Ne oldu ola ,

mi

niye ?

edilen yere

başından başka parça

gözenin oraya v c

bakmışlar , ama bulamamışlar , Sö/. ü edilen çukura yokmuş

kokuyu duymuşlar . Ne ki kokuyu her

Aramaya koyulmuşlar .

adam . Ama

bacağa

bi

bir kola , bir

kim i kesimlerin id c parça o denli arayış hald e

Buldukları da

İçli.se

sonradan bulabilecekleri bir çukura

göstermek

Allah ! - Fe

- Neûz ü billah ! - Kim parçalamış -

-

- Kimbilir ?

düşüncesini - ya

herhal .

y a d a adamlar ı buradadır . Baş ı adamın görüldüğün ü d e duyunca , davranı p

sola . - Hee , dorg u

parçalayı p

için .

gömmüşlerdir .

bey . Dorg u söylersin . - Baş ı m d a bulunması n diy e kimbili r - On u d a parçalamışlardır , olma z mı ?

- Olur , heps i

Muhtar d a öğretmeni n görüşün e katıldığın ı söyledi . Ertes i gün ,

karakola, savcılığ a kararlı

Vc bira z dah a

Odada kala n v c

sonr a dağılı p

hizme t

işi n

bırakmayacağın ı

olduğ u anlaşıla n biri ,

1.33

yüklükten bi r döse k indiri p koydu.

- Hayd i buyur , se n d e ya t

Küçük

Ardında n d a yorganımı , yastığın ı

uyumas ı bi r

Büyük , bi r kalabalı k var . Başt a Moll a Nâsır ; Abdurrahman, Şehmus , Osso , Kasım ; Şey h Şaba n v e

he p oradalar . Ayrıc a küllü k halkı , kadın , erkek ,

bunlar ; içind e d e çöplerle ,

birlikte Yanlard a V e işle kesi k koltuğun a almı ş karşıd a durmakla .

d e on a bakmakta . yürüyor , kalabalığı n üstün e doğr u geliyor. Korku p pani k içind e kaçıyorlar . k i ölüde n korkulur .

- kesik ! Böyl e korkulu r mu ?

- Olsun . Korkulur , dah a ço k korkulur . m i k i ölüdür .

çabu k kaçın , ada m geliyor !

d a orada .

- Türk o sen d c

Birlikte koşuyorlar . Sidi k d c bi r yanda n bastırıyor . Ço k sıkıştı . Sidiklemek içi n duruyor .

du r bekle ,

Başlıyor sidiklemeye .

- Hayd i çabu k ol , heri f

Vc dah a çişin e yen i başlamışke n yakalanıyo r baş ı kesi k herife . Korkunç bi r şey . "Kar a kuru " (karabasan) .

Uyandı k i Ağa'n m odasında . Yalakta . ye r d c döşek . "Eyvah!

Korkunç durumu n bi r dü ş Y a

d a bi r dü ş olsayd ı gerçekt i o .

Şimdi ne olacak ?

Sabahleyin görünc e n e

134

- Akşamki

dediği küçü k

-Hee?

- Sen , temi z döşeğ e

va r ya , ş u herkesi n "maşallah , subhanallah "

Böyle konuşu p

diye .

V e ala y

"Moll a moll a ge l

karşıd a leğ e n v e yıkamay a koyuld u

artı k ola n olmuştu . Şimd i

Sidikli döşekte n kalktı . Akşamda n kibriti n nerey e konduğun u görmüştü. Kolaylıkl a bulu p aynal ı lâmbay ı yaktı . He r zamank i gib i donu yoktu . Odad a kims e bulunmadığ ı içi n şalvarın ı d a giymey e gere k duymadı. Sidiğ i yıkas a iy i olurdu . Sabah a kada r kururdu . Sidi k sidi k kokmazdı. Böylec e olay ı d a kims e bilmemi ş

suyla dol u ibri k vardı . Davramı p aldı ;

sidikl i yeri . N e va r k i "yıkayım " derke n kur u kesimlerin i d e ıslattı. Heme n heme n tümüyl e ıslanmıştı döşek . Ço k kötü . "rezil" olacak . Yapılaca k te k birşe y kalmıştı :

karar verdi . Şimdi , sidiğini n kalanı m d a

Kapıya yöneldi . B u ke z d e şaşkınlıkta n yin e şalvarın ı

dışar ı çıkı p bi r kıyıda culluyacaktı . Kapıyı açar

karşılaştı .

giymemişti. açmaz, köpe k kapattı. Belk i aradan ,

orada n

kaçmak . Bun a

kapıy ı Am a yapmad ı bunu .

ki , yaygı n inanc a göre : "Eşikte n işeyenler i ci n çarpar"dı . Sidiğini tutamıyord u da . Ortadak i hasır ı kaldırdı . Şeyin i elin e ald ı v e başladı; bahçesin i sulaya n bahçiva n gib i oray ı buray ı

İyic e bitirdi . Am a tersli k so n bulmuyo r ki : Kap ı

açılmaz mi ? Bi r d e n e görsün : Akşam , yatağın ı sere n adam .

B u d a bi r karabasa n

Kendisiyse

Nc bi r dü ş değı l tümüyl e bi r

Adam donu p

mi ? Öyl e korkunç .

duru p bakıyord u şaşkın .

belâs ı b u heri f d e ncrde n

Meğer, köpe k havlamas ı üzerin e uyanmı ş adam . Bi r d e ışığı görüp, odanı n kapısını n gıcırdadığın ı d a duyunc a fırlamış . "Acab a

birşey m i var? " diye .

"Küçük Molla" , i ş işte n geçmi ş ols a d a

yana. Öyl e

Bi r suçl u

Adam ,

Büzüld ü bi r durumunu ,

orada-burada küçü k gölcükle r oluşturmu ş ola n sidiğ in i görmüş , kokusunu d a duymuştu . Am a döşektekin i görmemişt i

biraz uzakta ,

Nede n ki , Döşeğ i n durumun u d a

n c diyecekti . "Sidikl i molla " Suçl u suçl u dururke n bun u

düşünüyordu

Adam se s çıkarmada n ilerledi .

ama ,

konuşandan dah a ço k şe y söylüyordu .

Terslik yin e son a Önüne bakmada n

ata n adam , sidikl i yerd e ayağ ı

kayınca kapakları p düştü . He m d e n e düşüş ! Dizleri ,

çamur a bulanmıştı . Öylesin e k i "bi r

eller i v c çenes i

"Küçük molla" , adamı n bağıracasını , kızgınlığıyl a belk i de ,

düşünüyordu . Am a ada m n e kızdı , n e d e bağırdı . Tersine ;

Adam bi r dah a düşmeme k içi n önün e bakara k gidi p ibriğ e baktı ;

içinde s u yoktu . Yumuş a k bi r konuştu:

- "Birezdc n

- Karnı n açsa , - A ç

ekmek ,

v c şaşılmas ı b i r

"Küçük molla" , aç olmadığını söylerken kendini tutamayıp

Yatarken iştahını

böyle olmuş .

- Ağlama , niye ağlıyorsun ? Suç

götürmedim. Senden korkuyordum dışarı

Olacağı buydu , ağlama . Ben cebime gelir , burayı da temizlerim gurban .

çıkıp gitti .

Bir sıcak süt vardı .

"Herifin ciyi herif . Kızmadı . Döşegini görsen belki yine

sonra adam geldi . Elinde ibrik , ekmeğe , yoğurt yerinde

Gel haydi gurban olım , alışu sıcak sütü iç

Alıp sütünü içti . Ekmekte n ısıra a ısıra . Karnın ı doyurmuştu

karnım ı doyurdum . Am a heri f döşeği n durumun u dah a görmedi. Görünce n e diyecek acaba ?
Suçu n bend e

söylediğine göre , yin e iy i davranacaktır... "

O böyl e İslak serdi.

ada m döşeği n durumun u görmüşü bile . katlayı p bi r yan a koydu . Yüklükte n başk a döşe k

-

hazırlanırken, ada m d a azar döktü ,

-Sen uy u şimdi...

"Hızır mıyd ı b u herif ? kılığında melekt i belk i

-Haydi ge l ya t beni m babam . Dah a sabah a ço h var .

"Küçük molla" , yorganı n altınd a şalvarın ı çıkarı p yatmay a

sudan , yerdek i sidikleri n

d a olabildiğince kuruladı . Bi r yanda n d a nası l uyandığını, nası l geldiğini anlatıyordu . V e

çıkı p gitti .

Yardı m içi n gelmişti... "

-

kuro , rabe! " (kal k ula n

- Vc b u

küçü k moll a

evliyada n bir i miydi ? İnsa n

diy e

bu

uyandırmışlardı .

getirilmişti . Ekmek ,

Kartall ı köyü'nde , camid e degil ; Esmcr'dc ,

odasındaıdı . Kahvaltıs ı d a

yumurta v e süt . Kendisin e bi r d e habe r

- doyur.

arabayl a gideceksin .

Se n karnın ı eyc e

Karnını doyurdu . Gitme k içi n hâzı r

söyledi . Geli p

137

üzerinde kim i boş , kim i kağı .

de k dol u çuvalla r buluna n bi r

nerey e

koşulmuş , yürümey e hazır , kuyruklarını , kuru-yaş boklarl a kapl ı kışlarını n üzerind e

gideceklerini biliyo r gibiler . Dingilleriyl e birlikt e dönen , demi r çembe r geçirilmiş ik i tekerlek . Muhtar , yanınd a

d a atlamasın ı söylediler .

çıkmağa çalıştı , am a başaramadı . Bir i aşağıy a indi , kucağın a ald ı v e

arabaya- "Küçü k

arabaya koyd u onu .

- Hayd i sü r arabayı , ge ç

Sürücüsü, arabayı sürdü .

yollardan ,

kiş i daha . Atladıla r

d a atlamaya ,

yapılı , duvarlar ı v e önler i

evleri n arasından , çeşitl i pislikleri n karıştığ ı

bırakara k yürüd ü araba . Harmanları n yanından dolaşı p köy ü arkada bıraktı .

öküzler . Koşul u olduklar ı boyundurukları n

alünda, uysa l

Nic e emekçile r

•

kağı

v e

gıcırtilar ı v e seslenişler i

uyandı .

varı p varıp ,

tatl ı sıcaklığı , ninn i gib i

babam! "

Sarsınt ı v e gümbürtülerl e d e

geçilmişti. Oldukç a dikt i iniş . Yo l d a taşl ı v e ye r ye r çukurlu . Yin e d e

Üstündekiler i silkcley e silkeleye , paldı r küldü r gidiyordu alabildiğine . Önde , ik i yandak i

öküzler e vuruyordu . Kıçların a kıçların a v e arad a kalan kuyruklarına . Öküzlerd e b u tatsı z
vuruşlarda n kurtulma k içi n

tepelerin e

boyunduruk

adım a geçmiş ,

svç a gövdelerin i ön e

olduğ u

Uyanır uyanmaz , düşmeme k içi n kağny a

Bi r sür e sonr a varıla n ye r düzlük . Bi r d e

k i n e görsün : Husso . Kartall ı köyünde n ik i kiş i dah a İk i de jandarma . Meğ e r o uyurke n yold a
arabay a binmişler .

yere sarıldı . Baş ı d a başını

- Se n misi n

- Sende n bi r gü n sonr a köyde n çıktık , se n dah a Tutak' a

yakaladı k

- N e zama n çıktınız ?

- Dah a şafa k sökmeden .

- Bi z öğley e yakı n çıktık . Deme k onu n içi n yetiştiniz . Peki n e va r n c

- götürüyorlar . Karakol a götürüyorlar .

yaptı n ki ?

- K1 z kaçırdım .

-

kaçırdım .

- Se n biz e gelmişti n ya , o akşam . Se n

- Nası l old u anlat .

Araba bi r yokuş u tırmanıyordu . d e zorlan a zorlan a

Boyunduru k altındak i ik i yan a bük e büke , başlarını v e kuyrukların ı sallıy a Yoku ş iyic e diklcşinc e v e öküzlerin d e anı k güçlerini n

arabadan indi . B u yanyan a anlatmay a başladı olayı . bilmediğ i içi n kend i diliyle , yan i Kürtçe .

Hammame'yi Dadika n köyün e vermişler . Şey h Şaban'ı n

v e köyü n iler i Kâmi l ağaya , 3 . kar ı olarak . Husso'nun duyduğun a gör e d e b u işte aracılı k eden : Celâl . Nede n ki, Hu.s.so'y a hınc ı varmı ş Celâl'in . Han i ş u olaydan .

namusuna geçmiş ; Huss o d a onu ine k yerin e koyu p becermişti i ya , ondan. O gü n "Allah'ı n kılı ı kürdü" n e içerleye n Hammame'yi sevdiğin i kız ı "on a kara r vermiş kendince . Bi r gü n "cer " (bağış) toplama k

gitmiş . "Halife " Kâmi l ağanı n olmuş .

- N e va r n c yo k Kâmi l Nasılsın ?

Be n iyiyi m hoc a can , be n iyiyi m d e karıla r iy i değil . İkisind e d e iş kalmadı artık . İkis i d e çürüğ e çıktı .

sa ğ olsun , sen i yeniden

- Han i nered e helâ l sü t emmiş !

- Bulunur , bulunur . He m "hâli n vakti n yerinde" , he m d e koskoc a Şeyh

- Se n

- bi r kı z

-

- Kartall ı v e a t gib i bi r Ta m göre . Şey h hazretleri d e "himmet " ederse , "sene " verirler .

Şeyh "himmet" etmiş , i ş d e olu p bitmiş .

Bütün Celâl , Kâmi l

bulunanlardan bir i geli p anlatmı ş Kartall ı köyünde . Husso'y a d a iletilmiş.

güzelli ğiyle ona.

Kulletey n v e çöplü k halk ı içind e

bi r Husso'y a gönü l

d a

Kimse

- ço k seviyorum .

- Be n d e Tapıyoru m

- Dah a çarpıldı m sana .

- Be n d e

- Bi z birbirimiz e

- Kims e biz i

Bir aray a gelmişle r d e böyl e y a d a benzer i sözle r

mi birbirlerine . b u tü r sözle r bilmezler . Am a birbirlerine, tü r sözle r söyleyenlerde n ço k dah a güç lü

sevgilerini. "Seviyorum " demede n severle r v e sevişirler . Husso'yla Hammam e d e öyl e olmuşla r

Çayırda ,

Ve de kulleteynde , yan i

"taharet" alırken , Hammam e gizl i gizl i bakarken . özg ü görünüşlerle, bükülüşlerl e v c

birbirlerini. demede n vurulmuşlar , demede n çarpılmışlar. Bi r sür e saklamışla r bunu . Am a sonr a herke s anlamış .

Ne ki , sevenleri n arasınd a bitivere n "kar a çalı" , b u ik i sevgilini n

d a He m d e

İyi ki , Huss o güçlü . Öyl e malıy ı

kökünden söküp güçte . elde n gideceğ in i öğrenir öğrenmez , kaçırmış . Ayn ı akşam .

Yine ayn ı gec e öğrenmişler , şikaye t iç i n Tutak'tak i karakolun yolun u Karakol a varınca , Husso'nu n "evl i

kaçırıldığı n ı söylemişler . jandarmala r bunu n iç i n •gönderilmiş. Husso , kız ı kaçırdığı evde n jandarmalar ı

güçlük çıkarmamış , heme n tesli m olmuş .

- Biliyorum , ben i bırakırlar . İki d e götürüyorum , onla r d a

babasını n evin e götürdüler , ama , ger i

kuşku m

- İnşallah .

- Kızl a yattım , başkasın a veremezler .

- Sen i haps e sokmazla r

- Sokmazlar . Çünk ü kız ı n yaş ı tutuyor .

- Pek i bilmiyorsun , karakold a nası l

adamlar Türkç e biliyorlar , onla r konuşurlar , anlatılanları d a ban a anlatırlar .

Güneş tepey i aşmış ,

eğilmişti , am a yin e d e sıca k vard ı v e

Dik

çıkılmıştı , arab a durduruldu , herke s bind i yine .

Jandarmalar konuşmay a başladılar . Bir i

- Dinim e ada m Kız d a küçü k değil . sevmişler. Şimd i seni n kız ı elinde n alsala r da , 2 karıl ı bir adama se n duru r musun ?

Öbür jandarm a Konya'lıydı .

- duru r muyu m heç ? ortalığ ı birbirin e katarım , he m d e alır, kaçırırır m kızı .

- İşt e b u ada m d a böyl e yapmış .

- Sevenler i sank i kıyam a

141

- Allah'ımı , kitabın ı s.liğimi n dünyas ı böyl e işte . İşi n için e

zenginlik gird i mi , i ş değişiyor .

- Neys e se n d e sövme , gavu r oluyorsun .

- Olursa m olayım . Karakold a da , b u adamı n suçsu z olduğun u komutana söyleyecem . Se n d e
söyl e tama m mı ?

- Söylerim , be n d e söylerim .

sarsara k

Husso, askerli k d e yaptığ ı haid c Türkç e öğrenememiş .

çab a harcamadığ ı belli . Çünk ü oldukç a zeki . Jandarmaları n

anlamıyordu . Am a anlayanla r aktardılar . Sevindi . Sevindiğini d e bell i ede n bakışla r yöneltt i
jandarmalara .

Bir ini ş daha . Yin e hızlana n kağnının ,

öküzleri n kışların a vuruşları . V e bu vuruşlarda n kurtulmanı n yolunu , boyunduru k altınd a koşa r
adım a

küldür gidişi . Yin e

bula n öküzlere n

ileriy e atılışları .

Sonunda yin e düzlük . Karşıd a da : Tutak . Arad a sul u v e sula n ye r yer gölleşe n bi r dere .
Çamaşı r yıkaya n kadınlar , "çimen " çocuklar . Pa t

Uzu n uzu n kavaklar , oray a

pat toka ç

serpilmiş söğütler . V e d e dallar ı konan kargalar .

duvarlı

görülen, alışıla n türden .

Bira z ötede , kavaklı , V e heme n karşıısında n

lan , ötüşere k dalda n dal a

v e

Köylerd e yar ı yar ı duvarlı ,

küçü k

dumanlar .

duvarları v e damlar ı tczekli-kcrmcli .

bacalarında a ye r ye r

İkinci olmuştu . Hav a yin e sıcaktı . Öylesin e ki , orada , o sıcaklı k

pek

-

saldırış.

indi . Suyunu n

V c heme n

buna aldırmıyordu . doyurmada.

durduruldu araba .

soğukluğuyla ünl ü gözede n s u içilecek , peyni r ekme k yenecekti .

Arabadan inenler , döküldüle r gözeni n

avuçla , kim i boyl u boyunc a uzandıktan sonr a dayadığ ı

Kan a kan a içliler . Suyl a birlikt e ufa k tefe k

yo.sunlar, mini k canlılard a akı p gidiyord u boğazlardan .

serinlemişti herkes .

kims e sıra , karınlar ı

Azık çıkınlar ı getirili p ortay a kondu : Lava ş v e gagal a

142

peyniri . Herke s

Birka  lokma ,

dozulma z mutluluğuyd u bu .

Avurtla r ŐiŐiril e soğu k suyu . Yolculuğu n

- Ol a öküzler i unuttuk . Arabay ı yanaŐtırı n d a onla r d a s u içsinler .

-

suda n

- O d a olu r ya , deredek i s u bulanık . Öme r can , hayd i se n gi t d e

arabayı getiri p yanaŐtır .

Ömer, ik i avurdun u d a ada m akıll ı Şişire n ir i bi r lokm a aldıkta n

sonra yöneldi , arabay ı getiri p

Soluya

aralıkl ı dizil i

boyundurukl a

koyuldular .

belki ol. Am a Ő u

Ön ayaklarında n kimini , gözeni n

taŐlara, kimin i d e aradak i çamurlar a basa n

birlikte başların ı indirdile r v e ağızların ı daldırdılar .

kaynaklan . V e d e insanlarda n dah a iy i

Kuyrukların ı v e kulakların ı sallıy a

suya. V e başların ı kaldırdılar . Birlikle ,

he r bir i bi r yiyece k bulaca k çevrede . Yeşi l ya d a kur u bi r

in.sanla r

Kandıla r Özgü r

İnsanla r insa n

onla r

da ökü z oldukç a b u böyl e sürü p gidecek . Boyunlarında a boyunduruk ,

boğazlarında yar a y a d a

N c va r k i hi ç d e mutsu z

gözüküyorlardı. Suların ı içmiş , keyifl i keyifl i duruyorlardı . Burunlarından, ağı z çevrelerinde n sula r

hazırdılar

Öküzler,

çekmiy c

kumlar ı at ı al ı

suyun u bulandırmıştı . Su , yava ş yava ş durulmaya başladı . Duruldu , duruldu . Suyun ,

kaynayı p çıktığı yerle r gözükece k kada r

İnsanın yüzün e gülüyord u yine .

Gözenin suyu , bira z ilerid e

çıkıka. O yüzde n gözeni n

oluşturmuştu .

izler i v e hayva n

derenin kim i ke z bulanı k akan , he r zama n d a çeşitl i pislikle r suyunu beğenmeyi p insanları n içliğ i suyun a koşarlar . Çamurlar a bat a

v e çevresi ,

çamurlarl a bi r karışı m oluşturmuş . İnsanlarca d a

d a ço k beğenildiğ i görüle n göze , b u karışıml a içl i dışlı .

Hem s u vermekte , he m d e

sula n için e

Herkes suyu içmiş , karnın ı doyurmuştu . Artı k gitme k gerekiyordu. Muhta r v e adamlar ı savcılığa ; Husso , tanıklar ı v e

143

o d a

güçlük

bibisini

gidip sord u kadınlarda n birine .

- Bibim i misin ?

Bibisinin evi , mezarlığı n heme n üstüneydi . Ev i bulmakt a

Yin e d e ş u ilerid e çamaşı r yıkaya n kadınlar a

iy i olurdu . Düşüncesin i yo l arkadaşların a söyled i

- Hel e dur , bibi n kim , se n kim , kimi n oğlusun ?

- Haa , Kadın

içi n koşarken , o d a

hala . İşt e orada .

bi r coşkuyl a müjd e vedalaşmak içi n yo l arkadaşlarını n yanm a

- Muhta r emm i bibi m burdaymış ,

si z gidebilirsiniz .

Huss o d a kucağın a alı p

- Ey , ço k e y küçü k molla .

Hepsiyle bire r bire r kaldırdı, sonr a yer e indiri p

- Hu.sso , işi n bitinc e

- Nası l buluru m bibingili ?

Mezarlı k Mahallesi'nde .

bibim .

okşadı . Ayrılı k konuşmas ı yaptılar :

gel .

Ahmet " derse n bulursun . Onu n

- Olu r Türko , geli r sen i bulurum .

Arabanın üstünde n

doğr u

aldı . Arab a yürüdü . O d a

kadı n haber i ulaşürmıştı ; - Kız , Gülbeya z Hala ! Müjdem i isterim ,

- Yala n

kız !

oğl u gelmiş .

- Vallah a d a yala n değil , billah a da . İşt e

tefekt i bibisi . Zayıf , e l kadardı . 6 çocu k doğurmu ş kadı n o

sanki .

çilele r

bükmüş , yüzün ü buruşturmuştu .

Ama dünyala r güzeliydi . Bi r coşku , sevgi , sevecenli k ambarıydı .

karşıda n geldiğın i elindeki çamaşırlar ı

Bi r yanda n d a gelinin e

- Kız

Dura n gelir .

koştı :

Derenin kıyısında n düzlüğ e çıktığınd a Dura n d a yetişmişti .

Sarıldılar. Kadı n hüngü r hüngü r ağlıyordu . Bırakıyor , bi r dah a sarılı p öpüyordu. yalıyord u yeğenin . d a kesilmiyordu.

- bibi , ağlam a Niy e

- Şükür , şükü r kavuşturana .

Bir sür e gelin i Huriy e d e Başkalar ı da . Bi r kalabalık oluşmuş u birden . Kadm , Nede n ki ,

Hala"nın coşk u v e yeğenin e sarılışlar ı başın a bi r olaydı. Huriye , durum a karıştı :

- An a hel e d a alsı n çocuk . Se n d e ağlamay ı kes , yeter!

- Bıra h doyumum u alim . Be n bun a gurba n

he p yete r yeter , ge l şimd i ge ç

kaynanasın ı uygu n bi r yer e oturttu . Yanakların a yağmu r gibi döküldükte n sonr a kimi , burnundak i sümükler e karışara k süzüle n göz yaşların ı sild i başını n örtüsüyle . Dura n d a bibisini n dibin e

- Dünyad a yo h - Bibi n gurba n olsu n

gibi .

Se n dünyay ı nerd e

Çocuklardan bir i yanaşı p sordu :

- Seni n adı n Duran ?

-

Ana n baba n

- Hee . Y a

- Beni m adı m Murat . Baba m d a Tahsi n bey . Beni m ü ç ten e ana m var.

- H e ü ç ten e an a olur ?

Olur . Dör t teneyd i bir i öldü .

Karşısındaki çocuğu n dediklerin e şaşşı p kalmıştı . Am a anlad ı ço k geçmeden.

- Bildim . Baba n - Yoh , bilemedin .

üstün e kum a getirmiş .

Bibisi konuşmaların ı kesti .

- Ol a ge t ordan , gelmi ş d e n e oğlanı !

- Hala , konişiri k işte .

- Hayd i hayd i ge t işine . Oğla n yorgun , b i d e se n yorma .

Ama b u ke z Dura n

- Bibi , d a Babas ı üstün e kum a miş , anas ı nası l üç , dör t olmuş ?

- Oğul , gibi . Ö z anas ı bi r tane . Babas ı

aldığ ı içi n Bunu n ö z öbürlerini n üstüne kum a getird i babası .

- Haa , deme k ele .

- Yaa , beni m yavrum . Hayd i şimd i bi z dorg u ev e gidek .

Huriye atıldı .

- An a oğlanı n burd a değıştirek , be n si z gidin.

- Hce , gurba n Hayriy e dediğı n ço h dorgu . Öl e yapah !

kıyılarınd a kuruluydu . s u he m de çamaşırla r -bitler i ölsü n diye - kazanlar a

kaynatılıyordu. Akşam a d a dah a vardı .

- Hayriye , kızım , oğlan a bi r "gölmek " v c işli k getir . Bi r d e şalva r bul. Yohusa , "enteri " d e olur .

Hayriye öbürlerin i buld u ama , şalva r bulamadı . Yerin e bi r entar i verdi.

- Hayd i şimd i üstünü , gurba n olim .

Ceketini, işliğini , altındakin i çıkardı .

- d a yavrum .

- Kanla r var .

"Büllüg"ü n m ü görünür ? Gurba n oli m böyümü ş d e karılardan

babam ,

utanma . Se n dah a

- Ben e bahirler .

- K1 z sirkeliler" ! bahmirler, se n çıha r

O n

bil e

oğlana . Hayd i

Hayd i beni m babam ! Çıkarıp verd i şalvarı . Eliyl e d e bacaklarını n arasın ı

Bibisi şalvar ı elin e aldı , için i dışın a çevirdi . Çevirmesiyl e

çığılığı koparmas ı bi r oldu .

- başım a babasının bi r te k oğlunu .

Ve başlad ı ağlamaya .

Şalvarda, diki ş aralarında

Bitle r oğlan ı öldürmüşler .

oluşturmu ş sır a sır a bitler i

d e

görmüştü çünkü . O yörede , o insanlard a bi l öyl e şaşılmas ı bi r

Heme n herkest e bulunurdu . Am a

türde n d e değildi . Oys a bitle r ona , o d a bitler e öylesin e

Bitlere , açı p bakmıyord u

Kaşmird i

zaman ı d a yoktu .

Bitte n

alışmıştı

Daldı m ı derslere , öyl e süre r kaşındığını

arasında. Aldırs a bil e

zama n düşünmez , düşündüğünd e d e

Bil. dalını n türü var . 2 tür ü insa n

Ama o

Ve zavall ı bitler , alını p atıldıla r

yaşar . B u görüle n gibisin e değil .

bi r şe y

20 0 kada r

alışıkt ı şaşkı n bakıyorlardı . kazana . Bira z sonr a d a

bi güze l pişecekler . "Sırıt a n geçinen " nic e parazitler , hi ç m i hi ç cez a

görmezlerken...

Bibisi he m ağlıyor , he m söyleniyordu :

- Sava k (salak) babası ,

attı Kürtleri n içine . Bakan ı olmadı , eden i

bibin öleyd i d e bun u

bi r te k oğlun u götürü p

Va h

Huriye, oğlan a entariy i giydirdi .

- Hayd i ana , si z şimd i gidin . Oğlanı n karn ı d a acıhmıştır . Hayd i

durmayın!

- Param , param , param !

- N e paras ı du r hele , n e paras ı ?

- Bib i param ı Cebinde , keseni n

kaldı .

- B i şe y olma z Huriy e korhma . Kims e almaz.

- O paraml a ayakkabı , işli k alacam . Şalvar , ceke t

- O "keder " ço h m u para n var ?

-

- Baba n m ı verdi ?

- Yoh . aldım .

- Ol a ıskat kim ?

- Iska t insa n

hel e dur , y a ne ?

- ölü r ya !

-Hec.

d a

- Hec .

- İşt e ıskat , o günahlar ı

- E y hel e dur , ki m günahları ?

- Fakiler , Alla h yolund a olanlar .

tövb e estağfirullâh . Ol a onla r nası l

- Tövb e tövbe ! Nası l arabayl a ola ? Arabayl a - Iska t arabasıyla . Üstün e buğd a koyirler .

temizlenir ?

- O on a itir , o on a

- arab a

- Bib i el e büyü k arab a değil . Küçü k araba .

148

- Sonr a
- "Öleni n nama z borcu , oru ç borcu , günah ı içi n bun u alı p kabu l
- d e
- Hail , bizi m "devir " gibi .
- nedi r bilirsin ?
- Biliri m oğ u l bilirim . içi n yapılır .
- on a "ıskat "
- Deme k el e
- Hec . Bib i sen e b i şe y
- Gurba n be n deri n
- Beni m kafam ı
- Hel e d e bahi m nedir ?
- "Öleni n nama z borcu , oru ç borcu , günah ı içi n alı p kabu l ettini z mi?" diyirle r ya !
- Öbürler i d e "kabu l ettik! " diyirler !
- Hee?
- Y a Alla h kabu l
- E y hel e dur , n e biliri m gurba n So n ohudun , ohumadım ki .
- d a kafa m
- Dah a deri n He m çocuhsu n daha .
- büyü k âli m olacam .
- İnşaailah.
- Basra , alimlerinde n dah a büyük .
- İnşallah . olursun . Olursu n da , onla r
- d e görmedim .

İşt e Hayriy e geldi . K1 z Hayriye , çocuğu n ceketin i getirdin ?

Cekete baktılar . Cebind e kese , keseni n içind e d e par a duruyordu .

Sevindi, birlikt e sevindiler .

Akşam olmuştu . sonra.

d e gelecekt i

aynal ı lamb a indirildi . Gaz ı kalmamıştı , cam ı d a Ga z koydular , camın ı d a sildiler . V e yaktıla
r lambayı .

En

oğlan ,

* *

kocas ı Refi k askerlikteydi .

küçüğü te k kı z ola n Gülcnaz , geli n olaca k yaştaydı .

Faik, Hikme t v c

ilkokulda. dah a küçük .

Sevinmişlerdi onu n

ablası. Gözlerin i yeğeninde n

Gelin görü n ki , sevinmeyen , vardı. babası : Cın k Ahmet .

okul a vermemişler . Mehme t

başta "bibi"si , yan i babasını n

hi ç m i hi ç

d a

"Cınk", gözlerinde n dolay ı takılmı ş bi r ad . Gö z kapakla n

yan i yırılmı ş gibi . Üs t kapa k

Sürekli sulanan , bebeklerin e de k

fırlamış .

boylu , sarışın .

d e alt a yapışı k kapl ı gözler ,

Ahmet , gözün ü "hizmetkârlıkta "

koşulları altınd a ahırlarını temizler ,

ayrıca da ,

Yaşamı n ağı r geçimini . Tutak'tak i

bakar , hayvanlarını n

koc a koc a sepetlerl e sırtınd a taşıyı p dökerdi . Beyler e

tatl ı s u taşırd ı sürekli . İşt e b u

altında kal a kal a "cırılmış " gözleri . Ayrıca , he m

d a kamburlaşmış t ı adamcağızın .

bükülmüş t i.

tc onu n ta m benzeri . Küçü k altına. Onu n d a bacaklar ı akıllıydı. Herkest e

en kızlarında n bir i ola n sonra d a babasından .

he m d c bel i

Refi k sokmuş t u on u d a ağı r ağı r

sırt ı Am a ço k

Refik . O nedenle ,

alabilmiş t i . Refik , evlendikte n

Bireylerin heme n hepsinin , aileni n geçimin e a z y a d a ço k katkısı

olurdu. Bun u babaydı . Yan i Ahmet . Başt a baba , elbirliğiyl e

ail e bireyler i muhta ę ölçüde bi r geçim sağlamay ı başarmışlardı .

Durumlarının düzelmesinde , he p bağl ı kaldığ ı ilkelerinin pay ı büyüktü . Ötekiler e d e aşıladığ ı teme l ilkelerini n başmda, ř u "Bel â gelece k işler e girmemek" .

- gerek"!

Sık sı k kullandığ ı sözle r arasındaydı bu . Kimseyl e kavgay a

kavg a olunc a d a mâhi d yazarlar " diy e heme n

Eline alışkanlığını n d a geçimini n düzelmesind e payı a z değildi . "Sakl a samanı , geli r zamanı . " atasözün e yüzd e yü z bağlılık düğme , ağaç , elin e n e geçerse alı r ev e kolaylıkl a bulabileceğ i , alabileceğ i yerler e kordu. Ötek i bireyler e d e b u alışkanlığ ı

geçi m durumu , eskisin e oranl a ço k düzelmişti . Ama , Ahmed'in ona , bun a i ř yapması , yardım a koşmas ı yin e sürüyordu . Soyadı v e la m b u uygu n

Karşılığını alırd ı doğa l olarak , İşt e öyl e geçini p giderd i Yardımc ı

Ailenin tulumlu davranm a

ki , Gerçi yeğe n bi r ama yin e d e Ahmed' i

düzelmesi , Ahmed'i n "cimri " denece k ölçüdek i

bırakmasın a yetmemişti . İşt e b u yeğenini n geliş i pe k onu .

bi r konuktu , bugü n var , yar ı n yok ;

ediyordu .

- ço k

temell i kalırsa" !

Böyle düşünüyö r v e alabildiğin e rahatsız oluyord u Ahmet . Birka ę gün, yalnızc a sura t asmakl a yetindi . Sonr a d e başladı :

- K1 z b u oğlan , yeğeni n dah a m ı

Sı k sı k karısın a buna . Karısıyl a tartışmay a d a

- Dah a n e "keder " kalaca k b u

- N e oldu , mi ? dah a gü n old u d a soru p durursin? ir , içmir . Göz ü he p kitaplarda ,

- Gözü m "kor " sanki !

151

- İki gözü n d e "kor " olu r inşallah !

- Kız ağzım ı Gizli gizli d e yedirdiğin i bilmi r görmedim mi ?

- Hel e dur , ne yedirmiş i m gizli gizli ? Ne d e o ko r olasıca gözün e

- Ne bulursa n Yoğurdu n ğaymağı m d a on a

hep.

- habe r verdi ?

"Kel dediği , oğullarında n Mehmet'i n başında büyükçe bir demi r kada r ke l vardı . Çıba n yeri . Küçük konuğu n gelmesinden, hel e kalmasında n d e hiç . ki, kim i yiyeceklerine , onu n d a orta k olduğun u görüyordu . Dahası d a vardı: Anası , yoğurdu n kaymağın ı ill e d e ayırı p

b u durum u babasın a iletince , babası çılgın a dönmüştü . "Eli n

diyere k söyleni p durmuştu .

Ahmed'in tartışmaların a küçük konuğu n kendis i d e tanı k olmuştu birço k kez . Bir şöyl e konuşmuşlardı :

- Kız ba h hele , artı h babasın a yazdı r d a gelsin götürsün . Gend i geçindirdi k o m u

- Aşın d a d e başın a çalın.sın

- Babam ı (mezarına) sıçarı m

- Babam a da , d a gurba n ol . Ne yazdınrim ; bası geli r götürür ! Babamı , ne gariştirirsin "kor "

- Be n bilmem , b u dah a ço h kalması n b u evde . Elimizd e - avucumuzdakini, onu n bunu n bohun u dökere k kazanirik .

-

gözü n

senin ! Nası l ki

- Ço h söyleme , ke s sesini !

kadı n ağlamay a

- beni m sava k ah ! Se n gözünü n bi r tek oğlun u götü r Kürtleri n için e at , sonr a d a çocu k gelsin , muhta ç olsun . A h can ı sagolasıca gardaşım , ah!

Bibisini böyl e ağla r v e sızlanı r yanın a gitti .

- Bibi , eniştemi n dediklerin i duydum . Se n d e ağlama ! Be n zete n galmıycam. Seninl e "bogün " çarşıya gidek , paraml a

sonr a be n Se n ağlama , ben e d e ağlama k gelir ! Ağlama h e mi ?

Bibisi d e artı k ağlamay ı kesti . Belk i dah a ço k ağlayacaktı , iç i d e

am a oğlan ı üzme k istemedi . Burnun u çekti , sonr a d a he m göz yaşlarım , he m d e burnun u "yazma"sını n ucuyl a

Tam o sırad a biri , bi r haberl e geldi :

hala ! hocas ı Celâ l gelmiş , "oğlan ı babasına

bi r ölçüd e sevindirmişti bibisini . sevmiyo r ols a bile o d a bira z sevinmişti . "Anamı , babam ı d a görürüm "

Gel gö r ki , babası , Erzurum'u n Hını s ilçesin e bağl ı Sim o köyündeydi. İmam d ı orada . oraya , yay a bi r ka ç gü n uzaklıktaydı. Motorl u bulunmazdı . Atı , arabay ı d a öyl e herke s bulamazdı. Celâl'i n ta a oralard a iş i neydi ? Bi r iş i olmalıydı . Bi r çıkar kokus u adım ı bil e

Sonradan anlaşılacakt ı Celâ l "cer " Öğrencisini n babasının d a yardımıyl a dah a iy i "cer " ummuş . On u götürürse, işi n dah a d a iy i yolun a gireceğın i düşünmüş . Hatun' u (Duran'ın anası) d a görebilird i orada . Bi r zamanla r Hatun'l a evlenme k için a z m ı çab a harcamıştı ? B u gidişl e he m ziyaret , he m ticare t

İşte oralar a iten , b u

Ahmet, karısıyl a sonra , haber i olamada n

- Bibi , enişte m ner e gitti ?

- Cehennem i n

duyunc a ço k

- Sevinme z olsun , göz ü çııhsı n

Faik gird i içeri . oğlun u ço k severdi . He p birlikt e olsu n isterdi. O d a on u severdi .

- Fai k be n

- Ner e
-
- Yalan .
- Vallaha.
- Se n nası l gidecen ?
- Hafiz gelmiş , o götürecek . Faik ço k üzülmüşü
- Ana !
- Ne diyirsin ola , gavuru n sıpası ? - gitmesin ! - Gavur baba n d a el e m i diyir ? - Deme k onu n yüzünden . - Y a kimi n yüzünde n olacah ?
- ona gösteririm !
- götürece m . " demi ş
- Dayım ı görürsem , b u gavur a niye verdiklerin i soracam . Seni verece k baş a goc a bulamamışla r mı ?
- A h oğul , be n b u herif e gelirike n dayı n küçükdü . Hepimi z yeti m
- B u heri f (hizmetkârlık) edcridi ; Anamda n isteddi .
- ne etsin ? Du l bi r karı . 3 geçindiremirdi . Kaldırı p verd i beni, Allah'ı n emr i d e i ş olu p bitti . Emrin e gurban oli m Allah'a ! Alnımı n gar a yazıs ı
- Se n d e biz i onda n
- Hel e eşşegi n sıpasın a bah ! E y du r hele , neydeydim ? Onu n nikahı altınd a baş a birin i mi
- Olmazd ı h e mi ?
- E y he ç olurdu ?
- Ahmet içeri gird i o sırada . Güleçti . Bell i ki , on a d a habe r vermişlerdi.
- Celâl , babanı n ima m olduğ u köv e gidecekmiş , seni d e söylemiş .

- Bilirim .

- Gitme k

- anamı , babamı . - onla r d a sen i

İyi Celâ l şimd i nerede ? Kimlerd e kalıyor ? N e zama n yola çıkacak ?

Ahmet enişte , bütü n bunlar ı iyic e öğrenme k içi n çıktı .

O d a hazırlanmalıyd ı bi r yandan . Ayakkabı , ceket , şalva r alacakü , arlık

- hayd i şimd i bi z çarşıy a gide k d e alah ,

- H e oğu l gidek !

Bibisi çarşafın ı ald ı v e çıktılar .

Bir ceket , şalvar , işli k almışlar ; parasını n biraz ı d a artmıştı . Cic i

heme n d e Birde n

çarşıda n ev ç doğr u yürürke n arkada n bi r se s işittiler :

-

Koşarak yanların a bi r

Gülbeya z hala ! Seni n mahkemede n istirler .

oğu l n e mahkemesi ?

Baş ı kesi k ada m

- Tövb e ol a se n n e baş ı kesi k kim ?

Araya giri p bibisin e

- Bib i be n gördüm . gelinke n gördüm . Herif i kesmişler , başını d a koymuşlar .

- Alla h esirgesin , Alla h başlar a

Dönüp bulunduğ u binay a Vardıla r k i Celâl d e orada . Huss o v e d a yas a dış ı nikâ h

sanı k olara k Önc e Celâl'i n gidi p elin i

- Hocam , ben i - götürece m . - Be n hazırlandı m .

gü n sonr a yol a çıhan h .

el e dediler .

Sonra Husso'y a yaklaşı p konuştu . - Hâl o Husso , seni n işi n dah a bitmed i mi ?

- Ben i o gü n bıraktılar ,

şimd i

geldim .

Komutan iy i adamdı , ben i serbes t bıraktı . Am a i ş mahkemey e götürüldü. Şimd i duruşm a var , bira z sonr a

olacak?

n e

uğrayacaktım .

- İy i olu r inşallah . Ben i görmey e niy e

gelemedim , mahkemede n

Cclâl'l c babama , anam a gideceğim . Hınıs'ı n bi r

- İşle r

- Be n d e

köyüne. Baba m orad a imam .

- b u adaml a

- Evet . Bira z

sonr a yin e geleceği m sizi n köye .

Husso, Hammame ,

"Türko " da , gerektiğini

Celâl , Kâmi l ağ a v e

gird i içeri . Girmeler i

Husso'dan başlandı . Önc e kimli k belirlemes i

Sonr a soruldu :

-

kız ı Hammam e Söğüt' ü zorl a

Husso

"Tercüman "

iler i sürülüyor ,

(vallah a bilmiyorum) .

derken , "Türkç e bilmiyorum ,

anlamıyorum." deme k istemişti . "Tercüman " aray a girdi , Türkçe'y e

Soruy a verdiğ i tü m karşılıkla r aktarıld ı v c yazıldı . Husso ,

aştığını , zorl a kaçırmadığını , anlaştıklarını , birbirlerin i çok sevdiklerin i v e öyleyke n babasını n kendisin e

kızın

adama verm e yolun a gittiğini , b u Celâl'in,

Hammame'ye geçildi :

ada m içi n nikâ h kıydığın ı

2 karıl ı bi r kız ı n hi ç haber i olmada n Hafiz

Yine kimlik belirlemesi . Ardında n soru :

- B u Hüseyi n (Husso) Şivan o Cino , sen i zorl a kaçır d ı mı ?

- Türkç e

Soruyu, anlayacağ ı dile , yan i Kürtçe'y e çevirdiler . Soruy a verdiğ i karşılık d a çevrildi . Husso'y u sevdiğini , babasını n Husso'y a vermeyi p evli bi r ik i kum a üstün e öğreni r öğrenme z

anlaştıklarını, evde n çıkı p Husso'y a gittiğ in i söylüyo r v e hâkime ,

ayrımamas ı içi n Bunla r d a yazıldı .

Kızın geçildi :

Kimlik belirlemes i v e cevaplar , Kürtçe'ye , Kürtçe'de n

tutanağ a Kızı n babası , Husso'nun ,

sonr a d a kaçırdığını , söylüyor , Husso'nu n

isliyordu .

Ardından Kâmi l Yılmaz dinlendi .

Kimlik belirlemesinde n soruldu :

karı n varmı ş senin, " doğr u

- Yoh .

- Karı m he ç yoh !

Gerçeklen d e Kâmi l Yılmaz , ik i kanl ı ols a da , "bekâr " gözüküyordu. Hiçbiriyl e "resmi " nikâ h o yörede fazl a yaygı n değildi . Kimiler i hi ç bilmiyord u bil e b u tü r nikâhı.

-

k i karılarında n hiçbiriyl e resm i nikâhı n yok .

- Yan i "nikâhsız " yaşıyorsun ?

- he ç "nikahsız " olur ?

Adam, bi r çeşi t bulunmuştu . Belk i d e yargıcı n amac ı bunu sağlamaktı . B u itirafi ; başk a itira f izledi :

- Nikâhı n mı ?

- Elhamdülillah , var .

Nikâhları m kimle r kıydı ?

- Şey , hâki m

157

söyle !

- Hocalar .

- Pek i so n nikâhın ı ki m kıydı ?

olanı ?

Bunlar d a tutanağ a geçti .

Sıra; Celâl'i n yas a nikâ h kıymasın a ilişki n davada :

Kimlik belirlemesi . V e sorular :

- Hammam e Söğüt'l e Kâmi l Yılma z içi n din i nikâ h kıydığı n iler i sürülüyor, n e diyorsun ?

Hâfiz'da bet-bcni z kalmamıştı . Sapsar ı kesilmiş i zavallı .

- Tövb e

- Nikâ h kıydı n mı , kıymadı n mı ; on u söyle !

- Nikâ h değild i Hâki m Bcg !

- Duayıldı !

- N e duası ?

- Şey , "y a

Yargıç, yaşlı biriydi , dinse l nikâhlard a hocaları n nele r okuduklarını biliyordu , d a yatkınd ı okunanlara :

d a okudu n

Ağzından kaçırđ ı hâliz :

- O , âye t değil mi ? - Hee , suresinde . - Mânâsın ı d a biliyo r musun ?

-Nedir?

- demek .

n e hoca ?

- "Evl i olmayan , bekâr. " demek .

- Pek i seni n nikâhın ı kıydığı n Kâmi l Yılma z d a "Hükmen " bekâ r sayılırdı .

deme k "hükmen" ?

-

- O n e demek ? mânâs ı ne ?

- "Aln ı ak " demek .

- Öyleys e a k şeriat " demek ?

- Hee , el e Hâki m Beg !

- "yüz ü ak " mı ?

-

- Se n Şeriatç ı mısın ?

-Hâşâ!

Başka yörelerde , başk a v e özellikl e kentlerd e

"b u sorunu n davayl a ilgis i yok. " denird i belk i de . Oralard a b u türden çıkışlar , pe k alışıl a n türde n Kald ı ki , b u türde n bi r çıkı ş olsaydı, yargıç , böyl e bi r sorunu n davayl a yakında n ilgil i söyleyebilirdi .

sonr a kiş i dah a dinlendi . Kara r içi n "gereğ i düşünüldü". Verile n kararı n özeti : olduğunda n v e bi r "zo r kullanma" bulunmadığından , Husso suçsuz .

Husso etmişti , am a Celâ l içi n

"yas a dış ı din i nikâ h sanığıydı ,

Ancak, ilişki n kanıtl a r adlar ı tanıkların dinlenmes i içi n duruşma , ik i a y sonray a bırakıldı .

Ve

Ne va r ki , kesik " adamda n sözedilmemişti hiç . Oysa , o da , bibisi de , orad a onda n d a sanıyorlar , bekliyordı .

sordular . listey e onu n adını n bulunmadığını , savcılıktan çağrılmı ş olabileceğ i söyled i v e savcını n odasın ı gösterdi.

Gösterilen kapıda n içer i girdiler . Karşıda , masasınd a otura n bi r adam.

- N e istiyorsunuz ? diy e sordu .

Bibisi konuştu :

- B u beni m oğlu . Duran .

- ne ?

- Canınızı n sağlığı , bizi m he  yoh .

- Nii n geldini z buraya ?

- Vallah a n e bilim , si z Ocaklarda n bi r kesmişler. Se n sölesen e oğul !

Bu ke z o konuştu :

- Be n

gördü n ocuğum ?

- "Baş ı

- Haa , lama m tamam . Du r baki m seni n soyadı n

Adını, soyadın ı baş ı kesi k adam ı nası l gördüğün ü anlattı . Savcı d a ifadesin i yazdırdı . İşlerini n bittiğ i söyleninc e d e ıktılar .

Artık arkaların a bil e bakmadan , hızl ı gidiyorlard ı evlerin e doğru.

Geniş

yene n

ka p içind e ortasında sũ t y a d a ya ğ

bir karışı m ola n "haşıl " pişirilmişt i o akşam . İşte-gũçt e olanla r d a

Tandı r başmd a

toplanıp gelmiş , kims e Lamba

ekmekle r "indirildi" .

getirildi , uygu n bi r yer e kondu . Sofr a kuruld u ortaya .

(sofr a tahtasının)

kaşıkla r getirildi , dizildi .

oturdular . Oturanlarl a

kaşıklar sayıldı . Bi r kaşı k eksik . Başk a kaşı k ols a getirilecekti , ama

kişini n ayn ı kaşıkl a yemes i gerekiyordu . Evi n anası , sorun u

yok.

özũmledi:

- Ben , onunl a

"Onunla" derke n kocasın ı

yyerim . Zate n a z yiyecem , iştahı m

Dah a o k kiş i d e

aynı kaşıkl a yerd i elle, ekme k

İki kişini n ayn ı kaşıkl a yemes i o k

Kaşığı n hi  bulunmadığ ı zamanlard a d a

Evde yeĝe n olmasaydı , kaşıkla r ta m gelecekti , Ahmed'i n d e

yüzünden , karısıyla aynı belliydi, O da bunu

- Bibi , nişte m "gendi " yiyecek,

paylaşmakta pek hoşlanmadığı

beni barabar

- Yoh , bibi n gurban , biz nişte ne her zaman barabar yerik .

daldırıldı haşıla . Ve ortasındaki "süt

Kaşığın ucuyla biraz haşıl alındıkta n sonra kalanı sütle

Bir yarış başlamıştı sanki . O da ister istemez bu

yarıya kendini

yana yemeyi . Ne var ki ,

da

severdi . Helikopter yan bakışların a gözünü kaydı .

Denetlercesine, ağzına gidip gelenleri sayarcasına baktığını görünce ,

elindeki kaşığı . Ve çekildi . Bibisi gördü ve ilgilendi . - Niyeli

gurbana olduğum ?

- Ne yedin

Bir guş gadar

Haydi ye benim

ye! Çekinme !

- O kederl e doyulu r m u oğul ? Ge l y e haydi !

Kadıncağız ço k direndi , am a Oğlan sofrada n ya n a ç

Artı k am a sonr a

b i türlü . birşeylerl e

onu .

kamım doyuracağın ı biliyordu . Bibis i yedirmede n

Birşeyler bulur , gizl i gizl i yedirirdi . Oğlan , bun u bilmeni n

içindeydi bira z da . Bun u bilmes e yemesin i sürdürebili r miydi ? B u kuşkulu işte . Enişteni n sofrada n uzaklaştırma k içi n bilere k yönelttiğ i belli ola n bakışlar ı karşısınd a oğlanı n yemey i

bulamadığ ı kesindi .

Geçip Mehmet'i n ilkoku l kitabın a bakmay a

yazısı" olduğ u içi n

Askerliğin e değ i n

okuyamıyaeaktı. Resimlerin e bakıyord u yalnızca . Birço k ke z yine bakıyordu . Çeşi t çeşi t meyvele r

ellerinde. Heme n hi ç birin i görmemişti .

öğrenmişti. Birini n adı : Kiraz . Görünüşü n e denl i d e

Dallarında , çocukları n

d a Mehmet'te n v e bi r çocuğ u n elinde .

b u

Tad ı d a güze l olmalı .

gerçekte n d e görenler , yiyenle r va r mıdır ? Bunlar ı bulu p

çocuklar - b u dünyad a gerçekte n vars a n e denl i mutludurla r

"Keşk e o . çocuklarda n bir i d e be n olsaydım" ! Meyvelere ,

Sayfalarda n birin i bitiriyor , öbürün e geçiyordu. Üzerind e dur a dura , doy a doy a bakıyordu .
Baktıkça d a
öteki resimler e
kendini bi r başk a dünyad a çarpıcı bi r dünya .
Cicil i bicil i bi r dünya . Okşayıcı ,
ke z bakmıştı , yin e
A h d e ş u "gavur
çok
bi r türlü .
V e firsat bulsa dah a nice ke z
kitab ı gibi , okul önlüğü , yakalığ ı d a geliyord u ona . Sıra sıra oluşları , sıralard a okuyuşlan ,
okul
hepsi , hepsi i çekici , büyüleyiciydi . Memet d e
kışkandırmak için , okulda n gelinc e
anlatıyordu . Topun u
- Bak , beni m topu m var . Seni n d e va r mı ? Bi z okulda
oyun , şe y
diyir , bi z d e
teneffüste :
ols a oynamaya bırakmaz . "Oynamak , haramdır "

derler. Kitaplarında da "küll ü yan i "he r oyu n haramdır" diy e "A h hara m olmas a d a be n d e

İlkokul kitabında da oyu n sıralard a okuyan , cicil i giysiler içind e diz i diz i oturu p çalışan , çocukları n resimler i d e vardı. Heps i gö z

Onun kitab a

yanma gitti .

- Bıra h kitabımı !

- Al , yemedi k ya !

- bozirsin .

Heme n

- d e bozirim ? - öğretmeni m

- kitabını n yazılar ı he p "gavur yazısı" . - Olsu n seni n yo h ya !

- Beni m d e kitabı m var . Seninkinde n çoh . - hi ç resi m yoh .

Benimkileri n yazısı , raüslüma n yazısı . - Be n

- Se n "gavur" . Seni n

baba n dayı m olmas a be n d e

-

baban a gavur

- Beni m baba m gavur

ki . Nama z

İkisi d e birbirin e

babasın a bağırdı :

Birbirin i yiyece k gibiydiler .

- Baba , hel e ba h oğla n sen e "gavur " - Diyer , oğu l diyer . He m

yiyece k , he m d e ben e gavur

Babası, yan i Ahme t enişte , gözlerin i d a öyle bi r bakmışt ı ki n e yapacağın ı şaşırımı ş v e

ağlamaya. Onu n ağlamasın ı bibis i görmüştü . Kadıncağı z dayanamadı :

- "Ke l fesat" ! diy e bağırd ı

Kadınla kocas ı kavg a kıl kalmışt ı k i geli n

aray a gird i d e duru m yalışü .

163

Aradan bi r sür e geçti . Yatm a zaman ı

- Hayd i

Herkes yatağına , yatmay a gelmişti. Elind e bi r ekmek .

Yatakla r serildi .

bibis i d e onu n

- Bibi n gurba n olsun , a l bun u y e d e sonr a yat !

içind e "sar ı yağ " vardı . Boncuk , boncuk . Yed i v e

Düş görüyordu :

gibi , dah a d a güze l oku l önlüğü vardı . A k yakalığ ı da. Cıvı l cıvı l oku l öğrencilerin e katılmı ş oynuyordu . He r şe y

oynuyordu. To p d a oynuyordu .

top u d a vardı . Oyunda n sonr a

herkes gib i sıralard a yerin i aldı . Önünd e resiml i kitaplar . "Gavu r

d a okuyabiliyordu .

resimlere , resimlerdeki

bakarken , şaşılma s ı birşey oldu : Resmin i gördüğ ü meyvele r ve ağaçları , önünd e belird i birden . Tür l ü tür l ü meyveler . Alı p alı p

iyiyordu. de cennet i

V e dalların a d a

Güneşli bi r gün .

Evin bira z dolduranlar, oynaya n

Ço k mutluydu . Belki

gitmişti . S u içenler , s u

dolaşı p

ariyan , buldukları m ived i ived i yuta n tavuklar , kazlar ,

kez

O d a gidi p bi r avu ç s u içti . Kanmadı , oluğ a ağzın ı dayadı ; bi r d e öyle içti . Suyu n akışın ı izledi . Su , oluğun u doldurmuyordu . S u içenlerden, s u dolduranlarda n firsat bulunc a d a elin i oluğu n ağzın a kapadı, suyu tuttu . Arkad a birike n s u b u kez , oluğ u doldurmuş olara k ve del i del i akmay a başlamıştı . B i ke z dah a yaptı bunu . B i ke z daha , b i

Öyl e yapmak , ço k hoşun a gidiyordu . Suy a egeme n olmuş , dilediği biçim i veriyo r gib i görüyord u kendini . Olağanüst ü yapıyormuş gib i oluyordu . Yin e içmeler , yin e s u

kim i sularl a oynuyordu . Kimiys e

ta ş aüyordu . O d a bi r ta ş alı p fırlatü . Taş , zavall ı bi r kaz a

Çocuklardan kim i

164

rastlamıştı. Can ı yana n kaz , kana t çırpara k v e bağırara k uzaklaştı .

bi r kadı n gözüktü . Hayır , "kadın " değil ; bi r "dev"di .

he r bi r parçası , oradak i kadınlarda n e n a z biri kada r olurdu . Ço k uzu n boyl u v e "tavlı " (şişman) .

O

Öylesi hi ç yoktu .

Kimdi b u kadm ? Nası l bi r "herifi n karısıydı ?

Sokulup sord u birilerine . - dediler.

n e

yan i anlamını , okuduğ u

kitaplardan biliyordu . Am a müftünün , böyl e bi r kadm m kocas ı

olabileceğini

böyl e olduğun a göre ,

kendis i nasıldı ? Gördüğ ü kocalar , karılarında n iriydile r hep . d e b u kadında n iridir. " diy e düşündü . Deme k k i müftü , "devi n

devi".

dah a

düzgündü.

Başında ört ü vardı , ağzınd a

önde n gözüküyordu .

Kadın, giyinişiy l c d e öbü r kadınlarda n başkaydı .

dah a ço k benziyordu .

yen i v e olduğç a görkemliydi .

Kadına yaklaştı . onunla

yoktu . Saçlarını n bil e bi r

Ayaklarındak i

şaşkı n şaşkı n bakarke n kad m d a

- Ol a nc-bahirsi n el e sava k savak ?

-

- Kimi n oğlusun ?

- Babam , ana m burd a değil . Bibi m burda .

- Ki m bibin ?

karısı , Gülbeyaz .

- Se n burd a m ı

- Be n Kartall ı kövünd e ohirim . Bibim i

- O kövd e n e ohirsin ? - Arapç a ohirim .

- Arapç a öğrendi n mi ? - Hee .

- Ge l sen i müftüy e götürim .

geldim .

165

parma k

d a ço k istiyord u müftü y ü görmeyi . "Dev"i n

kadar kalıyordu . Arkasın a düştü , birlikt e

Vardıkları yapı , ik i katlı , yükse k duvarlarl a çevril i bahçes i v e

ağaçları ola n bi r yapı . Bi r ço k d a

var . Merdivenlerl e

çıktılar. Müftünü n makamını n bulunduğ u oday a girdiler .

Kadın kocasın a on u

- Elend i b u çocuk , ya, onu n kardaşın m oğlu .

- deme k Arapç a

Gidip müftünü n elin i gibi

he m d e b u yaşta ?

Ahmet'i n karıs ı Gülbeya z va r

Arapç a ohirmiş .

d c b u muydu" ? Hi ç d e "dev "

Üstelik , karısını n yanınd a çocu k kada r kalıyordu . "Alla h Allah, b u heri f b u karını n kocas ı nası l

otu r bahim ,

nele r ohudun ?

Neler okuduysa , bi r bi r sayı p anlattı . Hayır , olamaz ! B u yaştak i bir çocuk , b u kada r dersleri , kitaplar ı okumu ş olamaz . Olurs a b u bi r

Müftü, gerçe k olu p olmadığın ı anlama k içi n sorula r sordu , kitaplar gösteri p okuttu . Evet , doğru ! Ağz ı açı k kalmışt ı

Karısıyla

hayra n

bakıyorlardı .

bulmuş gib i oldular . Kadı n ayrıc a "Bun u bula n

B u

bi r şe y havasındaydı .

seni n yanınd a - Bilme m ki , iste r mi ? Hec , iste r misi n oğul ?

- İsleri m

d a

ço k ası l sahib i

ço k

vard ı gerçekten . Tutak't a kimi n evind e kalacaktı? Bibisini n olağanüst ü ölçüdek i sevecenliği ,

seviyor oluşu , onlard a kalmasın ı sağlamay a

"cırılıh Ahmet'ti , o d a çocuğu n o evd e kalmasın ı hiçbi r zama n

Kartall ı Köyündek i moll a

ço k seviyor , öze l ilg i

d e ço k önemliydi . Fakile r içind e çalıştıkları, derslerind e yardımların ı gördükler i d e vardı .

Tutak't a kals a

çalışma k zorund a

istemezdi. Sonr a

Moll a Ayrıca,

tek başın a okumak , düşündürmüştü çocuğu .

Bütü n bunla r

Müftü d e hesapl ı

Deneyiml i kişiydi . Ahmet' i d e ço k iy i

tanırdı. tanıdığı Ahmet , evinde kola y kola y barındırmazdı. bunu da açtı . Karısı :

- Canım efendim , Ahmet seni n Senin çağırır söylersen, kabul dedi . Amma müftünün içinde bir düğüm yine de . Karısıyla konuyu uzun görüşüler . Sonunda

çağrılmasına karar verilmişti . çağrıldı .

Ahmet müftünün huzuruna çok saygıyla elini öptü. Ve namaz kılar gibiyi ayakta el bağlayıp müftünün buyruğunu bekledi.

- Ahmet , oğul , bu çocuğu seni n

- He efendim efendi .

- Oğul , bu oğlan gibisin hiç heç . Çok çok zekâlı . Bu

etmek çok sevaptır . Senin razı olduğunu buradakilere ohut mahistir . Hee , ne diyorsün oğul ?

- Müftü hazretleri , çocuğun babası var , benene düşer ?

- Oğul babası onu buradane

- Bilmedi . Babası , onun Kartallıköyünde otumasını ister .

- Babası nerde ?

- Erzurum'un bir köyünde imam .

- Senin edresini ver , ben ona mektup yazım .

- Zaten , Celâl onu

Celâl'e gönderilmesine verildi .

Müftü Şükrü Balcı , çocuğun babasını çok iyiyi

- Abdul'u benim dedi .

de u il k imam yapmıştı . Tutak'a bağlı Musik köyüne, ücretini köylüler üzeren imam yapmıştı . Abdul da , bir yıl köyde sonra , köyden köye sürdürmüştü .

Müftü, eski yazını n Yanı sıra derece güzel yazı yazdı . Mektubu yazdı . Abdul'un oğluna verdi . Cebine koyup babasına vermesini söyledi . Sonra bir para

Al , bu parayı da al , cebine koy .

- Beni m para m

- Ki m verdi ? -

- Yaa , deme k katirle r Bizi m mezhepte , se n olmadığı n içi n Neys e se n gen e b u paray ı al ! Aldı , on u da , çıkardığ ı koydu .

Ahmet, oğlana :

- Hayd i dedi . V e çıktılar .

Gülbeyaz ağlıyordu .

- ağlırsi n bibi ?

- Beni m başım a taşla r düşsün , ayrılıcam , se n yarı n gidirsin...

- Yaa , ki m dedi ?

- Celâ l habe r göndermiş .

- gidirim , se n niy e ağlırsin ?

- Oğu l gurba n olim , sen e bahamadım , yediremedim ,

- Bahtın , bahtın , ço h e y bahtın . Dah a nası l

- Sen i veren e gurba n olim .

Be n Baba m getirir , babam ı d a görürsün .

-

O günü , hep , ertes i gü n gidece k olmanı n sevincin i

geçirdi. Anasını , babasını , nenesin i v e "kızlar" ı (kardeşlerini) ço k "göresmişti" çünkü . v e onunl a yolculu k etmekte n hi ç mi hi ç da , özlediklerin e kavuşaca k diy e ço k seviniyordu . Bu sevin ç yüzünde n kitapların ı v e okumay ı d a bi r yan a

Hemen kavuşacakmı ş gib i ca n atıyor , sabırsızlıkl a bekliyord u ertes i günü. Bi r içeri , bi r giri p

Güneşin doğmasına

var . Hafiz Celâl hazır . Onu da hazırlamışlar . Kitaplarını ve yo ! azığını n konduğu heybe , torba . Ayakkabı mı , çarık mı giysi n diye bira z tartışıldıkta n sonra , daha hafif olur düşüncesiyle çarık giymes i kararlaştırıldı . Yin e d e "cici

orada bırakılmadı , Bibisinin, eniştes i

yaptı .

ols a d a torbay a yerleştirildi .

ve Huriye'ni n ellerin i öptü .

sarıldılar . Yıldızını n hiç barışmadığı Memet' e bile sarılı r gib i

tenbihler ve Gülbeyaz'ı n yağmur gib i dökülen göz yaşları . Saba h bira z serins e d e hava güzeldi . Güne ş doğu p bira z

yakıcı sıcak başlayacak . Artık geç kalınmamas ı gerekiyordu . Her şey bir daha gözde n geçirildi . Herşey tamam . Ve

yükseldikten

hocalı,

yolcular yola

Yolculuk, köyde n köye oldu . Köy odalarında , köyleri n evlerind e ya d a köy imamlarında , muhtarlarında konu k

zaman da ât , ya d a ökü z Yorucu ve çok çileli bir

Kim i

Yolda rastladıkça biniliyordu . tam dokuz gün sürdü . Varacaklar ı

köye, Simo'ya daha çok varken bile ikisi de bitmişti yorgunluktan . Hâliz Celâl de bitikti ama , küçük arkadaşını n hiç mi hiç yürüyecek durumu kalmamıştı . Celâl , onu sürüklüyordu bir

sonra yine İyice bitik

Bira z Ve dokuzuncu günü n öğlesinde

daha da küçülmüş ,

Çocuğu n

kolu, bacağı ı iyic e erimiş , cılı z gövdes i iyic e cılızlaşmıştı . Zate n

kayan gözleri , dah a d a kaya r

çevrili.

Simo, ayn ı ad ı taşıya n bi r dağı n eteğind e kurul u bi r Çerke z köyüydü. Erzurum'u n Hını s ilçesin e bağılı . Oldukç a temiz . Söğü t ağaçlarıyla kaplı . Evle r aralıklı , sebze , karpuz , kavu n ekile n

yüksekç e v e a k badanayl a badanalı .

başka yerlerd e alışılmadı k biçimd e elleri , yüzler i

Babasının bulunan ü ç odalı , bi r

kesimind e

çocuklarla

alı p genişlettiği , köyü n d e iy i

v e bahçel i evin e yü z yüzell i adı m kala , k z

kendini n bi r küçüğ ü ola n Gülenaz' ı gördü .

"Ağ a beg"in i önc e tanıyamadı . Sonr a tanı r tanımaz, müjd e götürme k içi n ev e koştı :

-
geldi ! Kız

Anası, sesi duymuş ve oğlunu da görmüştü . Koşup

Çünkü bir "herif" vardı

bağrına basmak istiyordu , ama oğlunun yanında . "Elin ağzında yaşmağı olsa

istiyordu, neki

dermanı kesilmişti" .

doğru koşulmazdı . Başında

Oğlunu da anasının koşup kucağına

yapamadı . Onda da güç yoktu .

kavuşacakları ânı sabırla

Anası biraz durup baktıkta n sonra , seğirtip evden minde r çıkardı .

Gelmekte olduğunu gördüğ ü koydu.

için . Bahçeye koyacak ü . Götürüp

Vardılar sonunda . Bahçenin kapısında n içer i girdiler . Anası , ağzını-yüzünü iyice kapatarak ,
bahçede , kaynanasını n

yer e buyur etti işaretle . V e elindekileri bırakarak oğlunu ,

da , herifin de

bir yan a çekti ; bağrına

de coşkus u dorugundaydı . Ana-oğul doyasıya

koklaştıktan sonra , sırtta kızlara

sonra Yeter'e ,

vardı , o

Ağabeg, önce Gülenaz' ı sarılıp öptü . Sonra

sonra yeni yürümeye çalışarak Râbia'ya . Bir de kundaktaki

Nenesin e d e sarılı p elin i öptükte n sonra , kundaktak i bebeğ e koştı. On u d a gidi p öptü . V e yin e bahçeye , nenesinin , hocasını n

yanma geli p oturdu .

Celâl, onu n çocuklu k v e gençli k arkadaşığıdı . Celâl ,

düşmüştü. Am a alamamıştı .

Sonr a tanıdı .

peşin e zama n dalaşmışlar , kavgay a

Bi r kavg a sırasınd a Celâl'i n düştüğün ü v e

yararlanarak göğsün e

"ağzın a

anımsad ı

Artı k

o bi r heri f olmuş , kendis i d e evl i bi r karı . Onu n içi n gidi p

konuşamadı. Yalnızca ,

- Hoşgeldi n -

- iy i misin ?

- Ellerin de n - Ço k şükür , ölmedi m - Allah , imanda n

ayırmasın .

dedi .

Celâl'l e

se n nasısm ,

misin ?

işte .

- Ami n âmin . ola n o .

Hatun'l a d a konuşmay a ca n atıyordu . Am a konuşamadı . Yalnızca , çalışarak :

- Hatu n nasısm ? dedi . Âm a sesl i v e sözl ü karşılı k alamadı . Aldı ğ ı karşılık, "iyiyim " anlamın a gele n bi r işaretti . E l v e ba ş işaretiydi . Çünkü kendis i bi r hoc a karısıydı , dini n buyrukların a dah a ço k zorundaydı . Dindeyse , karılar , heriflerl e sesl i v e sözl ü konuşamazlardı . "Söz " de , d e mahrem"le r karşısınd a

arasındaydı .

O ğ lu Celâ l de , "Abdulla h Hoca"y ı sordular . Camiy e gitti ğ in i

Celâl, neneyl e Abdulla h Hoc a üstün e konuştular .

- Abdulla h Hoc a nası l iy i mi ?

- ço k şükür , o d a iyi . Namazda n namaz a camiy e ezanını namazın ı Başh a iş i Bira z sonr a gelir .

- Köylülerl e d e aras ı mi ?

- Eydi r o ğ ul , ey . Amm a b u çerkezleri n eyili ğ i , kötülü ğ ü he ç bell i

Bi r baharsı n eyiler , bi r baharsı n

- Bo l ücre t verirle r mi ?

- Verdikler i ücre t ey : Yü z tenek e bu ğ da .

- ço h eymiş .

- E y elhamd u lillâh . Bi n şükür .

Biraz sonr a Abdulla h Hoc a d a gözüktü . O ğ lu heme n koşu p

Celâl'l e birlikt e geldiklerin i

Hoca geli r gelmez , sarıldı , öpüş tüler .

- Hoşgeldin .

-

sordular , oturduklarınd a bi r dah a sordular . "Daha nasısın , dah a dah a gitti .

Hoca, karısın a

- Kız , gi t yeme k hazırl a

bile . Yumurta , (patates) hazırlamıştı ivedilikle. Evde zate n fazla bulunmazdı . Getiri p önlerine koydu .

Akşama d a bulu p buluşturara k başk a yiyece k

zaman:

etme k getir , yeme k

getirirdi, am a evd e n e var , n e yo k pe k

düşerd i - Nasıl , "Köle"

efendi ; seni n

Hoc a ha : ev e sı k sı k d a "Bulu p

e y ohuyabild i mi ?

kend i oğluydu . O çevrelerde , özelli kl e "di n kibarları" arasınd a bir i kend i çocuğunda n

köleniz! " diy e sunardı .

soruy u

- Ohud u ohdu ,

karşısındakine : gereğiyd i bu .

sorulsa,

son bilmiyord u

nası l

- Böl e zek i çocuğ u herke s

d e ço h iy i ohudu . Ço h zek i maşallah . çocuğ u n hang i dersler i okuduğ u , dersini n nereler e geldiğ i

Moll a Nâsır'da n hang i

aldığımı ,

Allah ,

kimsey e

vermemiş. Beni m d e oğlu m var , amm a böl e zek i

zo r

- B u oğlanı n ço h büyü k âli m olmasın ı

- B u oğla n olur .

-

Çocuk, cebinden , müft ü babasına

yazdı ğ ı mektub u çıkarı p

d a gösterdi .

o sırada . Babas ı mektub u okudu . Yazının güzelli ğ in e d e hayra n oldular .

- Müftü , çocu ğ u n Moll a

okudu ğ un u

se n d e ohumi r

ö ğ rendikte n sonra , bend e ohumay a tenezzü l etmed i

-

artı h.

-

- Hee , büyü k hoc a

- Müftü , "be n

- Münasıptir . Müft ü hattattır ,

e y hel e du r ş imd i Moll a Nâsır'd a m ı ohir ?

diyir , se n n e diyirsin ?

yaz ı d a

Kürtler i hi ç sevmezdi . Am a Moll a Nâsır' a

ölçüde saygılıydı . Arapç a bilgisine ,

hayrandı . Bunu n

onda Özellekle

Ne ki , Tuta k Müftüs ü de , çocu k içi n ço k önemliydi .

ve Kur'a n yönünden . Kürtler , ne iy i yaz ı yazmay ı bilirlerdi , ne de iy i Kur'a n okumayı . Moll a Nası r bile ,

"tevcid"iyle okuyamaz , yazıy ı

yazamazdı . Bunu , çocuğ u n durum u az-çok . Ne va r ki ,

le r verme k gerekirdi .

babasına anlatı . O d a zate n biliyord u

enişte Cırı k Ahmet'i n huyunu , çocuğ u pe k barındırma k

de biliyordu . On u "memnun " etme k içi n

çocuğ u n babasınd a d a "imkân " yoklu . Belk i imkâ n bulabilirdi , ama çocuğ u n "bedava " okutmay a alışmıştı .

geliyordu . Düşünd ü uzu n uzun .

bi r gide r zo r

Getirilenler yenmiş , karınla r doymuşlu . Ç a y d a getirildi .

Abdul Hoca , üçer-dörde r

ve (bardak) , kulam a ç a y d a içliler .

d a

Bir-iki barda k d a nen e içti . Belk i oğla n d a içme k

içmek isterdi . Am a büyükleri n ve babaları n yanınd a çocukları n

içmesi "ayıp"lı . içebilirdi , am a heri f

içilirken , girmek isledi .

kendin i doğrud a n

"Eli n herifi " olmasaydı

d a

konuy a

Abdu l Hoca , buralard a hocalar a itiba r nasıl ? Bira z şöl e etraf a

çıhsah, el i bo ş mu , el i dol u m u yardımcı olu r musun ?

- Başı m gözü m üstün e

h a fikri n nedir ? Se n ben e

olurum. Oluru m d a buralard a i ş yoh . "Zekat "

Türk kövlerind e heme n hi ç âde t herkese

da bi r b u

n e demek , tabi i yardımc ı

vere n ço h olmaz . Kür t kövlerind e var , onla r d a

Çerke z köv ü

Yalm z

"Türk " dedi n m i hi ç

var . Bunla r d a zekâ t vermey e pe k alış ı h

bir-iki saa t uzakl a bi r böyü k kö v var . Karaçoba n kövü . Tür k de , Kür t

de va r b u kövde .

se n oray a ederler.

gel .

ço h itiba r edirlermiş . Bi r adamın ı

bahars ı n sen i memnu n

Ço h ihtiyacı m var . Taa ,

buralara kede r

- B i bah , ba h d a be n b i gidi m o

geldim , eli m bo ş dönmiyim .

- Ya a doğr u sölirsin . İnşalla h elin e b i şeyle r geçer . Se n b u gec e istirahat et , be n baharım . O kövd e tesir i ola n bi r adam ı

boynumu n borcu .

Sen e yardı m

173

- Alla h raz ı olsun .

- Sende n de . Seni n a z m ı

oldu ?

Bu konuşmala r olurke n cemaatte n Hac ı Mûs â ık a geldi .

- Selâmü n

-

Hac ı

Hacı

on a

d a altın a bi r minde r kondu . Bi r barda k getirildi. a y konu p sunuldu . Hoca , hacıya , konuğun u tanıttı . öteki konud a d a durulu p konuşuldu . Hacını n çevr e köylerind e v e b u

köyünd e etkisi , tanıdıklar ı olduğ u ortay a ıktı . Hacı ,

arada

sevindire n sözle r

konuştular . Nası l yardımc ı

olunacağı belirlendi . Mektu p yazm a uygu n görüldü . Hac ı heme n mektup yazdırd ı hocaya . Birka  mektu p

kağıtlar

verild i

Zar f bulunmadığ ı içi n Ayrıca , heme n gü n yol a

İkind i

ıkılması kararlaştırıldı . Hoc a v e hâfi z birlikt e yol a olmuştu. Hâfi z yorgundu , camiy e gidemeyeceğ in i söyledi .

Hacı Mûs â gitti .

döndü . Hâfiz , d a ço k yorgundu ,

ama sevincinde n ve

Hoca, ikindi namazını kıldırır

yorgunluktan uyumuş , üstünü örtmüşlerdi .

Kesilmiş olan

birlikte yoluyor , he m d e

Oğlan, ayrıldığı süre içinde gördüklerini hemen oracıktan anlatabilecekti

ve

bir süre için e

sorular

belini (ut a

Öbürleri yalın ayak , çıplak

tatlı

gibi anlatıyor , anlatıyordu .

Kim i

Baba da gelip katıldığı konuşmalara . Oğluna nele r okuduğuna ilişkin

Babanın altına bir minde r getiri p koydular . Nene de e

yanlarına . Onun da altına minde r getiri p

üzerinde çömelmiş

tüy yoluyor , kim i izliyor . Hav a da çok güzel . Oğlan babasını n

sorular a karşılık vermeye yetinmedi , fırlayı p gitti ,

getirdi coşkuyla . Babasına daha çok kendin i

İşte bak , nele r öğrendim , Kürtlerin içinde

de r gibiydi . Yorgunluğ u morguniuğ u unutmuştu .

Aile bireylerini n tüm ü hayranlıkla izliyordu .

kitaplarından kanıtlama boşuna Birden

Özellikle d e Nene :

-

Bi n ker e

174

Görü r

beni m

yavrumu? Alla h ke m gözlerde n

diyord u

Ayrıca bitmişti.

O i ş d e bir

Arapç a kitaplarda n birço k satırla r okudu , anlamın ı

okudu , açıkladı . Tavuğu n yolunmas ı iş i

yıkanı p

d e havasındaydı.

yerleştirilmesin e sır a

bi r yarışmaya ,

Arapç a

Bab a -

dönüşmüştü . Çünk ü oğlanı n okudukla n

bab a d a ger i kalmı ş gözükmek istemiyordu .

şeyle r biliyorum . Be n d e dah a ço k

yönde n bab a ço k gerilerd e kalmıştı . Oğlanın birço k öğrendiklerin i bab a bilmiyordu :

dilbügisini, oldukça iler i sayılabilece k ölçüd e öğrenmişti . Babay.s a b u alanda hi ç okumamıştı .

Oğlan , elindek i Arapç a kitapla n okuyabiliyor , anlamını verebiliyordu . Babays a bunlar ı

Arapç a metinlerden . Şiirle r ezberlemişti , din i öğütler ezberlemişti , hadisle r ezberlemişti .

çevirebiliyordu . Babays a bunlarda n habersizdi . Bun a karşılık ,

birçok şe y

Türkçe kitaplarda , ibade t v e din i okudukları çoktu .

bile . Oğla n

d e olabildiğinc e

(öyküler) alanınd a

d e bunlarda n anlatıyordu .

d a oğl u bilmiyordu . Am a oğla n bunlar ı küçümsüyordu .

- Bab a o Türkç e - Hel e eşşeği n sıpasın a

çoğ u

Nerde n bilirsi n asılsı z olduğunu ? - Vallah a asılsız . "Sahih " (sağlam) hadisler e

-

uyir , se n dah a

Dersleri n dah a

seviniyor ;

oğlu , umduğunda n d a ço k okumu ş diy e

hem d e kendisini n ger i kalmı ş olmasın a üzülüyordu . Am a ger i kaldığını "itiraf " etmiyord u bi r türlü . Babalığın "hükmini "

çalışıyordu . Zama n zama n d a azarlamalar a başvuruyordu . Ama nen e aray a giriyor, torununda n yan a ağırlığın ı

işt e beni m oğlu m (torunum) dah a ço h

daha

- N e

bilir !

- An a se n el e diyirsin , - beni m yavru m

175

edemedi :

- Vıy , seni n gözü n m i ne ? ded i kocasma .

- Su s k ı z sen !

- V ı y anam , hel e herifi n derdin e Karş ı s ın a alm ı ş oğ lan ı , çekiş ip durir . Niy e götürü p biraht m ta a Ohusu n diy e

mi ? Sevini p "öğüneceğ in " yerde , "didikleyip " ç o h ohud u diye.

- Ke s yeter . Sen i m i

Tartış ma kesildi . Parçalan ı p temizlene n tavuğ u n yerleşt irildiğ i tencere, heme n oracıkta k i ocağ a konmuş ; oca k t a yakılmış tı . "Tavukl u pilav" piş ecekti .

Hafıza gidi p baktılar ; uyanmış .

Hoca , konuğ unu n yanm a bi r uğ rayı p nas ı l olduğ un u sorduktan sonr a camiy e yöneldi . Akş a m namaz ı olma k üzereyd i ç ünkü.

- Hoca , du r be n d e ded i hafız .

Hemen abdes t suyu getirdiler , ived i ived i abdes t aldı . V e birlikt e gittiler camiye .

Onlar gidince , nen e de , an a d a oğ lan a yumuş a k biçimd e uyarı d a

- Gurba n olduğ um , baban a karş ı gelme ! Ç o h bilse n d e a z bilmi ş ol! H e m i beni m yavrum ?

- Hee . Amm a be n "büyü k âlim " olacam .

- Helbet , inşaallah .

- Baba m d a olaca h Arapç a ohumi r

- Se n âli m fahat , o , seni n baban .

Çocuğ un kafas ı yin e Ç o k ş e y öğrendiğ ini , babasında n niye saklamalıyd ı ? Babas ı nede n tedirgi n oluyordu ? Alim , ç o k âli m olmasını beni m oğ lum , Basra'dak i âlimle r kada r âlim olacak . " diye n babasını n kendis i değ il miydi ? Öyleys e nede n istemez gib i tutu m gösteriyord u ş imdi ?

Uyanlar sürdü :

burda görsünler.

- He m ba h oğul , onlarla namaz a d a gitmedin !

- Yolda n geldim , yorgunum .

Biliri m d e yavrum , gen e d e gitmeliydin . Hayd i bar i abdes t a l da ,

Şimd i gelirler . Geldiklerind e sen i nama z

davrandı.

O ,

İstemeye istemey e abdes t almay a koyuldu . Gevşe k gevşe k

sürd ü abdes t alışı . Sonr a namaz a

bitirmek üzereyke n d e babasıyl a hafı z dönd ü camiden .

Yemeyi bahçed e "Peşhun",

kara r verildi . geniş ç e v e derinc e bi r

kaşıklar , ekmekler , Ananı n

B u sofr a , yalnızc a büyükler e

An a (Hatun) , "eli n

Büyüklerin sofrasın a

bi r sofrad a d a katıldı . Öbürler i ayr ı

Büyükler yiye p bitirdikte n

karınların ı doyardular .

Kalanı . He p

d a

Ayn ı

Ardmdan ça y getirildi .

"Çok ayıptır" .

geçildi .

Küçükle r ça y içmez .

Yenildi, içildi , tatlı tatlı - Hel e anla t hafiz efendi , anlat !

- Ne anlatım ? Moll a

ara n nasıl ?

- Bır a h Allah'ı n Kürtlerini . Am a Moll a

ara m eyi . Ey i

Hee , ço h

onu . "Onu n

hoc a he ç yoh. " diyirler .

- Dedikler i yala n değil . Be n öl e hoc a he ç görmedim .

ulûm- u diniyyey i

olur.

-Şeyh Şaba n nasıl ? - O

hep" . Seni n

d a yarı n öl e

Amm a baba ,

"Evliyalık " taslir . "Kürtte n evliya , koym a havlıya " diy e bir sö z va r hani , onu n evliyalığı d a el e bi r

bizim beyinsi z Türklerde n d e herifte n mede t uanla r

Hafıza

de sürekl i tartışır dı . Çekişir ,

söz ü edild i mi , tüyler i ürperirdi . "Kür t

ederdi . Elin e yetk i verseler ,

v e karde ş kardeş yaşınyordu .

temizleyeceğini " söylerdi . Çocukluğu , gençli ğ i de ,

içind e geçmişti . Gerçekte , sıradan halkı n b u konuda bi r sorun u olmazdı . İki kesimdek i

çıkarc aüşması olmasaydı

Birbirlerine kı z alıp vermele r d e oluyordu . Birço k yerde , birbirlerin e "akraba" olmu ş Kürtler ,
Türkle r vardı . Geli n görü n k i çıkarla n

esi p boyutlarda

kesiminden de , Kür t kesiminde n d e

çalışması oluşturmuştu .

yeller , kim i yerde , ço k cidd i

birlikt e Tür k

ço ğ u ke z yağlı

önlerin e

ballı yaşarlard ı üs t düzeyde . Kimsey e pe k

Celâl , Kürtlerle nası l kavg a ettiklerini , onlar ı

kaüp kovaladıklarını , onlan n Türkler e hiçbi r zama n

hepsini diz e getirdiklerin i anlatı r dururd u fırsata buldukça . İşt e yin e

b u

Oysa Kartall ı köyünd e

ekmeğini

"Nankör

herif" diy e içinde n geçird i oğlan . V e ayrılı p içerd e

nenesinin dizini n dibin e

Abdul Hoc a d a halde... Hatun'u n yanınd a

pe k

korkusundan onaylard ı

- dorg u sölirsin ,

alabildiğ in e

Karıs ı Kür t olduğ u

d a

kim i zamans a

ısınd ı . Dahas ı sığınd ı .

kimi zama n yumuşa k biçimd e karşılı k

"Koc a pençel i koca"sını .

bizi m Kürtler . Kötüdür.. . derdi .

"Türko" d a bi r zamanla r sevmezd i Kürtleri . Onlan n için e il k bırakıldığı sıralarda . Am a gidere k hepsin e

Onların ço k ço k iyiliklerin i gördü . V e tümün ü sevdi . Kimilerin i dah a çok... Anasını n "Kürt " oluşunu n d a onlar a ısınmasınd a büyü k pay ı vardı. Çünk ü anasın ı ço k severdi . Babasında n

solu k soluğ a koşu p habe r

gelmiş !

- Su s kı z geberesice ! N e bağırirsin , oğla n

- Ana ,

an a köv e

Gurban olası n onu n tırnağına . Si z olası z! Si z yararsınız ?

ço k fazla.. .

Uyandırırısın . hepi z gurba n

d e a z

Artı k

aralarındak i durum ,

bi r daha . ad ı konmuş ;

Bu tü r azarlamalar a kızla r alışık tı . Çünk ü kızları n ailed e hi ç değeri yoktu . Kız çocuğ u m u "yanh"tır .

onla r içi n he p bi r kınanm a nedenydi . Abdu l

Bi r "yarık " olmuş ,

diy e üçüncüsün e

yin e yete r dememiş" ; bi r "yarık " dah a gelmiş . 1 , e n ço k 2 yıl arayl a ar d ard a dizilmişler . "Allah'ı n

"Allah'tan ama

Bunca

içind e

tan e

var .

suâ l olunmaz" ! içi n d e değeri .

Hem "tek" , he m d e oğlan . Ço k küçü k v e cılı z durumun a bakmaksız n

Kürtleri n için e atılmış , on a o yaşt a inanılma z çilele r çektirilmiş ve çektirilece k ols a d a ail e içi n o ço k ço k değeri .

Gülenaz heme n sesin i yavaşlatu .

ağabegim e çarşıd a he r şe y var . Eri k d e

ala h

- H e h e he e şimd i sus !

de , kaysıy a d a Büyük büyü k sepetlerle ,

denirdi . Katırlarla ,

gelirdi . meyvel i yerlerde n

mevsimine gör e n e bulunurs a getirilirdi . Ço k ço k uzaklardan.. . İnci k boncukla birlikt e getirili p
kö y meydanın a

gören , duya n v e alaca k güc ü ola n

ki , he r zama n

Köy e "çarşı "

bi r şe y alma k nenesini n ço k

dizinin dibind e v e "peştamalını n altında " uyurke n ses i duymuş , kula k

hemen .

- Çarş ı gelmi ş hee e i

"Çarşı " -k i kim i

Zinnur, Yete r d e sokulmuşla r araya . Eller , yüzle r to z topra k

d e "çerçi " derler - söz ü bil e heps i içi n en büyü k umut , mutluluk . Katırları , eşekler i v e
getirdikleriyl e bi r

saticıla r karşıda n gözüktükç e başk a dünyalarda n bi r

vermey e hazı r

elçiler i gib i birşe y alabilece k güçt e

• bütü n

süre içi n geli p herkes e bir hav a veriyordu . Am a y a olmayanlar

sayısı d a a z değildi .

İşl e öyleler i içi n çok , ço k kötüydü . Öylelerini n

Hatun , bi r torb a alı p buğda y çuvalın a gitti . Torbay a

buğday koydu . Kuşku.su z

bi r halı n içind i bu . Sonr a alı p gelirdi .

Kızlarda nası l bi r sevinç ! "Ağabeg"lerini n yüz ü suy u hürmetin e aldıkları buğdayl a "çarşı"y a gideceklerdi . O buğdayl a kimbili r nele r neler alacaklardı . O sırad a birşeyle r paylaşma k iste r gib i heme n bitiveren kazlar , hindile r d e gelmi ş çocuklar a

uzatmışlardı. Çocuklars a onlarl a bi r şe y

dercesin e

bir şe y yok , gidi n

üyelerini.

Hatun torbay ı oğlan a verdi .

boyunların ı istemiyordu . "Siz e aileni n b u kanatl ı

- Hayd i gurba n olim , bacıların ı a l d a

gidin . Camı n n e

o d a

o d a Yeter'i n Hang i şe y tuta r

isterse al . H e m i gurba n olim. .

El el e tutuşuldu . Oğla n

tuttu . Torb a oğlanı n sırtında , bu mutluluğu n

Başta "büllüklü" , yanınd a d a "yarıklar "

Hâfiz

Abdu l Hoca'n m

ço k koyuydu . Arad a bi r ço k sürmüyordu . Hâfi z

Türkç e kend i oğlun a kaf a

karşılıklı bilg i "tartma"lar ı ols a d a

bilgiliydi. Üsteli k Abdu l Hoca'n m bilmediğ i Arapça'y ı iy i biliyordu . Bildiğini d e gösteri p baskı n geliyordu . Hel e Hatu n ar a sır a hizme t içi n yanlarına geldiğind e iyic e coşuyordu . Abdu l

din i bilgiler i edinmişti . B u

tutar gib i çıkışla r yapabiliyors a da , Hâfi z Celâl e ayn ı türde n çıkışta bulunamazdı. Söyleşiler i

yalnızca a di n üstün e d e olmadı . Ço k çeşitl i

konulan, köyleri , köylüleri , geçi m

için e alıyordu .

Özellikle d e Celâl'i n "cer " konus u üzerind e duruldu . V e yats ı namazın a değin sürdü . B u nama z kılını r kılınma z d a yatakla r serildi.. .

180

Abdul Hoc a v e

Celâl , saba h namazında n önce , kararlaştırıldığı gib i yol a çıktılar . Karaçoba n köyün e doğru .
"Cer "

yapacaktı hafız . Yen i bağı ş olacaktı. Öyl e oldu .

kendine . Hoc a d a on a yardımc ı

Hafızın ses i ço k güzeldi . Bun a bi r d e Arapça's ı fila n çok ilg i gördü . Ezanıyl a bil e büyülemiş t
i herkesi .

sesli kims e şimdiy e de k hi ç

güze l bi r köye. " yargıs ı yaygındı . Celâl ,

"Ağzında n

okuduğu Kur'an'l a d a hayranlı k uyandırmıştı . He m sesi , he m d e

Onu n gib i "tecvid " bile n o yöred e yoktu . "Dill i bi r

d a ço k ilg i

Kıs a bi r sür e içind e köyd e yayılmıştı

pay ı d a a z

adam" oldu ğ u içi n

söylüyord u ünü. Bunda , Abdu l bunu sağlayaca k güçteydi .

Karaçoban Köyü ,

Celâ l

Am a

d e

la r yönünde n

oldu ğ u gib i "fetvâ"la r yönünde n ço k yo ğ u n v e ilgin ç bi r dönem i

yaşıyordu.

Karaçobanlı köylü , yanınd a

yaşındak i

içi n

gelmişti . Oğlanı n durumunu n ço k öneml i olduğu , hocanı n

altınd a anlaşılımıştır . Durum , alabildiğ in e Delikanlı hocanı n konuşmaların ı dinledikte n sonr a bun u anlamış , derdini babasın a anlatmıştır . Eğ e r hocanı n sözler i anlaşılılmamışsa, evl i ola n b u gen ç insanı n karıs ı kendisin e "haram" .

Buysa bi r felâket . Olays a şöyle :

Oğlanın bi r kaynanas ı var . He m genç , he m d e güzel . Güzellikt e kızıyla yarış ı r durumda . Damad , kaynanasını n elin i

ne olurs a

olur . E l

İşt e

delikanlını n

gelinc e heyecanlanm a v e ardında n içind e bi r olmuştur. Yan i "şehvet" . Böyl e d e olunca , hocanı n

gör e "hurmet- i

meydan a gelmi ş olmas ı

181

gerekiyor. Dolayısıyla da elde n Oğlanı n bir kaygı , bir telaş içinde . "Nedir bu baş a gelen" ? Belki bir yol bulur diye de oğlanı alıp hocanı n yanına getirmiştir . Durumu bu .

Köylü hocaya bir çıkış yolu bulsun diye .

- Ama n hoc a efend i oğlanı n ocağı yıkılacak . Oğlan ilah a önc e de kaynanasının elini öpmüştü ; ama hiç bir şey olmamıştı . Bu sefer nasıl olmuşsa olmuş işte .

Celâl , oğlan a dönerek kendisine iyice yaklaşmasını söyledi . Kasketi önünde hocaya doğru oğlanı n durumundan , çok utandığı belli . Aman ne yapsın ? "Şeria t işte" ! Oğlanı n rahat anlatması için babasını n orada n gitmesini gerekiyordu ; bırakıp gitti . Delikanlı , Hâfiz başbaşa .

- Geç otur

Sıkıla büzüle oturd u

- Şimdi netli ne ele ?

Delikanlı anlattığı olayı . Ne ki Hâfiz Celâl , ayrıntı istiyordu :

- " Oldu mu ? "

Delikanlı hiç bir şey anlamamıştı .

- efendim . Ne "oldu" mu ?

Hocanın deme k açıkladı ;

- Yanı tam o mı El öperken mi ?

-Hee!

- "Ale t de oldu mu" ?

Delikanlı yine anlamamıştı .

- Bunu da arınamadım hoc a efendi .

- Oğlum , yanı seni n "şey"ini mi o sırada ?

Delikanlı başını eğdi ve "evet " anlamında

- Şeriatta utanma olmaz . Dilinle Kaht ı mı ,

- Nasıl Delikanlı

ta m şöl e mi , yohusa şöl e mi ?

o sırad a adamakıll ı kalktığın ı anlatmay a çalıştı .

182

Ne va r hoc a

- oğul , elinil e

Delikanlı "şey"i n o

istediğ i

Görse t n e denl i kalkı p

alamamıştı .

başağının ortasında n v e şalvarını n üzerinde n eliyl e Böylece hoc a anlamıştı ki , gen ç adam ,
kaynanasını n

gelmi ş v e "âlet" i sırad a ne yapabilird i şimdi ? Hoc a koyuldu. Ne

ik i anlattı . öperke n

buruşturu p düşünmey e

"hurmet- i

hiçbi r kurtulu ş yol u yok . Oğlanı n karısı , b u ola y kendisin e "ebed î haram " olmuştur .

yan i "hısımlı k nedeniyl e haramlık " gerçekleşmişti r o

"A l belây ı başına" !

bakıyor. yalan söyleyi p

bi r çıkı ş yol u

cşşekoğl u

biraz it. "

düşünüp

oğlan, e l öpm e sırasınd a bilcbilmiş olsaydı ,

Şöyle

göstrememenin sıkıntıs ı içinde . Oglans a bi r umutl a onu n gözlerin e

düşündükç e düşünüyor .

Aleti m o sırad a

Hoca onu n bira z yala n söylemesin i ço k islerdi , am a oğla n

açıkç a anlatmıştı . "Günâh " olması n

d e vardı . Bun u d a

Aslınd a gelirke n "Şeriatı n n e dediğini "

uzanı p kaynanasını n

El öpm e Dama d v e elini öpüyor . E l

önü alınma z bi r cinse l Oğlan ,

dokununc a olağa n dı ş bi r coşkulanma . Damadd a

yapmazs a durumu n ney e

bilincinde . Kaynanasını n el i dindeyke n yanındakiler e

- Heme n bi r "perde " getirin ! Herkes n e

istiyo r diye . Am a o direniyor :

- Duymadımı z m ı perd e getiri n dedim . Hayd i Bulup buluşturuyorlar , bi r "perde " alı p getiriyorlar .

- Perdey i b u aray a gerin ! "Ne yapma k istiyo r acaba" ?

öbü r eliyl e d e

Delikanlı bi r eliyl e kaynanasını n elin i

göstererek perdenin , kendisiyl e kaynanasını n arasın a gerilmesin i v e

oradaki herkesi n dışarı çıkmasın ı

Dediğin i yapıyorlar . "Bi r

bildiği var " diye . Perdeni n bi r yanında n el i yin e kaynanasını n elinde .

Kaynana d a am a se s çıkarmada n "işi n son u bi r şey e

diye bekliyor . olsala r d a arad a perd e oldu ğ u içi n o ğ lan ı artı k görmüyor kaynana . V e o ğ la n başlıyo r yapılmas ı gereken i yapmaya : Perdenin bi r yanında n sokul u eliyl e kaynanasını n elin i yin e sıkıca tutarken öbü r elin e alıyor . Koyuluyo r "menisin i getirme"ye . Kalkan "âlet i h a baba m d e babam ; sonund a "meni " gelmiştir. dökülece ğ i yer e dökülüyor , o ğ la n işin i bitirdikte n sonra şalvarın ı çekiyo r yukarı . Kaynanasını n elin i d e tutmasın a artı k gerek olmadı ğ ı içi n bırakıyor . Perdeyi d e kaldırıyo r ortadan . Kaynanaysa hiçbi r anlamada n bakı p duruyor . Damadı n

yalnızca ş u kadar :

- icabı" .

Hâliz o ğ lan a anlatıyordu :

- İşt e o zama n böyl e yapsaydın , "şehveti n ortada n kalkardı " ve bi r şe y lâzı m gelmezdi . Bun u şimd i garı n sen e "haram". Ço h ço h etmişsi n o ğ ul . Başh a d a çares i yoh . N e yapah yo h

O ğ lan boyn u bükü k v e çaresi z çıkı p gitt i hocanı n yanından .

Va'zları n e durumlar a açsın , kims e Hâfi z Celâl' i kınamıyordu. Köt ü durumla r karşısınd a d a "Şeriat a boyu n

Hâliz kı.s a sür e içind e ünün ü çevr e köyler e bil e duyurmayı başarmıştı.

Vc gördü ğ ü ilgiyi , "cer " alanın a dönüştürmey i bilmişti .

zekâ t toplanmıştı hafıza . Küçük , büyü k baş hayva n olarak , tahıl Bi r başk a başarı toplananların , üzere , Hınıs'a, Erzurum' a gönderilmi ş olmasıydı . Hayvanlar , satılaca k hayvanlara, tahı l d a satılaca k tahıllar a katılara k gönderilmişti . kendisi d e onlarla birlikt e gidince , Abdu l Hoc a dönmüşü Simo'ya .

"Türko" nenesin e bilg i veriyordu ,

i bilirsin ?

- Ol a oğ u l "kunnetin " nedir , n e bilim ? - de ğ i l nene , "kulleteyn" , - d a bilmem , na.s d bilim ?
Nen e gen e deyemedin ,

- bah , be n n e bili m o - "kulleteyn " bi r gö l .

- Bizi m evimi z bi r gö l . gö l . (havuz)

- Nerd e gö rdü n o gö lü ?

- Başka d e varmış .

- o

- Tahare t abdes t

Kap Kül , teze k dü Ő i r içine , Kürtler , b u gö lü n suyunda n alı p yemek d e pi Ő irirler . Beni m içi n
(mide m bulanıyor) .

- V başla n batsı n pi s Kürtlerin .

- Nen e öl e deme !

- Niye , seni n ana n d a Kür t oldu ğ u içi n mi ?

- Ana m Kürt . de , Kürtle r insanlar . Fakilcri n

onlar doyurirler . Yohus a fakiler i ki m doyurur ? Beni m doyura n da onla r de ğ i l mi ?

- E y Alla h olsun , n e Be n pisliklerin i sö ledim .

Ana m pi s mi ?

- Ana n Kürtlükte n çık ü d a ondan . Pi s de ğ il .

- Yo h pisli k

- El e

-Ele!

buğday karşılığı Bununla

* * *

öderdi . Genellikle

Köylüler, imanlarını ücretlerini

imamlarını . Şu kadar tenek e buğday .

tarla , çayı r işlerin e d e

Dahası, b u yönde yardımcı bile olurlardı . Köyün ortak topraklarında nekeceği, biçeceği yerleri ayırırlardı . B u topraklarda eker , biçerken imamın kim i nama z vakitlerin e geç kalmasını , ya da biç gelmemesini hoşgörürlerdi . Bu , hem imamın , hem de köylülerinin işine

Köylü, fazla ücret ödemekte ne kurtuluş oluyordu b u yolla .

çoğunu

da , edebiliyordu . Zamanla , orta

bir köylüden daha iyi duruma ulaşan imamlara bile

b u duruma bir evinde ne başka ,

bile

Abdul Hoc a da Sim o

genişlettiği bahçeli , olmuştu . Dahası , güçlü ayrılan toprakları ekip biçmekle

dayanıklı bir kişi olmasından , kendisine

almıştı . Yetişebildiği kadarını , karısını yetişemediği kesimleri de ücret karşılığında

aynca

da

kendisi de toprak

birlikte ekip biçiyor ;

biçtiriyordu . Hatun işler , Hatun'un üzerindeydi .

"At gibi " ve şaşılacak bir dayanıklılıkla her yana koşuyor , bir sürü işi

ya

çeker , y a

bitinc e Abdu l Hoca , cam i

eder ,

işinden başk a bi r iş e hi ç m i hi ç bakmazdı . Y a cemaatl e

öyküler i içere n kitaplar ı okur , y a d a yatar dı sürekli . He r hizmetini n d e görülmesin i eksiksi z isterdi . Hizmetinde bi r eksikli k görd ü mü , Hatun' u acımasızca döverdi . V e dövme olayın a sı k sı k rastlanırdı . Kadın , birço k ke z ölümü n eşiğinde n dönmüşü . Öylesin e dövülmüşü . Am a kocasını n dövdüğün ü kimsey e yansıtmazdı kola y kolay . Kadının , he m

sevilebileceğinc inandırılmışı . Dah a doğrusu , bun u bi r "değişme z

kader" olara k benimsemişt i Hatun .

iy i

anlamına

Abdul Hocanı n durumunu n bira z iy i olması , ail e bireylerini n yiyip iy i içtikleri , iy i beslendikleri ,

B u yö n ço k m u ço k berbattı . E n köt ü duruml u köylünün beslenmesinde n v e giyim , kuşamında n farklı

186

Çünk ü

Abdul Hoca , elin e geçeni , mal-davar , y a d a topra k

hep . İnek , öküz , koyu n sayısın ı çoğaltıyor , tarlasını ,
genişletiyordu .

bir kesimini n hoşun a

gittikçe büyüyo r olması , gidere k köylülerin , özelli kl e d e

olmuştu . İmam ı buyruklar ı altınd a görmek isleyenler , iyic e tedirgi n olmuşlardı . Ayrıc a ima m
Türk'tü .

Bi r Türk'ün , duru p dururke n güçlenmes i

Köyün tümüys e

hiç d e seviml i gelmiyordu .

Bütün b u

Abdu l Hoca , Simo'd a artı k pe k sevilmiyordu. Köylüyl e arasındaki i iliş k i oldukç a bozulmuştu .
Ark a çıkanlar d a vard ı kuşkusuz . Am a bunları n sayılar ı ço k değildi . İçleri n de güçl ü kim.sele r
d e azdı . Kısacası , hoc a yaln ı z kalmış tı büyü k

ölçüde. bozulmasında n zaman zama n kavgala r d a

N e ki , hoc a

- Ahmet , b u Çerkezler ,

hocayl a arasınd a Hocanı n dövülmesin e bil e Savaşımın ı sürdürüyordu . burad a durdurmazlar .

Abdul Hocay a söyleniyord u bu . Söyliye n d e karıs ı Hatun'du .

Hatun, taktığ ı b u adl a

Şarkışla'nın köyünd e herkesi n adıydı.

karısın ı

Aslınd a "Mezi n Ahmet" , safç a tanıdığ ı bi r

döverdi ; he m d e sırasınd a dinlerdi . B u d a yaban a atmamıştı , Simo'da , Çerkezleri n içind e ev ,
tarla ,

çayır

aldığın a pişmand ı artık .

ağaları n elind e kala n

topraklarının acısın ı çıkarırcasın a Simo'd a satınalm a yolun a ama ney e yarardı ? Tekti , yalnızd ı
bi r sür ü isteme z kimseleri n

karşısında.

- Bilirsin , be n d e biliri m amma , bi r

zor olacah .

yanıldık . Kurtulma h d a

baş a bi r kövd e imamlı h bul , satah-sava h gidek .

- Öğle

du r bahah , Alla h Kerim .

Hoc a

Hatu n d a

Oğlan da , birço k ke z dayakların ı yediğ i Tepo'nu n çocuklarıyl a oynamaya giünişti . Çocuklarla ,
kim i zama n

da

oynardı .

kim i zama n

187

Hoca camiy e giderken , ik i kişinin , yolun u kestiğ in i gördü . İkisinin d e niyet i iyiy e benzemiyordu . Yolun u değı štiri p bira z

denedi , am a hayır , adamlar yo l vermiyorlardı . Ellerind e

sopalar. Canava r gib i d e

Bunlar a karş ı birşeyle r

ne ? Hoca , kendin i savunabilece k birşey bulabilme k iç i n çevresine bakınd ı ; taşta n başk a birşey yok . Korka k d a davranmama k gerekiyordu. Yoks a adamlar dah a d a ço k yürekleneceklerdi .

Hoca , hi ç oralı değı lmi ş gib i v e adamlar ı görmezlikte n gelere k yürüdü . Adamlar

sövmey e başladılar . Hoc a üstün e

davrandı. Am a boşuna . Karş ıdak i el i

laf attılar .

Çevredekiler d e bakış ıyorlardı .

söylenir mi? " diyen , aray a gire n yok . Başk a başka yerd e ols a böyl e bi r şeyi n olabileceğ i düşünülme z

gib i

saldıracıklar ı belli . yapıyorsunuz , hocay a laflar

başk a

Hocay a

Hel e hel e saldırmak ,

karş ı gelinmez . Hel e köt ü söz , hi ç dövmeye kalkmak ,

kimse, heme n susturulur , dövülmesini iste r gib i bakıyordu .

hi ç olamaz . Bi r terbiyesizlikt e buluna n

Çevrede n bakanlar , hocanı n

he p

seyirci. Bira z ötede , hocanı n oğlunu n d a içlerind e bulunduğ u çocukla r

oyunlarım bırakmış , kavg a Hocanın

üzer e koşmuşlardı .

üzer e koştı . Anas ı yoktu .

bakt ı ki , sövülü p sayıla n v e

olan, babası . Heme n eve , anasın a habe r

orad a gördüğ ü bi r dirgen i alı p Babasına yardı m etme k istiyordu . Hoca , kimseni n kendisin e

davar a gitmişti .

olmadığını d a görünce , bi r anlı k

elinde dirge n

kara r v e hareketle , el i

Ta m

yardı m içi n heme n çocuğ a

kişiden birini n elindek i sopay ı aldı . V e heme n yan a

artı k kolayc a saldıramazdı . Kendis i d e

bırakıp yolun a gideceğ i sırada , oğlu , akl ı sır a

Elinde n sopas ı alınmı ş

doğru koştı , yetişi p dirgen i ald ı elinden . V e dönüp , hocay a saldırdı . Korkun ç bi r boğuşma . Ar d ard a vurula n dirgenle r v e sopalar , hocanın iflahın ı kesiyordu . Çocuk , ağlıyor ,

bi r evi n

birşey gelmiyordu .

damın üstün e çıktı , orad a yuvarladı . babasını n üstün e

am a elinde n

yanındaydı . Çocu k

taşı , üzerin e düşebilirdi . Am a çılgın a döne n

oğlan, bun u düşünemedi . Saldırganlar , n e olduğun u şaşırı p saldırıy ı bıraktılar . Hoc a d a kendin i toparlamay a

Hemen ardından , olanc a

kullanarak ,

cemaat

- E y cemaat , görü n imam olacah , önünüz e geçi p nama z Peygamberi sevindirdiğiniz i
içind e camiy e doğr u ilerledi .

halini . B u durumdak i insan , siz e

İşt e gözlerinizl e görün .

Sözler d e ço k etkil i olmuştu . Heme n ilgilendiler .

- Hang i kâfi r

kâfirle r bun u

cezası z

- Başk a köyle r bun u duyars a biz e n e

yo k m u köyün ? B u zâlimle r kimlers e

-

Hacı Arkadaştlar.

d a oradaydı . Mûsâ , hocayl a iy i konuşurdu .

- Hoca , söyle , kâfi r oğl u kâfirleri n kimle r yalnız başım a gidi p onları n hakkında n

geli p arkand a nama z

Hacı,

vardı ki , ço k

söyle , be n Onları n hakkında n Hayd i

oku r - yaza r

köpükle r saçılıyordu . Az-ço k arkas ı da vard ı hacının . Oldukç a etkil i olduğ u söylenebilirdi . Am
a hocanı n karşısında olanlar , dah a güçlüydü . Hocanı n karşısınd a bi r Tayfu r Ağ a

Köyde , yen i yazıyı

hi ç yokken , Tayfu r Ağ a'n m çocuklar ı büyü k kentlerd e

adamlar 1 vardı .

fakültelerde okurlardı .

yansına yakı n toprağ ı vardı . "bitinin bira z kanlandığını " görünc e

karşısında cemaat üzgü n görünüyordu . Hac ı

çünkü . Köyü n bi r sür e aras ı Am a

oldu . ola y

us â cemaat i d e kınadı .

- Hocanı n başın a saldırmalar old u hocaya . Ne

hâdise , yen i değil . Dah a önc e d e

Si z oturu p

çıkarmazsanız, zavallıyı öldürürle r de . Camiy e niy e

Sevap kazanma k içi n mi ? Alla h

başına gelenler e seyirc i kalmanız a Alla h

ol ! Elbett e k i

- Hacı , hel e dur ,

Onları n yanm a sanki?

- Yin e d e

eld e etme k içi n mi ? Hocan m

m ı

yanm a

Dah a öncekile r kalmad ı m ı

o l hele . Muhtar ı d a çağırılım ,

Su getirmişler , hocanı n kanların ı temizlemişler , yaraların ı

gücü

sarmışlardı. Hoc a bira z kendin e geli r gib i oldu . Am a nama z kıldıraca k

Hel e eza n okuyaca k güc ü hi ç

- Hac ı se n eza n ohu . Namaz ı d a geç , se n kıldır .

Ordan burda n d a zorladılar ; hac ı çıkı p camini n damınd a okudu. Sonr a d a ini p cemaat e namaz ı kaldırdı . V e heme n muhtar ı

Muhtar, saldırganlar ı bulu p getirdi . Saldırganlar , hocanı n elin i öptüler. Barışmışlard ı artık . Ola y kapandı . Hocanı n

kaldı .

daya k

mı , akşam a de ği n başı m

kaldırmıyordu. babası d a b u durum a ço k

Duran çocuklar a katılmı ş oynuyord u yine . Simo'y a gelem i heme n hiç okumuyor , sürekl i oynuyordu . Bi r

bil e aklın a getirmiyordu . Nenes i v e

Epeyce aşı k mutluydu. Kartall ı köyünd e

İk i cebin i d e şişir e şişir e doldurmuştu . Ço k

pençeyi,

dalarken , dersler i

korkun ç bi r

vc yen i şeyle r öğrenirke n duydu ğ u mutlulu ğ a benze r

duyuyordu oyunda n v c kazandı ğ ı aşıklardan . Tadın a doyulma z oyun a

daldı ğ ı v e kendinde n geçti ğ i bi r

duydu . V e yuvarlandı . Babasını n

yuvarlıyan. Babas ı demek , ölü m demektir . Anasın ı döverken , nası l girişti ğ ine, zavall ı kadın ı yerd e nası l

olmuştı. Kendis i d e ka ç ke z

bıraktığın a nic e ke z tanı k onu n dayağını . Ka ç ke z

öldürüleseye dövülmüştü . Onu n içi n babasını , Azrail'le bi r tutardı . Azrail'ini görü r görmez ,
toparlanı p fırladı . Azrail' i d e arkasında n

koşuyordu. Am a yetişemedi .

Babasını

Babasını n akşa m namaz a gittiğin i görünce , ev e girdi. Bira z ekme k alı p yiyece k v e heme n ger i
çıkacaktı . Gec e d e ahırda, samanlıkt a kalırd ı belki . Birço k ke z

İçeri girinc e - An a ço h acıhtım .

anası , bacılar ı vardı .

190

Babasını n

Bi r parç a ekme k

ye ,

öldürür . Se n oynarke n

(çabuk) o l ki , baba n geli p

Hayd i çebik .

Anası yukarıda , kims e uzanması n diy e asıl ı bulunan , e l kada r

ekmek alı p verdi .

- An a gurba n olim ,

Anası

ki , babas ı içe r i girdi .

d e ya ğ sür .

d a ya ğ sürdü . Dışar ı

sank i kan ı donmuş t u çocu ğ un . Anas ı aray a giri p yalvarmay a

- Ben i öldü r de , çocu ğ u bırah . Dah a ka ç gü n old u geleli , yavru m

Gurba n oli m dövme onu . Zate n korhus u gendin e yeter .

dövmede n bete r bi r

yaptı :

gene

Babas ı dövmed i artık . Ne

- Ol a geti r o ccbindkileri l

Çocu ğ un

istenmesi,

adımlarını atarke n a ğ lıyord u a ğ lamasına da , yalvarmasın a

can ı gib i sevdi ğ i aşık lardı . Aşık larını n gibiydi . Kork a kork a babasın a do ğ ru

yanda n da . Am a babas ı

bakmadı . Anasını n yalvarmaların a d a ald ırmadı . Cebinde n aş ıkların ı boş alttırd ı . N e yapma k istediğ in i herke s sezmişti . Belliyd i ç ünkü . Boyalı , "k ınal ı k ınalı " aş ıklar . "Heneke " ad ı verilenlerin iç in e kurş u n dök ülmüş . Çocu k bunlar ı bi r sür ü çabayla , uğraş a uğraş a v e "alnım n teri"yl c kazanmışt ı . İ k i cebinden , 15-2 0 aş ık ç ıkmışt ı . Bakanları n yüzün e gülüyord u hepsi . Öylesin e alımlı , öylesine tatlı . Acıması z baba , bunlar ı aldığ ı

olan ocağ a att ı . Bunları n

ç ığlı k yere karıs ı

yakaladı .

önündek i

göre n çocu k d a kendin i att ı ocağ a . Bab a çocuğ u tuttu , yukar ı kald ırd ı ,

atma n yetmedi , bi r

- Çocuğ u öldürece n m i del i herif ?

de çocuğ u n gendin i m i öldürecek en ? Çocuğ u bira h d a gi t baş a ç ıh . Gücü n çocuğ a m ı yetir ?
Yavrum , babasının , anasını n

d e he ç merhame t yo h mu ?

bunun m i geldi ?

Hatun bunlar ı söylüyor ,

d e ağlıyordu . Küçü k

d a

durmasını aş ıklar yanıyord u

başlamış tı . Nede n sonra , nen e d e olay a karış tı ,

çocuğ u v e geçi p

Hoc a

191

kayalıklar . Sır a

Görkemli Sim o dağı . Önünde , otlatma k içi n götürdüğü 1 5 koyun, 2 dana , 2 inek , 2 öküz , 1 tosun . Boynund a azığı nı , kitabın ı koyduğu heybesi , elind e sopası . İril i ufakl ı yamaçlar , dereler , tepeler .

sivr i sivr i

ağaçlan, yaba n armud u ağaçları , kuşburn u

Sızan süzüle n yo l yo l sular , alara k çıka n gö z gö z kaynaklar . Kadif e

gibi yerler e serilmi ş yeşi l önünde

Söğü t ağaçları , alı ç

büğr ü

kökünde n kopmuş , kurumu ş v e ye l

gide n otlar . Yeşiller i türl ü türlü . Tüylü , tüysüz , yapraklı yapraksız . Dar , uzu n yapraklar ı ko l gib i yanlar a atılmı ş olanları . Kısa , geni ş yapraklar ı gü l gib i açılmı ş olanları .

"kenger"ler, "boğ a dikenleri" , çiçekl i - topuzl u dikenler . Boncu k boncuk üzerlikler , yavşanlar , süpürgelikler , durmada n kokuların ı yaya n kekikler. Sür ü sür ü kuşlar.. . Sim o dağı . Nic e savaşlar a sahn e olduğı için ye r ye r bo ş kovanlara , kurşunlar a d a raslana n ul u dağ .

mutlu . İstedikler i ot u bulabilmekteler . Dilediklerin i

yemekteler . Yanlarınd a s u d a bol . Kolayc a suların ı

koparıp

Hav a d a şimdili k güzel .

Bir

koyd u önüne .

bi r

başın a oturdu . Azığı m

Ekmek, peyni r vardı . Peynirde n bi r parç a aldı ,

parçanın için e koydu . Yemey e koyuldu . Kaynağı n suyu , lekesiz . Olduğı gib i görünen , göründüğü ü gib i olanları n duruluğunda . İçind e n e var, n e yo k ortada . İşt e ku m taneciklerin i ta a s u yüzün e değı n at ı

özgürlüğün e kavuşma k içi n kabuğun u patlattığı yeri n derinliklerinden kaynayıp gele n s u
fiskeleri , gö z yuvarların a dönüşmüş doğum yerler i v e çevresind e ku m tepelikleri . N e güze l
"göze" . Çevresine yalıyara k gittikçe yuvasın ı genişlete n v e önünd e

akağında nazlı nazlı akı p gide n şii r gib i bi r su . İçiyle , dışıyla güzelli k işt e bu . Akağı n ik i
yanında türlü desenli hal ı gib i

bitki örtüsüyle güzelliğ e güzelli k katılmakta . Çimle r üzerinde gezen , yerde n yiyece k topluyan ,
küşücü k gagaların ı batırıp

s u içen , arad a bi r kana t çırpıp uça n minik kuşla r v e "ci k

serili

cik"leri, sözleri-sazlar ı güzelliğ i yarışan başk a Ekme k

192

s u

V e b u güzelliklerl e

Ellerin i ik i

yana deste k yapı p eğildikte n sonr a bi dah a içti . Gidi p ekme k v e sudan b i dah a içti . B u ke z

istercesine, ağzın ı hayvanlar aklın a geldi . gördü. Heybesin i aşağılara, bira z

s u içti . Başın ı b i ka ç lokm a dah a aldı . Varı p

arasında n sula r ak a

Gidi p yemey i sürdürdü . Ekmeği , peynir i bitirdi . Dah a olsa , dah a yiyecekti. Yazık , bitmişti i azığı . Mideni n kala n boşluğun u doldurma k

yin e s u içti . Kalkı p gerindi . Otlattığı

sol a baktı , ta a uzaklard a oldukların ı

gib i koştı . Kavuşmuştu hayvanlara . Toplayı p

kaynağ a doğr u götürdü .

orada. B u ke z kitabın ı çıkardı , okumay a koyuldu .

ezberlediklerini gözde n geçirdi . Amacın ı anımsadı : "Ali m olmak" .

Kûfe'dek i âlimlerde n dah a büyü k âli m olmak" . B u

Hem d e da yetmez , baş a

varı p yin e oturd u

v e

dedikler i nası l baş a

baş a

"Akıll ı olduğ u için" . Ülkedek i "e n akıll ı

geçirmişler. Kendisin e d e b u yo l açıklı . "E n büyü k âlim " olu r v e "e n akıllı insan " olduğun u d a gösteri p kanıtlarsa , "baş a

Demek k i bugünü n "ş u çelimsiz " çocuğu , yilla r sonra , herkesi n gidi p soru soracağı , akı l danışacağı "bi r büyü k kişi" , bi r "cumhurbaşkanı " olacak . Pek i n e yapaca k o zaman ? N c yapmalı ? Önc e çocukları n islediklerinden başlamalı . Çocukla r aşı k m ı istiyor ; verilmesin i

"Kınal ı kınal ı aşıklar" . Çocuklar , "haşıl " m ı

m ü isliyor ; "ell i pilav " m ı isliyor ; sağlayı p

Erkeklerin , kadınlar ı

kesinlikle yasaklamalı . Mal ı ço k olanlarda n alıp , mal ı a z olanlar a

He r

isliyor; doyurmalı

Herkese , yiyece k -

çocuklar ı

Herkes e büyü k büyü k

evler, Tutak'tak i gib i konakla r yaptırmalı . Bütü n bitler ,

sinekler,

köpekle r

-

tü m

Pınarla r akıtılmalı . Bolc a kavu n - karpuz ekilmeli. Meyv e ağaçlar ı dikilmeli . Herkes e al , arab a verilmeli . Bütü n bunları v e dah a başk a şeyler i sağlamalı o . Sağlıyacak . Hel e bi r "âlim "

olsun; hel e bi r "baş a geçsin" ! "hepsini He r yan ı

hel e bi r "baş a

çalışmadan olma z ki !

v e kötülükle r görü r gününü ;

yapacak . Hel e bi r am a "âlim " olmak , "baş a geçmek" , aşık oynamasın ı yasaklarke n v e

aşıklarını yakarke n babas ı "haksız değil" . Nede n ki , bunla r

engel. Anasının , babasını n yanın a geleli , heme n hi ç okumamış

193

"Böyl e

olması ço k geçip giders e gitmişti. Okumay ı

Hi ç zama n yitirmemes i

olurum , nası l baş a geçirim? " Dalı p

nası l

satırlara . Okudu ,

Hemen

k i hayvanla r yin e yok . B u kez , bi r yerd e d e gözükmüyorlar .

heybesin i alarak . Bi r tümseği n üstün e çıkı p

Tatl ı tatl ı

Kırmızı kırmızı , kim i ham , kim i olgu n

sert, tüyl ü çekirdekler . Tüyl eri , ele ,

tüyl eri n d e ayıklanı p temizlenmes i gerekiyo r yeme k için .

bir

Dah a tatlıs ı d a va r

Yanlarınd a d a kuşburn u ağaçları .

İçlerind e küçük ,

bata n türden .

tatl ı

temizlemekte n

biraz d a

onlardan bacılarına

de k yedi . Karşıd a yaba n armutlar ı d a vardı .

heybesin i d e doldurdu . Anasına ,

Sağdan, solda n yürüyen , birleşe n bulutlar . Hav a bozacağ a

Hayvanları toplayı p

iy i

Yağmur a tutulmada n ev e

gitmeli. Am a dah a akşa m olmadı . "Akşa m olmada n ev e giderse m babam kızar" . Gitmekte n vazgeçi p beklemey e kara r verdi . Bira z sonr a

yağmur topladı. Kendis i

hav a

başlamıştı . Hayvanlar ı

yata n bi r öküzü n bacaklarını n arasın a sokuldu . Gevişliyen öküz , başın ı çeviri p baktı , sonr a başın ı yin e gevişini sürdürdü . Gö k gürültüsü , şimşek ,

öküzün bacaklar ı arasınd a uyuy a kalmışü .

Ve

Uyandığında yağmu r durmuştu . Akşa m olmuş , hav a d a kararmıştı. Sığırla r he p oradaydı . Am a y a koyunlar ? Koyunla r yok .

çıkı p baktı . Görünürlerd e koyu n moyu n yok . Çılgı n gib i düşt ü ortalığa. Aramay a koyuldu . Karanlı k

aradıktan sonr a koyunlar ı buldu . Am a "du r hel e bi r sayım" .

Beşi eksik .

n e

Epeyc e

Heybesini , belirl i bi r ağacı n

altına, gözükece k biçimd e astıkta n sonr a aranmay a başladı . Bi r aşaağ ı -

bir yukan . Ko ş baba m koş . Bi r del i kendine geli p

bira z uzakla r

düşündü . Köy ,

koyuldu . Aradı , taradı ;

çırpındı . Sonr a

artık . uzaklardaydı .

heme n önün e

bi r

- bi r buçu k saatt e anca k ulaşabilirdi . Ortalı k dah a d a kararmada n yol a

çıkmalıydı . Bira z

bulmada n

kalsa ,

baba m ben i

tehlikes i d e olabilirdi .

anam ı d a öldürür. "

aramay a kara r verdi . "B u kada r diyere k kendisini Köyde n o uzaklaşması , he m iy i

d e da ğ meyveler i bulu p yemek , toplama k içindi . Aramayı sürdürdü . Bi r ses . Kad m sesi . He m d e anasını n sesi :

Demek anas ı d a on u aramay a çıkmıştı .

mall a - davarl a nerd e kaldı? " diy e

- B u oğla n niy e

- an a

-

- Be n

Sonunda anas ı işitmiş i onu n sesini . Ol a ord a

Anasının karaltıs ı gözüktü . Görü r görme z d e koştı . Bi r yanda n d a

- Ol a nerd e kaldın , niy e b u kede r

karşılı k verd i

- Uyumuşum , koyunla r uzaklaşmışü . Onlar ı aradım .

Buldu n mu ?

- Buldu m beş i

- Baba n ikimiz i d e öldürür .

-

- Olmaz , gedek . bastırdı . Dah a ge ç kahrsa h elimizdeki d e kurd a kuş a Han i inekler , öküzle r nerde ?

- Aşağıd a

- Heyben ?

- Ah a şo o ağaçt a asılı .

- Hayd i seğirt , al , gidek .

Koşup ald ı heybeyi . Boynun a taktı . Koyunlar ı d a alı p sığırları n yanına indiler . V e önlerin e katı p köyü n yolun u tuttular .

buçuk saat sonra da vardılar .

195

Yolda, be Ő koyunu n eksi k olduğu n u babay a sylememeyi , gn geli p aramay ı kararlaŐtırmıŐlardı .

bab a ya n gelmi Ő yatıyordu .

- K1 z getirdini z m i

- E y otlamıŐla r mı ? - Heee , otlamıŐlar , - Ey . Şimd i bi r

ŐiŐirmıŐler .

d a

(bardak) a y - ebi k yaparım , çocuğu n kamın ı bi r Anasının ;getirdiğ i ekmekl e yoğurd u

bzld.

birlikte , gne Ő

vardılar. Başladıla r

Get i bi r

ıktıla r

uygu n bi r yamac a srdkte n

yanm a

aradılar ;

Tırmandılar koc a dağı . Tırma n h a tırman . Ayn ı

taramaya .

yok. İkis i d e yorulmu Ő olara k biraray a geldiler . Karınlar ı d a acıkıŐtı. Gidi p "gze"ni n başın a oturdular .

he m kaygıl ı kaygıl ı konuştular .

he m

- An a koyunlar ı

ki . Baba n ldr r

- An a - Y a rgenirse ? -

he 

biraktığından;

peynir . He m

karısı 1

Gerçekten d e Abdulla h Hoca ,

pe k ilgilenmezdi .

bozulmamı ş olsayd ı keyfin e diyece k yoktu . Malı-davar ı kar ı

görsün, kendis i ya n geli p yatsın . tutabilirdi.

d e tersli k b u ya , ilgileneceğ i

Karınlarını doyurduktan sonr a bî r dah a aramay a çıktılar . Yin e ik i koldan. B u ke z iki-ü ç saat .

Yin e biraray a geldiler ,

196

bulamamışlardı.

- An a ço h Baba m biz i sa ğ

- Hel e du r bahah , Alla h Kerim .

- demiyek , h e mi ?

- Hee , heec ! demiyek .

Soluklanıp bi r dah a çıktılar . İyic e Yok , yok , yok .

- An a (hırsızlar) çalı p götürmüştür .

- m u olu r Allah'larında n

- Kurtla r d a yemi ş olu r

- yemi ş olsaydı , "cemdek"lerin i

- Hepsin i

- Yemezler .

Biraz dah a aradılar . Hi ç bakmadıklar ı yerlere , dereler e bakular . Yine yok . Önlerind e bi r der e kalmıştı . Oldukç a dar , dikenl i

ağaçlarıyla kaplı . Ağaçları n aralarında n girmey e

sonunda buldular . Am a sa ğ olara k değil . Kurtlar , boğu p boğu p bırakmış hayvanları . d e cemdeğ i ortada . Oralarından-buralarından bira z parçalanmı ş sür e baktıla r

n e Ola n

(Jzöldülcr. Am a rahatladı l a r da . Artı k aramada n

çünkü. ev e doğr u

denli

- An a be n

olursam , sen i böyü k evlerde , Tutak'tak i gib i

- Hel e se n bi r o l

- misi n ana ?

- oğu l da , b u "zâli m baba"nı n elinde n

bilmirim? İnsafi , merhamet i he ç yoh . Gözlerin i cırara h yörüd ü mü , Azrail kesilir .

Konuştular, konuştular . Teme l konu : Zali m baba " v e kurtulu ş yolu olara k görüle n "âli m olmak "

* *

Bir küçüğü ü ola n Gülenaz'la saba h erkende n çıkmışlardı. Mal ı - dava n karşı d a teze k toplayıp getireceklerdi . Analar ı öyl e "tenbih " etmişti .

Hayvanlan önlerin e katı p götürdüler , yamac a Artı k otlardı onlar . d e teze k toplamay a koyuldu . To p top , y a d a yassı. Kim i iyic e kurumuş . Kimini n alt ı yaş . Altlarında a türlü "tıstan". Bulduklar ı tezekler i alı p alı p taşıdıklar ı telis e atıyorlardı.

- Ağabeg ,

- Onlarda n Onla r insan ı yeme z ki ?

yerler .

- Vallah a yemezler . Onla r bizde n küçük , nası l yesinler ?

- Amm a

- Dişlemezle r de .

- Vallaha . Ba h be n m i heç ?

se n oğlansın . Bende n

- made m se n teze k

Güienaz teze k birlikt e yürüd ü v e ağırlaşıncaya de k telisi n bi r ucunda n

- be n yoruldum .

- Be n "sene " demedi m m i gelme ? Niy e geldin ?

- ana m gönderdi . dedi .

- Yala n söylersin .

- Vallah a yala n

- Hayd i se n şöl e otur . Telisi n yanında .

Güienaz oturdu . Ağabeyi , topladığ ı tezekler i

biriktiriyor, kucağ ı doldukç a d a getiri p telis e

Bir gelişind e bakt ı Güiena z

- Niy e ağlirsi n

- Hayd i gede k eve !

- Ey , ey , gedek .

198

Zaten teli s oldukç a - Hayd i tu t da ,

Sırtına verme k içi n Gülenaz' m güc ü yetmedi . B u kez , kendis i

sürükley e telis i bi r kayanı n üstün e çıkardı . V e sırtın a

almayı başardı .

- Hayd i

şimd i gedek .

saçıldı .

Telisin altınd a bacaklar ı titriyordu . Düş t ü düşecek . V e sonunda. Telisl e birlikt e yuvarlandı .

Toplayıp doldurdula r yine . Am a taşıyamıyacağ ı belli .

-Nee?

- Tezekleri n birezin i seni n eteğın e doldura h mı ?

- Hee ,

takılarak. Yin e

Birazını, Gülenaz' m fistanını n eteğın e doldurdular . Kalanı m oğla n yine bi r kayanı n üstün e sürükleyi p orada n sırtın a aldı . Yin e zo r taşıyordu. Birka ç adı m atmışlard ı ki , b u ke z k ı z yuvarlanmış t ı ayağ ı

tezekler , yin e tezekleri n toplanı p

Baktıla r k i hepsin i götüremiyecekler . Yarisını , belirli bi r yer e döktüler . Kalanın ı oğla n telisl e taşıyabiliyordu.

kanadı. Zate n sı k sı k kanardı . Hel e bi r

zorlanınca. Gülenaz , oralarda n bi r

Artı k gidiyorlardı . Oğlanı n bum u

taşıyınca , bi r iş e

bulu p getirdi . Yırttılar , bi r

parçasını kanıya n buru n deliklerin e tıkadılar . Kan , öbüründe n d e gelmiye başladı . On u d a tıkadıla r çapıtla . Bi r sür e sonr a ka n kesildi . Ama oğlanı n üst ü - baş ı batmış t ı kandan .

- Ana m -Hee!

Oğlan,

Yeniden yol a düzöldüler . Yava ş yava ş . Vardılar .

ocağı n yanın a götürü p çoktan ev e ko şmu ştu . Oğla n d a sallan a

Gülena z gidi p gird i içeri .

Seslendi, oray a buray a bakt ı anas ı için . Odalarda n birin e vard ı ki , anası yatakt a yatıyor . Başın a birikmişler . Babas ı d a

199

- Anam a

ses i sordu . Yin e kimseden yok . Ağlamay a başladı .

Yüz ü kire ç gibi , kendinde n geçmi ş durumd a yata n oğlunu n ağlaması üzerin e çevird i oğlun a

- N'old u ana , sen e n'oldu ?

Kadm güçsüz , yava ş bi r sesl e karşılı k verdi .

- Ağlam a yavrurum , be n duvarda n düştüm , geçer , bişeyi m galmaz.

"Duvardan düştüm " derke n doğruy u söylemiyord u .

saklıyordu. Gerçek , ço k sonralar ı anlaşılacaktı : Hatun' u o durumd a sokan, kocas ı Hoca , nasıls a koyunları n eksi k olduğunu görmüştü :

- bizi m heps i tama m mı ?

-Hee.

- Be n "tene " saydım .

- Yanlı ş saymışs ı n herhal .

- Yanlı ş Ta m p n

- Beş i d e oralard a b i yerlerdedir .

- Hayd i

- Elimd e işi m var , sonr a

- Bıra h işini . Koyunlar ı

Hatun, nerde n bulsu n koyunları ? Koyunla r gitti . "Gavuru n kurtları", boğu p yer e Şimd i Hatu n diriltecek değ ü ya , nası l bulu p getirsin ? Kekeledi , birşeyle r söyleme k istedi, örtba s etm e yolun a Am a yara n yok . Hoc a sezmiş t i bi r kez.

- ço h çebi k bul , yohus a gebertiri m

"Buyurun cenaz e namazına" . "Heri f işi n peşin i bırakmıyacak" . Hatun, olay ı kapatmanı n hi ç m i hi ç yol u

kocasının sığındı . Am a va r mıyd ı "merhamet" ? Kadın , olayı açıkla r açıklamaz , hoc a deliy e döndü . köpürmeye , gözle r dönme ye başladı . Eline , ayağın a "merhamet " dileye n

Bununla d a kalmadı , gitti ; koc a bi r

gücüy le indird i kadına . Artı k kadı n

elin e geçirdi . Geli p tü m

Hoc a bi r an , durdu .

Kalkm a

Hatun'un kıpırdamasın ı bekledi . Kad m , kıpırdamıyordu . Solu k aldığı anlaşılı mıyordu . Hoca , birde n kadın ı öldürdüğün ü düşündü , korktu, telaşlandı . Varı p kıpırdatmaya , kaldırmay a

şöyle dursun , kıpırdam a bil e yok . Soluğun u yokladı . Solu k alıyord u kadın. "Ço k şükür" . Gitti , yüklükte n bi r döşe k indirdi , bi r

kadını , götürü p yatırdı . V e başınd a beklemeye başladı . Yarı m saat , bi r saat . Kad m kıpırdamay a başladı .

sedirine

Kucağın a

- Hatun . Hatun .

Hatun'da ceva p yok . Kıpırdamas ı d a kesildi .

acaba?" Hoc a

Hatun bi r dah a kıpırdadı . B i yanda n öbü r yan a dönmey e başaramadı. Bitki n bitki n solu k alıyordu . Yava ş yava ş

- Hatun , Hatun ! E y misin ? - Eyim .

m ı bi r saat , bi r buçu k saat , ik i

am a

aça .

Kurbanı n olim . Oğlan ı

- Se n te k e y ol , dögmem , Vallah a dögme m oğlanı .

Hoca, karısını n ölmediğın e ço k sevinmişti . Karısını n iyileşi p

içi n koyunları n tümün ü

vermey e hazırdı .

ayağa kalkması ,

verebilirdi. Koyunla r n e söz ; tü m Kapıldığı

pişmanlığı, Hatun'u n

bunu durumd a

yalvaran,

-

-

- İnşallah, inşallah .

yüzünde n yaptığın a çok , ço k pişma n

duruşuyla.d a anlatıyordu . Am a hatu n

daha . Karısının ı

okuya n hoca , arad a sırad a d a

Hatu n nasısm , ey i misin ? Eyileşece k misin ?

ben i ço h korkuhtun .

diy e Tanrı'y a sesleniyordu .

Hatun, kocasını n pişmanlığın ı anlamıştı sonunda . Birşeyle r d e

söylemek istiyordu , am a

güc ü yoktu .

- Hatun , b i şe y içe r misin ? Getirim !

-Hee.

- N e içersin ?

- Su , su .

- Sü t getirim , dah a e y gelir .

Hoca, yiyeceklerin , tahılın , unun , bulgurunu bulduğunu

Sütle peynir gibi o odada bulunurdu . Sütü aramaya başladı. Oraya baktı , buraya baktı ; yok .
Olmadık yerlere bakıyordu çünkü. Mutfak işleriyle hiç ilgilenmediği için sütün , sütle nereye
olabileceğini bilmiyordu . Terekte birkaç kağıdı düşürdü. Şangur şungur . Çünkü burasında

atı. Kapları toplayıp yerine koydu . "Bu sütle nerede? " Birde "tandır

köşesine baksa , oradaki ağız kapaklı tencereye bulacaktı sütü. Bulamayacağını anlayınca , yanına

bulamadım . Yerinde

Soluk, sararmış , zayıf yüzünü olana sevecenliği ve sevimliliğiyle kocasına çeviren Hatun ,

- Helale gel otur yanıma... anlamında , eliyle işaret etti .

Hoca, büzüle büzüle , suçlu suçlu vıcıkla bağışlanma dileyen bakışlarla oturdu hemen yüzüne
bakıyorlardı .

Biraz sonra bahçedeki nene gelip girdi . Onları bulduğunu odaya varınca , birdeken Yarın telaşına
oğluna dikti gözlerini .

- Olana etti mi

- Sölesene

ne ettin ?

Hatun, güçsüz kaldırdığı eliyle ona da işaret etti. O da oturdu ve suskun bakmaya koyuldu .

Hoca, anasına , sütünü nerede olduğunu sordu . Yerini öğrendi . Gitti, bir tasma bira z koyup getirdi
.

- helale iç .

Ana-oğul yardımla ettiler ; Hatun sütünü birkaç yudum içebildi . Başını yine yastığa koyarken
yavaşı bir sesle

- Allah olsun , Allah tuttuğunu

O da Güena z içerdi Ardında n da ağabeyi . İkisi de biraz ağlayıp sustular . o duruma soka n

Bir

iş . E v işi , mutfak işi ,

işi , bahçe işi ,

dikip onarm a işi , kirlileri , pekd e olmaya n çeşmeye , y a d a dereye

Heps i d e Hatun' u bekliyordu . Zayıftı .

günde n ber i dah a d a zayıflamıştı . Am a düzelmişti .

gelmişti i gen ç kadına .

götürüp yıkam a

eşiğinden

Eski diriliği , güzelliği

- Ço k şükür , bugünler e d e

derken , 3- 4

diye d e

ded i içinden .

b u köyd e

tutak' a

önceki yaşamını , Musi k köyündek i yaşamını anımsıyordu . Kocasını , imamlığ a il k

atmıştı . Bi r e v göstermişlerd i hocaya . "Terkedilmiş " bi r ev . "Peril i ev "

Gec e old u mu , kimse , hel e

geçmezdi . "Ci n var " diye . Köyde ,

biçimde, yükse k duvarlı bi r ev . N e ki , "hara p m ı

gelen bi r kaymakamın girişim i v e özendirmesiyle , kim i yakı n köylerde yapıldığı gibi , burad a d a oku l diye yapılmış . Birka ç gün ,

derlene n çocuklar , gidi p "ders " görmüşler . Am a öğretmen kaçmış . Sonr a d a "mektep "

de olmuş . V e

içinden yukarıya , tavan a bakılınca ,

bırakılmış . Yılla r geçinc e diy e kims e yaklaşmamış . Evi n

gözüküyor .

taşlar

görölmüştü. Çünkü ,

Delik deşi k çünkü . Kar-yağmur , çocukları n "cinlere " diy e attıklar ı

İmama , evin i taşımas ı içi n buras ı uygu n

Sonra başk a e v d e yokt u zaten . Herkesi n başı m soktuğ u

göz dam" ı vardı . Kims e kend i evli

yo k muyd u köyde ? Vardı . Keri m Kâmil ağanı n köyü n yarısın ı tuta n evler i vardı . He r bi r

evi. Geni ş geni ş evler . Ahırlarıyl a üçü de , yakınırdı .

da doğu p yetişmi ş

cini-periy i

göz , ik i veremezdi . Ço k evli , geni ş

Kası m

birka ç

Am a ü ç ağanı n

Doğrus u b u ya ,

he r kanda n

kendis i d e b u ev i

geniş ail e bireyleri , malları-davarları , hizmetkarlarıyl a anca k sığıyorlardı evlerine . Ağalarda n he r birini n bi r ka ç

v e çocuklarını n çocukla n vardı . Kısacası , imama, verilebilece k başk a e v yokt u köyde .

sevinmişti . Köylüyl e anlaş ı r anlaşmaz , Tutak't a bulunan evini , taşıdı . Anası , karısı , 5- 6 yaşınd

a oğlu ,

uygun görmüş ,

4 , öbür  2

203

evin bi r kesim i Başka yol u yoktu .

yaşında ik i kızıl a taşınd ı b u eve . Mevsim , sonbahar .

Hocanı n 3- 4 koyunu , ik i keçisi , bir i kısı r ik i ineği , bi r danas ı v e iki d e tosun u vardı . Bunla r içi n d e ye r gerekliydi . Am a ye r yoktu . Y a

aynlaeak , y a d a yanım a bi r ahı r

Bu gib i sorunlarl a Hoc a pe k ilgilenmezdi . İlgilenece k bir i vardı :

Hatun. O , n e

eder , bi r

bulurdu . O , yok u

Ayrıc a da , elinde n geldiğinc e herkes e mutlulu k

Dertler içind e erkekti.

düşündü

Coşkuluydu . He m kadın , he m

Hatun, kollan-paçalar ı sıvadı . Önce , evi n bi r kesimin i bölmey i

için . "Olamaz " deyi p vazgeçti . Kara r verdi ; evi n bitişiğine ü ç duva r yapı p çevirecek , evi n bi r duvarında n yararlanara k

yapacaktı . Am a yaln ı z başın a yapmas ı kola y

arada ilgilenmek , bakma k zorund a olduğ u

bir

vardı. Hepsini n yemesine ,

başladılar ahır ı n

B u

v e hayvanla r d a o bakıyordu . Ahır ı n yapım ı içi n

d a

komş u

bir yardımcı ı gerekiyordu . B u yardımcı , hoc a olamazdı .

biraz ilgileni r gördüğ ü komşusunu n

başvurdu. Komşus u d a acıdı , yardı m etmey i kabu l etti . V e birlikt e

yapmaya . Hatun yalı n ayak ,

yaşmağın ı ek si k etmeyerek , ta ş taşıdı , s u taşıdı , çamur , har ç kardı ;

d a duvarlar ı yaptı . Hocay a

odalarında ,

Hatun,

de

sevdiriyordu çünkü . Çevresind e

buluşturduğ u ağaçlarla , duvarları n üstün ü Yin e komşunun , komşuları n yardımıyla .

bi r gü n geld i ki , ahı r yapılı p

sev e sev e yardı m ediyordu .

Evi n de , ta m olmas a

bile,

Bir soru n

elde edile n teze k yetmezd i edinmek

Hatun, bi r yanda n eve , yandan d a düştü , tezek , Gebe,

olabildiğince. Y a soba ?

Yakaca k v e soba . Yakaca k için , hayvanlarda n

204

Biraz dah a tezek ,

v e hayvanlar a bakarken , bi r

topladı . V e çuva l çuva l taşıdı . Sonund a yakaca k d â sağlanmış t ı

Hemen hiç

bulunup , nerede n

biçiminde bir soba ve v e d i ş

Öylesine ki ,

Hem soba , hem boru gerekiydi .

yoktu . Genç kadın ,

atılmış paslı tenekeleri topladı . Bunlardan ,

borular yapıp ortaya koydu . Tenekede n

kesimlerine de , kumla , tuzla kardığı çamur

deği l de , çamurda n olduğu sanılıyordu . Bütün bunları , üç gün içinde bitirmişti Hatun . Öbür işlerin i d e

Hoca , akşam odada n eve gelirken ik i d e "konuk "

fırının ve borularını n

aksatmadan.

alıp getirmişti . Evde , düşünmeden. Böyle şeyleri Konuklarıyla

bir şey var mı , yok

onu n

fırın biçimindeki çamurda n sobayı borularını , hem de la m kurul u olara k görünc e şaşırdı . Konuklar geçi p

minderlere otururken , bu şaşılmalı Hatun,

Başında

bakıyorlardı . Şaşkın

şeylerde n hep mutl u olurdu , bu kez de çok müüuydu .

ağzında yaşmağın ı eksik etmede n sobayı Sobanın üstte n ik i göz ü vardı , bir gözün e yeme k

koydu . Ve öbür işlerle ilgilenmeye koyuldu .

gözüne d e

Soğuklar iyic e düşen e

soru n hi ç yo k

ürpertiyordu .

heme n he r şe y oldukç a iy i

Gö k sağana k

zama n zama n

sırasınd a yalnı z kalışı ,

geceleri , gazsız , lambası z ü n salmı ş bi r evde .

oluyordu b u

"B u be l

sı k sı k depre m d e duvarla r bi r zelzeley e dayanmaz. "

karşısında bunlar , ço k

diye düşünüyö r v e korkuyord u kadın . Am a kışın , başın a gelece k dertle r

önemsi z kalacaktı .

Sonunda kış geldi , "zâlim kış" . Uluyara k

bastırdı . Oranı n kışı . Ama n vermeyen ,

tipisiyl e solu k kesen ,

doğrayan, soluklar ı dah a çıka r çıkma z donduran , insanı n "canını n için e işleyen" kış . Kış k i n e kış ! Am a Abdu l Hoc a içi n hav a hoş .

birine . Gittiğ i ağaları n odalar ı sıcacık .

Anas ı d a torunların ı yanm a alara k

yanına oğlunu , doğr u Bakar

sıcak ye r bulurs a oray a gider . buyur eder . V e kalı r zavall ı

d e Yapayalnız . Kola y

nered e içi n herke s

ısıtıldığında d a abu k soğuya n v e yakaca k yetmediğ i içi n çoğ u ke z

soğuk kala n

Sancedan tutmuşt u Hatun'un . Doğuracaktı . Sancılar ,

tip i

205

gibi geli p geli p

yin e yapayalınızdı . N e kaynanası ,

ne çocuklan , n e d e kocas ı vard ı yanında . Kaynanas ı olsaydı , ebeli k ederdi. Kocas ı olsaydı , hiçbi r şe y yapamas a da , doğumu n kola y

içi n çıkı p kapı d a eza n okurdu . Oğl u olsaydı ,

götürürdü , birşeyler e yarardı . Sancıla r sıklaştı . Hatun ,

olmasını

kıvrana "doğum

kendi kendini doğurtma k içi n

önlemler almay a çabaladı . Artık doğurdu-doğuracak . Sancıla r ar a vermiyor, ama n vermiyordu . Serdiğ i yalağ a gidi p

Kendi kendini n ebeliğ i oğlan m ı

Ve doğurdu . Bi r sür e sonr a çocuğ u aldı , kı z m ı

sardı v e götürü p

olduğ u görünc e ço k üzüldü . Ar d ard a ü ç kı z oluyordu çünkü . Göbeğ i kesti , yıkadı ,

yatağın bi r yanm a uzattı , üstün ü örttü . B u iş , tamamdı . Sıra , sobay ı

ateşlemekte v e akşam a

içi n üstün e "aş "

bi r "bulgu r aş ı "

pek olmayan , yavan)

pişirilecekti. Sıca k sıca k içme k için . Akşa m ev e gelenler , çocuğ u n

farkınd a oldula r

Asıl zo r günler , bunda n sonra : Hatun , "çı t

kadınlardan değıld i kuşkusuz . Ama He r kadı n gib i onu n güçsüzlükleri, gereksinimler i

Çocuğ un u

yorulmamalıydı. Ne

gibiymi. onun

türünde n

ebelik edebile n bir kadını .

özgü

Doğaldı E n başta , soğukta n

ona göre besin

çok

dürüst

bekliyen işler dağ

lohusalık durumu geçen ve gücünü toparlıyan a

dürüst sıcak yuva , nede

yiyecek içecek vardı . Lohusa da olsa ,

çoluk-çocuk işleri de , dışarı işleri , mal işleri de yalnızca

Aile düzeni öyle kurulagelmişti . Hatun , bu düzeni boyun eğme k zorundaydı . Bir sürü

bulduğu yoksulluk bir zâlimdi . Bütün bunlara karşı gençti , diriydi ,

karşısındaydı :

sorunlar yüzünde ne ve

ama

"erimiş çocuk emzirme

Buna şimdi bir de lohusalık eklendi ,

Sıkıntılar bastırınca türkü

türküle r canlanır ,

söylendi. Bunlara dertlerin i bastırır , yenide n

girişirdi işlere . O lohusalıkt a da , yen i çocu k doğurmuşluğ u fila n unuttu, türkülerl e işler e
koyuldu . O zayi f gövdede n

N e dalış . Uluyara k ese n

bi r güçl e

206

solu k

kesen, ayazıyla

solukları da

donduran, insanın "canının için e işleyen" o zâlim

sanki. Daldı . Ev

vızı geliyordu

işlerine . Ev

yedirip doyurmayacağı çalışıyor , bebeği emziriyor , yıkanacağı yıkıyor . Ve

ahıra . Mallara , davarlar a yem veriyor , altlarının süpürüp temizliyor. Boklarını sepetlere dolduruyor . Sırında zayıf

büküle

ve çoğuklerde

ayak ,

dışarı götürüp

kez ,

döküyor. Çocuğun ağladığını işitiyor , koşuyor çocuğa . yemeden içmeden seğirtiyor , memeye veriyor çocuğuna . Almadığı

veriyordu Hatun . İnanılmaz işleri, yine ahır , yine

Ardında yine ev ,

yemleme , yine bokları süpürme ,

Almada

ve yine koşup , Kar, soğuk

soğuğameydan okuyan

yine sırtlananın boksepeti ve yine boksepetinin altına söylene

çocuğu

o , karı tipiyi tepeliyordu .

alı p

Höllüğüyle terlikt e

Sıca k odalarda n ber i

yetmez. Bira z kimseye vermezler . ağalar d a

Herke s biliyo r

kocas ı , nezl e olurken , soğu k alırken , o n e nezl e oluyor , n e

Uluya n kış a meyda n okuma k buydu .

Ne va r ki , tezek , yakaca k tümde n bitinc e çaresi z kalmış t ı ortasında. Yakaca k içi n hiçbi r yerd e umu t yok . Ev , soğu k m u soğuk .

yorgan a sanl ı ols a d a bebek , donacak . Şimdi n e yaps ı n zavall ı Hatun ? He r çaresizlikt e "çare " bula n kadın , b u

kalakalmış tı . Komşuları n yakacakları , kendilerin e y a yeter , y a

Kâmi l ağaları n var . He m d e bol . Am a onla r d a

d a

Kı ş v e soğu k kadar ,

ols a

acımas ız . Gidi p gizlic e alınabilir . Ad ı

böyl e durumlard a b u türde n hırsızlı k "helâl" . Ne va r ki , onla r d a on u bildikler i için , gerekl i önlem i almış lar .

Bekçileri, "ku ş uçurtmayan " hışnikl i

bir başk a adıyl a "çalıp "

var . Am a Hatu n

n e alıp ,

tehlikel i

Uluyan tipiy e karş ı

•büzüle vard ı v e süzülere k "cüml e

koydu; n e yapı p edecek , gidi p sokulacak , teze k

Jandarmaları n

örgülerle çevrili , heme n ötesind e mayı n döşel i buluna n sını n geçm e

insanla r gibi , korkun ç d a ols a

gövdesin i verere k dışar ı çıktı .

göz e almıştı .

başardı. Heme n iş e girişti : Yanınd a götürdüğ ü

doldurdu tezekleri. V e sırtın a

tezekliğ e girmey i

çabu k çabu k Yin e ayn ı dikka t v e süzülüşl e

207

kapıdan çıktı . Tipid e sendeliy e sendeliy e ev e vardı . Sobanı n yanın a boşaltı . Sobayı doldurdu , ateşledi , ısındı . Çuval ı alı p bi r dah a Yine tipiyl e savaşı , yin e olanc a dikkat , yin e "cüml e kapısı"nda n süzülüş . Tezeklik , tezekleri n çabu k

sırtlanışı . Am a b u ke z bi r havlamasını işitince ,

dolduruluşu . Çuvalı n havlaması . Köpeği n

yan a sindi . Am a köpeği n havlaması kesilmiyordu . Ardında n bekçi , yan i hizmetkâr

havlaması durdu . "Kims e m i var? "

yerd e Hatun' u gördü . Yanm a

korkmuştu . Am a hizmetkâr , korkmamasın ı söyledi . Teze k dol u çuval ı

Ve

da kend i sıırım a aldı . Halun'a :

- Hayd i dü ş önüm e

- Alla h Ve

köpeğ e seslendi , oray a buray a baktı .

tanıdı . Hatun

dedi .

Hatun önden , hizmetkâr d a sırtınd a çuval l a arkada n gittiler . Ev e vardılar . Hatun içeri girdi , kapıyı açı k tuttu . Ada m d a kapıda n içeri

koya r koyma z döndü . Hatun du a ediyord u arkasından :

olsun , Alla h n e muradı n vars a

söyleniyordu : "Dünyad a n e e y insanla r var! "

Aradan bi r sür e geçti ; kap ı çalı ndı . Hatun , kap ı aç ı p açmamakt a önce duraksadı . "Ki m olabilir? " Önle m olara k elin e

kapıyı . Bi r d c n c görsün : Ayn ı adam . B u ke z sırtınd a kocama n

dolu . Ada m on u d a içeri boşalı u . Ve

sepet . Yin e

- Bacı ,

haber i yok .

aldı , gidi p

ols a vermez . Onu n n e imanı , n c

- Kimsey e

Kimseye miyi m hiç ?

Adam giderke n Hatun :

insafi var . Ama n sen d e ağzında n kaçırma , başı m belây a girer .

gardaş , Alla h sende n bi n kerr e

olsun .

diyemedi . Dedikoduda n

- Ge l olu r da , bira z ısın , sonr a

ada m d a girmezdi belki . Ada m gitti . Tip i d e

İçer i

uluyordu.

Hatun, Sim o köyünde , "ço k şükür " derken , bütü n bunla n v e

nice çileler i anımsıyord u işte .

belliyor"du . helv a gib i döküldüğ ü

hayva n

Hatun, elind e "bel" , türküle r raurddanara k

yan i uc u sivri , dü z v e keski n

yerde yayılı p bastırılmı ş olan , bi r karı ş

boklarını, bi r past a y a d a baklav a keSe r gib i kesme k içi n di k tutuyor , "mayıs", yan i kesilece k bokla r üzerinde , boklar a bulanmı ş v e inceci k çıplak ayağıyla , bi r kıyısında n d a yükleni p bastırıyor ;

Karşıda n oğlunu n geldiğ in i görünc e durdu :

kesiyordu. Ka n te r

- Nedi r oğul , niy e - mal-dava r

- Be n

gedecem . ola ?

dili m

nettin ? Sen e deyeceğ i m

-

Tutak' a d a gederi m amma , bibimi n herifinde n

m i (soğudu) .

bitler i mi ?

- - Dersleri m - - - E y

savuma z ana n gurba n olsun , bira z dah a

dur , nası l gedeen , ki m götürece k ? - Be n gederim . Sor a sor a gederim . He m

- b u oğlanı n gedemesin, yollard a

yol u d a

bah . Oğul ,

uyu p

geçir .

Alla h etmeye .

- Yollard a galma m ana . Gederim . Dersleri m ço h "savudu" . He m

dersler i ohuyacam .

- Hel e b u del i oğlanı n söledigin e bah . "Yaş ı geçirmiş" . Gurba n olduğum dah a seni n yaşı n n e ki ? O n yaşınd a

- Olsun .

âli m

Konuşmalar uzayı p gitti . Oğla n kararlıydı , Tutak' a y a d a Kartallı'ya dönme k istiyordu . B u istekte , Safo'y u özlemi ş olmasını n

da pay ı va r mıydı ? Belki . Ama ,

d e vardı , derslerd e hızl ı yo l

209

almalıydı ki , zaman ı geçmeden , ünlerin i duy a duya kafasınd a âlimle r gib i olsun , dah a d a "yükse k meritebe"ye ulaşsın . Ömr ü boyunca , otlataca k de ğild i ya !

- Hel e se n bi r ahş a m gonoşuruh .

- Kamım ı doyurim , el e

Kadın, gidi p bi r parç a ekme k aldı , üzerin e d e ya ğ

verdi . Bi r yanda n d a gözlerinde n ya ş akıtıyordu . Sessi z sessiz . Ayrılık gözük müşt ü çünkü .

O ğlan kamı m doyuru p gitti . Hatu n da , yin e "mayıs ı belleme"y e

dilim , kalı p kesiyor , sonr a he r ik i kalıbı n uçlarını birbirin e getirere k a z yatı k olara k dikiyordu . Tüfe k çata r gibi. Kurusu n Sonr a bunlar , yerd e üst e dizili p "kalak" yapılacakt ı kış ı için . bira z sonr a "belleme " işin i bırakı p ev e

Çocu ğu n yıkanaca k bezler i vardı , yıkad ı serme k içi n götürdü. bezler i sererken , bitişi k bahçed e karşılaştı.

Hatun'lann bahçesiyl e Tepo'nu n bahçesini , bi r duva r

duvar ço k yükse k olmadı ğı , kim i yerlerind e a z yıkı k oldu ğ u içi n ik i bahçedeki insanla r d a birbirlerin i -belde n yukar ı

görebiliyorlardı. Tepo , Hatun'lan n Hatun' a

Fırsa t buldukç a ilg i gösteriyor , yardımc ı olmay a çalışıyordu . Çeşitli işlerd e yardımc ı oluyordu . Bahç e işlerinde ,

mal-davar Heme n e l alıyordu . b u çabaların ı öylesine artırmış tı Hatu n olmay a başlamış tı . "Y a bi r dedikodu çıkarsa? " diye . Kocas ı kötüy e yora r diye . Kaynanasını n göz ü üstündeyd i zaten . İ ş görürke n yaşma ğ ı bira z ağzında n çenesini n

mı , kaynanas ı yaygaray ı

- Ağzın ı eli n herifler i gördü , o ğlanı n namusun u ik i paralı k

Türünden .

Hatun, d a uygu n bi r dille , birka ç Am a Tepo aymamış , tersine , ilgisin i O ğu n yin e Hatun'u görünc e heme n ilgilendi . Bi r şe y söyleyece ğ in i belirtip yaklaşıarak , "aşkın ı ilâ n etti" .

Hatun, gören-ed e n va r m ı diye , sağ a baktı , kaynanasını n

gördü . "Felâket" .

- B u göyn ü olmas a o heri f söylemey e cesare t diyebilirdi.

Bir â n düşünd ü Tepo'y a duru p beklemesin i

hızlı adımlar l a ev e gitti . Ya ğ tenekelerinde n birin e baktı , dibind e bira z yağ vardı . Tenekey i alı p çıkt ı dışarı . Tepo'nu n bulunduğ u köşeye. Tepo , duvarı n arkasında , Hatun'u n vereceğ i karşılığ ı umutla bekliyordu . Hatun , önc e elindek i ya ğ tenekesin i üstün e yerleştirdi. Sonr a d a eteğin i toplayara k kend i çıkt ı duvarı n üstüne . Tepo'ya bira z yaklaşmasın ı söyledi . Tepo , coşkuyl a yaklaşt ı . Hatun, tenekeni n yağın ı , Tepo'nu n başında n aşağıy a boşaltD .

- D i ge t herifi ! "Sen e okkade r (o kadar) dedi m pöçüğüm ü (arkamı) Had i

Tepo şaşkı n v e perişan . Başında n süzülüyor . ya ğ içinde.

- Be n nettim , n e kötülü k etti m k i bun u yaptın ? Hocanı n

dögü p sögmes i sen e dah a m ı ey i gelir ?

- Se n kurba n o l hocaya . Sesin i d e duyars a sen i d e öldürür, ben i de .

Kaynanası olay ı izlemişt i , am a hi ç bell i etmiyordu . O d a kaynanasının olay ı izlediğ in i biliyor , am a geliyordu .

Hatun'un, Tepo'y a karş ı acıması z davranmasında , kaynanasını n payı a z değildi .

Oğlan,

de,

gideceğ i yerde , Tepo'nu n çocuklarıyl a oynamaya gitmişti . Zama n zama n böyl e yapardı . Kaçama k yaparke n

karş ı dikkatli , duyarlı olurdu . Babasın ı gördükler i zama n haber vermelerini , çocuklar a d a tembi h

vardı . Çocuklarl a oynamay a girişli . Çocuklar , babasını n

birkaç

uzaklarda gözüktüğün ü doğru yamaca .

Parasıyl a satı n aldığ ı

Heme n fırladı . Arkalarda n dolaştı ,

ik i köpekl e karşılaştı . Ark a arkay a Bir i bi r yana , öbür ü öbü r yan a çekiyordu . Şaş ı p

N c olmuş u bunlara ?

Nası l olmuş d a böyl e Böyle

çağırıp köpekler i gösterdi .

hi ç gönmemişti . Orada n geçe n birka ç çocu k gördü . Onlar ı

alıştıktılar . Köpekleri n niye

durumda oldukların ı biliyorlardı . On a d a açıkladılar . Erke k önce diş i köpeği n üstün e ö n ayakların ı alara k çiftleşmeye geçtiğini ,

cinsel organın ı öbürünkün e

meydana geldiğini ,

Bir sür e sonra , çocukları

sonr a kim i zama n

böyl e

organının sokulduğ u yerd e kaldığını , "köpe k

köpeği n ayakların ı indiri p ter s döndüğün ü v e onun içi n birini n bi r yana , öbürünü n öbü r yan a
çektiklerin i

ayrılacakların i söylediler . Duru p

Sonr a çocuklarl a birlikt e köpekler e ta ş

birbirin i ter s yön e çektikler i içi n

da acımasızca taşlar ı yapıştırıyordu . O , ta ş atmakta n vazgeçti .

Çocuklara d a

- öyl e ta ş alsalar ,

- Am a onla r köpek !

- Olsun , onları n d a can ı var .

- Se n niy e demi n taş ı attın ?

- Bilemedim ,

Çocuklarla

raz ı olu r musunuz ?

konuşuyordu .

Arapçayı öğrenince , dah a önc e öğrenmi ş oldu ğ u

unutmuştu. Yin e Simo'y a gelince ,

artık yin e raha t konuşabiliyord u Çerkezcey i

çocuklar üzerinde . Çocukla r d a ta ş

d a

bira z

yenide n öğrenmişti , Nedens e etkil i

Hayvanları getirirke n karşılaştı . Zeki , Tepo'nu n oğullarından. Yaşıttılar . Önc e konuşular , sonr a güreş e tutuştular . Zeki güçlüceydi . Nası l güreşileceğın i d e biliyordu . Tuttuğ u gib i altın a aldı onu . Zeki'ni n altınd a bira z bocaladı , sonra :

- Kolum , diy e bağırdı .

Kolu, atlı a ço k köt ü kalmıştı , bükülmüşü .

- Kolum , Kırıldı , kolu m

Alabildiğine bağırıyo r v e ağlıyordu . Zek i kaçtı . O d a hayvanlar ı

metr e kal a bırakıp , ağlıy a ağlıy a ev e gitti . Anas ı karşıladı :

- N e va r ola , n'oldu ?

- Kolu m

- Se n n e etti n d e kırıldı ?

- Zeki'yl e gülcştik .

Hatun, v e söylen e bak ü kola . anlardı .

- Çıkmı ş b u kol !

yöntemiyl e v e oğlan ı ağlaı a kol u yerin e oturttu , sardı, bağlad ı v e boyunda n astı .

- Bi r yer e vurmaz , değdirmeczsc n çebi k cyleşir . Ağlam a arlı k sus . Baban şimd i akşa m namazında n gelir ; baban a gülcşiiğın i deme , çoh kızar .

- Demem .

- Hayvanlar ı getirirke n böl e de !

diyeri m de , yala n olma z mı ?

- O kede r yala n d a olsun . Bi r d e babanı n sopasm ı

Baba Abdu l Hoc a geld i namazdan.Geçi p minderine ; olurdu.

- n e pişirdin ?

- Bulgu r aş ı

- Ey , geti r gamı m ço h

Kurulan sofr a ; e v bireylerinin , sofranı n çevresind e

"bcsmc"ler, ekme k ısırılarda n sonra , önc e büyüklerin , sonr a küçüklerin, kaşıkların ı çorb a tasm a daldırışları .

Hoc a şöyl e bi r baksa , oğlunu n sa ğ kolunu n sarıl ı boynundan oldu ğunu , oğlanın , so l eliyl e çorbay ı kaşıklaya ma çalıştığını görürdü . Ama hi ç çevresine .

de k d e bakmadı . Sonr a old u v e

- N'old u ol a

- Çıhmış .

- Hayvanlar ı getirirke n oldu . - Kendili ğinde n m i Hatun söz e karıştı . GeJirike n yihılmış , kol u cyleşir .

kalmış . Be n eyc e sardım , birka ç

güne

Hatun, oğlanı n öbü r konusun u açü :

- Mezi n Ahmet , oğla n getme k istir .

- N e

- Ama n herif , ağzın ı hayr a aç .

Bunu Hatu n ağlamay a d a başladı . Sözlerin i sürdürdü :

- Yavru m gelel i dah a n e kada r oldu ? d e

peşinde . İşt e şimd i gen e gedec e k Gözümüzde n

gen e kirin-biti n içind e kalacah ,

Se n d e bab a m u da , öl e diyirsin ? cehenneme diyirsin ? Dili n nası l He ç misin , ha , heç m i Başh a oğlu n m u var , gözü n bi r

Bu konuşma , Abdu l Hoca'y ı oldukç a etkilemişti . Hoca , sustu . Başımı ön e eğere k deri n deri n düşündü . Kaya n gözlerini n bir i bi r öbürü öbü r yan a gidiyordu . Özelli kl e düşündü ğ ü zama n böyl e olurdu . Bi r çıkmazd a oldu ğ u belliydi . Epeyc e sessi z düşündükte n sonr a Hatun'a döndü :

- Ço h doğr u sölirsin , doğr u sölirsi n de , n e yapa h şimdi ? "Ye r demir; gö k

Çıkmazlar karşısınd a hoc a he p böyl e derdi . zaman , karıs ı da b u söz ü söylerdi . "Ye r demir ; gö k

susku n v e düşünceliydi .

Hoca konuştu yine :

- B u

d e i Ő i

-

Allah'ta n bir ara .

Yah m

Hoca, Simo'y a Çerkezler dah a

Hatun, kocasın ı o k iy i anlıyordu .

burd a almamız a e y

Be n

paylaştı . amm a ola n old u

ki , se n

imam ı yoh .

d e

imamlar ı var . Bi r

önc e ŐirvanŐeyi h köyünd e imamdı .

ücre t verinc e buray a

"ahlâk" yönünde n "o k düşük " buluyordu . Herkes , birbirini n

birde n o k karıs ı vardı .

zaman , karıların ı değiştiriyorlardı .

birden

Olayla r

o k yadırgadığı ,

durumlar meydan a geliyordu . Bi r gü n Rami z ağa , muhtarı n ik i

Muhta r d a gidip , Rami z ağanı n ik i karısın ı

göz ü önünd e oluyordu . Herke s olağan karşılıyordu . Değişikli k isteye n kocala r da , kanlarımı n alımı p

se s çıkarmazlardı .

Bi r cum a günü , hoc a camide n

muhta r önün e

- Du r hele , hoc a sen e bi r şe y deyecem .

Muhtar, hocay ı bi r yan a çekti .

konuşmaya:

- Ba h

Muhta r

habe r

verdiler.

Rami z ağayl a se n e y konişirşin , be n

Benim kanlar a ta d vcrmirmiş . Ço k döğirmiş . Ben e

ona , dögsün , kötülü k etsi n diy e vermedim . Hel e

he ç

Se n

Eğ e r döğerse , gide r çeke r alırım . Onu n kanların ı

da on a gönderirim . Yo h cge r

Se n ağna t ona !

e y tutarsa , bira z

şası p kalmışt ı

d a

elinden karısının

Hoca oradak i durumlar a alışmıştı , am a yin e

muhtarın tutum u v e söyledikler i karşısında . Kend i

kuşkusun a düşmüştü . Bi r dayanağ ı vardı , o

gitmek

demişlerdi , hoc a kabu l

Hoca , "ahlâk " yönünde n "düşük " bulduğ u köy e bi r dah a

Onla r bi r ka ç ke z gelip :

gen e

ima m

kaf a kafay a veri p düşündüler , çözümle r aradılar . Sonund a hocanın çıkı p imamlı k ye r aramasın a kara r gü n sonr a hoca yol a çıkacaktı . Önc e oğlan ı götürü p yerin e yerleştirecek , sonr a d a imamlık ye r aramay a

Ama oğlan ı okumas ı içi n Tutak' a mı , yoks a Kartall ı köyün e m i götürüp bırakmalıydı ? Karısıyla , b u konuy u d a konuşu p tartışılar .

Hatun, çocuğun , Tutak't a okumasında n

- Orad a bibisini n yanınd a bibis i bahar .

Ama, hoc a Ahme'i , yan i eniştesin i ço k iy i

olmaz .

- Müft ü konuşmu ş

- Olsun . Onu n can ı cihar .

- Se n bi r şe y verere k edersin .

- Neyimi z va r ki ?

- Birşeyle r satah , par a ve r Cınh'a .

- Ney i kim e satah ? Çerkezle r sattırı r m ı heç ? Gen e e n eyisi : Kartallı.

- Orad a d a çocu h perişa n

- N e yapah . Ohuma h kola y değil , birc z d e perişa n olsun .

dah a bi r sür e tartışılar . Sonr a bi r vardıla r b u konuda da :

Hoca, oğlan ı önc e Tutak' a götürecekt . Enişteyle , müftüyl e b i görüşecek . Eğe r orad a bi r orta m varsa , orad a bırakacak , yoks a doğr u Am a d a arad a sırad a bibisinin yanm a gitmesi , yıkanmas ı içi n bibisiyl e konuşup görüşecek . Ayda , y a d a ik i ayd a dek , oğlan yalm z d a ols a gidebilecek ; kışınsa , birilerin e tenbi h edecek , onların çocuğ u götürmelerin i Kısacası , işler i yolun a koymadan, çocuğ u n yanında n

*

pişen yemeği n

dışarı giri p

öğle üzeri . Aileni n bireyler i mutl u mutl u

çıkıyordu. Zama n zama n olurd u b u tü r mutluluklar . Genellikl e de ,

bağl ı olara k oluşurdu . O gü n d e bi r (hindi) kesilmişti . Bi r kesim i keba p oluyor , bi r kesim i d e bulgurl a

üstündek i kar a

aldırmadan görkeml i görkeml i

çevreye yaya n buharla r çıkarıyordu . Küçü k çocukla r

dönüyordu. Keyifl i keyifli .

- Ol a

mı ?

- Bahtı m ana . Yamaçta otirler .

kazan , dibini n güzeli m kokuların ı

çevresind e dör t

Yemek

yana yan a yedi . Bira z d a

yediler . Ana bağırdı :

kazan ı n üzerinde n bi r parç a kaçırd ı el i

verdi . Onla r d a ellerini , dillerin i

- Ol a n e zaman yeyin . (Yani yırtılan a de k

he r

namazda n gelsin , sofr a gurulsu n o çoh , hepiniz e yeter .

kede r yersiz .

benze r sözler i söylerdi , herkese , sofranı n kurulmasını beklemesin i bildirirdi . "Am a dinleye n

kim? " Hel e oğlan , hiç dinlemezdi . Elini , dilin i yak a yak a yemey i o k severdi . Sıca k

tencerenin

Mutl u

Baba d a geldi . O d a yemeği n ekic i kokusun u mutlu, sedirdek i yerin e gitti , minderin e oturdu .

Sofra

suyun getiriliği . Herkesin , sofr a eliyle

ardında n tencerenin , kağıkların , ekmeklerin ,

diziliği . Hindinin , payının ,

kaptan herke s kağıklası n

Pilavı n byk e bi r kapl a ortay a yerleğtiriliği . Ayn ı

V e büyüklerde n

Herkes tı k a bas a doyurd u kamım . Elle r ağızla r yağlı . Bira z sonr a sabun, ibri k v e leğeni n getiriliği , elleri n ağızları n yıkanığı , ayn ı

siliniğler .

v e anasını n çay ı

Yemek iğ i bitinc e çocukla r dağılmığı .

geldi. Hoca , uzu n uzu n ekere k v e se s ıkarara k keyifl e çayın ı içerken ,

oğlan sokuldu :

- Baba ,

b i Şe y deyecem .

- Hayd i d e

n e

- Se n anam ı niy e

güna h

mi ?

- Hel e eşşegi n doğurduğunu n sorduğ u sual e bah . Böyürse n örğenirsin, kanla r

-

öl e

Nis a suresini n 34 . ayetind e Alla h diyi r ki :

- Amma , kar ı herif e karşı gelirse . Ana m sen e karşı gelmi r Her görir . içirir . Bah , yeme k pişirdi , yedirdi , doyurdu.

-

kim ? Be n

- İşler i göre n de , he p anam . imamlıkta n başh a n e i ş Tarlaya, harman a d e ana m mala-davara baha n d a anam .

- Eşşegi n sıpasın a ba h hele . Nası l d a

korir !

Güzel güze l şımarık. kaçırıyordu.

hayvanlar . İnekl e dan a

başın ı uzattı ğ ı

Gücünün v e Boyunduruk

çağrısı. Çağrı y ı

Dan a önünden , ağzında n alı p alı p

başka :

anlamındaki

Ö n ayakların ı dışını n

nesnesini, sokma k

d a he r an a gib i bunda n mutl u oluyo r gibiydi . Bira z ötede, güçl ü ayaklarıyl a kavradı ğ ı yerde , del i del i ollaya n tosun .

doruğunda . Heme n yanıbaşmd a öküzler .

kurtulmuş olmanı n tadın ı

Özgürlüğün mutluluğu . Am a şimdilik . A z öted e koyunlar . Koyu n koyuna, boyu n boyun a "yayılmaklar " ağızlan n a gör e olan ı

İçlerinde bi r görkemli : Koç . Hepsinde n başk a oldu ğ un u

kıpırdıyarak, dan s ediy o r gibi . Otundan , otlamasında n d a ger i kalmıyor. N e ki , e n ço k ilgilendi ğ i

koyunlardan, üstün e atlamasın ı isteyenleri n

heme n gidi p

üstüne koyarken , ark a ayaklanıyl a yer e basıyo r v e upuzun , si p sivri

yer e kolaylıkl a sokuyor . Ço k geçmede n güçleri birka ç saniyeli k erkekle r gib i fişe ğ in i atmış , işin i bitirmi ş olarak iniyor . Bira z otluyor , bi r daha . Bira z otluyor , bi r daha . Bi r daha ,

İk i atlayı ş arasınd a bira z otlamada n edemiyor . Atlam a

bir

gücünü otlarda n alıyo r

köpeği n

Bunları izliyord u hep . Hav a d a oldukç a güzeldi . Koçu n koyun a

izlerken , köpeklerd e tanı k olduğ u

kancığına atlayışın ı anımsayı p gö z önün e getirdi .

Benzerlikleri

am a

d e vardı . Erke k köpeği n cinse l

oranl a he m kalın , he m d e topuzlucaydı . Sokulduğ u yere kola y giriyor , am a kola y çıkmayabiliyordu .

eğili p o sivr i

Koça yaklaştı . Eliyl e sırtını , okşadı .

nesnesini tuttu . Yuvasın a çekilmi ş ola n nesneyi , üstündek i derini n

üzerinden o yan a b u yan a

itmeye başladı . Receb'i n Mura t

erkekli k organın a yaptığ ı

"kusturmak"

deriy i etmey e v e

kıyısınd a eliyl e

d e ell e istiyordu . V e görüyordu :

Kusturuyordu koçunkin i de . Koçunk i d e at ı

Denemesinde n v e sonucunda n memnu n olmuştu .

**

Bir gecesi O gece yatacak , ertesi gün sabahleyin , babasıyla birlikte yola çıkacaktı . O gidecekti diyene evde bir sessizlik , bir sönüklük vardı . Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu . Anasının içini ağlıyordu . Bir yandan yol hazırlığı yapıyor ; Çerkezlerin

Nenesi , elinde Kur'an okuyordu . Babasının iki çift birine , biride

Bir gece anasına doymak , bir yıllık , birkaç yıllık almak istercesine durup durup sarılıyordu . Boynuna atılıyor , yüzünü-gözünü öpüp

yapıyordu . İçinden , memesini emmek

bir daha

memeni

hele .

-

ananın kuru

kurban

- Biraz emecem .

-

hele

bah !

oğul bebeklegini mi tuttu ?

- Anakurban

çihar .

Anası , şaşkınsaşkın göğsünden . Ve çıkardığı

düğmelerini

soktu

- Al baha hneydecen ! diyerek oğlanı

dirigördüğünü

(havası kaça n bi r sönmüş) v e

çocukların ağzında yaralanmış dolay ı kapkar a kararmıştı. Ağzında alamadı . Eliyle okşadı , yüzünde sürdü . Sonra bir daha anasına .

- Ana , âli m olacam , el e

- İnşallah âli m olursun . Allah muradın ı sefilliğine

Allâme " olacam .

- "Allama " n e deme k

değil , "allâme" .

220

- He r

manas ı

- Ali m

ya !

- Onu n öle olacam .

ism i

"Çoh , çoh âli m demek . Be n d e

- İnşallah .

-

de ,

d e geçecem .

- İnşalla h inşalla h oğul , inşallah .

Nenesi,

ar a verip , anlaml ı

bakara k seslendi :

- Geldi n geleli , hi ç ohudu n m u

-

ohudu m nene .

gözde n

- Unutmamı ş mısın ?

- Yoh , unutmadım . Nen e unutu r muyu m

- Ey , inşallah !

- Nene ,

d e bi r

- Ge t oğul , be n Kur'a n

- Gurba n

nene , "mesel "

Nenesini n masalların ı padişah" masalların ı

"Terz i Kızı " masalı ,

severdi . oğull u kan " masallarını , "kır k haramiler "

Nenesi, masa ! anlatmay a hazırlanınca , çocukla r çevresine birikmişti hep . O d a gidip , nenesini n dizin e kendini

"Bir içinde..."

bi r yohmuş , Allah'ı n kul u çohumuş , evve l zama n

221

kitapları v e

yerleştirilmişti. İkis i d e

korumas ı okuyor ,

Hi ç

Sabahın e n erke n saatinde , e v halk ı ayaktaydı .

yolc u edilecekti . Hazırlı k tamamdı . Oğlanı n

epeyc e yetece k yo l azığ ı heybeye , torbalar a

giyinmişti . Çünk ü soğukla r

Hele sabahları , oldukç a seri n oluyordu . Yolcular ı

için nen e sürekl i okuyor , du a ediyordu .

Kur'an okuyor , çeşitl i duala r okuyu p

Ananı n d a gözleri . Durmada n ağlıyordu . Burnun u çek e çeke . Yaşmağıyla, yazmasıyl a da , burnunda n v e

siliyordu arad a bir . Kızla r d a a z üzüntül ü değıl . Büyükleri ,

Ağabeg"lerinde n kadar üzgün . Bacıların a sarılıyor ,

süzülenler i

çünkü . Y a O d a onla r

okşuyor . Sonr a dönü p

anasına sarılıyor . On a d a sarılıyor , öpüyor . Ama , e n a z orad a sevdikler i

kadar tutku n

bi r

Onu n

v e coşkusun u taşıyo r

olmasa, oradak i sevdiklerinde n kola y kola y ayrılamaz . Yin e d e gö z

ağlıyo r sessi z sessiz .

yaşlarını

Anası Hatun'u n kafasındaki sorunuydu.

daha d a küçülmüş ü bunlar .

döşe k tc , yorga n d a ço k

pe k iş e

bir i d e onu n yata k

O büyüyünc e

Kadıncağız ,

tüyünde n bi r yastık , bir'd e yü n yorga n yapı p

Ama götürülmes i kola y olma z diy e kocasın a bi r türl ü söyliyemiyordu .

Sonunda

v e söyledi :

bi r d e yorga n

- Mezi n Ahmet , kurba n olim , bi r tü y

Çocuğun, orad a döşe k diy e altm a serdiğ i minde r ço h küçük . Yorgan ı

birleştiri p altın a sersin . B u yorgan ı d a üstün e alsın .

b u yorgan ı v e yastığ ı

olacah ya , kurba n

he , hayd i gelir .

götür . H e mi ?

büktüler ,

gidi p yastığ ı v e yorgan ı getirdi .

Kolla r geçirildikte n sonr a sırt a alaca k biçimd e Eksik birşe y kalmamış tı artık . Hatun'u n iç i d e bira z

Tembihlerin i

söylüyordu.

222

Kimin i

nic e ke z yineleyere k

- Tutak't a kalırs a bibis i bahar . Fahat ,

Gene

olaca h yavrum .

ki m bahacah ?

bira z dah a rahatlatma k içi n heme n

Ana ,

-

- Se n

misin ?

verdi :

anas ı baha r bene .

- Hee . O da , anas ı d a ben e ço h bahir .

anası üstüm ü başım ı

- Vıy y

raz ı olsun .

Hatun, kocasın a seslenerek :

içirirler . Safo'nu n

- Ama n herif , se n d e onlar ı gö r de , dah a e y

gurban olim .

Ama n

- Görürüm , görürüm. Hayd i bi z ge ç kaldıh ,

yol a çıktılar . Arkada n yin e yağa n tenbihler ,

Yollarının üzerindek i il k köy ,

karşılarına çıktı . Kıyıda

köyüydü . Köpekleri n

havlamaları arasında n geçtiler . Bira z ilerledikte n sonr a Mura t

soluklandıla r biraz . Azıkların ı koyu p yediler. Koc a Mura t ırmağı . Yatağın a yayılmış , kıyıların ı

büküle bükül e akıyor . Kim i

nere, oras ı alabilmişlerdi.

Kartallı'da, Tutak't a d a karşılaşıyorlard ı b u

Aradak i uzaklığı ,

- Baba , bi z

Celal'l e gelirke n burad a a z dah a

üstünd e çukurla r

Kartallı , Tuta k

ta m doku z günd e

- Be n geçiririm,

(sığ) yerin i bilirim , orada n geçerik . Önc e sen i

Hoca, oğlun u omuzların a aldı , bacakların ı d a boynunda n uzattı . Kendisi d e şalvarı , don u çıkarmış , "u d yeri"n i bi r eliyl e kapatıyordu . Öylece gird i ırmağa . Ço k iy i bildiğ i uygu n kesimlerinde n

adımlarla ilerledi . S u göbeğin e kada r vanyor , oğlan m ayaklar ı d a s u içinde kalıyordu . Hoca , duala r d a mırıldanarak , yava ş yava ş gitt i v e kıyıya vardı . V e yükle r içi n heme n döndü . dönüş l e d e yük ü taşıd ı karşı kıyıya . İved i ived i d e donunu , şalvann ı giydi . Ardından , yol a

Geceyi , hocanı n dah a önc e imamlı k yaptığ ı v e yollar ı üzerinde buluna n geçirecekler . Vardıklar ı daha akşa m olmamıştı , am a köylüle r bırakmadıla r esk i imamlarını .

- B u gec e burad a kal , yarı n siz i arabayl a "Kop" a kada r dediler.

"Kop" dedikleği ,

Bulanı k ilçesi .

bi r d e

dizine , kucağın a oturtur , da , "kirve " ile ,

Sünnett e d e sünne t

Bunda n

v e anas ı babas ı arasınd a oluşurdu . Oradak i kirveleri ,

köyde . Başk a d a ik i katl ı e v

zaman . V e

İk i katl ı Rami s ağanın , "odas ı

Rami s ağa , Abdu l Hoca'y ı ve . d e bırakı r m ı hiç ? Bırakmadı . Ertes i

o

Kop' a kada r

Akşam, "Abdu l Hoc a geldi " diy e herke s toplanmışt ı odada .

ağanın şeydi.

küsülUydü . Deme k

değiştiren

da biç

Ramis ağayla,

barışmışlar . kola y anlaşılabiliyo r olmasala r

d c

O , herkes i

d a odas ı vard ı v e

onu n göğs ü dah a

çok

çoğunun oldu ğ u gibi , onları n d a karıs ı epeyc e

bunlar

çekmeye çalışırdı . Kimi n odas ı dah a kalabalı k

odaların a d a pe k gitmezlerdi . Köyd e

"iş e yara r olmakta n

iki karıs ı gen ç v e güzeldi . Aralannd a zama n

bunlardı. Muhtan n

bi r

gerçe k

I

kanla n Am a ikisini n d e

O nedenl e d e

ikisini n d e

değiştirdikler i d e Cenne t olanı , güzelliğiyl e birlikt e Rami s ağ a

bi r

ft^htar d a Rami s ağ anı n ik i karısın ı kaçırmıştı karşılı k olarak .

değil , lafı n gelişi . Gerçekte , kadınla r

kocalar ı biliyord u v e karşı koymuyordu .

durum . Karşılıkl ı olara k getirdikler i kanlarla , doyumlanı alan a v e usanan a de k yaşıyorlar ,
usanınc a d a yin e

ger i alıyordu . Ufa k tefe k

olara k herke s kend i ols a da , d a vere n

Karşılıklı "ka n

geleneğiydi. Yaln ız bun a veriliyordu.

de memnun " oluyordu . Karıla r d a pe k "şikâyetçi "

köyün , ötede n ber i sürü p gele n bi r

deği l de ,

Hoca mera k ediyordu : Cennet , acab a nası l

yanınd a

225

ağanı n yanınd a mı ? Bira z

ağay a Yin e eden, a y getiri p gtre n de ,

(başrtsyle) o k ediyordu. Cenne t k i n e

"Abdu l

duru m aydınlandı : Cennet , yin e

birlikte . hizme t

Oyal ı v e boncukl u

Cilvel i cilvel i hizme t

içi n oday a geldiğini " anlatara k

söze başladı . V e köylerini n imam ı bulunmadığını , bütü n kyln n d e Abdul Hoca'y ı istediğin i anlat . Bi r sr e bunu n üstün e konuştular .

Herkes istiyord u

Am a

şimdili k s z vermiyordu .

ocuğu, okusu n diy e uzaklara , Tutak'a , y a d a Kartalh'y a götürü p bırakacağını, imamlı k iins e kararın ı sonra , dnşt e vereceğin i

söyledi. B u arad a

bi r

- B u

kaçırma " içinde n

bu!

Ramis ağa , bira z

belirtmede n edemedi :

doğrus u

yazıy ı bilirdi .

bi r kişiydi .

yazıyla birço k kitapla r okumuşt u . Hocanı n sözlerin e karşılık ,

hafifçe kıpırdayarak :

- Hoca , "ka n

etme" .

- Yo h "lebi " (tabii) .

d a yo h mu ? dedi .

olu r m u he ç

şey ?

- Hoca , se n dah a e y bilirsi n ya , Kur'an'd a d a var .

-

neresind e var ?

- Ahza b Suresinde .

seslenerek:

Gerçekten d e Ahza b Suresind e 52 . ayetinde , peygamber e

sonra , san a hiçbi r kadın , cariyeleri n bi r yana , güzellikleri n e kada r hoşun a giders e gitsin , hiçbirini , başk a bi r eşle , değiştirmen, helâ l olmaz! " dendiğ i görölüyordu . Deme k

peygambere, b u buyrukta n önce , başka kanlarl a

böyle bi r

güzellikler i hoşun a gide n Kim i yorumcular a göre , b u gelmeme k üzer e ortadan

dilediğini ,

peygambe r içi n bi r dah a

kalkmış, kimilerin e göreyse , yalnızc a bi r sür e ortada n kalkı p sonrada n yine ger i gelmişti . Her . neyse , deme k ki , söz ü edile n ayette n önc e

v e peygambere ,

güzelliği hoşun a gide n başk a kanlarl a "değiştirme " izn i
değiştirme " diy e bi r ola y vard ı demek . Peygambe r içi n

Sonuç,

226

var başk a inanır l a r iç i n niy e olmasın ?

Ramis ağ a , hocay a başk a bi r aye t gösterdi ; Suresinin 5 . ayeti . B u ayett e de , peygamberi n Tanrı katında n ileri sürüle n koşulla r çerçevesind e davranmazsa , o

"evlenmiş y a d a hi ç evlenmemiş kadınlarla , değiştirilebilecekleri"

Abdul Hoca , Rami s gösterdiğ i ayetle r konusund a birtakı m yorumlar iler i sürmüştü , n e k i inandırıc ı olmamış tı Rami s ağ anı n söyledikleri karşısında . Hoc a da , kimsey i yolunda n

görerek susma k zorund a kalmış tı . Bununl a birlikte , hocay a oldukça saygı gösterildiğ i görülüyordu . Rami s ağ a d a ço k saygılıydı .

Çaylar içildi , tatlı söyleşiler oldu . Sonr a vaki t herkes çıkı p gitt i odadan .

- Bab a bi t

bi r kar ı

mi ? Alla h niy e dört karıya izi n

- O'nu n hikmeti . Hikmetinde n suâ l olunmaz .

- Beni m

kabu l

- Seni n

dah a n e

- Peygamberimizi n karılar ı dörtte n d e çohmuş .

-

O , Allah'ı n sevgil i

- Ayrıc a cariyes i d e varmış .

- Rami z emm i Arapç a

ço h

- H e

bilir .

- Su s ola ! Bilmes i onu n başın a çalına . Bahsan a n e diyir ? "Kar ı

varmış" ! He  şe y

- Am a ağ a grmi r misi n aye t gösterir . Be n d e bilirim . Ayett e

babından . B u babı n "bina"s ı

amm a burad a

manasında .

Baba iste r istemez , bira z şaşkınlık , bira z d a hayranlıkl a dinliyord u

227

oğlunu.

- "Bedel"den . Yan i bi r kany a ele. Deme k va r kanla n

başk a bi r kan . Yaa ,

- Su s ol a eşşegi n sıpas ı sus . Su s d a ge t

Yatmıştı. N e k i

* *

O gün düğünler i vard ı Safo'yla . kavuşacaktı . K1 z bi ka l dah a He m d e n e güzel . Onu n

olmazdı. Bakıyord u işte . Alıml ı alımlı . Çeki p alıyor , içine , için e sokuyordu oğlanı . He r zamankinde n dah a çok , dah a bi r özlemle . gelip elin i tuttu . Çeki p

nereye ?

- Ge l gideli m artık . Hayd i

bilmiyord u nerey e gideceklerini . O gün düğünler i biliyordu, am a ötesin i bilmiyordu .

Safo'yla he r zamank i gib i Krtç e konuşuyordu . V e Saf o nele r anlatmıyordu ki ! Yerde n anlatıyordu , gökte n anlatıyordu . V e işl e bi r bilgi dah a

gelmiş . Herke s toplanı p onu n başta şey h şaban , Moll a v e mollalar , fakilcr .

Osso , Ayrıc a şivâno'ları n Huss o d a

- -

d e çıkı p gelmiş !

Safo, Peygamber'i n geldiğ i ev e alı p götürüyor . Varıyorla r ki ço k büyük kalabalık . oğlanlar , kızlar . "Peygamber" in kanlan , cariyeler i d e gelmiş . "N e d e Melekler de var . kanatl ı melekler . Bira z sonr a d a "Allah " gelecekti . O

da

"Peygamber",

hoşun a

Türko'y a

- Had i bi z gidelim .

-Niye?

- İşte , gidelim .

- Söylesen e niye ?

Özellikl e d e çeki p konuştu :

- "Peygamber " san a bakıyor , sonr a

- Nası l alacak ?

- "Ayet " biriyle "değiştirir" . Hayd i bi z

geli r alır . Y a d a kendininkilerinde n

Kaçıyorlardı k i uyand ı uykudan .

Sabahleyin yol a

Büyük bi r kalabalıkl a uğurlandılar .

a t arabasıyla . Rami s Ağ a koşturmuştu .

"Bulanık".

doğr u varmışlard ı ilçeye : "Kop" . Bi r başk a adıyla :

am a bira z büyükç e köy . Ötek i köyle r gibi .

Yaya bi r saat , Serilmi ş

aralıklar l a serpilmi ş

hi ç

hiç değişmeden . Kıra ç tarlalar . Taş l ı topraklı , iğr i büğrü , iniş l i çıkış l ı ,

atlı eşekli , öküzleri n y a d a

yer bulutlar a varı p dayana n

v e ye r

dumanlarıyl a yollar .

torbalı, kazmal ı kürekli , çanklı , kuşaklı , bezlere , paçavralar a pıtrak v e to z topra k yüklü , çilel i
insanlar . Yold a bayırda , tarlad a

emekler i ucuz , kendiler i ucuz . Kim i uyuz , kim i

savaşlarda bire r

jandarmaya yenik . Dedelerden , babalarda n

N e de ğişmekle , n e

sürdürdükleri

olabilece ğin i

yoksullu ğa , ağaya ,

nası l almışlarsa ,

N e d e böyl e Köyler , he p âde t

istemeyen köyler" . Mezarlıklar ı insanları ; insanlar ı v e evler i

mezarlıkları gibi . Sür ü sür ü topluluklar . Başlarında da çobanlar . Muhtarlar, imamlar , mollalar , şeyhler , ağalar , beyler , "hokumat "

adamları ve adamlarını n

bilmeyen esk i

Uşaklar , yavşaklar , bitler , pireler ,

keneler, sinekler , itler , kurtlar ve daha nele r neler.. . "Yeni

ayrılmaz , ayrılama z bire r parçaları . gelmişler geçmişler i boyunca . Öyle getirilmişler ,

Büyük baş , küçük baş atlar, danalar , taylor , sıpalar ,

götürülmekte . öküzler , inekler , eşekler ,

kazlar ,

Ve başlarında çobanlar . Hayvanları insanların ı izlemekte ,

insanları da hayvanlarını . kalmamış, geçmişleri n çilesiyle Özellikle de

"bin bir

Canlılarında "can "

dolu .

savaşlara sahne

Anadolu . Üst üste binmiş çıplak tepeler , dağlar . Alınları, insanlarınk i gib i kırış kırış .

üzerlerinde nice kanlar dökülmüş , canlar yitirilmiş . Ve bu olayları bi

türlü bitmemiş ; şu türlü bu türlü olabilirken verimsiz

olsa sürüp gitmekte . Verimli

gelen

Sulanması yağmura bağlı . Öl ü toprakların üstüne zamanzaman ağlayıp göz yaşları döken bulutlarda n

binlerce yıllık inançlarda n kalm a

Tanrı'da n istenmekte .

gibi dol u olara k

isteğ e gör e olmamakta .

donmakta , güll e

Bulutların gö z yaşlar ı kim i zama n dah a

(ka r olarak) düşmekte . Birka ç a y yaz , geri kala n kış . "Kılı ç gib i gelen " v e geldikte n sonra ,

kış .

ke z

Kış başlama k üzereydi . Kim i günle r yağa n yağmurlar , akşamlan ,

geceleri kar a dönüşüyordu .

230

Baba-oğul, köyde n köy e gittiler . Kim i yerlerde , rastladıkları

biniyorlardı . Ökü z

daha

Kim i

b u arabalarla

olara k

özel olara k gönderiliyorlardı . Kim i yerlerdeyse ,

gidiyorlardı. Sekizinc i günd e Tutak' a yaklaştılar . Bi r buçu k - ik i saa t

Tutak' a varacaklar . Bi r se s işittiler . Arkaların a döndüle r ki: ik i jandarma . Halkta n oldukları hald e halk a karşı hazırlanmış ik i

30 0 - 50 0 metr e öteden , koşara k geliyorlar . Hoca ,

Ço k korkutulmuştu , ço k "zulüm " görmüştü. Jandarma , yöreni n insanları içi n "korku " v e "zulüm " demekt i zaten . Am a hoc a içi n aync a

"Anadolu çok korkardı

karşısında, kavuştular:

iste r

Durun! " sesler i durdular . Jandarmalar , geli p

- İy i yakaladı k seni ! Ka ç gündü r seni n peşindeydik !

Hocaya söyleniyord u bu . Hocamı n yüz ü kire ç gib i olmuştu . Dudakları d a morarmış , titriyordu . Hoca , nede n arandığını , peşin e neden düşüldüğün ü titre k bi r sesl e sordu . Jandarmalar ,

bastı:

- Su s ula n bi r d e konuşuyor. Çıka r nüfu s kâğıdını .

küfr ü

alça k herif . Suçsuzmuş gib i

Hişnikl i köpekle r bil e bunla r kada r korkun ç de ğild i hoc a için .

Hoca, elin i ceketini n cebin e attı ,

kâğıdın ı aramay a başladı .

Korkudan, telaşta n b i türl ü bulamıyordu . O bulamayinc a jandarmalar bi r yanda n dipçikl e dürtüyorlar , itiyorlar ; bi r yanda n d a e n

ağır sövgülerl e sövüyorlardı .

- Vallah a

-

Sen i

seni de , çocuğun u d a burad a bi r düzeli m d e

seni ! Anasın ı avradını.. . Şimd i

başın a

Hoca n e yapacağın ı şaşırmişti , oğl u d a ağlıyordu . He m d e

sövüyordu içinden .

- Bab a

ve r bi r d e be n

dedi .

aşağılamaları ,

Oğlan , bir sürü

arasında hoc a ceketin i çıkan p verd i

doldurulduğu cepler i orad a bir yer e dökt ü v e nüfu s kâğıdın ı buldu .

Sevinçle babasm a verdi .

nüfu s kâğıdın ı jandarmalar a

- Askerli k

sen .

-

orad a

- Ananın ,

a.'ind a m ı yazılı , nered e

çekip ald ı nüfu s

v e gösterdi :

- İşt e burad a

terbiyesi z bend e d e

Jandarmala r alı p

arınmı ş büyü k bir öfkeyle ,

Sizi n yoh .

başha , tüfekler e

güvenirsiniz. Yohus a ikiz i d e burad a haklardı m pi s herifler . Siz e

askeri denmez .

biraz

bir

hi  beklemedikler i bir karş ı ıkışl a

şaşkınlıklar ı geçtikte n sonr a yin e kfrl e ik i yanda n

hoc a artı k korkmuyordu .

ağlamamasın ı söylemişti .

d a

Jandarmalar "altta n almaya " başladılar . "Kt 

olmadığını" bilmiyorlardı. mesleğini söylemedi .

- mesleğin i sordular . Hoc a tehlikey i

dedi .

Ama oğlu , babasını n

hoc a olduğun u

içi n

syleyinc e

ortaya çıkmı ř oldu . Jandarmala r bunda n

- Bir d e yala n sylyorsu n "iftiyim " diyerek . Hoc a

saklıyorsun. Byclğ n Köylerde seni n

anlaşılması n

fr k yaptığın ı söylediler . Biz d e onu n içi n senin peşin e düştük . V e şimd i yakaladık . Seni Karakol a götüreceğiz .

aklı n başın a

Bir sr  d e daya k y e

- Büyü ,

be n yl e şe y

- Se n derdin i Karakold a

Hayd i gidiyoruz .

Hep birlikt e yol a koyuldular . Dereyi , ardında n tepeyi

sonr a Tuta k karşıd a gözükiyordu .

dah a

Bu arad a hoca , müftüy ü tanıdığını , müftünü n ço k iy i dost u

söyledi , kendisin e yapıla n kötülüğü , hakaret i anlatacağın ı belirtti. Jandarmala r ürkmüş t ü b u açıklama üzerine . Dostlu k göstermeye başladılar . Biri , zorl a hocanı n elin i çeki p öptü , özü r diledi .

Öbürü d c özü r dilemey e

- Anasını , avradın ı s.tiğimi n köylüleri , deme k k i biz e yala n söylemişler, sen i yanlı ş tanıtmışlar . Bilseydik , san a hi ç öyl e davranı r

d e var . Am a biliyorsun ,

Hocalar a bizi m d e

büyüyü , üfürüğü

Kaymakama hergü n sık ı mir veriyor .

yasaklamış. Başımızdakiler biz i sıkıştırıyorlar . "Bi z d e emi r kuluyuz" .

geliyor , kaymaka m d a

Jandarmalar, bask ı gerekçelerin i uzu n uzu n

varmadan

ettiler .

almay a

Tutak' a

Yükünü n

çünkü . Müftü , arkalıydı ,

iler i gelenlerindendi . Tutak'tak i

Valiye kadar , müftüy e sayg ı gösteriyorlardı . Tutak'tak i karakold a bulduklarını içi n jandarmala r d a b u durum u biliyordu .

Jandarmaların

duys a bizi m

- Beni m d e babam , Kayseri'd e imamdır .

yaptığımızı, ben i evlatlıkta n reddeder . Hoc a efendi , n e olu r biz i affet !

dedi.

Hoca d a yumuşamıştı .

-Af Allah' a mahsus . Alla h affetsin . Bi r dah a d a kimsey e

zulmetmeyin.

- Sa ğ o l hoc a efendi .

evi ,

Tutak'a gelmişlerdi . Jandarmalarda n aynlış .

Gülbeyaz' m duygul u karşılayışı , enişt e Ahmet'i n hi ç d e

gelmediği bell i ola n

*

233

Hoca, enişteyl e konuştu :

n e dedi ?

- bahma,

ço k Moll a

ohutma k istir . Gen e d e se n müftüy e

Bi z d e geder , geli r

Abdul Hoc a bi r d e gidi p Müftüy l e görüştü . Müftü , oğlan ı olağanüştü buluyord u v e istiyordu .
N e va r ki , oğlan ı n te k

evi n sahibi , Ahmet "

Yine te k çare : Kartall ı köyü .

Oğlunu alı p yin e Kartalh'y a götürd ü v e Moll a Nasır' a etti. Ayn ı gü n d e

234

kitap dönmüşlerd i

Köy ü camii , yin e fakilerle ,

larıyla v e eşyasıyl a dolmuştu . Topladıklar ı

çünkü. Zekâtlarda n kendilerin e düşenler i almışlar , paray a dönüştürmüşler v e olabildiğinc e gereksinimlerin i d e karşılamışlardı . Soğuklar d a adamakıll ı başlamışt ı artık .

"Faki"ler,

Osso,

Seyd o Ahmet, Tutak'l ı daha. Belk i d e hi ç

araların a döndüğün ü görünc e sevin mişlerdi. Nede n ki , birbirlerin e oldukç a

Salih ,

Yaln ız

gözüküyorlardı . Deme k k i

Abdurrahman ,

he p

öğrenciler i ola n oğl u

fırsa t bula

Babasını d a ço k tanıştırma k istediğ i hald e b i

Safo'lar a gitti . He m geldiğ in i bildirecekti , he m d e onlardak i

alacaktı . Varı p kapıların ı çaldı . Safo'nu n anas ı çıktı . Görü r görmez tanıd ı v e coşkuyl a içer i aldı . Safo , Sab o (kötürü m kız) v e

içerdelerdi . Türko'nü n döndüğün e heps i sevinmiş , coşk u

babaları

göstermişlerdi; Kürtç e konuştular :

- Ho ş geldin .

-
ge  kaldın ?

- Sen i o k

etük .

Gelmiyeceksi n sandık .

- Artı k gitmiyeceksin , deği l mi ?

- Ananı , babanı d a görmey e gitti n mi ?

im o köyün e

nenesin i

Daha bi r sür ü sorula r yönelttiler . O d a anlattı . Önc e Tutak' a gittiğini, sonr a Hafiz Celal'le babasını n ima m olduğ u

orad a o k kaldığım , anasını , babasını ,

ve karşılaştıkların ı anlatt ı öze t olarak . İlerid e sıras ı geldikçe , uzun uzun anlatacağın ı söyledi . Akşam olduğ u içi n kalkı p gitmey e yöneldi . Karnını doyurmada n bırakmadılar . Mercimekl i pilav pişirmişlerdi .

Birlikte yed i v e kalktı . Yatağıyla ,

bıraktığ ı bi r ka  kitab ı

gidecekti

- Yatağım ı v e kitaplarım ı alı p gideyim .

anas ı getirdi . - Saf o yardı m et , götürün .

getirile n

ve

Safo'yla birlikt e aldıla r v e götürdüler .

yanm a koydular . Saf o döndü .

Fakiler, kitaplar ,

bitiri r

ezberleri" olacak , sabahları :

Ve

çabu k

"meti n

çıka n cemaatte n kişiler .

Yine "ders"le r alınacak , "müzakere"ler ,

Rabe , rabe! " (Hayd i kalk , türlü pisliği n yuvalapdığı , çöplerin ,

şeria t ürün ü

kola, kuca k kucağ a

balgamları n ko l

eskiler e eklensi n diy e yen i

v e

balgam fırlatmalar , çoğ u burada n alma n sularl a pişirile n he r yemeğin kap ı kap ı dolaşılara k
büyü k kulpl u kazanlarl a

getirilmesinin ad ı ola n

bire r moll a aday ı ola n güz v e kı ş dönemlerindek i

güzelce.

kısacası : Küllükle r -

bir i dah a başlayacak . Halkı n

için.. .

önün e koyu p döşe k olarak , uygu n

almalıydı , saba h

almaya , iç i gibi ,

şeriat terzilerin e biçtirili p diktirile n ilkelli k giysisini ,

bütünleşen şeyhlik , ağalık , mollalı k yararın a

• Yen i yorga n v e yastığı n dürül ü

iplerini çözdü . Esk i minderl e yorgan ı

bulduğu bi r köşey e serdi . Üstün e d e yen i yastığı v e yorgan ı koyd u

heybesini , torba.sın ı yanın a yerleştirdi .

Artık akş a m v e yats ı namazlar ı içi n

namazı içi n d e abdes t suy u hazırlamalıydı . Dah a önc e yapüğü gibi . Kulleteyn, on a gör e değild i çünkü . Burada n

mezhebi d e e l vermiyordu . B u mezhebi n başk a tü r ilkellikler i ols a da.. . Her zama n kullandığı abdes t ibriğini

dakikalı k itst z yol u izleyere k gitti , sırasın ı bekleyi p abdestini aldı . V e yemde n doldurduğı u ibriğiyle

Akşam namazı , küçü k bi r

V e doğr u pınara .

yats ı namazı , dah a uzunc a

bir

bi r parç a ekmek , kö y çeçil i v e yatı ş saati .

Kalkmamak olabili r

(hayd i kal k namaz , namaz!)

Kims e

yeltenen , heme n tekmeler i ye r

üstüyl e - başıyl a kalkar kalkma z fırladılar ,

edemez . arda . Hayd i ge l d e

d a bulunduğ u döküldüler . He r zamank i gibi .

uzana n so l

Şalvarla r

Sıyrılan şalvarlar , ortay a kona n üçl ü takımlar ,

avuçlarla alına n v e takımlar a çarpıla n sular . "Şap , şap ,

uçkurlar , bağlana n kuşaklar , sıvanmı ş kollarl a

yukarı.

yenide n döküldüğü, bi r bataklığ ı

Tahare t sularını n süzülü p

çöplerden ,

abdes t içi n

v e türl ü pisükte n oluşa n

açıla n yerden , n e denl i kirli , n e denl i pi s ols a d a

temiz " da n suyu n çarpılması ,

burun a

(sümük) d e

Doğr u

süzüle n suları n ağız a çekilmesi ,

boğa z ayıklamaları , kulleteyn e fırlatıla n yen i

yeni balgamlar.. . Bite n abdestierde n sonra ,

kullanılan çarşa f gib i mendillerl e el , yüz , kol ,

Isla k ayaklarl a basıla n hasır , kili m üzerind e kılınaca k nama z için sır a sır a oluşlar , eğili p kalkmalar , yer e kapanmalar , ik i

oturmalar ,

selamlar . V e namazda n çıkış .

başları n önc e sağa , sonr a

yemek , ekme k

"Râtib"e hazırlık . İk i kulpl u kazanl a e v e v

toplıyacak dör t öğrenc i gerekli . He r gün . B u görev , nöbetleş e

göre v yapacağın ı belirle

çizelgey i hazırlam a çabası . Çizelg e hazır . Abdurrahman ,

Tâhâ ,

Hang i gün , hang i dör t yen,

Osso, Abdurrazzak , Şehmus , bir ; Kadir,

likte yede k olara k çıkacak .

Yahya , Hali l d e bir.. . "Türko " d a

görev , Abdurrahma n v e Çıkmak üzereler . Safo . Elind e

elindeki i onu Safo'yl a

arkadaşların ı alı p götürdü .

bir ; bir

"Türko " d a birlikte .

"v e bi r küçü k yemek . Abdurrahman , durum u anlad ı v e

Türko, arkadaşlarında n ayrılmay ı hi ç d e doğr u bulmuyordu . Am a

Safo'yu d a kırma k istememişti .

237

bunla n niy e getirdin ?

- Yeme n için .

- Am a

- "Râtib" i seviyo r musun ?

- Evet . Hayı r d a evet .

dah a yeme k getirm e olu r

- Olur , Am a ana m "götür " derse ?

-

ayrılma k islemiyor , "ayı p olur " diyo r dersin ,

- Yalnız , b u yeme k tabağ ı kals a iy i tabağım yok ,

Çünk ü beni m

- Kalsın , bizd e ço k

var . Kaşı k d a kalsın .

- Be n siz i görmey e gelirim .

- Akşa m gel , olu r mu ?

- B u akşa m

gideceğim . Dah a sonr a

Her zamank i gib i Kürtç e konuştula r bunları . Nede n ki , Safo , hi ç Türkçe bilmiyordu , Kürtçey i iy i öğrenmişti i artık .

Safo gitti . O d a çekili p bi r yan a getirilen i

koyuldu .

gösterdikler i onlard a d a yiye p içebilirdi . Dahas ı onlard a yatı p kalkabilirdi . Am a bu , orad a

tersti . O köyl ü ola n d e vardı , onla r d a camid e yaüp kalkıyorlar , yiye p içiyorlardı . Bu , kendin e özg ü disiplinin gereğiydi . Mollala r v e fakiler , b u durumu ,

"suff e benzetiyorlardı . Peygambe r Mekke'de n Medine'ye "hicret " ettiğinde , Medine'de , bugünk ü adıyla"Mescidu'n -

yanibaşın a da , ad ı "Suffe " olara k anılan , gündüzler i Kur'a n okuyup öğrenm e v e öğretm e yeri , gecelcriys e Kur'a n öğreticilerinin , öğrencilerinin v e yer i yatakhane s i

kullanılan bi r od a Fakile r v e mollalar , peygamberi n kurduğu öğrenciler i v e Öğreticiler i gib i görüyorlard ı

V e bunda n dinse l "gurur " duyuyorlard ı .

O d a bun u ayn ı gururda n yoksun kalma k istemiyordu . Öteki fakilerde n ayrıldığ ı zaman , sevimsiz bi r duruma

tanım bilincindeydi .

Akşam kıldıkta n v e art a kalm a yemeğ i yedikten sonra , yats ı namazını n heme n ardında n başlıyaca k ola n

saatin e kavuşma k üzer e gitti . Geldiğ in i

için . onunl a çünkü .

Vardığ ında Huss o evd e yoktu . Anas ı kapıy ı açtı .

-

yavrum . Ne zama n geldin ?

- Dü n geldim .

Kadının elin i öptü .

sord u hemen . "Haps e atmışlar" .

- içi n girdiğ i bi r kavg a yüzünden . ağanın adamlarında n birin i yaralamış .

Kâmi l

Adamlar dövsünle r diy e Husso'nu n üzerin e gönderilmiş . Çünk ü Kâmil ağa , Husso'y u serbes t bırakmasın ı bi r için e

Hammame'ni n elinde n alınmas ı d a on u

Adamları, Husso'nu n karşısın a çıkmışlar . Huss o çif t sürüyormu ş o sırada. Sövmüşle r v e ardında n saldırmışlar . Husso , bi r demirl e karş ı koymuş. V e içlerinde n birin i ağı r yaralamış . Öbürler i d e kaçıp gitmişler. Sonr a karakol , "şikayet" , jandarmalar.. . Huss o yakalanı p götürülmüş. V e heme n içer i tıklmış .

- Hammam e nerede ?

- Babasını n evinde . Onu n d a ik i göz ü ik i çeşme .

- Husso'y u bırakırla r

-

Bırakırla r mı , ne zama n bırakırlar ? Alla h bilir .

-

Çıktığ ı zama n Hammame'y i alı r mı ?

- Babas ı vermiyor .

- Yin e Kâmi l ağay a m ı

- Bilme m ki . Kızlığ ı gitt i diy e Kâmi l ağ a

herhalde .

Kızlığın v e "kızlığ ı olma"nı n n e deme k olduğun u a z ço k öğrenmişti. He m kitaptan , he m orda n -
he m d e

içi n camiy e heme n dönme k zorund a olduğun u söyledi .

- Kamın ı doyu r öyl e git .

Gelirke n

kalanl a kamım ı doyurmuşum .

Husso'nun v e durumun a üzölmüştü .

birbirini n olmasın a niy e enge l olurla r

Cami, yats ı namazı ,

v e yatı p

240

Önces i hep ,

Yeni dönemi n il k dersi , o gü n

derslerin gözde n geçirilmesi ; "müzâkere"le r v e

üzerinden

olan

v e herke s

yü n

zincir i

Büyük hoca , Moll a Nasır , saba h

yiyeceğini yedikte n sonr a görkemiyl e içer i girdi .

çorapları, geni ş şalvarı , uzunc a cübbesi , "köstekl i

kuşağı , sarığ ı - kavuğ u v e ye r ye r aklaşmı ş süpürg e gibi sakalıyl a ağ ı r ağ ı r ilerledi ; mihrab ı n yanınd a kendis i içi n konmu ş

üstün e oturdu . Koşu p rahley i getirdiler , önün e koydular . Herkes sessiz , saygıl ı v e ayakta . Hoc a işare t

süzdü . Herkesi n tama m

sordu. Gerekl i bilgiy i aldı . Başk a günler ,

olanca ciddiliğiyl c

yalnızca belirl i

v e

oturdular . Hoc a

o der s vermezdi . O , der s verirdi . Ger i kala n da ,

"tâlib"lerden alırlard ı derslerini . Am a o gün , herkesi n dersin i

hoca verecekti . "Teberrükcn" . Yan i

v e uğur u olsun diye .

yen i dönemde , dersler e başlanırke n öyl e olurdu . Bun a so n derec e önem verilirdi . İl k ders i hocada n alma k n e denl i

büyü k bi r

bağlanırdı.

se , bunda n sayılırdı . Derslerdeki

b u

Hocanı n vereceğ i

zorluklar, baş a gelece k terslikler ,

sırasın a

dersi bekliyord u coşkuyla . Hoca , il k dersi , uzu n boyl u

kimin e d e bi r - ik i sözcü k il e başlangı ç yapardı .

(uğur) içi n b u kadar ı yeterliydi . Dah a sonrasını , herke s

Birkaç

alıyorsa , onda n alırdı .

hocada n der s alma k içi n o d a gidi p

yalnızca il k ders i değil , ası l

de

d e Moll a

O , alacaktı .

onu n içi n

Kitabıyl a birlikt e

büyü k hocada n alması , geçe n dönemi n ortalarında başlamıştı. Böyl e olmakl a birlikt e yen i dönemi n il k

d a heyecanlıydı . Hepsini n küçüğüdü . Koc a koc a fakiler sırasınd a yerin i alırke n nokt a gib i

elleri dizlerini n üzerinde , gözlerin i hi ç ayırmada n hocay a bakıyordu . Sırası gele n dersin i alı p çekildi . On a

dersleri daha bitmeye n kitab ı deği l de , daha sonra , daha üs t basamakt a

241

okunması gereke n getirmişti .

- Oğlum , b u Dah a "Avâmir i bitirmemişti n

- Hocam , "Avâmil"de n ço k a z kalmıştı . On u d a kend i kendim e bitirdim . Hepsin i biliyorum . İsterseni z "imtihan "

- Hayd i geti r d e bi r bakim .

Hemen gidi p getirdi . Açıp , öncek i dönem e bırakıla n yer i gösterdi . Hoca , orada n okumasını , çevirmesin i Çünk ü Türkçe bilmiyordu .) söyledi . O d a okuyu p çevirdi . Ço k beğene n hocadan aferi n aldı .

- Şimd i geçmey i hakkettin !

Ve o d a dersin i alı p çekildi .

Yeni dönemi n il k ders i bitmişti . Hoc a kalkınc a herke s d e Yine çı t yok , büyü k bi r saygı . büyü k hoc a çıkü .

* * *

Caminin içind e büyü k bi r gürültü . Tartışmal ı "müzâkere" , alına n derslerin karşılıkl ı gözde n bilmeyenleri n bilenler e sorma ları , yükse k seslerl e sözcükleri n nered e n nası l

sözdizimlerini n türl ü yönlerini n öğrenilmesine yârıya n "şeria t (fıkıh) mes'eleleri" , Arapçadaki sö z ustalıklarını , anla m derinliklerini , bunlar a ilişki n "bedii için e ala n dah a yüksek basamakt a okutula n "mantık " konuları , "tasavvurât" , "tasdikât" , kim i zama n "akâid " ad ı d a verile n v e "Tanribilim " deme k olan "kelâm " konuları , "tefsir " v e "hadis " konular ı v e dah a başk a konular birbirin e camide . He r saba h olurd u bu . Bi r - ik i saa t sürerdi . Vazgeçilmez , bi r gelenekt i . Bira z sonr a başlayaca k olan "meti n ezberi " v e yats ı namazında n sonr a

gibi...

"Müzâkere" bitti . Kitabın ı alan , meti n ezber i içi n

ezberleri , yazı n çevresinde , başk a uygu n yerlerde , açık havad a ve ayakta , ik i nokt a arasınd a gidi p gelere k olurdu . Kışı n d a kapal ı yerlerde, özelli kl e Artı k soğukla r kendin i epeyc e bell i ettiğ i

—

için ahırlar a yönelik ş başlamıştı bile . çıkma n te k tük d e olsa gidenle r vardı . "Türko " d a üşüdüğü içi n dışand a

kitabımı d a alara k Safo'lar a gitmişti .

Pek sıca k v e elverişi l i olmas a d a d a bir ahır ı vardı . "Şimdilik b u kada r sıcaklı k yeter" . N e k i orad a meti n ezberlemes i kolay olmayacaktı . Nede n ki , Saf o geli p gidecek , konuşacak , "meşgul" edecekti . Öyl e d e oldu .

- Safo , gereke n ço k meti n var .

- Be n şimd i giderim ,

Ama Saf o heme n gitmedi .

"Fe hâzihi... "

okuduğu n nedir ?

- İzhâr .

demek ?

- Anlamazsın .

"Fe hâzih i risâletün... "

- O dediği n n e demek ?

- Hangisi , "nahiv " mi ?

- Evet .

- sözedcr .

"Fe hâzih i ileyh i eşedde l ihtiyacı... "

- İhtiyaç " diyorsun . N e ihtiyacı ?

- Saf o n e olu r bira k d a bira z çalışayım .

- mı ?

- Hayır , dah a var , bira z çalıştıktan sonr a gider , sabahk i

kalanda n

- Ekmek , yoğur t getireyi m ye !

- istemem . Saf o ba k böyl e yaparsa n bi r dah a gelmem .

- Seni n yanınd a kalmam ı istemiyo r musun ?

İstiyorum , am a dersim , ezberi m var .

- Am a o hi ç bitme z

İkisi d e Onu n ezberlemes i dersleri , Safo'nu n d a onunla konuşm a isteğ i Kınanabilirle r miydi ?

Olanca tutkusuyla ,
derslere . O ders i bitiri p
öbür derse , on u bitiri p bi r başkasın a dalıyordu . Durmada n okuyor ,
geli p on u zorl a
Yemey i - içmey i unutuyordu . Kim i zaman , camide , ahırda ,
Kim i zama n -
kitapla r
"fıkıh" ,
ilerliyordu . Arada n
ilerlemişti .
olduğu gibi , köyünd e d e
de , hocas ı d a şaşıyordu .
içinde, arad a sırad a gele n Safo'yl a hi ç ilgilenmez ,
Abdestten , namazdan , "râtib "
konusundan kurtulu r kurtulma z ahırlarda v e camide - Okuma ,
düşü p uyuy a kalıyordu . "Nahiv" ,
Kitapla r devriliyor , dersle r
haft a dersle r şaşıl as ı
arasınd a
birbirin e gösteriyordu . B u sür e
d a gitme z
v e yem e - içm e
atıyord u derslere . Çoğ u ke z
Yin e

ders, yin e okuma , ezberleme , yin e "müzâkere" ,

bi r der s alırken , o hocay a yalvarıyor , dersin i yaptığını , okuyu p bellediğini, ezberlediğin i söylüyo r v e ayn ı günd e ik i ders , ü ç ders ,

d a dör t der s birde n alıyordu . Öğrendikçe dersleri n tadın ı alıyor, ta d aldıkça d a dah a ço k kendin i veri p koyuluyordu .

kimi

dünyası, bütünüyl e

gibi . Okuyu p

yanda n

dersler e

alanlard a d a derinleşiyordü .

okutmaya başlamıştı . Aşağ ı derslerd e olanlar a der s veriyor. B u d a ço k yararlı oluyord u kendine . Unuttuklar ı olursa ,

anımsanmış oluyordu . faki

dersleri , ayn ı kitaplar ı okuduğ u

derslerin e d e yardı m ediyordu . Orada , burad a buluyorlardı onu . Çıkaramadıkların ı soru p öğreniyorlardı .

-

Celal , oğl u v e

gelmişler .

Şey h

öğrendi .

Köyd e bi r tanıdığını n evin e

müritlerinden .

müritlerini d e pe k sevmez , am a orad a iste r isteme z seve r görünür . Barınmak için , şeyhi n d e yardımıyla o ev e yerleşmiş . N e kendisi ,

n, e d e "Kür t dersler içi n ilişkil i oldu ğ u te k

karışabiliyordu . Moll a Kafasın a

Gclal'i n

v e

müftülü ğ e yükselme k içi n büyü k hocada n der s alıyor ,

Reccb'i d e kendis i okutuyordu . Receb' i okumay a zorlıya n d a anası , babasıydı . Kendisini n okumad a göz ü yokt u pek .

va'zedecek kada r birşeyle r

Ahme t d e öyle . On u d a

de

Babasının Tür k olmas ı olsa da , kendisin i

yeler. " zorluyordu .

bira z Hafiz Celal'i n

yanların a gitti . Ne

Sonr a "Türk"lü .

dah a ço k

v e öğrencilerini n geldiklerin i

Celal , onu n d a hocalı ğ ın ı yapmıştı . Bi r d e yo l arkadaşlıklar ı

Ahmet' i v e Reccb' i d e ço k

Kür t ola n

sayıyordu . Kürtler e karış ı Türkler i savunmalara bil e girmiş , dah a ço k b u nedenl e "Türko " diy e a d

miydi ? Şimd i "Kür t faki"leriyl e aras ı ço k iyiydi ,

kazanmıştı, he m d e seviyord u onları . Kaynaşmıştı onlarla . Böyl e

olmakla

"Türkle r

kafasında .

Varınca, esk i hocasını n elin i öptü . Öbürlerin e d c

deyip sarıldı . Konuştular :

- Nerde.siz , nerd e kaldız ? Bi z dersler e

2 a y

Celal,

salmış , bi r küçü k t e

Kars'la , Ağrı'd a epeyc e dolaşmış , "cer"de n

sonr a

aykır ı nikâ h yapmak " suçunda n bir-ik i haft a tıklımış", dah a sonr a Dadikan'l ı Kâmi l ağanı n çabalarıyl a v e Şey h

"yakay ı kurtarmış" .

- B u ik i a y içind e se n nele r ohudun , hang i dersler e

Okuduğu dersleri , kitaplar ı anlatt ı esk i hocasına . Celal , onu n zek i

alışılmadı k bi r hızl a okuyu p geçtiğın i biliyordu . Am a b u kadarı inanılaca k gib i değildi . Onu n anlattıklar ı karşısınd a şaş ı p

kalmıştı.

- Essa h m ı

ola ? Bunlar ı he p ohudu n mu ?

- Essa h diyirim ,

- Se n ben i d e geçmişsin !

-

hocam .

- Vallaha , dorg u

ben i geçmişsin .

Çok Ahmet'l e d e konuşu p özle m giderdiler . Am a ası l haberler, Recep'teydi :

nce bibisiyl e grştğn  söyledi :

- Bibini n g z yaşla n he  Herifini ,

"kargışlır" duri r (yan i on a beddu a ediyor) . Ben e d e "tenbih"lerd e bulundu.

tenbi h etti ?

- larını) d a

bi r Tutak' a gettigimde ,

be n gelinke n

(amaşır

- Alla h rz ı olsun .

Receb'in başka Esm e r köy  buluna n "kesik ba ř adam"l a ilgili . Araştırmala r sonucund a duru m anlaşılmış . Adamın kesilmesine , bi r "ka n davası " nede n olmuş . Ama , nc e tanınmaması içi n kesilmiş" , bununl a

tanınmasını iyic e gleştirme k içi n gvdes i d e parçalanmış , sonr a "elinden koyunların ı alma k isteye n eşkıya " iş i gib i gösterilme k islenmiş . Kon u üzerin e gidilince , gereğ i n yl e olmadığ ı açığ a çıkmış .

aydınlanmasında , çobanı n karı.s ı yardımc ı olmuş . Karısı , oban Cemil'i n Bitlis'i n bi r köyünde n olduğunu , orad a mal ı - mlk bulunduğunu , ka n davası yüzünde n kaı p Esm e r köyün e

v e izin i yitirtme k içi n obanlı k etliğ ini , n e va r k i

izleni p sonund a bulunduğun u anlatmış . Dedikodular a göre, olayı n "eşkıya işi " gib i gsterilmesind e d a pay ı varmış . Cemil'i n dşmanlarıyl a yapmış , koyunlar ı diye Gerekt e koyunla r kayı p değ ilmiş , sr 

ağ a gl  içi n iledek i ilgilile r ona .

Receb'in getirdiğ i bi r başka haber , Musi k köyünde n Celil"le ilgili :

  çocukl u bi r kanl ı yoksul bi r kişidir . Dindardır . Kartall ı köyünden şey h v e duyar .

bırakıp şey h şaban'ı n yanm a gider , uzu n sr e hizmetind e bulunur. şeyhi n şeyhi n işare t v e

görmey e başlar .

"delaletiyle",

Bu arada ,

çocuğunun yanına döner .

de başkaları ve

bir de "halifelik " ahr . Sonra köyüne , çoluk

artık başka bir

namazla n gider ,

"Görünmeyenleri, bilinmeyenleri bilir" .

Mekke'de kılar . Kimin i Medine'de , peygamberi n "kabının yanında "

edâ eder .

gösterir

Devlet kuşu başına

artık. Elini öpmeye , himmet almay a geleni n - gideni n hesab ı yok . O

köyden, çevreden , uzak uzak

akı n akı n gelenler , yığınlar ,

kuyruklar oluşturmakta . Evi , gelenler e yetmemektedir artık . Celil , olmuştur "evliya Celil" . Her yerd e söylenen , dillerde dolaşan : "Evliya

lâyık bir ev bulunur . Gelenler , burad a kabul edilir .

Celil".

İşte bu Celil , Receb'i n getirdiği haber e göre , geçenlerde bir gün , karnına bıçak saplı , kanla r içinde öl ü bulunmuş . Yanında da bir yazı .

Yazıda şunla r yazılmış :

iman

"Miraçtan önce , peygamberimizi n göğsünü yarı p kalbin i çıkaran ,

hikmetl e doldura n melekler , ban a d a geldiler . Göğsüm ü yardılar . Kalbim i çıkarı p ima n v e hikmetl e dolduracaklar ı sırada ,

olara k gelenle r tarafında n ürkütülü p

halde kalakaldım. "

Be n d e b u

Ne k i yazıya Birincisi, "Evliy a

gözüyl e bakmay ı güçleştire n noktala r d a

hi ç

bilmiyo r oluşu .

okum a

yazma bilmeye n bi r kişi . Böyl e bi r yazıyı ı nası l yazmı ş İnanırları, b u soruy a şöyl e karşılı k

herşeyc yeter . Bi r ümmiy e d e okum a -yazmay ı öğretir .

"Allah'ı n güc ü

d e

dediğ i zaman ,

ümmi değ i l Cebra il , cevabını

Allah katından... " İşi n

girildiğ inde, aka n sula r durur . Artı k

sonr a okumuşt u . Celil' e d e b u gü ç

herşey e güc ü yeter. " cevabıyl a

sözkonus u olmaz . Bi r d e

şuydu olay ı gerçe k saymay ı güçleştiren :

Adam nası l olmu ş da , göğs ü açılmı ş v e kanla r içind e bulunurken ,

kaleme - kağıd a sarılmı ş ; b u yazıyı ı

Bu soruy a d a "Allah'ı n herşey e güc ü yeter " karşılığ ı veriliyor

muş. Am a ş u sor u askıd a kalıyor :

"Herşeye güc ü yete n Allah ,

v e nede n kurtarmamış? "

Celil' i o durumd a niy e

Receb'in gittiğini olduğu ileri

göre , Tutak'ta , Gelil'in , bir cinayet e kurban sürenle r varmış . Şey h Şaban'ı n elini n d c işi n

- Bun u ney e gör e

Bu

yoru m şun a

Cclil'in

Am a yükselmesi v c ününün ço k

başlangıçta , şeyh i Şey h Şaban' ı d a

"Evliy a

diy e anılması , gidere k deği n yayılması , şeyh i

bırakmıştı. Şeyh , ço k rahatsız v c tedirgi n oluyord u artık .

yapması karar

Düşünür ,

dünyay a

Adamlar ı eliyl e d e gerçekleştirir . Gelil'i n yanınd a yazıyı yazdıra n d a şeyhte n başkas ı

hazırlanmış bi r kılıft ı

Aşağı - yukar ı böyl e

Bir başk a habe r

Receb'i n kendisiyl e

- K1 z

mi ?

- Hec , ço h güzel .

- Zayı f m ı "tavlı " (şişman) mı ?

- Tavlı .

yayl a gib i olmalı .

zayı f kar ı alı r mıyım ?

248

Cinayet i örtme k

Rece p nişanlanmış .

üstün e çıktı n mı , ka n

Çok aya z vard ı dışarıda . Cam i d e oldukç a soğuktu . Saba h ezan ı okunmuş, herke s uyanmıştı . Uyanmamı ş olanla r d a "rab e

Yatağında n kalkı p

tahare t v e

sıcacı k

de kulleteyn e gidenle r olmuştu . Am a çoğunluk ,

yatağından kalkma k istemiyordu . Sobay ı yaka n

Soluklar v e osurukla r d a camiy i ısıtmay a yetmiyordu . Kap ı - pencer e

sıkı sıkıy a kapalı ols a

fakileri n

Sabah

de

Bu arad a sobay a d a

Dışarıya fırlayışlar , çevresinde büzölmeler , vc kurulanmada n camiy e

soba , gözükmüyor. Elle r d e üstünde n

bire r ikişe r gelmey e

herke s kalkma k v e yatağın ı katlama k zorund a

dolduruldu v e ateşlendi .

önünd e v e kulleteyni n çabu k çabu k "taharet " v e abdestle r

arasınd a

O d a abdes t alı p gelmişti . Soğukta n

ve

sobay a tutsa k alanlarda n yo l

ibriğin e yapış a yapış a

istedi . sobay ı Gidi p yatağını n yanm a
büzüldü. Abdurrahma n ilgilendi . Sobada n on a d a ye r açılmasın ı
söyledi v e çağırd ı onu . Ye r Soğuk sularl a iyic e
o d a gidi p ellerin i uzam . kirde n katmer , çatla k
Ufa k ufa k kanla r sızıyo r çatlakla r arasından . Ellerin i dah a iy i
ısınsın diye , sobanı n iyic e
yapıştı. Ellerin i kesimini soyu p ellerin, parmakları n gölürölüşü,
uzatmıştı. Birde n bi r dokuna n oldu ; eller i ta m o
d e soba , parmakları n derilerini n
İçin e işleye n
dudaklar a
deris i
kızarmı ş kesimin e
yer e gidi p
bi r
Acıy ı gib i
kesimleri n
kıvranışlar , içi n
ağlamayla birlikt e döküle n gö z yaşlan .
- Se n dokundu n
- Hayır , be n dokunmadım .
dokundu .

üstün e almadı . O elin i uzaturke n birbirini suçladılar .

Yanıkla ilgilenildi .

- Ne yapılabilir ?

Herkesten bir öner i geldi :

- Sobanı n külünde n dökülsün .

- Hayır , sigar a kül ü daha iyi .

- Yoğur t sürme k daha iy i gelir .

- E n iyis i basmak .

- Tezeği n

bulunanlar ,

-

Tütün, tezeği n ufağ ı v e külü n yanığı n konulmasına kara r verildi . Tezekte n bir parç a ezildi , kü l v e tütü n eklendi v e ta m yaray a basılacakken , saba h namazı m üzer e büyük Moll a Nası r içer i girdi . Durum u gördü . Yapma k istediklerini söylediler . Hoca :

- dedi .

Ve bir yaşlı kadın a danışılı p onu n dediğ in e uyulmas ı gerektiğ in i söyledi.

Namaz kılındı . Bir yaşlı kadı n bulm a yolun a gidilirken , o , Husso'nun anasın ı anımsadı .

- Husso'nu n giderim , o baka r parmaklanma .

Üşüye üşüye , ayakkabıların a karla r dol a dol a Husso'lar a gitti . Kapıyı Husso'nu n anas ı açtı . Kafasın ı üs t üst e sardığı ka t ka t örtünü n arasından dikile n gözle r sevg i doluydu . On u heme n içer i aldı .

- Parmakları m yandı .

kadına . Kadın , eliyl e başın ı okşadı , sevdi . Sonra gidi p bira z ka r getirdi .

- Uza t ka r iy i gelir .

Sevginin, ilgini n Kürtçes i d e vardı . V e kadın , Kürtçesinde n cömertçe sunmuştu . Bir ananı n tü m

*

Husso'nun anası , yanđı n iyileşeceğin i söylemişti . Am a n e zaman? de k dayanacaktı ? Dayanmasın a dayansı n haydi, dersleri , ezberler i n e nas d girecekti ?

kendin i derslerin e veremiyordu . Yin e d e acısın ı bastırma k

e n iy i kitaplar a kapanmakt a

Çıka gele n Safo .

- Elini n yandığın ı duyduk . Ana m gönderd i beni . Sen i çağırıyor .

Birlikte gittiler . Safo'nu n anası , üzgün .

- Geti r baki m nas d old u elin ?

Sobaya gele n yerleri n kim i s u toplamış , kabarcıkla r oluşturmuş , kimi d e kabuğ u ciğe r gib i ortay a çıkmıştı .

Safo:

- Ana , dah a iy i olma z mı ?

- Olmaz , sarıla n şe y yapışır . Açıkta kalmas ı dah a iyi . Birka ç güne iyileşir .

Kadın, içind e ter e ya ğ buluna n bi r getirdi .

- A l bun u ye . Hayd i

Dürümünü yedikte n sonr a gidi p çalışmas ı gerekiyordu .

sıca k mıydı ?

- var . Sizi n sıcaks a ord a

- Hayd i Saf o götü r d e bi r bakın , sıca k ger i gelsin !

Birlikte ahır a vardılar . İstendiğ i ölçüde sıca k değildi . Am a bira z kalabilirlerdi .

O der s çalışma k istiyord u am a Saf o d a konuşma k istiyordu . Birbiriyle ik i istek .

- San a bi r şe y gösterecekti m

- N e gösterecektin ?

- Şeyimi , unuttu n mu ? İçin i gösterecekti m ya !

Ne yapsı n şimdi ? Safo'nu n "şey"in e mi , baksın , dersine , kitabın a mı? Ahırd a bağlı , arad a sırad a önündek i samanda n yiye n ine k d e başın ı sallayıp duruyordu . İkid e bi r dönü p dönü p Onu n

isteğ i d e başkaydı. Y a yem , y a d a s u istiyordu .

- Şimd i dersim e çalışacağım .

- Yin e çalırsın . - Gösterece k misin ?

Y a ana n gelirse ?

- Ana m gelmez . Anamı n

-

- Baba m başk a köy e gitti . gü n sonr a gelecek .

- Pek i göster .

Ahır ço k sıca k olmas a Saf o soyundu , üşümüyordu .

oldu . bira z dah a

gel !

Ters çevrilmi ş sepeti n üstün e otura n Safo'y a Kitabın ı b i yana koydu.

- Hayd i memelerimi !

d a yanı k yerle r acıması n diy e ellerin i havad a

uzatara k uzatü . Eme r gib i yaptı . Bir çeşi t ta d alıyord u v c alma n tad , yanıklarda n gele n acıy a karışıyordu .

bi r yeme k yiyord u sanki . B u arad a Safo , bacakların ı iyic e ayırmıştı. e m ildikç e d e hoşun a bell i ediyordu . V e

üzerin e doğr u çekiyordu .

- Bak , d e bak .

Elindeki yanık bi r vard ı karşısında . Olmas ı gereke n çıkınlılar v c çıkarılmıştı sanki . Öylesin e bi r yarık . bacak gö z önün e getirdi , karşısındakiyl e karşılaştırdı .

iyic e

- Baktım , tamam .

- Be n d e

-Olmaz.

- Niye , se n

- Be n soyunursa m üşürüm .

- Şalvarın 1 çıkart yeter .

- Yin e

- hayd i çıkar .

- Sonr a be n

- Benimkin e bakarke n Çıka r haydi !

İster isteme z çıkard ı şalvarını . Önc e sonr a d a tümüyl e çıkarıp bi r yan a koydu .

- A l ba k se n d e

Safo fırlayı p sepeti n üzerinde n indi , ayakt a dikildi .

- Şimd i se n sepeti n üstün e otur .

Oturdu sepeti n üstüne . Bacakların ı önc e birleştirdi , sonr a ayırdı . Ve soluca n gib i şey , yastığımı n üzerinde n başın ı kaldırara k dikelmey e başladı. Dikeldi , Üşüm e fila n kalmamış ü artık .

acılar d a sinmişti . Meydan , bi r başk a şey e bırakılmıştı .

Safo, bi r sür e bakt ı karşısındakine . Sonr a gidi p eliyl e dokundu . Safo'nun on u bi r başk a dünyay a götürü r gib i oluyordu . Daha ço k ta d alıyord u v e Safo'y a karşı koymuyordu . Safo , eliyl e

oynamay a başladı . Sonr a yüzün ü üzerlerin e koydu .

- Be n babamınkin i d e anaml a "şe y ederken " görmüştüm . Yatağı n altından. Onla r uyuduğum u sanmışlardı . kocamandı . bu

Safo, oynaşma k içi n dah a iy i bi r ye r düşündü . Hayvanları n yem i için yapılmı ş ola n ye r elverişliydi . Oray ı

- Ge l şuray a gidelim .

İş ilerlemiş ti adamakıllı . Safo , varı p gösterdiğ i yer e uzandı .

çağırdı .

- Hayd i se n d e gel .

Gitti. Saf o yatarke n yin e bacaklarını

- Se n d e gel , üstüm e uzan . Haydi !

- Zin a olur , hara m olur .

- Bizi m içi n güna h olmaz , bi z dah a küçüğüz .

- Olur , olur .

- Günah ı bana .

- Kita p diyo r ki "kimseni n günahın ı kims e

- Gelmezse n bağırırım , ana m gelir .

- ana n geldiğind e san a d a kızar .

- Ban a kızmaz . o derim .

- Beni m gücümü n

- Ge l haydi . Ban a bakarke n d e güna h işlemedi n mi ? gel ! Birlikte Alla h affeder .

Sürüklenmişçesine gitt i v e Safo'nu n üstün e uzandı . Sonr a heme n doğrudu. Safo , yakalay ı p üstün e doğr u çekt i . Bi r sür e oynastılar . Sonra d a kalk ı p üstlerin i giydiler .

- Yıkanaca k mısın , s u getireyi m mi ?

- Cünü b olmadık , kitab ı n gör e cünü p olaca k kada r bi r şey yapmadık . Am a okuma m içi n abdes t alma m gerek .

Safo, küçü k bi r s u getirdi , yardı m edi p abdes t ald ırdı .

- Şimd i se n oku , be n gideyim .

- Be n d e art ı k gidi p camid e okuyacağım .

Safo uğurladı , o d a camiy e "Tevb e estağfirullah"larl a

* *

Aradan 2 0 gü n geçtiğ i halde , elini n yaras ı ta m

daha. Soğuşa , sıcağ a d a hi ç dayanmıyordu .

Recep geldi . Tutak' a gidecekti . Yıkanaca k

Receb'e.

- sela m Ellerde n öperim .

sen i d e

- Dersleri m var . He m d c "savuh " Elleri m d e savuğ a

- Be n ila ç getiririm . Bibim e söyleme , üzülür . - Sölemem .

Recep gitti .

"Müzâkere". tartışmayı:

bi r konu :

Şehmus'a

v e kader" . Seyd o yönetiyord u

neyi n

- "Kaza" , "hüküm"dür . "Kader " d e takdi r etmektir .

nasd olacağına hükmeder v e yin e neyi n nası l olacağını takdi r eder .

"kaza" v e "kader " budur .

sö z verildi :

-

bağlamaktır. "Kaza" , tirmesidir. Kader "

"kazıyye"de n gelir . "Kazıyye" , bi r şey i

bi r konudak i hükmün ü gerçekleş

neyi n n e olacağını n

Başkalarına d a sö z verildi . Sö z verilenle r arasınd a Türk o d a ye r

aldı:

- "Kaza" , "kader"de n sonradır . "Kader" , neyi n n e olacağını n

Tanr ı katında , belirlenmesi, "kaza " da , zaman ı

belirleyen ,

zama n önces i bilgisiyl e gerçekleştirilmesidir . Herşey i

Evren i de ,

sunct" e göre , yalnızca

insanları da , insanların işlerin i d e yarata n Tanrı'dır . Mutezil e mezhebine göreyse ; insan , kend i işini yaratıcısıdır... .

okuyup ezberlediklerinde n aktararak

fakilerin hayranlıklarını

ötekine ne var ki, kendini anlattıklarıyla

kendini doyuramamıştı. Her potansiyel bu konuya. "Kader" ve üzerinde derinden derinden düşünürdü :
"Bu dünyayı Tanrı yaratmışsa

kötülükleri nede yaratmış ? olmasaydı olmaz mıydı ? Herşey ve iyi olsaydı , öyle

yapan, eden

kaza karşısında , insanın

olduğu söyleniyor . İmtihana tam Tanrı'nın gibi

imtihanı gerekleştir miydi ?

insanın nede suçlu , günahlı saydığını ? Kader ve

ne işe yapıyor ? Sonuçta yine dediği olduğuna göre , insanın herhangi bir yolu , herhangi

biçimini seçmesini nede önemi kalıyor ? İnsanları cehennemde ,

yakmak, kader ve kazanın sahibi

davran

olduğu halden böyle bir

v e

insanlara çektirmesi ; Tanrı'n m bağdaşıyor?

v e çengelleşiyord u

birbirin i kovalıyor , birbirin i doğruyor , sonr a d a

açıklamala r

görüşler i d e bunlan n kafasında n çıkarılı p temizlenmesin e yetmiyordu. Saldıra n sorulan , yalnızc a
"tevb e

çalışıyordu .

Yarısı yer e gömül ü örtülmüş, duvarlar ı örtülmüş , karasabanlar

*

duvarlı , tezekl i evleri n

örtülmüş , demi r uçl u örtülmüş , kağnıla r örtülmüş , a t

arabalan örtülmüş , "Küllük"le r - çöplükle r örtülmüş , yolla r - izle r

A k bi r ört ü gerilmi ş tümünü n

utanılacak şeyler i gizleme k m i isteniyordu ? Y a d a kefen i giydirilmi ş bir öl ü müyd ü he r kesim
? Öl ü yüzünde n d e soğu k bi r örtü . Yukard a

uçuşmakta , konacakla n yer i dön e dön e aramakta , bulunc a d a yeryüzündeki a k ört ü üstüne , yava
ş yava ş konmakt a he r biri . N e va r k i bu aklar , altındak i karaları , lekeleri , yalnızc a bi r sür e
için , eriyen e de k örtebilecekler. B u aklarla örtülememi ş ola n d a

m i acaba ?

ört ü gtzleyeme z Kar, di z boyu . Yağanlar a

Kulleteyn .

dah a d a yükselecek .

Çocuklar serpilmi ş oynamaktalar . Am a

montlar, kazakla r giymi ş

değil . Kimini n

kimininki çıplak . Karda da çıplak dolaşılı r mı ? Yaşam kuralın a dolaşılmaz. Ama oradak i kural başka . Yalın ayaklılar da

Ayak parmaklarıyla iz

Kar top u oynamaktalar . Ağzılar a

kadar akan sümükleri n silindiği çıplak ve çatla k ellerle avuçlanması , sıkılı p top yapılması , karşılıklı

yuvarlanmalar. Karda n insan

Kar içinde

mı

Oynayanlar içinde yaşlılar ı da vardı . O da oynama k istiyordu .

İç i gidiyordu . Ama gövdesi , o "karda n çocuklar "

yanmış " olan parmakları ,

kar topuyla

Hem

dayanıklı değildi . Üstelik , "sobanı n dayanıklılığını

oynamada,

yitirmişti . Göz ü

Çekildi , gird i içeri . Derslerin e daldı .

256

kısmeyni... .

ik i

okunuşund a ro l

* *

ahır vardı .

Hamo'nun ahırını . Sıcacıktı , N e k i

"Metin" ezberleme , cam i pe k elverişl i görülmüyordu . Ya z

içi n de , b u i ş dışarıda , aç ı k havad a olamıyordu . Kalıyord u Fakilerde n he r birini n y a d a birkaçını n birde n sürekl i gittiğ i bi r

d a çoğ u ke z gittiğ i v e alıştığ ı bi r ah ı r vardı :

kola y değildi . Uza k

değil . Dışand a keski n bi r soğ u k bulunduğ undan . Camide n

dışarı birka ç

ger i camid e

Kendini dua

Kitabın a içerd e gö z gezdirdi .

Hayır ,

Camiy e gire n - çıkan , nama z kılan , sesl i sesl i Bütü n bunla r bire r engeldi . İll e d e

bi r ke z dah a çıkt ı dışarı . B u ke z

Ahuda nele r bulunur ?

Hayvanların

gerekliydi . V e don a don a ahır a

ola n s u

gib i

önd e bir i arkad a ik i kişini n

Manda, öküz , inek , dana , tosun.. . Kısacası : Büyü k ba ş

yemler i içi n

derince, uzunc a v e göğüsler i düzeyind e yüksekç e bi r kesim . Boklar ı süpürmek içi n kullanıla n "çalğı " (büyükç e süpürge) , bokları n dökülünceye kada r süpürülü p yığıldığı , ortad a çukurc a bi r kesi m

bokları n taşını p dışand a uygu n görüle n bi r yer e dökülmes i için kullanıla n sepe t (büyükçe) , y a d a

ortas ı epeyc e bo k alaca k kada r çuku r ola n

Hayvanları n günlü k yiyecekler i

Hayvanların soluklan , bo k v e sidi k kokulan . Aynca ,

hayvanlara yem , s u verme k içi n bulunanlar . Aşı k oynıya n çocuklar .

iki eliyl e tutu p sedye gib i bi r

Bütün bunlar , ahır ı n

süpürmek ,

Bunlara bi r de , he r gü n geli p meti n

eklenmişü.

y a d a "olmazs a

y a d a birka ç fak i

Ahırdan içer i girince , birka ç dakikad a Hamo'nun ahır ı . Birka ç çocu k aşı k oynuyordu .

Öylesin e sıca kt ı

da , bira z

deniyord u

bu

d a

aşıkların bira z büyükler i seçilirdi .

büyükleri de , küçükler i d e vardı . Aşıkla n kınal ı kınalı . Kimilerini n d e ortalın delinmiş , kurşu n dökülmüş . "Heneke " y a d a

Bi r "heneke" , birka ç sırada n aşık değerinde . E n ço k iş e

Yenmek , yenilme k onlar a bağlı . Henek e

d e kendis i uygu n

Gidip kaılmak , birlikt e oynama k istiyordu . Am a bu , kesinlikl e doğru değildi . He m hocas ı ço k kızardı ,

göremezdi. Kartall ı köyün e aşık oynama k içi n değil , okuma k içi n

gelmişti.

Bir sür e izled i aşık oynayanları . Çıpla k ayaklar , kim i zama n

deği n boklara , sidikler e batıyordu . E n a z battığ ı zama n bile , parmakların aralarında n cıvı k cıvı k çıka n bokların , ayakları n üstün e

Elle r d e batıyord u zama n zaman .

peşinden koşarke n ayaklar ı takılanlar , ortadak i çukur a yuvarlananla r d a

taştığı

eksik değildi . B u çukur a

biri. Adı :

Bileklerine değin .

sarkmış, dudakların a de k

dizlerin e kada r batığ ı bil e

ço k olağandı .

1 0 yaşlarınd a

oluyordu. Ellerin , yüzleri n boklar a

Aşıklar, boku n - sidiği n içind e oynanıyord u

Memo'nu n ellerini n ası l deris i gözükmüyor . Çünk ü kir, kurumu ş sümü k v e boklarl a kaplı .
Üsteli k katme r katmer .

ço k mutlu . Bi r eliyle , düşe n şalvann ı tutuyor, öbü r eliyl e aşı k atıyor , aşıklar a vuruyor . Burn u
d a sürekl i akıyor. Burnun u silmey e zaman ı yok . Koyu , uçların a doğr u incele n bi r "firtık",
burnunu n ik i kanadından , ik i mem e gib i v e renkl i renkl i

Yalıyo r Mem o tatlı ı tatlı . Arad a bi r de, ço k rahatsı z edic i bulmal ı ki , siliyor . Am a kollarına .
Çocukları n burunlarını silme k içi n kullandıklar ı teme l silici , ellerini n üstüyl e

üstün e ekleniyor , onla r d a kuruyor . O nedenle sümükler , o yöreni n Türklerini n deyişiy l e

Yaşlar ,

oluyor. Çocukla r b u mutlu. Mem o gibi .

yiye p

izledikte n sonra , uykuda n

ka t ka t da . Lezzetli , lezzetli , mutl u

kitabın a döndü .

ezberlemes i gerekenler i bitirdi ;

koyuldu .

258

b i âlimine... "

yan i

Tann'nın hakikati , bizi m bilg i ölçülerimizl e

Bir koyu n melemes i işitti . Şaşılmas ı şey . Ahırd a koyu n yoktu . Olamazdı da . Koyunlar , ahud a değil . "kom"d a bulunurdu . Pek i bu ne ? Birka ç melem e daha ! Olaca k şe y değil . m ı

Durup dinledi ; bi r daha , bi r daha . Dayanamayı p çocuklar a sorduğund a durum anlaşıldı : Meğ e r ahır ı n bitişiğind e bi r ye r hi ç alışılmadık biçimde , koyunlar , keçile r oray a konmuş . Dahas ı kimi büyü k ba ş Pek i niçin ?

kaçırma k için .

"Hokûmat", insanlarda n ço k hayvanlar ı sayardı . "Kell e başın a vergi" alma k amacıyla . Hayva n sahipler i d e kaçırm a yolun a giderlerdi . Bunun adın a denirdi . Ası l anlamıyl a "hırsızlık " Yasa l anlamıyla d a sayımda n kaçırm a " v e b u yoll a "devlette n çalma". Cezas ı d a büyüklü . Ağa , be y ası l ço k hayvan ı olanlardan değilse , sahibini n "haps e aülma"s ı bil e olurd u işi n sonunda. B u denl i alara k "sirkat " yolun a giderlerdi .

Verg i ağırdı , hayva n sahibini n (güçsü z olanların) gücün ü aşardı. tıklımay ı bil e göz e alma k bundand ı işte .

Ooo ,

se n misin ? N e zama n çıkım , n e zama n

Dü n geldim . Ceza m

görüldü .

Sevindim, ço k sevindim .

Husso, ev e geldiğ i günü n ertes i günü , küçü k dost u "Türko"yu görmeye gelmiş i camiye . Sabah ı n erke n

Bir sür e konuştular ; Huss o

Biz e sı k sı k gel !

259

önemli birine hazırlanıyordu fakiler . Büyük hoca Molla Nasır da bulunacak . Müzâkerenin önemi , bira z da bundan . Konu: "peygamberinin doktorluğu " ve sağlıklı hastalık alanında peygamberinin öğütleri .

Büyük geldi camiye . yerine Önüde rahle .

üstünde fıkh ve hadîs kitapları . Büyük hoca , müzâkereyi başlattı:

Molla Nasır , ve peygamberinin dediğini sordu . Seydo hadis i okudu :

konusunda

- Tanrı , "şifa"sını "indirmediği " derdi (Mâ

enzel e şifaen) Her derdi Tanrı "indirmiştir" ve her der t i ç i n d e b i r ş i f a i n d i r i p

Hadisin bir kaç biçimi vardı . Molla

onlar üzerinde

- Bu , kimi n

-

-

nasıldır ?

- "Her derdin bir devası vardır

küll i da m

Molla Nasır , olmadığını sordu . Birkaçı "Türko" da vardı :

hadisin başka biçimin i bile n olu p

atıldı söylemek Atılanlar içinde

- Tanrı , derdi de , da birlikt e "indirmiştir" . Her derd e b i r d e v a (i l a ç) v e r m i Ő t i r . D e r t l e r i n i z i , g i d e r i n . A m a h a r a m o l a n i l a ç l a t e d a v i o l m a y o l u n a

Büyük hoc a sordu :

- Bu biçimiyle hadis i

eden " (yazı p kitabın a alan)

Birlikte ceva p verdiler :

- Hang i bölümde ?

- "Tıp "

260

çeşitli yollar vardı . Olabildiğince hepsi üzerinde

duruldu

birer .

biçimlerinde biride

- Kur'an'la tedavi olabileceği nerede öğreniyoruz ?

- ayetleriyle

"şifa " olduğunu edindiğini anlatan

ayetlerde ve Kur'an

ve

başka

iyileştirdiklerine örnekler

Peygamberin ve arkadaşlarının , "FaUha"yı ,

ayetleri okuyup üfliyere kanser hastalıkları

- Kur'an'la alabilir mi , bucaiz midir ?

eden kimse , bunun karşılığında bir

Fakilerin tümünü verdiği cevap :

Büyük hoca , hadiste örnek istedi bu konuda da . Örnek sunuldu :

- Eb u Sai dede l "Peygamberinin

aktarılan bir hadis görür Eb u Sai d şöyle

bir

bir gezideydiler . Bir kesi m

Arap kabilesine uğradılar . Konu k edilmediler . O sırada kabile

üyelerinden birileri geldi :

- Kabil e başkanımızı akrep soktu . İçinizde

mi ?

Peygamberin

edebilece k bir i

bir i gösterildi . Doktorluğ u o kabile başkanın ı o kurtaracaktı . Başkan ı tedaviy e yöneldi . Fanilay ı okudu v e başkan ı kurtardı . Dah a önc e esbab ı konu k etmekte n kaçma n kabile üyeleri , başkanlarını n kurtarıldığın ı görünce , konukseve r davranddar v e tedavini n karşılığ ı olara k bi r sür ü (15-25) koyu n

N e va r ki , Kur'an'l a tedav i karşılığında ücre t alınması , kim i

eshabça iy i hoş bi r şe y

denmişti . Tartışm a

anlatıldı. Peygambe r olay ı dinledikte n sonr a güld ü

karşılığında ücre t almak , hi ç d c

Peygamber e gidili p duru m

şöyl e konuşlu :

- Kur'an'l a tedav i edi n v e böyl e durumlard a ücre t alın , beni m

payımı ayırmay ı d a

Ebu Sai d e l Hudri'ni n b u hadisini , Şehmu s sundu . Seyd o da ,

ve Müslim'deki yerini gösterdi .

İçin peygamber

- Bal şerbeti . "Balda şifa

- Hurma .

- Dev e sütü .

ilaçlar

- Dev e sidiği . (Peygamber , kimilerini , dev e etmişti.)

İçirerek tedavi

- Sülükle yada başka türlü kanaldırma .

"tıb"ında "şifa " verici başka şeylerde de

sözediliyordu.

şifa" .

"Sineğin bir kanadındaki şifa" . Yiyecek ve içecekler e düşen bir

bir kanadında "zehir" , öbür

bulunduğu bildiriliyordu hadisle .

"panzehir "

Sineğin bir kanadı ballığında , öbür kanadında si z batır . Çünkü bir kanadında zehir , öbür kanadında panzehir var. "

Müzakerede,

Ne var ki

olanaksızdı.

Çoğu kimse , balın adını

kim i konuşup hocanın sorduklarına karşılık veriyor, kim i de dinliyordu . Ve . "tıp " alanında peygamberi nele r

hang i hastalıklar a hang i tedav i yolların ı

yollarında n

tedavi . O

bi r bi r

ço k zordu , kimiys e

bulma k kola y d a kendin i

"Dev e sütü" . Hi ç

Görmemişti çünkü . "Hurma" . O d a bulunamazdı. "Dev e sidiği" . O d a öyle .

yollarında n kolayc a eld e edilebilen i ik i şeydi :

- Artık .

- Kur'a n ayetlerini n okunu p

d e kolaylıkl a

da , "ayetleri n okunu p başvurulabilirdi. Birincisi , "bedava"yd ı

Büyük hoc a Moll a Nasır , Tıbbı"nı özetled i v e müzakerey i

konus u ola n "Peygamberi n

Kar v e tipi . Karakışı n tü m

kapılar a diyor ,

omuzlarını vermiş , içerdekilere : "dışar ı

bastırıyor. He m d e n e bastırma . Kap ı aralarında n ıslıkların ı çalara k

korkutuyo r içerdekileri . Kapıy ı aç a n old u mu , yüzün e şaplağ ı

bıçaklıyo r ayaz ı v e tipisiyle . Kucağın a

doğruyor . Sergilediğ i a k örtüsünd e bil e

basıyor. Ardında n düşeni acımasızca dili m göz göz ü görmüyor . "Va y

Ak giysil i canavarı n elinde n nerey e

- Ahırlara .

En iy i yerd i r

bokuyla ,

Bi r sür e sonr a gözleri n alıştığ ı

Heme n herkesi n

Kimiler i

oldukça sıcacık . Çoğunun , odalar a açıla n kapıla n var . Kiminde , arad a

kapı bil e yok . Yazın , tarlasıyla , çöplüğüyle, camis i

sinekleri v e böcekleriyle , dah a nic e neleriyl e

çoluk-çocuk, kış ı n d a e n yak ı n sidik,

küllüğ ü - kulleteyniyle , türl ü türl ü

ola n kadın , erkek , ahırları n bok ,

v e osurukta n oluşa n sıca k ortamıyl a kuca k kucağa . Hel e evinde, ocağında yakaca k tezeğ i tükenmişle r içi n te k

ahırlar. Gecc-gündü z ayrım ı olmadan. Birlikt e yatılır , birlikt e

Elinde, bi r

bir i

Hayva n - insa n

bir i

"kelâm"dan dör t kitabıyl a dışar ı çıktı ; a k

karakışın

yy e yy e

bir i d e am a kar a yolun u tuttu . Düş e

kalka, yalpalıy a yalpalıy a varmay ı başardı . Kalı n tahtala r v e koc a ağaçların birbirin e kocama n demı r çivilerl e çakılmasında n meydan a

getirildiği içi n kap ı oldukç a sıcacık. Gire r

gövdesini

yüzün e çarpa n

Zorlay a zorlay a V e girdi . O h

ço k geçmede n tü m

Daha ikind i bil e olmadığ ı halde , karanlık . Tavandak i e l kada r

pencerenin aydınlığı , bi r - ik i

çevresin e yetiyo r ancak . Gözle r

yanınd a bira z

karanlığa yava ř yava ř alışacak . Alışsı n diy e

durdu. Gözleri , yanın ı - yöresin i görmey e başlayınc a

çalışacağı, "metin " ezberliyeceği kesime doğru ilerledi . O kesimde ,

yuvasına yerleştirilmiş olan fitilli lamba vardı .

olmadan . Ahır sahibini

yokluğu vardı .

Hayvanlar, başlarını

vermezdi . Gazyağı

buldukları

ve soluklanarak soluklanarak

İşeyi pısıcıyorlardı bir yandan

başka tür güzeldi . Bok , sidik kokularını bile . İçini ısıtıyordu insanın .

enda

samanlarının ortamında hepsi bir

(mandalar)

manda . iki dana .

Biraz beride üç inek , iki

Daha beride dört öküz ve üç tosun . Dikey dörtgen biçimindeki uzununa, bir baştan öbür başa uzanan alaflığın ucunda önemli bir

boş .

Boş olan kesimin uygun bir koyduktan sonra bir kitap

- Lâ aklın yerini

hükmi' l ilâhi

Odane ?

dolu.

kitaplardaki metni ezberlemeye koyuldu .

yargısında ,

O d a t o z b i r k e s i m i n -

b i r k a d ı n ı k ı p i n d i . H e r y a n ı s a m a n

a r d ı n d a b i r e r k e k . C e k e t i v c u z u n

s a m a n i  i n d e . " N e r e d e n  ı k  b u n l a r ? " D e m e k k i

S e s  ı k a r m a d a n y a t m ı Ő l a r d ı . B i r i a l t t a , b i r i  s t t e . O k e s i m ,

o l m a d ı ğ ı i  i n d e c g  z  k m e m i Ő l e r ,

y e t e r i n c e

o l d u k  a d e r i n d i   n k  .

o l m a s ı d a , b i r g  r e n -

e d e n o l u r o l m a z y a d a b i r t e h l i k e s e z i l i r s e z i l m e z , h e m e n f ı r l a m a y a h a z ı r b u l u n m a g e r e ğ i n d e n
i l e r i g e l i y o r d u . G i y i n i k l i k , e r k e k l e y a t a r k e n i Ő l e r i n i g  r m e l e r i n e e n g e l d e ğ i l d i . Y a t m a s ı r a s ı n d a
, g e r e k e n

i Ő l e r i n i g  r  r l e r d i . O n l a r d a  y l e y a p m ı Ő l a r d ı .

R a h a t l ı k a r a n ı r m ı y d ı b  y l e

y e r l e r i n i

o l m a s a

g e n  k a d ı m , a h ı r s a h i b i n i n A h m s  p  r m e k i  i n

S  p  r m e y e k o y u l d u . " M a z g a l " a " c a m u s " I a n k a Ő a ğ ı l a m a y a g i r i Ő t i . g e l i y o r d u .

" l  d a h l e

f 

264

M u t l u

a l d ı e l i n e . H e r i f d e k a Ő a ğ ı y ı

g  r m e z l i k t e n

v e f  t e c v i z i . . . "

Adamın karılarda n bir i daha .

çıkı p geliyor . Söylen e

Öfkel i oldu ğ u belli . Gen ç kadın a do ğ r u yürüyor ,

- Doymad ı

yetmiyor, gündüzler i d e altında n ber i

gözleri n daha ? Herif i yi p bitireceksin ! Gec e

Eyvah kavg a

Erkek , ilgilenme z görünüyor .

kumaları n

Eski karı ,

sövgüleri n

kararlı . Ağzında n köpükle r saçıl a

sövü p sayıyor . Gen ç kadıns a

sidiklere. B u durum , esk i

oral ı de ğ il . Başın ı işin e e ğ miş , "çalğ ı"y ı çalı p duruyor , boklar a

dah a d a çıldır t mış a benziyor .

- Söylesen e orospu , n e bağladın! Gözü n n e zama n

Herif i ma l gib i

Eski karı , sövgülerl e kalmadı . Varı p bi r vurd u gen ç kadına .

Herifte yin e se s

Gen ç

kaldırı p bi r dikildi , yin e işin e

koyuldu. Hi ç sesin i çıkarmadan . Bakalı m sabr ı n e zama n tükenecekti .

Eski kan , bi r vuru ş dah a indird i

katlanamaz olmuşt u artık . Elindek i

karının

Bi r boğuşma .

o sırad a gen ç kadı n

kaldırdığ ı gib i esk i d e n e boğuşma . Sa ç saça , ba ş

Gen ç kan ,

başa. Heri f durmu ş bakıyor . N e se s çıkarıyor , n e d e gidi p ayıyor . Kadınlar, yenişmey e çalışıyorlar . Hi ç bir i yenilmek , altt a kalma k istemiyor. Gen ç karı , esk i karıyı , ortad a bokları n yığıl ı olduğ u "mazgal"a çekti . Başındak i "kofik" , düşü p yuvarlandı , sonr a d a ayakla r alında kalı p çiğnendi . Çevresindek i zincirleri ,

sokmay a çalışıyor . Bi r sür e itişm e v e boğuşm a

birlikt e yuvarlandılar . İkis i d e

gömülmüş debeleniyor . Heri f yin e gidi p ayırmıyor . Dahası :

öbürünü

Keyifleniyor gib i bakıyor . O

çocuklar . V e

İkisini n d e he r yan ı boklar a

bokların a

yaşlarınd a bi r kı z gözüktü . bi r kadın . ayırdıla r

- 6 yaşındak i çocuk ,

anasının eteğin e yapışmı ş ağlıyordu . Sümükler i ağzın a herifiyse, bakı p bakı p gülüyordu . Toplanı p gittile r

sonr a kendin e geli p ezberlerin e

şaşkın kalakalmışü .

(Tann'ın n işlerini n bi r

f i nedene, niçin e

Akşam

kılacak , bira z d a V e is i tavan a

Gidecek , akşa m kamım doyurduktan sonr a yin e gelecekt i fitilli lambanı n kö r ışığınd a yin e okumay a

saatine dek . Am a a k

kan , tipis i yo l

Kardan, tipide n güçlük l e kendin i camiy e attığında , bi r d e bakt ı ki : Celal , oğl u Ahme t v e Tutak'l ı Rece p d e oradalar. Deme k k i

Recep Tutak'ta n

ağ a

-

- Bibi m

- yalvardı.

Faha t ağlayı p

"Cın h

gönl ü yoh .

-

-

Bibin , ya ğ -

- Sen e

(zahmet) oldu !

- N e

Hafiz

Duran' ı a l

diy e ben e ço h

getirdi n

d e gönderdi .

sordu . Nama z kıldıla r

Tutak'tan getirilenlerl e Taa yatsıya

"Mütâlaa"ya

elin i öptü . N e d e ols a esk i hocasıydı . Ahmet' e d e dedi . Onu n d a "hâlin i -

bi r köşey e çekildiler . "Râtib"de n art a kalanl a v e

doyurdular . Başladıla r söyleşmeye .

Yats ı namazında n sonr a Cela l v e öğrenciler i gitti .

Ve

camsız

Her öbek , bi r

çenelere

uyuklama d a yok . Olurs a

saati . Koc a koc a kütükle r üzerindek i fitill i isl i v e çevresind e fakile r Öbe k öbe k dizili .
Uzanmı ş olarak .

yaprakla n dizilişinde . Kitapla r önde , açık v e Gözle r kitaplarda . Okunsu n

Uyum a - görevlileri n vurması , dürtmes i

hazır . Camsı z fitill i lambalarda n çıkıka n koyu , kalı n isler , tavandak i

hedeflerine önc e dire k

dayanmaktalar . Sonr a vurula n

dön e dön e firçalamala r başlamakta . İşleri n kolla n

daha d a geni ş kaç bi n ke z

uzanıyor ,

yayılıyo r v e kimbili r

yerler i bi r ke z dah a firçalayı p yalıyor . Kolla r birleşiyor, ayrılıyor , yenide n birleşiyor , yenide n ayrılıyor .

Kucakladıkları tavanda , duvarlarda , mihrapta , rahlelerde, kitaplarda , yataklarda , yaygılarda buluşuyorlar , aynı p bir daha buluşuyorlar . Kollar sarma ş dolaş . Her zamanki gibi . Öbekler bu kollar arasında , "sakin " ve sessiz . Heps i birbirini n bir parçası. Ağzla r ve burunla r da bolca a payını alıyo r islerden . Yin e her zamanki gibi . balgamlar a karışa n isler , ertes i gün , sabahın erke n saatlerinde n karışıklarıyl a birlikte , kulleteyne fırlatılacaklar , kulleteyni n yüzündek i örtüy ü bira z daha kalmlaştıracaklar . Ve karakışı n soğuşuyl a donu p

Kışın her sabahında oldu ğ u gibi.. .

doldura n

soluklan ,

birbirin e

olmasa, karakış m donduruc u soğuklarında , sob a hi ç

yansa bile , camini n ısınmas ı cami? n e

Tanyeri dah a

Am a ağarma k üzereydi .

uykus u tutmamışt ı bi r

uyanmamıştı. Gördüğ ü bi r düşü n

(olanaksız) . Havası z mıyd ı

Bira z uyumuş , d a Düşünde ,

Sevimli .

Safo'yla evlenmişti . Bi r çocuğ u olmuş u Safo'dan . Yer beşiğ i içinde . V e konuşuyor . Tıpk ı İs â peygambe r gibi .

- Baba m gib i be n d e âlimim .

âlimlerde n dah a

değil.

büyük âlimim . Baba m gibi . Am a beni m ilmim , kazanılm a

N e islerseni z

ceva p vereyim !

bi r

güzellikle. O d a

Anası Saf o d a ço k güze l bi r kadı n olmuş .

payın ı almış . Yin e Tan n

Çocuk da , anas ı da ,

durmadan . Yerden ,
ululardan, meleklerden.. . V e cennetten ,
Gökte, yerd e bi r başkalı k
halkının iler i gelenlerinde n oluşa n ,
yan i "E n Yücele r
kanatlı. Melekleri n
Görülmedi k bi r kalabalık . Gö k
adıyl a "E l
üyeleri , ul u
"Tann'n m ARŞ'ı"n ı
çocukl a
Çevrelerind e d e ötek i melekler . Kanatlı
Tan n geliyor . Ayetlerde ,
ve hadislerd e anlaüldığ ı gibi . Gökteki , yerdek i başkalı k
ilgili. Bi r çeşi t kutlama . Genişç e bi r meydan . Ka r yağıyor . yağan, ka r değil . Ka r biçimind e
"nur " yağıyor . Meyda n
N e
n e d e
gib i
kulleteyn. Am a başk a tü r bi r dökülme
Gökten yağa n
Suyun
va r içinde . Tertemiz . Güze l m i güze l bi r havuz .
aydınlığı , havuzu n
bütünleşiyor . Melekler , "selâm a durmuş" . Tah t taşma n Tan n yaklaşıyor . Beşıği n yanm a geld i

işte . V e durdu .

"nur "

Tann, çocuğu n babasın a sesleniyor :

268

Çocukta n da . İ k i

birleşiyor .

işte . Beşikteyke n ul u

- N e mutl u sana . Seni n d e bi r oğlu n

bir âlim . Büyüyünc e dünyay ı kurtaracak . Seninl e birlikte . N e mutl u

Uyanınca ayn ı düş ü bi r dah a görmey e çabalamışü . Uyumay a

Am a

de yorumlad ı kendince .

N e güze l bi r düşt ü o .

"Düş"lerin nası l "ta'bir " edileceğ i az , ço k öğrenmişti . B u düş ü

yorumla r yaptı . Geleceğ in e v e "âlim " olmasına ilişkind i yorumları . Tü m benliğ in i derin , tatlı , anlatılma z duygular sarmıştı . Kartall ı köyünd e değild i sanki . Kapkar a islerle ,

v e havası z bi r camid e değildi . V e sanki dışarıd a solu k kese n bi r karakı ş yoktu . İçindek i düny a başka ,

- osuru k kokularıyla

Aşındaki düny a başkaydı .

kesilmişti . Ka r d a

Bir sür ü mutl u düşüncelerl e kuca k kucağ a kaldıkta n sonr a kalktı , ceketini, şalvarın ı giydi . İnc e kilimlerde n birin e d e

"abdesthane"ye gitme k üzer e dışar ı

yağmıyordu. Am a alabildiğ in e bi r aya z vardı . Elind e ibrik , koşara k "abdesthane"yc girdi , çabu k çabu k

se s işitti . Bi r d c bakt ı ki : Abdurrahman .

yönelmişti ki , kuUeteynd e O soğukt a soyunmuş .

çıplak .

görü p çıktı . Ta m camiye

yanm a varmakta n

ve

atladığı v c

Sabah namazın a hazırlı k

alamadı . Kulletey n bu z tutmuştu . Abdurrahma n kıyıda n bi r kesim buz u kırmıştı . V e dald ı buz l u suya . Ağzına , burnun a d a verdikten , "guslettikten " sonr a heme n çıktı .

çabu k üstün ü giymey e koyuldu . "Gec e düş ü azdığı , şeyta n

içi n

Kurulanmada n

almıştı . Zorunluydu . Karakışı n ayazında , kulleteyni n

daha

aynı tutum u gösteri p

balgaml ı buzların ı kırıp yıkanmak , "cehennemd e yanmak"ta n

İnanmıştı Abdurrahman . Askerliktek i Mehmetçik'le r d e

bulabildikler i derelerin , çayları n

buzlarını kırara k "bo y abdesti " almıyorla r mıydı ? "Cünüplük"te n

bo y abdesti . Koşulla r n e olurs a olsun . "Din ,

kurtulmak içi n Şeriat" öyl e diyordu .

batı p

temizlenme k sayılıyordu .

d a temizlenmişti i işte . Ti r ti r titriyo r ols a "temizlenmiş" olmanı n rahatlığıyl a koşu p camiy e girdi . V e doğr u

Bira z sonr a ısınacaktı . Kend i

arkalarından çıkı ka n sıca k

önlerinde n v e

Köyünd e bi r türl ü

Cemile'siyle belki bir daha

kırıp karakışını

düşünde . Bize daha

soğunda litreye

değerdi titremeye ,

"gusletmeye" hazırды . Sevgilisiyle düşündede olsa yatmak ,

"Haydi gel , neredesine y sevgili! "

*

Kış

denli

olursa olsun ; kimileri için önemli değildi . Keyifli bile sayılabılırdı . Tahıl , yağ , peynir , hayvanların a

sobasına yakacak boldu . Otlukla dağ gibi ot yığını ,

tezek yığını , kuyusunda , ambarında yelerince tahıl ,

un, bulgur , yarma , tulum tulum peynir , teneketenek yağ , küpküp

turşu, ayrıca

kurumercimek ,

ve

dağ gibi çuval çuval

kayısısıyla , inciriyle (mısır) ve benzeri şeyler

Ne otlukla otu , ne

oda yok . "Elde n

sonra kış olursa olsun , uzarsa uzasın ; "zevk " verir insana . Ne ki kimileri için de bir derttir . He m de

samanlıkta samanı , ne evinde unu , buğdayı ve yiyeceği , ne vardır . Olanlarda n bir parçaya gelirse gelir ,

gelen ögü n olmaz , o d a he r zama n bulunmaz" . Kı ş bi r

olursa.. . Hel e uzarsa.. .

böyleleri için . Hel e

Ağanın, nedir bilmezler .

keyf i

Şeyhi n d e

Yok , yoklu k

Kimi yoksullara , ağa , bey , şey h "e l atar" ,

zamanı

öder .

eder . Yoksul d a ki , dard a kala n yoksulu n

yaz a deği n ell i tenek e buğda y gerekli . Ağa , be y y a şeyh, o buğday ı verir . Dard a kalan , buğday ı

başla r "dua"ya .

-Allah râz ı olsun .

beyimizi başımızda n eksi k etmesin .

ağamız a ömürle r versin . Alla h şeyhimizi ,

Ağa, be y v e şeyh ; güze l yüzlü , güle r yüzl ü bi r

Devletin nime t yağmuru , kim i oluşturunken, bi r

o sırada .

göller , gölcükle r kendisin e

daml a da , dard a kaldığ ı

bir zavallını n devlet e nası l duala r yağdırdığm ı herke s bili r

-Allah devlet e

d e olmas a n e yapardım ?

Allah devleti n eksikliğin i göstermesin . "Mülkün ü dai m etsin. "

270

edilir. Ası l fark

yörelere n devletini oluşturan şeyhe , ağaya , bey e d e öyl e du a

şeyh , ağ a v e beyde n oluşa n devle t arasınd a bi r d e

İkincisi , çatı k kaşl ı değildir . So n derec e sevimli , sevece n görünüşlüdür. Dard a kala n old u mu , heme n yardımın a koşacağına inandırmıştır genellikle . Yardı m ets e d e etmes e de , b u inanc ı

Kayganı n oldu ğ u kadar , barışın , uzlaşmaları n d a kaynağıdır .

Karakola, jandarmay a göndere n

köyünd e d e duru m

kurtara n d a odu r ço ğ unlukla .

Köylülerin ço ğ u yoksuldu . Am a yoksulu n d a yoksul u Tümüyle dard a kalmı ş v e çaresi z olanla r vardı .

durumunda olan , köyü n devletiydi .

d a bakıyo r görünürdü . Öyl e görünmey i bilirdi . Öyl e

görünmek içi n

yolları ,

bunlar a

kada r bakardı ,

yardı .

Karakış, kar a kar a düşündürüyord u herkesi . Karlar ı a k oldu ğ u

halde, "karakış "

a d

"hava hoştu" . Am a y a yoksullu k gömle ğ in i

içi n olanlar , çaresizle r

Sabah abdest i v e

taharet v c

gözlerine bulaşan hemen

oluyordu ayazda . işini bitirir bitirmez ,

yumuluğu ağızlarına

içine kullereye dökülen yerlerine sular , burunlarını çevresine ,

Eller , ayaklar ;

alan , yaptığı koşuyordu camiye . Parmakları

olarak.. .

burunlar , kulakları

Her zamanki gibi . Sobanın çevresinde dizilişler , silinmişler ,

söyleşmeler.

- Allah

kalanlara yardım

du a

Ardından çabuk çabuk kılına n sabah namazı , parmak eklemleri sayılarak yerine getirilen "tesbih"ler , namaz sonrası

Ve "râtib " için hazırlık .

"Râtib nöbetçileri" , Abdurrahman , Osso , Şehmu s v e da , bir tür yamak olarak kullanılacak .

27i

Hava soğu k m u soğuk . Ka r yağmıyor , tip i d e yok .

bi r ayaz .

ik i büyük , sokulan sopalarl a ik i

alacak. Yan i çorbası,

he p

kazan . He r birin i yin e ortasın a Kap ı kap ı dolaşılacak , yeme k v e

Süt ,

ekmek toplanacak . Yemekle r kazanlara , ekmekle r

yoğurt, pekme z gib i şeylerse , yemekleri n döküldüğ ü kazanlard a ye r

gibi , eti , sütü , pilavı , pekmezi , hoşafi ,

kazanlard a toplanacak . V e b u karışı m caminin "hücre"sin e götürüldükte n sonr a tabağ ı

olmayanların d a ekmeklerin e konulara k

tabaklarına ,

Her zamank i gib i düşüld ü yollara . Ellerd e eldive n yok . Elle r

soğuktan, tutula n yerlere , sopalar a

Ayaklard a çarık . Ba ş v e

kulaklar sarıh , am a ağız , buru n açıkta . Kar , fakileri n dizlerin i Türko'nun d a göğsün e yaklaşıyor . "Va y babo" !

saldığ ı

Bata - çık a v e kârla r yarıl a yarıla , kim i kesimd e birbirinde n epeyce uza k evleri n yol u tutuldu . Köpekleri n

İtler , büzülü p sindikler i yerlerde n

Kimilerinin boyunlarınd a demi r şişler . Ama n - zama n

karakışla

İki

yoksulu" durumundak i evler e

fak i de , toplıyacağın ı

sonra , "yoksulu n d a topladıklarında n

öncede n

biraz verecekler . Kimleri n hang i evler e

Bi r kesimin e Şehmu s v e Tâhâ , bi r kesimin e d e

Abdurrahman v e

Tüm evle r dolaşılımtı .

Şehmus v e Tâhâ , işlerin i

V e eller , ayakla r don a dona .

camiy e yönelmişlerdi .

Abdurrahman v e arkadaşla n d a işlerin i bitirme k

bi r e v kalmıştı . "Yoksulu n d a yoksulu " olanlarda n v e

çaresizlerden. B u ev e

vereceklerdi . B u evde , bi r

kadın, bi r çocuğu , bi r d e ço k yaşl ı kaymbabas ı vardı . Gen ç kadını n

kocasıysa, askerlikt e "vatan i

bu ev e vardılar . Varı r varma z d a ac ı ac ı yüksele n bi r

sesle

- B u bi r çığlık .

çığlığı .

olabilir ?

- Kapı y a vuru p gireli m mi ?

- Öyl e yapalım .

Kapı yı çaldılar , sonr a d a iti p açtılar ; Bi r d e n e görsünler : Kadm ,

doğum yapıyor . heme n

istediğin i görünc e

doğuramıyor . Yanınd a yalnızc a bi r çocu k

-

Abd o nerede ?

çıkaca k am a kadını n

Kadı n doğuracak , am a

Anas ı ağlarke n o d a

köyd e

Abdo dayı , yan i kadını n kayınbabas ı ola n yaşl ı

ebelik işin i d e yapa n yaş h kadınlarda n birin i getirmey e gitmiş . de ço k olmuş . Kadm , ağhyara k anlatıyor .

- Kurba n olayı m ben i bırakmayın , ban a yardı m edin , bi r eb e

bulup gelirin .

getirmey e gittiğ i

Kadı n, ebeli k edebilece k ola n v c yaşl ı

kadının hang i evd e olduğun u söylüyor . "Faki"lerde n bir i heme n gidi p

bakmalı,

- Be n diyo r

Abdurrahman . Üşüye n

Karlarl a

düşüp kalkma .

v e ellerini n sızısının a

örttüğ ü çukurlar a

Gövdenin karlarla

gözler. Kdları ,

yorgun düştüğ ü bell i ola n v e yerde kıvrılmı ş parmaklar .

Arad a bi r

yaklaşmışt ı ki , yaşl ı adam ı karşısınd a

Am a yazı k k i i ş işte n geçmi ş olarak . Düşü p debelendiği , çıkmayı başaramadığı çukurda .
Yarısının a değ i n karlar a gömülü .

karda n adam . Yama h ceket i v e kuşağ ı

Başımı n takkes i v e sargısı , çözülü p düştüğ ü yerd e karla r içinde. Donu k bi r yüz . Yardı m iste r
gib i bakarke n donu p kalmı ş ola n

karlar a yapışmı ş

kala n kollar . İ z yaptığ ı

day ı gitmiş .

Abdurrahman cenazeyl e uğraşara k zama n yitirmeni n doğr u

olmıyacağım,

kurtarma k gerektiğın i

ayrıldı. Ebeli k edece k kadını n evin e vardı . Kadı n evdeydi . Durum u

Am a yaşl ı kadın , o karda , kışt a dışar ı nası l çıkacak v e götürülme k istene n ev e nası l gidecekti ?

- Gel , sırtım a bin ! Abdurrahman Bu sırad a doğu m Kadın acıların a

nele r oluyordu ?

birşe y

kadım . V e düşt ü

kadını n

kıvranyor ;

yapamıyar. Yaln ız Osso , ağılıya n çocukl a ilgileniyor , susturmay a çabalıyor. Türk o d a bi r şey e yaramı ş olma k içi n çıkmı ş eza n okuyor . Doğum kola y olsu n diye . Anas ı doğururken , babas ı böyl e

çünkü.

Bir sür e sonr a Abdurrahma n

yaşl ı

yetişti .

Yaşlı kadı n heme n kolları sıvadı . "Faki"ler e d e sobaya ısınmas ı

için s u koymaların ı söyledi .

izniyl e doğurturum .

- Sonr a siz bi r yan a çekilin , be n

anlattığın a göre , "çocu k ter s çevrilmiş" , doğu m

onun içi n gü ç oluyormuş .

- Dişin i bira z dah a sı k

V e doğu m gerçekleşti . An a kurtuldu . N e va r ki , çocuk , birka ç
dakika yaşad ı ancak . Yaşl ı kadm ,

kadın ı yatıştırmaya , avutmay a

- Dah a ço k gençsin . Ço k çocu k doğurursu n daha . Üzülme , canı n
sağ olsun , kocanı n can ı sa ğ olsun !

gen ç kadın a

fak i yarısın a de k

Cenazeyi d e getirme k gerekiyordu .

duyurmadan, yaşl ı kadın a anlattıkta n sonra , Oso'y u alı p çıktı . varıp yüklendile r cenazeyi . V e
getiri p

gömülü kağnını n üstün e koydular . Sonr a evde n bi r hası r götürü p cenazenin üstün e örttüler . Yaş
h kadın a d a -b i yan a çekip -

Çıkmak zorundalardı . koyduktan, bira z d a ekme k

sonr a

Cenaz e içi n yin e

geleceklerini, yaşl ı kadın a anlattıkta n sonr a çıkmışlard ı

kazanı , çuvall a ekme k götürüld ü cam i "hücre"sine .

duru m Öbü r fakileri n götürdükler i v e

Abdurrahma n v e götürdükler i d e

O d a yendikte n sonra , cenazey e hazırlı k başladı . Cenazenin , cam i yanında yıkanmas ı kararlaştırılmıştı . Kimi , meza r kazmay a gönderildi . Kimi teneşir i cenazey i getirmekl e görevlendirildi . Kimin e kazanl a su ısıtm a verildi . Kimin e d e sabun , eldiven , kefe n sağlayı p getirmesi söylendi . Bi r yanda n d a köyü n iler i gelenlerine , b u arad a Şeyh v e Moll a Nasır' a habe r verildi .

Görevlendirilenler, aldıklar ı iş i yerin e getirdiler . Meza r kazılmış , su ısıtılmış , cenaz e getirilmiş , sabun , eldiven , kefe n gib i hazırlanmıştı. Cenaz e yıkanı p kefenlendi , teneşir e konu d u , sonr a d a "musalla"ya. Namaz ı kılındı . Büyü k hoc a Moll a Nası r

namazı. Şey h Şaba n d a hazı r bulunmuştu . V e götürülü p gömüld ü Abdo dayı .

Sonra, doğr u cenaz e evine . Gen ç kadın a durum u anlatmakta n başka bi r yo l yoktu . Şey h Şaba n v e Moll a Nasır , kadın ı tesell i ede n sözlerle Ba ş sağlığ ı dilediler . Herke s bire r bire r ba ş diledikten sonr a cemaat ayrıldı . Fakile r camiye , köylüle r d e

Ardından, geli p doluşmuştu cenaz e

Safo. Ürkek , sağ a sol a bakara k adımlar l a girmişt i camiye . Elinde d e v e yünl ü şeyler . Gözlerin i dikmişti . Türk o da özlemişt i onu . N e zamandı r

- Safo , hoşgeldin . Nedi r o elindekiler ?

- San a getirdim . Ş u tiftiğ i başın a geçireceksin . Boğazın a kada r gelir. Yüzün ü çıkaracağı n yer i d e var . İşt e şurası . Başımı ,

ve boynun u sıca k tutar , soğukta n korur . Ana m ördü . Ş u eldivenler i

- Alla h râz ı olsun . Kulaklan m v e üşüyordu , iy i olacak .

- Ana m biz e gelmen i istedi .

- Geliri m ama , şimd i dersi m var . Bugü n nahivde n bitiriyorum.

- Bi r kitap .

- Öyleys e

- d a Husso'lar a gideceğim , - ge l öyleyse .

- Olur , gelirim .

- de .

-Vallaha.

- Tavu k yersin . Tavukl u pila v yaparız . - İnşallah . Alla h râz ı olsun .

- Ba k unutma ,

- Geliri m dedi m ya , gelirim .

Safo gitti .

Büyük gelmişti . önc e verdiğ i ders i dinledi . Herzamanki gib i mutluluğ u yüzünde n okunuyordu . Ço k öne m verdiğ i öğrencisinin, hergünk ü gib i dersin i eksiksi z başardığın ı görüyordu .

*

Bir haberi yayılmıştı o gün : Hammame'nin babası ,
olmuş sonunda . Yakında da düğünleri olacaktı .

Haberi duyar duymaz , Husso'ların evine yöneldi . sözvermişti, o gün gidecekti . Havası soğuktuk .
ellerine de geçirmişti . filanın yoktu ve hiçbir zaman da Ama , kimin vardı ki ? İşlik ve ceke t
yeterli görülüyordu . Herkesin gidip geldiği yürüyüşü vardı Husso'lara . Vardı ki , evde bir
kalabalık . Herkesi de bir sevinç . Onu görünce ilgi ve sevgi gösterdiler, sedirde , altına minde
r koyup oturtular . Ve hemen tasla hoşaf getiri p koydular önüne .

- Helvşunu bir ye !

Hoşafımı yedi . Hussu içeri girdi . Türko'yü görünce gidip ilgilendi, konuşmaya

- Nasıl , derslerini zor

- Bana zor

- hep söylüyorlar zaten . Ben fakilerle görüşüyorum , seni çok gibi kimselere olamaz. " diyorlar .
Aferin .

- Hâfiz Celal'le görüşüyor musun ?

- Sabahları camiyeye Molla Nasır'da ders alı r almaz gidiyor. O , bir evde kalıyor . Karısının Oğl
u söyledi.

- Ben de görüşüp konuşuyorum Hâfiz

- Ya ! Banştımız mı ?

bize geldi ,

- Şaştım . Demek

da o kıyacak .

- Dadikan'ın Kâmil ağaya da o mıydı aynı kızını ?

- Evet .

Türko b i ke z daha şaşık kalmıştı . Çünkü , Dadikan'ın Kâmil

nası l

ağanın nikâh ı Şeriatç e geçerliyse , ayn ı k ı z

Kafas ı b i ke z dah a

Akşam oluyordu .

olmuştu .

- Ço k kaldım , artı k gideyim . Akşa m namazın a hazırlanma m
gerek.

- Bira z pila v ye , sonr a gidersin .

Pilav ı getirdiler . Yağ ı boldu . Öylesin e ki , bulguru n gölleniyordu. O yörede , ya ğ bulunduğ u zama
n pila v ço k

o denl i "makbul "

pişirilirdi. N e denl i

birlikt e kaşı k sallad ı pilava . Husso , anası , kardeşi , konuklar... Koc a bi r teps i pilav ı bitirdiler .
Lava ş ekmekle .

- Hal o Husso , düğü n n e zaman ?

- 2 0 gü n

Ve Türk o çıkt ı ası l dersleri gözde n geçirme , yats ı v e

gitme k üzere . Abdest ,

Sonr a d a uyku .

Camiyi doldura n fakileri n önlerinde n v c arkalarında n çıkı n sıca k

hava ols a d a yeterl i bi r ısınm a üşümüştü. B u yüzde n d c "karn ı büründü, ibriğ i d e alı p

içi n gec e üst ü

Üstün ü giydi , bi r kilim e çıktı . İsha l olmuştu . O yüzde n

dc tuvaletl e epeyc e kaldı . Birka ç ke z kalkmış , sonr a yenide n oturm a gereğini duymuştu . Sonr a
dah a ço k üşüyü p hast a olacağın ı düşünü p

Ve geli p heme n yatağ a girdi . Am a

Sinmişti yalnızca . O sırad a bi r yava ş sesl e kıpırdama . Bi r

çıktı

Kapıya doğr u gidiyor . Kap ı Seydo. Y a

Seydo'nu n

kap ı aralığında n karalt ı netleşti : y a d a kuUeteyni n buzların ı kırıp

yıkanmaya. Arada n geçe n bi r süre . Kap ı açılıyor . Yin e Seydo . kap ı

Sobayl a ilgileniyor . Kibrit i sobayı yakıyor . Sobanı n ö n kapağında n ateşi n

Seydo'ya. Seyd o titriyor . Bell i k i kuUeteyni n

Y a

olmuştur .

da derle r buna . Seyd o kimbilir , yatma k isteyi p t e

278

vuruyo r

kırmı ş v e v e "dü ş azması "

hang i

kadınla, düşünd e yatmıştır ? Sonr a d a pı t pı t atm a v e Y a d a kendi gib i bi r "Livata" . Ço k günâh ,

yan i büyü k günâhlardan . Şafi i mezhebin e gör e "zinâ" . Ama "faki " d e olsalar , "di n v e şeriat " yolund a d a bulunsalar , orad a

olmaya n erkeklerdir . O tü r günahlar , herkeste n olmakta. B u yüzde n herkes , birbirin e gö z yummakta . Olağanlaşmı ş bir günâh . Am a olağa n olmaya n v e hi ç m i bi r şe y var: "Cünüb " durmak . Yan i bo y abdest i almada n duru p kalmak .

yan i büyü k abdestsizlikte n temizlenip gerek . d e olsa , soğu k d a bulunsa, b u olacak . İşi n ucund a ölü m ols a bile . Çünk ü "cünüb " ola n kimsenin bulunduğ u yer e melekler girmez . O durumdayke n ölmüş olsa, "pi s pi s ölmüş " olur . V e doğr u Öbü r günâ h içins e

edilir , yan i bağışlanm a dilenir . Tanr ı

yan i bağışlar .

sobay ı yaktığın ı görünc e o d a kalkı p sobanı n yanm a gitti. Sobanı n önündek i taş ı aldı , üstün e koydu . Kendis i d e ısınmay a koyuldu. Sonr a gidi p yatağın ı n yanınd a bulundurduğ u bi r çapıt ı alı p geldi. üstünd e kızmı ş ola n taş ı tuttu , çapıt a sardı . Sonra d a yatağın a götürü p kamını n üstün e koyd u v e yorgan ı üstün e çekt i. Kamını n ağrıs ı dinmişti .

Yalnızca

değil ;

gü n Safo'lar a gidecekti . Am a dışard a korkun ç bi r tip i

solu k

ürküten bi r tipi . N e ki , gitme k zorundaydı .

olursa olsu n

Yoks a

güvensizli k

aldı . V e çıktı . "Va y

bil e Safo'ya .

B u d a

"Metin "

Tipini n

hiç iy i olmazdı . Başın a tiftiğ i geçirdi . Eldivenler i d e

ezberi v e okuma k içi n ik i d e

önünde sürükleniyordu . Yürüyor , düşüyor , kalkı p bi r dah a yalpalayara k

vardı . V e ar d

çald ı kapıyı .

-

(babam) , ge l içer i gi r gel ! B u tipid e

-

- Safo'nu n - Yeme k

gidelim .

Tandır başı . Alev ,

kapıyı açan ve bizi mherif

geli p

Neyse , gel

doğru atı

yanyan

dibinde nolların ı

arasında . Tencere de tavuk .

Yanmd a

doldurmuş olan

bir tencer e bu

Çevresinde hamur teknesi . Yuvarlak ve alçak bir masa biçiminde genişçe bir "peşhun" , bir başka adıyl a "ekmek

içinde un . Oklava . Açılmış hamuru pişmesini için tandır a vurmay a

(tahta) . Tandır yakılırken çıkıp

kim i bacada n yo l bulup gitmiş , kim i çekildiği diplerde , köşelerde, duvarlarda , odadakü e r üzerind e sinmey e çalışmakta . Evi n erkeği, minderi n üzerind e keyiflic e bağda ş kuru p

kız Sabo , babasını n yanınd a yığılı duruyor .

mutlu Saf o önünd e yardım çabasınd a . B i

ekmekli k d a tencereyl e

duvar a

daha uğraşan anasın a

- Ana , bulgurun u d a koyalı m

- Tuzun a bak , sonr a d a ko y bulgurunu .

önc e ayıklanmış , hazırlanmış olan bulgur , tavukl a

suyun üzerin e

Tavukl u pila v

çıkak n buhar , yaydığ ı

Kadın, teknede n bi r eliyl e kopardığ ı hamu r

mutlulu k saçıyor .

ik i eliyl e

topak topa k yapı p un a diziıyor. Yeme k beklenecek, sonr a

-

sonr a öncede n hazırlanmı ş yer e tandırı n d a alevini n kesilmes i

rapatayl a

kaba

taht a üzerind e oklavayl a

V e çarşa f çarşa f lava ş

- An a pilavı n suy u çekildi , dibin e yanmada n indireyi m mi ?

ko y dinlensin . Ardında n d a ayra n yap . Turş u d a ko y getir .

Hazırlanan sofr a . Bulgu r pilavın a gömül ü tavuk . Tavuğu n parçalanıp paylaşılışı . Pilavın , herkesi n kaşı k sallıyacağ ı bi r büyü k

Tandır a il k vurula n v e çıkarıla n lavaşlar .

sofrada herkesi n önün e dizilişi . Sıca k lavaşlarda n elle r yan a yan a koparıp ağızlar a götürmeler . Evi n erkeğini n soğan ı ezme k

Kaşıklarla , bi r yanda n tepsidek i pilava , bi r yanda n

tasdaki ayran a v e turşuy a

Kadm , bi r yanda n kaşı k yarışınd a

geri kalmamay a çalışırke n bi r yanda n d a tandır a vurduğ u ekmekleri n

pişenler i çıkarıyor , yerlerine , açılı p hazırlanmış ola n hamurla n yapıştırıyor . Dışard a karakış , tipisiyl e

çal a dursun , içerdeki le r keyifli . Tandırbaş ı keyfi , yeme k keyfi, sıca k lava ş keyfi . Bi r d e kötürü m

oradakilerin mutluluğ un a diyece k

kötürümlüğ ü olmasa ,

Herkesle birlikt e o d a kamın ı iyic e doyurmuştu . Artı k kalkı p bi r

yere çekilmesi , getirdiğ i kitaplar a

E n u y g u n y e r d e a h ı r . N e k i o a i l e n i n

de ğ i l d i .

o k u m a s ı , e z b e r l e m e s i

i s t e n e n ö l ç ü d e s ı c a k

- G i t , a h ı r y a n ı y ı c e g i t ç a l ı ŝ .

S e v i n m i ŝ t i .

- A r t ı k b e n a h ı r a g i d i p ç a l ı ŝ a y ı m .

s ı c a k . S o ğ u k g e l e n y e r l e r i i y ı c e k a p a t ı l d ı . H e r

İ ç i n d e k i m a l l a r d a ç o ğ a l d ı . Ő i m d i ç o k s ı c a k .

g i b i . Ü s t e l i k ,

K i t a p l a r ı n ı a l ı p g i t t i a h ı r a . G e r ç e k t e n d e s ı c a k t ı . O h , t a m i s t e d i ğ i

a h ı r ı n d a n d a h a a y d ı n l ı k . A r t ı k h e p b u r a d a ç a l ı ŝ a b i l i r d i . A m a S a f o ' n u n e n g e l o l m a s ı v a r d ı .
S a f o ' y u g ö r m e k

b a s ı y o r d u . Z a m a n ı a z d ı . A z

i s t e m i y o r d e ğ i l d i . N e v a r k i d e r s l e r i b i r

b i r s ũ r ũ k i t a p o k u m a s ı g e r e k i y o r d u . " N a h i v " d e n ,

o k u m u y o r d u .

b i r d e n d e r s

O , ö t e k i f a k i l e r g i b i t e k t e k

b i r l i k t e

kola y olmuyordu . Bun a d a kendin i görüyordu .

Kûfe'l i dah a büyü k âli m olmay ı kafasın a koymuş olmanı n verdiğ i bi r zorunluluk .

diyordu. İl k hocas ı Celal'i , heme n heme n geçmişti . Ço k duyduğu v e beğendiğ i Moll a görüşlerin i bile , kim i konud a beğenmemeye başlamıştı . ser t olmas a da , çıkışlar ı bil e oluyordu hocasına .

İşte Saf o yin e geldi . Duraksamal ı adımlar l a v e karşısındak i "faki"yi çalışa n bi r

- Se n be n şöyl e bi r baktım , gideceğim . Nası l sıca k m ı ahır ?

- Ço k iyi . Ta m istediği m gibi .

- He r zama n ge l burad a çahş . Eli n

Safo, kendisinin i v e

"el " (yabancı) saymıyordu . V e

gib i

karşısındaki d a saymamasın ı istiyordu . Gerçekte n d e b i çeşit

oluşmuştu aralarında . O d a bun u v e bunu n verdiğ i sıcaklığı duyuyord u zaten . Oradayken , kendini , ail e

görüyordu. Safo'nu n ailes i d e onunl a ço k ilgileniyordu .

açmışlardı. Acıyorlardı . Am a bunda n d a çok , hayranlı k duyuyorlard ı

ona. B i yanda n d a Safo'ya

çabas ı içind e oldukl a seziliyordu .

Büyüyünce Safo'yl a evlenmes i sağlanabili r miydi ? Olabilsin , olamasın, bun u istiyorlardı . V e bunun , temellerin i atmay a

Safo, dikilmi ş duruyordu . Onu n gözleriys e kitapta . Kafasındays a

ezberler.

okuduğ u

"El

başlanndayd ı daha .

tasavvuru n fakat.. . İlim , ya , yalnızc a

Peki "tasavvur "

Tanımı yapılıyord u kitapta : "Ve huv e sûreti'ş-şey' i

akıld a

Yani : "Tasavvur , bi r

"İlim", y a yalnızc a böyl e bi r oluşmay a denir . Y a d a

"Tasdik " deni r bun a da .

oluşmasıyla birlikte gerçekleşen

Bu da şöyle tanımlanıyordu :

"İsnâdu

şeye dayayıp yüklemek" .

olumlu ya da olumsuz yönde , bir şeye bir başka

"insan"ı , herhangi bir yargıya bağlamada ne bir nitelik vermeden düşünülüp kafada "betimlemek" , bir "tasavvur"dur ve bir "ilim" (bilgi) oluşumdur . "İnsan"ın ne olduğuna , ya da ane olmadığını a

Burada birşeyin , bir başka

"ilm"i n "tasdik " şeye

yanı

anlamındadır) bir

niteliği, "insan" a yüklenmiştir .

vardır . Örneğin , "el insan u

konuşan (buradaki konuşma ,

dendiğinde , "konuşan hayvan olma "

insan u

bi

yanı

283

"insan, donmu ş (cansız) de ğildir " dendi ğind e d e "donmu ş yüklenmi ştir insana . Bir i oluml u yönde , öbür ü d e olumsuz yönd e

"fikir " dene n düşünme yl e oluşur .

umûri n il â me chûlin" , yan i "bilinmeyen bi r sonuc a ulaşma k içi n biline n şeyler i -bi r oluşturacak biçimde - düzenleyi p

olmayabilir. Yani , bilinmeyen i eld e etme k içi n girişile n düzenlem e bilinenleri kullanma , he r zaman , doğ r u sonuc a Öyl e olmasaydı, "akıll ı insanla r arasınd a tartışm a olmaz"d ı heps i ayn ı görüşte Bi r insanın , kim i zamank i görüşü , zamanki görüşün e uymamakta . doğ m düşünme k içi n bi r yas a (kanun) gerekli . b u yasa , "Doğ r u

Bi r

"Mantık" d a

"Aletün öyl e bi r yas a biçiminde ki , b u aracı kullananlar , zihni , düşüncede ki

*

Saf o, gitmemiş ti daha . Onu n se s çıkarmada n

Bi r noktada n bi r noktay a arad a kitabı aç ı p baktıkta n yenide n ezberlerin e kendin i veri p

da izliyord u gözün ü ayırmadan . Gidi p konuşma k istiyordu , ama "y a

bi r dah a diy e çekiniyordu . dayanamad ı sonunda:

- Se n hi ç yorulma z

Derin, ço k deri n uykuda n uyanmış , doğ rus u

başın ı

- Bi r şe y m i dedin ?

- "Se n hi ç? " dedim .

- Dah a

Durmada n okuyorsun , gidi p geliyorsun ; n e zamandı r

isterse n bira z dinlen , yin e

- Safo , se n yin e enge l olacaks m derslerime .

- Yo k yo k se n be n gidiyoru m işte .

Safo gitti . O d a b u kez , kita p değiştirdi . "Nahiv"de n yen i başladığı bi r "Elfiyye" . "Binlik " demek . "Bi n beyt" i için e için b u a d verilmiş . B u kitab ı okumak , o yaştak i bi r çocu k içi n hi  kimsenin dşünemeyeceğ i bi r olaydı . Am a hocas ı dah a önc e okuduklarına bakara k on u d a okuyabileceğin i dşündüğ ü b u kitaptan der s On a d a b u kola y gelmiyordu . Am a kitabı ,

yan i b u kita p içi n yapılmı ř açıklamalar ı izleyinc e az-o k anlıyordu. şii r biçimind e olduğ u içi n ezberlenmes i hoşun a

lafzu n müfidu n ke's-isteki m

İsmu n

şu b u ik i dizede :

yan i cümle , "başl ı başın a bi r anlam ı ola n bi r

yani , Bu , bi r

"Kelime"lerden "Kelime"ys e ü  türdür : "İsim" , "fiil " v e "harf .

samanın 1

Tipi, tavandak i ik i pencerey i dövüyord u sürekli . Biri , ahın n bi r ucunda, öbür ü d e öbür ucunda . Hayvanlar ,

tipisinden, soğuşunda n habersiz . Kim i yatmış , tatl ı tatl ı gevi ş getiriyor. Kim i ayakta , başın ı uzatmış , yemliktek i

iyor. Karşıd a ya n yan a ik i inek . Bir i yatmış ; yutmu ş olduğ u yiyeceğ i

yenide n çiğniyor , yutuyor , bi r dah a

midesinden ağzın a de k çıkarıp çiğniyor . Öbürüys e arasında d a danası .

yemliğ e

Bacaklar ı

Öbü r uçta , bi r

ik i mem e ucunda n birin i bırakı p öbürün e yapışıyor. Çekiştiriyor sürekli . Sü t gelsi n diy e d e kafasıyl a vuruyor . Anasıysa, b u vuruşlarda n rahatsız olma k yerin e mutl u mutl u duruyor . Arada bi r başın ı çeviri p yavrusun a bakıyor .

manda, ik i öküz , bi r tosun v e bi r "düğ e" . So n ikis i ayakta ,

Ayaktakileri n işeyi p sıçtıkları , ayaklarını n

dökülürken,

süpürülü p

önünd e yığılı . Hepsini n d e

yığılmas ı gerekiyor . Y a Safo , y a anası, y a d a babas ı yapaca k b u işi . "Be n d e yapama z

Elindeki kitabı , yemlikt e uygu n bulduğ u yere , öbü r kitabı n

koydu;

elin e aldı . V e

süpürmey e başladı . Bel i v e

bacakları bükül e bükül e bira z süpürdü . "Çalgı"y ı taşımay a kullanmaya güc ü zo r yetiyordu . Elin e çalgıda n küçü k bi r kıymı k bata r gibi oldu . Elin e baktı . Avucunu n iç i kabarmıştı .

İş i bitirebileceğ in i akl ı gelmişti.

- N e

iç i kabardı ,

- San a ki m ded i

ahır ı süpürmey e m i kalktın ?

kendis i iç i n bıraktı . O sırad a yin e

Seni n iş i n m i

Akşam oluyordu , kitapla n alı p birlikt e çıktıla r ahırdan . Ahır ı n bitişiğ indeki odaya . Orad a sob a yanıyordu . Arad a d a kap ı yoktu .

d a yararlanılıyordu . Sob a yandığ ında d a

Geniş e bi r oda . V e b u od a d a

gidiyordu. yatılıyordu.

sıca k

Akşam olduğ u iç i n gitme k istediğ in i söyledi .

- Hal o Sali h

Evin erkeğ i götürebilird i

- Dışand a ço k tip i var , nası l gideceksin ?

dayı , yan i Safo'nu n babası) ben i götürür .

çekerdi. Çünk ü tip i ço k şiddetlenmişti . Kapıyı aralayıp

da çıkılaca k duru m yok .

- B u gec e burad a kal .

de . Am a yin e d e güçlü k

dışar ı

Abdest alacağın ı söyledi . Saf o leğe n v e

abdest

Kurulanmas ı içi n d e

s u dökü p

verdi .

İyice karanlı k olduğ u içi n lamb a

aynalı bi r

"Terek"te , camlı v c

yakınında, gözlerin i kitab a

Yemek hazırlanmıştı . Sofray a

Geçip akş a m namazın ı kıldı . Sonr a kitabın ı aldı , lambanı n

Dalı p

arasında . Tavu k suyunda n bulgu r

olmuştu . Abdest i

çorbası. Herkesl e birlikt e kaşıklayı p kamı m doyurdu . Yenide n kitabın a döndü. Yats ı namazın a deği n okudu . Herke s konuşurke n o hi ç ilgilenmiyor, okuyo r v e okuyordu . Yats ı

bozulmadan kalkıp yatağına namazını kıldı . Bira z dah a çalıştıktan sonra uykusu gelmişti . Yoğurt ekme k getirdiler . Yin e herkesl e birlikt e yedi . Yoğurt-ekmekten sonra uyk u iyic e bastırmıştı . Evdekilcri n heps i farkında olmuştu . Yüklükte n yatakla r getirili p serildi . Tümü , ayn ı odada yatacak . Öbü r odala r ço k soğuk . Tandırbaş ı bil e

olmaktan çıkmış bir kaç saat

gibi da bir yata k serdiler . Safo'yla

kızkardeşi bir yatakta . Babala n v e analar ı bir yatakta . Üçünc ü yakt a

da o yatacak . Yaklaşık ikişer metre

- Yalağı hazır , gel yat , biz de yatacağız .

Kalkıp, çekin e çekin e soyundu . Ve heme n yatağ a girdi . Öbürler i de yatakların a girdikte n sonra lâmbanı n ışığı için e çekildi . Gec e kalkıp

hayvanlara, özellikle de doğurması söndürülmemişti.

Gece yarısı . Fısı r

ineğ e bakılacağı için tam

bir konuşma . şey istiyor , ka n "olmaz " diyor . Koc a direniyor ,

- Çocuklar ı uyandıracaksın . Eli n çocuğ u da

- Se n d e direnm e

arasında . Koc a bir direniyor . ço k ayı p olur .

Kıpır kıpır . Fısı r fısır . Sonund a ada m isteğ in i kabu l ettiriyor .

Kadm tesli m oluyor .

- Hayd i sesin i çıkarmadan , n e yapacaksa n yap .

Lambanın için e çekilmi ş

Entarisini

ışığında n

gözlerin i kaldırmış .

seçilebiliyordu. Adamı n belde n aşağıs ı

bürümüş, çevresin e bakmıyor . Kadın a

yatmış tı çünkü) yukarıy a doğr u sıyrıyor .

Ard ard a yüklenişler , B i yanda n d a memeleri n emilişi . "Baba m şey yaparken , memelerin i emdiğ in i gördüm . Yorganı n alünd a uyu r

yapıyor , arasında n görüyordum.. " dememi ş miyd i Safo ?

anlamınd a çık a n sesler . V e

soluklar, inlemeler , "ah" ,

Ve uyanı p yorga n alt üs t ede n görünüyordı.

izleye n çocuklan , Safo'yu , ikis i d e uyuyamad ı

Am a uyu r gib i

Bir sür e sonr a kad m yatağında n

çoşkuyla ger i

ahır a gitti . Sonr a

Adam d a uyandı . Uzu n donun u giyi p

ve

çıkarmak içi n

Ardında n Saf o

gözüküyor .

iyic e diy e

Dananın yansı , ineği n orasında n

kendini . Ada m çeki p çıkarıyor .

dana . Sıvıla r boşanıyor . Birşeylerl e

kaygan kıpırdıyor . İne k ayağ a kalkıyor . Danay a dönüyo r v e başlıyo r

yalamaya. Dah a ço k yavrusunu oradakilerin anasının

Uyuyan

tu z

yalayışlar ı sürü p

kalkmay a çalışıyor , Memey i tutturuyorla r

yok.

Sabah namazın a

namazı "

288

Dan a

döküyorla r danaya . İneği n

Dana , bira z d a

V e heme n

Sabah a dah a

* * *

d a olmamıştı .

Karakış tipisin e ar a vermiş .

dökülmüş oynaşıyorlar .

Koşanlar, düşenler , yuvarlanmalar , birbirin e ka r top u vuranlar , savuranlar, Kürtçe konuşmalar , bağırmlar , çığırmlar , kavgalar ,

geçi p yürüdü .

Bir gen ç "kaçe " elind e kovasıyl a kulleteyn e yürüyor . Bi r i t

arkadan izliyor . V e 7- 8 bir bi r

tartarak , bi r öne , bi r arkaya ,

v e balgamlarla ,

büyükçe

eğere k payta k payta k yürümekte . "Kaçe" , kulleteynde. Kıyısında n buzların ı kırıyor .

birlikt e donmuş ola n yüzeyde n çıkardığ ı

olanlarını alı p bi r yan a koyuyo r v e kovasın ı daldırıyor . Alı p yürüyo r evine. Buzla n kırıla n kıyıya , köpe k yanaşıyor . "Lâ k lâ k lâk " s u

içiyor. Suyun u içt i çekiliyor . birer ikişe r v e itişere k kaldırarak v e çenelerin i birbirin e

kazlar . Ayn ı yerde n onla r d a He r

Kazla r d a

başvurduğu, günd e doldurmak

Kulleteyn . İnsanını n da , hayvanını n d a

ka ç ke z ca n

Ya z v e

yer . Yıkanma k için , s u Kışın zorluğu , bu z tutuyo r

Caminin içind e

öbürü:

vuruşma. Bir i sobanı n

gergin . Fakilerde n kimini n yüzünd e

Anlatıyorlar : Osso'yl a Şehmu s kavg a etmiş . Sobay a yakacak doldurm a v e yakm a sıras ı yüzünden . O ,

v e başlamışla r

demiş ,

önc e sövüşme , sonr a girişmiş . Öbür ü "râtib " sopasın ı

Çünk ü öbü r

kullanmış. Birbirin i adamakıll ı hırpalamışlar . Eğe r büyü k hoc a Moll a

gelmemi ş olsaymış , birbirlerin i

onları . Büyü k hoc a geli p te :

fakiler

- N e yapıyorsunuz ,

mi , ayı p deği l mi ? Hayd i bırakın !

deyince kcsivermişle r kavgayı . Sonr a hoca , heme n barışmaların ı söylemiş. Barışmışlar . Am a yin e d e birbirlerin e karşı kinliler .

Durumlarından bell i çünkü .

*

Abdurrahman hazırlanmış , köyün e gidecekti . Bunu n içi n bi r haft a

Köyü , Tutak'ta n d a ötede .

Hamu r çıkmanı n

izin almışt ı

bucağına bi r köy . B u

bi r delili k kafasına koymuş ,

herke s söylüyor , am a Abdurrahma n

Abdurrahman ço k iy i bi r dostuydu . Onu n gitmekt e kararl ı

olmasına

- Bira z

- Olmaz .

d e sonr a gitse n olma z

- Bira z dah a ölürüm.

- Cemil e

-

Cemil e elde n

miyd i acaba ?

-

aldım .

(baytar) , bizi m köy e yakı n yerden .

290

Geçende Şey h haber i o getirdi .

- Belk i yalandır .

- Yala n değildir , be n d e birşeyle r biliyordum zaten . On u o kada r istedim ban a vermediler . Oys a Cemil e ben i seviyor .

- B u giderse n yold a perişa n olursun . Şimd i yol a gitme k ço k tehlikeli.

- Allah'ı n izniyl e olmaz .

olu r gitme .

- Ölse m bil e gideceğim .

Abdurrahman hi ç dinlemiyordu . Cemile's i çekiyord u onu .

yan i karları n üzerindeki sertli k gevşemed e n yol a çıkmalıydı .

üzerind e yürünebiliyordu . Dizlerin e kada r vara n yü n çorapları çarıklarl a giymişti . Bi r d e çoba n keçes i Giymiş ,

başın a geçirmişti . Oldukç a sık ı giyinmi ş sayılabilirdi . Am a bunca sık ı giyinme , oranı n karakışı , kan , tipis i karşısınd a n e

olabilirdi ?

Çıktı yola .

- Hayd i gül e güle . Alla h yardı m

Ve gitt i

- Melekleri n erkeklikler i v c dişilikler i yoktur . Günâ h d a işlemezler.

Tam b u noktad a bi r soru s u vardı :

- niy e güna h işlemiş . Bakar a Suresind e (ayet: b u ik i meleği n Babil'd e "büy ü öğrettikleri " açıklanıyor . "Büyü"yse Sonr a bunların , adınd a bi r kadına âşık oldukları , Babil'd e bi r kuyud a ba ş aşığı

anlatılıyor . Erkeklikler i olmas a nası l âşık olurlar?

- Hârû t v e

olduklar ı konusund a

var .

- Am a hocam , ayett e "melek " olduklar ı belirtiyor .

- Kimiler i ayettek i "melekeyn" i (ik i melek) , (ik i melik) diy e okuyor .

- Am a hepimi z "melekeyn " okuyoruz .

Öyl e ama , öyl e d e olsa , Hârût-Mârût , melekler içind e

(kuraldışı) .

"Türko", verile n karşılıkt a n pe k doymamıştı , am a sustu . "Müzâkere" sürdü :

- erkeklikler i de , dişilikler i d e vardır . İnsanlar gibi . Kimileri "kâfir"dir . Müslümanlar ı d a "mezhep"lere ayrılmışlardır . Bunlar , "Cin Şuresi"nd e anlatılıyor . Cinlerden geli p Kur'a n dinlemişler

Bir sor u dah a sord u "Türko" . - Hocam , cinler ,

kada r hi ç yo k muydu ?

- O zaman a kada r bütü n cinler , he p "kâfir " m i kalmışlar ?

- Alla h bilir . Am a Allah , onlarda n d a peygamber göndermiştir . Peygamberlerine inanı p müslüma n d a olmuştur .

- Am a sen , onları n peygamberimi z zamanınd a müslüman olduğun u söylemedi n m i hocam ?

- Be n hepsin i

Melekler v e cinler hocanı n yürüttüğü t ü m

hi ç ilgiler i v e

"gök"te nası l

kararları, "E n Yücele r deme k olan "e l

görüülenleri, Mahfuz"dak i bilgiler i v e T |

"çalıp " alması nla r diy e melekleri n

göklere "hırsızlık " içi n çıka n cinler i "ate ş saça n

kovdukları, öyleyken , cinleri n "kula k

v e nası l "vahiy " çalı p büyücülere ,

ayrıca, ilişkileri , cinlerl e

evliliklerin konusundak i şeria t

292

bi r cini n

d e cinse l iliş k i kurabilece ğ i , bi r

baca ğ ında erkeklik , öbü r bacağı nd a diş ili k

üremelerini dah a ço k böyl e gerç ekleşt iрдikleri , yin e d e insanlar l a cinse l iliş kilerinin a z
olmadığı , b u iliş kilerini n d e önem l i sonuç lar ı

bulundu ğ u, n e yiyi p n e

kemikler l e v e so ğ a n kabuklanı l a

yükse k

beslendikleri , melekler gib i nas ı l kılı kta n kılı ğ a girdikleri , cinlerle şeytanlar aras ındak i farklar ,
kim i cinler i v e şeytanlar ı Süleyman peygamberi n iş ç i olara k aldı ğ ı , onlar a

heykelle r v e e v eşyas ı yaptı rdığı , kimileriniys e aske r ordusuna aldı ğ ı , Süleyma n peygamberi n
ordusunu n insanlar , cinle r v e

kuşlardan oluştu ğ u , sonr a

v e dah a

iliş kileri ,

insanlar l a

duad a

iliş k i kuramayacakları , melekleri n inana n kimseler e yardı m ettikleri, b u insanları n günâhlarını n
ba ğ ı şlanmas ı iç i n

konula r üzerind e duruldu . Vaki t

olsaydı , müzâker e dah a d a sürecekti . Am a ö ğ l e namaz ı olmuştu. Cemaatte n namaz a te k tü k
gelenle r olmuş u bile . Onu n iç i n hoca müzakerey i kapattı . Am a "Türko " bi r sor u sormuş u yin
e de :

- Hocam , melekler e , cinler e inanmamanı n hükm ü nedir ?

İnanmayan kims e kâfi r olur

iç i n farzdır .

- Tabi i kâfi r olur . Melekler e imân , "imân ı n

Cinlere inanma k da , aye t v e hadislerd e açıkç a

ya bira z kuşkus u olursa ? O zama n da kâfi r olu r mu ?

--

Bu konulard a

değildir .

ço k can ı sıkıldı . Çünk ü anlatılanlar a inanıyors a da ,

bira z "şüphe " beliriyordu . günâhım ı Şüph e

estağfirulla h tevbe , y a

doğuyor . Elimd e

293

toplanıyor. Üstelik , gelmeyen

gelenleri de gelmişler .

Bir cenaz e vard ı yine . Ama n vermeye n bi r ayaz . Öyleyke n cemaat

kalabalı k olacağ a benziyor . He r cenaz e içi n

Şaban , Moll a Nasır , Moll a Zek i ve

iler i Cela l de vardı .

Hâfi z

Sarı k cübb e giymiş . Anlaşılan , cenaz e namaz ı m o

olduğ u ve iy i Kur'a n okuduğ u içi n büyü k hoca , nama z kıldırma görevini ona vermiştir . Cenaz e namaz ında Kur'a n okumaya

ama sonras ı var . İmamlık eden , mezard a da Kur'a n okur

Köyde

yok ,

ço k olduğ u gibi , öle n de ço k olur . Hel e Yaprak dökülür gib i dökülür köylüler . Çocuklar , gençler , yaşlılar . Kimi, üşütür ; hastalanı p ölür . Kim i doğarken , ya da doğururken , ya da

sonra ka n yitirirken ölür . Kim i bi r "kaza"ya uğrayarak

Kimi kavgada ölür . Kim i de

kalarak , donarak ölür . Kı ş

"Falanca

boyunca böyleleri ço k görülür , duyulur .

yolunu şaşırması tipide , boğulara k ölmüş .

bi r dereyi ya da

yolda gelirken ya da

Donarak ölmüş. " diye .

buzu n kırılmasıyl a düşü p

Heme n

buzu n üstünd e

örtül ü bi r

uçuruma, bi r çukura yuvarlanara k y a d a bi r yerd e saplanı p kalara k

gü n duyulu r ölü m olayları .

Ölenlerin yakınlar ı yanar ; o kadar . Kimi n nede n üzöldüğü

bilinmez. "Ecel" e bağlanır . Yöreni n Türkler i arasınd a yaygı n bi r sö z

var: "Ece l geld i cihâna , ba ş ağrıs ı

ölür , kala n kalır .

ke z

Yan i ölü m içi n

ası l

uydurmadır . Ası l neden : "Ecel" . Ece l geld i m i n c yapsa n yararsız. "Ecel e çâr e bulunmaz" .
Kimi n n e zaman , nered e v c nası l

alnınd a yazılı . Tan n eliyl e kazıl ı alınlarda . Gözükmes e bile . Değişmez v e şaşmaz . Böyl e
inandırılmışlardı r hep .

"ecel " olunc a da , doktora , ilac a gere k yok . "Gere k var " dens e d c

bulunur ? "Şehir"lerde , ağalarda , beylerd e olu r bunlar . Köyler e d e

gelir doktor . Kartall ı köyün e bakmak için .

zaman olma z

Hayvan ı olanları n hayvanların a

insanlar a d a baktığı olur . Olu r ama , kışı n d a he r

d e he r ev e bakmaz . Adamcağı z herkes e nasıl baksın ? Hayvanlar a mı , insanlar a

ölü m iy i karşılanmaz . Kadınla r içi n ço k sıkıntıl ı

için "kefen" bulma

sonra gömme k

ölünün . Ortada

çünkü. Mezar kazma vardır , "tekfi ne

vardır, cenazeyi yıkama , teneşire önce

için mezar taşıma vardır . Daha bir sürü hizmet i

bırakması düşünülmiyeceği için ölüyü kaldırma k zorunlu . Ne

korlar , deliğe dürt e korlar" . Deliğe

demişler: "Ölüyü te, ne geleneksel

ağarı n

de k ayrı , aya k

ayrı biçimlerde de olsa tamamlanması gerekir . Bununla r d a kış ortasında , karda-tipide , eli n ayağı n donduğu , solukları n buzlaştığı

sıralarda kola y mı ? Yin e d e

görülü r kuşkusuz . Ne k i

isteyerek mi ? Her zaman isleyerek olmadığından , "ecel "

kışın gelmemesi için Tanrı'ya dua edenler olur . Ama "ecel " bu , ama n

zaman

Her

mı ?

olmayanlar a

için cemaat pek kalabalık olmaz . Cemaati n

öleni n durumuna göre değişir . İlerigelenleriyle ,

bir olmaz . En yüksek katlakileri n cemaatiyle , en alt kesimlerin cemaati hiç bir olmaz . "Dünya öyle kurulmuş" .

Avzâro Cino'nu n cenazesin e gele n cemaat d e

özgüydü. İçlerinden , "geberecekse n başka zama n geberseydin , şimd i

mydı? " deyi p içi n içi n söylenenle r ols a

seviniyordu . Nede n ki "ıskat " diy e bi r şey olacaktı . Avzâr o Cino'y u günahlarında n

arındırma karşılığında birşeyle r alacaklardı . Çünk ü "sırt ı

Gelin görü n ki ,

Cino'nun.

"Tekfin v e

sonr a cenaz e namaz ı kılındı . Sonr a d a mezara götürölü p "defn " olay ı bitirili p dönüldü .

Artık sırad a "ıskat "

Onu n içi n hazırlık . "Iska t

konulaca k olanla r

tekerlekli e l girişilecek.

konulacak, sonr a fakiler , karşıda n karşıya birbirlerin e itecekler dör t

kabu l etti n mi ? Aldı m kabu l

Arabaya genellikle e tahı l konur . Aslında değeri ola n he r şe y

konabilir. Acab a kışın n

-

- Olmaz .

- Nede n olmasın ? Teze k d e

ola n teze k d e kons a olu r mu ?

bi r nesne . Hel e b u

- Teze k boktur , bokuns a ıskat arabasında yer i olamaz .

"Olamaz" gözlerinde , "tezekl i gidilirs e meydana gelece k bi r duru m

- Cino'nu n yıllı k nama z borc u için , arab a üzerind e bulunan b u tezekler i alı p kabu l ettini z mi? "

- "Alı p kabu l ettik , ger i hib e (armağan)

- "Avzar o Cino'nu n far z oru ç borçla n içi n b u tezekler i alı p kabu l ettiniz mi? "

- "Alı p

- "Avzar o Cino'nu n bütü n hukukullah' ı (ku l hakları) içi n b u tezekleri kabu l ettini z mi? "

- "Alı p kabu l

"Tezek" karşılığında Tann'n m bağışlamasını istemek .

öyle deyi p çıkanlar , bun a karşı çıkıyorlard ı işte .

- Kur u d a olsa , tezeği n asl ı hayva n pisliğidir , diyorlardı .

"ıskat " olabileceğini savunanları n d a söyledikleri vardı :

- Tezeğ i d e Tam ı yaratmıştır . Dil e gelse , "ben i niy e görüyorsunuz? beni m n e günâhı m var? "

diy e sorardı . Üsteli k kışı n tezek olmas a herke s ölür . Karakışta , zemhirid e insanları n

tezek . Onu n içi n d e ço k değerlidir . ola n he r şe y gibi, "ıskart a bi r "bedel " ye r alabilir.. .

"Olmaz, olamaz! " diy e direnenler , tezeği n tezekliğini

hep .

Tezek , yan i kurumu ş bok , hâş â Tan n nası l olabilir? diyorla r d a başk a birşe y

Çok alevlenmiş i tartışma . büyü k hoc a Moll a kesip attı .

- Iskat , tezekl e

Ve büyü k hocanı n dediğini e uyuldu , ço k zorlukl a d a tahı l getirildi, he r zamank i gib i tahı ll a "ıskat " yapıldı .

*

alünda kimbili r ka ç

olduğu ,

göbekler e

tirmandığı, tipini n

günlerde, e v e v dolaşı p kulpl u toplamak

çıkan ı sürüklediğ i v e soluğun u kestiğ i

el-ayak kess e

yemek , çuvallarl a ekme k

zo r bi r işti . O yüzde n b u i ş içi n sıras ı gele n fakile r zorlanıyorlar, söylenere k çıkıyorlardı . N e k i başk a d a yol u yoktu . K1 ş

solu k kess e de , dahas ı ölüm e götürs e de , b u işi n yapılması şarttı . Yoks a a ç kalacakt ı herkes .

ölümde n d e beterdi . E v e v dolaşılması n d a n e olsun ?

Kimi

Her

sabahı n abdes t

b i çeşi t ölümdü .

n e yapa r ede r akşamda n

hazırlardı. Am a o saba h hazı r değıld i su . Akşamda n

n e yapacak ? Dışarıd a tip i korkunç . Dışar ı çıkılaca k gib i değıl . Herkes kulleteyn e kada r zo r çıkı p abdes t alabiliyor . Kınla n buzları n alundan. Abdestin i ala n d a ya n donmu ş olara k koşuyo r camiye . O d a herkes gibi , dışın i sıkı p çıkmay a çalışs a v e kuUeteynde n abdes t als a -gerçekte başk a nic e ilke l bo ş inançlan n

cai z olmayacak . Köyü n ötesind e ola n

olanaksız . Öyleys e n e yapmalı ?

mezhebinden olduğ u

çeşmeye kada r

hiçbi r çözü m yol u zamanlarda

kılmaya kara r

ola n

myd 1

abdest i böyl e Abdestsi z nama z

"Teyemmüm " olama z mıydı ? Orad a olamazdı . Çünkü, ço k zo r d a ols a s u sağlam a
namaz kıldığın ı kims e

biraz ka r aldı , ibriği n için e tıktıkta n sonr a ibriği i sobay a

su oluşmuştu . Onunl a -kimsey e kollarını v e yüzün ü ıslatü . Ayakla r

vardı . Am a abdestsi z "Yoks a n e derler? "

Bira z

dikka t ellerini ,

tabii . Öyl e düşündüğ ü

için d e iç i rahattı . Tann'ys a bağışlardı . "İsters e bağışlamasın , n e

mendiliyl e kurularke n herkes e abdes t almı ş havasını vermişti . V e namaz a başlanacaktı . Ta m o
yanaşu.

- Türk o kurban ,

namaz a

on a

unuttun !

Çok utanmıştı . Am a iy i k i Seyd o

6 gitti , bira z dah a ka r alı p eritt i

ıslataca k kadar . V e ıslatü . Sonr a d a namaz a

Abdurrahman

günü

15

Kendisi yerine "kara

bir haftada nçok olmuştu . Ne bir

Oysa onun izni bir haftalığı . "Pek niye

geldi

Abdurrahman Mura tırmağın ı bu z üstünde geçerken bu z

oda düşünmüş .

Haberi getirenler , gelişmeleri de anlattı :

Abdurrahman gider , baka r ki , kız içi n başkasına

olan , kızın babasına çokça mal , davalar vermiş . Çaresiz

kalan oğlan ,

elde n

diyerek deliy e döner . Gidi p

alacak olan ı vurmay a kara r verir . Adamın peşine düşer . O sırad a bunun farkında olanlar olur .

Olayı , işlenebilecek bir cinayeti önlemek

Ve bulup akı l verirler

- Bak , elini kana bulama . Cemile'y i elde etmeni n bir yolu var .

Onun

babası , Şey h Şaban'ın

da araya ko y ve şeyhten , mühürl ü bir

babas ı kesinlikle kızın ı sana verir .

aklına yatmıştır . Hemen yola

-

dediğinden Moll a mektup getir . O

Söylenenler,

çıkma içi n

Sö z kesild i ama , nikâ h bekleniyor. Havala r iyic e

Am a bırakmazlar . Çünk ü yo l ço k

bu arada . Am a başaramaz .

düğü n içi n havaları n düzelmes i

n e nikâh , n e d e düğü n olur .

derler .

V e n e

ırmağ a kada r

Birkaç gü n bekle , yol a çıkılaca k gib i olsun , sonr a

günlerc e bekler . Cemile'yl e görüşmey e d e çabala r

sıkıntısında n iyic e

olursa olsu n deyi p Kartallı'y a doğr u (Şey h Şaban'da n mektu p getirecek) yol a çıkar . On u yalnı z bırakma k istemey e n birka ç kiş i d e

Arad a Mura t ırmağ ı vardır .

gelirler. Mura t bu z tutmuştur . Am a yin e d e dikkatl i olma k

karl a örtülüdür .

Abdurrahma n

gerekmektedir.

geçmeye başlarla r sırada ola n olur : Buzla r

altında .

bırakı p dönme k zorund a

V e

önd e gitmektedir . O

Abdurrahma n

Gözler i

*

ölü m haberi , on u ço k sarsmıştı . Ço k iyi , e n iy i dostuydu çünkü . Açıkta n ağladığı oldu , içi n içi n ağladığı oldu . Günlerce unutamadı . İnanamıyord u b i türlü . Birgü n çıkı p gelecekmi ş gibi, işte geldim. " diyecekmi ş gib i v e söylenenler i yalanlayacakmış gib i içind e ye r bi r beklentiy i uzun sür e taşıdı .

niye yardı m Abdurrahman'a ? O , kız ı seviyor , kı z d a onu seviyordu . Abdurrahma n bi r Firavun muyd u k i boğdu n on u ırmakta? İşleri n seni n he p böyl e m i olur ? Seni n hikmetin e ak ü erme z ama, b u nası l bi r b i çeşi t kırgınlık , küskünlük duyuyord u içinden . "Gitt i Abdurrahman! "

Tipiler bira z ar a verince , Husso'nu n düğünün e başlanmıştı .

Köydeki tü m düğünle r gib i

Ahırlar, Soğukta n

e n iy i sığınağı . Kimileri n

odası. Bok-sidi k içind e düş e kalk a oyu n oynıya n çocuklan n oyu n alanı, "Faki"leri n "metin "

buluşma, sevişm e yeri . V e evlenenleri n düğü n

Kadınlar ahırda.

(kızlar) bi r

d a bi r

Kadınların, "kaç e"leri n bi r kesimi , "kofik"li .

olur. "Fes " gib i bi r şey . B u

başlarınd a çevresinde n parala r sarkar .

altı n paralar . Küçük , büyük , pu l pul , diz i dizi , sır a sıra . Kimi sırala r zincirli . "Kofik"leri n üstünde n örtülmü ş sayıl ı bi r

ols a da , b u yazm a ark a kesimdedir , arkada n bel e sarkıktır . Ö nse açık . B u nedenle , yazma , kofikte k i

gözükmesin e pe k (entariler) , kim i fıstanı n

engel olmaz . Ka t ka t gözüken

ayaklarda yü n

şeyler , bellerd e kuşaklar , üstünd e yelekler , v e şöyl e böyl e ayakkabıla r (genellikl e lastik) .

Bunlar gen ç kadınlard a olur . Yaşlılardaysa , sarı p sarmalaya n

varsa

Genç

bulunur .

d e

kuşaklı , çeşitli türden , çoğ u sarığ a benzer başlıklı.. . Ayaklarında nakışlı yü n çora p (gen ç kadınla r eliyl e

ayakkab ı (yin e çoğ u lâstik) .

çarık ,

Oynarlar. Hala y tutulu r "Lorke hâmm e

Sallanmalar, silkelenmeler , hoplamalar ,

türkülere B i çırpıda , kıvrılmalar, kalç a v e göbe k

gerilen bacaklar , bi r ileri , bi r ger i atıla n

sergileyen ayaklar . V e Kürtç e onsuz olamaz .

Öne , arkaya , sağa , sola dönmeler ,

Bükülen , bi r katlanı p

ustalıkların ı

Komut , baştakinde . Hala y

o bitirir . Mendilin i

soka r

Kimi zama n

de , oyun u d a o

salhyarak baş ı çeker . Sallar , kim i zama n d a

kim i biçimiyl e ko l kola , omu z omuz a oynanır .

300

d a oyunla r

Düz

olur. te k te k

Ahır,

"mazgal", tavand a kalı n konulmuş tavandak i bi r y a d a ik i ayrılmaz parçası . Dügünü n

eği k sıralar , çemberle r oluşur .

oynar , öbürler i bakı p

yığın n

yığıldığ ı gelsi n birbirini n

ustalıkla

oynanan oyu n v e söylene n türküler , izleyenler i

Herke s düğünü n havasın a

olabildi]

Herke s şöyl e

zaman d a gülüşmeler,

ya d a böyl e düğünü n sevincin i yaşar . Sesle r

sesle r kesilir , bir i birşe y anlatı r

ağ ı r başlıla r d a bi başka türlü .

dinlenir, çayla r İçk i içile n

v e

Ardında n

yard a olarak .

am a

e n büyükle r (Ağalar , beyle r

düğünlerind e Çoğunluğun düğünündeys e böyl e şeyle r

yerine

Husso ço k değıls e de , üzüm d e

sevinmişti o da . Bi r ağzın a ellerini şişki n

meti n

düğün sahibinin , Husso'nu n v e Gözler üzerindeydi . B u d a

Husso gidi p on u kucağın a

"Geleceği n büyü k di n gelinin ola n nakışl ı

- Hepimi z sen i ço k ayağına örü p

şalvarını n

ulaşan , benzeri görüle n nakışlarl a süsl ü

d e dağıtılır . Böyl e

yanında , kur u

Ço k d a

diyece k yoktu .

özelli kl e

görü yordu .

e n güze l yerin e herkese . Sonra ,

giydirdi .

Hammam e seni n

için e sokuldu ğ u v e yerl i kilimlerd e d e

bi r

Metin ezber i içi n gitmişti i yine .

v e lâki n Et â nass u tahlidi n bi (Akıl , kâfirliği n başlamasın ı görür . N e va r ki , onları n ateşte sürekl i yanara k cehennemd e kalacakların a ilişki n kesi n âye t v e hadis kanıtlar ı

Safo geli p dikilmişti i karşısına .

- Yete r ço k çalıştın , bira z

va r daha .

- Sonr a ezberlersin .

Safo gidi p iyic e yaklaştı oha . Anasıyl a babasını n "şe y

söz açu . Bakışülar , gülüştüler . Safo'da n bi r öneri : - Bi z d c onla r gib i yapalı m mı ?

-Niye?

- Birde n çıkı p görürler .

- Gelmezler . Çünk ü Sab o (kötürü m uyuyor . Babaml a ana m da dayımlar a gittiler . Akşam a kada r d a

- Y a

- Vallah a gelmezler .

olur .

- Olmaz , bi z dah a çocuğuz .

- d a günâ h olurmuş .

diyor ?

- şeria t kitabı . Evlenece k yaş a geldile r mi , d a günâ h olacağını

- Bi z o gelmedi k ki !

- Se n o yaş a gelmişsin . Geçmişsi n bile .

- Be n dah a yaşındayım .

- şeriatimiz e göre ; kızla r 9 yaşm a geldile r mi , evlenece k çağ a gelmiş

- Vallaha . Peygamberimi z Aiş e 6 Aişe anamı z 9 yaşın a basınc a "zifa f olmuşlar .

- Peygamberimi z ka ç yaşındaymı ş o

evlenmiş . Am a

- Bun u d a kita p m ı yazıyor ?

- Evet . Hadi s kitapları . bil e yar .

- Buhar i n e demek ?

- Büyü k hadi s kitabı .

- Şimd i babamla ana m gib i yapsak , "günâ h olur " öyl e mi ?

- Evet . San a günâ h olur .

olma z mı ?

- Beni m yaşı m küçük . Oğlanlar , 1 2 yaşın a basmayınc a evlenece k yaşa gelmi ş olmazlar . be n "faki " olduğu m içi n bira z d a ban a yazılır günâh .

- Günâ h yazılırs a n e olur ?

- atarlar .

- atar ?

- Aza p melekleri .

Pi s

- K1 z Melekler e öyl e söylenmez .

- Onla r d a yakmasınl a r insanları .

- Onlar a Alla h emrediyor .

nöbetçileri ,

gün d e büyü k bi r savaşta n çıkmı Ő döne v e eller i

toplamışlar; yeme k

kış m egeme n olduğ u

don a don a evler i

aldıktan,

Karlar a bat a

gib i o dön e

dol u

v e

payın ı

yani ekme k dol u "telis"ler i taşıyı p getirmişlerd i

yedikte n sonr a d a "müzâkere " başlamıştı . hocanın vekil i bi r molların , dah a doğr u moll a adayını n

olacaktı. O gün , şehmus't u takıldığı yerler i sordu , bilenleri n öğrendi; sonr a gene l bi r konunu n

genel başlığ ı altınd a toplana n temizliği n

tartışılacaktı:

önc e herkes , kend i dersind e

ölçü d e

geçildi . "Taharet "

kesimler i el e

Önce "pis "

sık sı k el e alını p özetlenirdi .

gözde n geçirild i öze t olarak . B u kon u

"taharet", yan i temizli k

v e

hükümlerin i "ibadet" e girme k içi n

kitapların d a e n başınd a ye r alıyordu .

Temizli k deninc e d e pisliği n v e pi s olanın n e olduğ u bilinmeliydi . "Pisler" , ik i an a bölüm d e

yan i pisliğ i tam , kesi n ola n kab a pisler , bölüm. "Hafi f yan i pisliğ i tartışmalı , y a d a

inceleniyordu.

ikincisi.

pislerdendir. Çünk ü "et i

kim i "et i

v e inc e pislikle r d e

kim i d e

bi r değildir . B u konuda , şafii * mezhebini n dışındak i mezhepler, dah a ço k ayn m yaparlar :
Hanef i mezhebin e göre ,

yenen" hayvanların , örneği n Dahası,

buyurmuştur.

girmemekte.

bunla r

sidiği , "hafi f

içmelerin i

kim i Araplara ,

v e Müsli m d e bun u yazar . "Et i "serçe", "güvercin " gib i kuşları n

çünkü . Tavuk ,

yenen " türde n ols a

Çünk ü bunlar , insa n pisliğ i d e

mezhebinin öbür ik i imamın a göre , b u

de "hafiflerdendir . Malik i mezhebin e göre , sığır , koyu n

hayvanlann

304

"pis " örde k gib i

Hanefi'y e

Am a

mezhebin e göreyse , et i

yenen hayvanları n hang i tür ü olurs a olsun , bolda n da , sidikler i d e temizdir. Şafi i mezhebin e göre yse , tümünü n bok u d a sidiğ i d e Ama b u pisliklerde n "temiz"lenme k "güç " olabilir . O zama n d a

d e d e duruldu .

Böyl e

"firtık " v e "meni "

"Firtık" iste r sümük , iste r balga m biçimind e olsun ; tü m

mezheplere gör e

Yalm z

ayağın

ço k dikka t edilmeli ;

Y a d a

öne, yan i "kıble"y e doğr u değil ; sağa , y a d a sol a

Sonr a d a ayakl a ezilirs e iy i olur . Bi r başk a biçim i dah a var: Eğe r "balgam " biçimindeyse , peygamberi n yaptığ ı gib i yapılabilir: Peygambe r balgamın ı çıkarmış , "giysisini n bi r ucun a tükürmüş, sonr a d a üstün e (eliyle) bası p dağıtmıştı" . Özellikl e d e Eb u Davud'un ye r verdiğ i b u hadisi n kim i biçimlerine , Buhar i d e ye r verir .

"firtık" , temizdi r v e hang i tür ü olurs a olsun , "elbise"ye d e silinebilir . Temi z olmasa ,

Bu gösteriyo r

taşınır mı ?

silini p ceplerd e

Şafii mezhebin e göre , "meni " d e "firtık "

"Pis" olanlarda n nası l

önemli nokt a d a

üzerind e

v e

"işeme "

yere , so l adı m

ve "sıçma"nı n "âdâb"ın a değinildi : B u işi n

önce atılara k girilecek . V e temizlikt e d e so l e l kullanılacak . Bi r başk a

dönülmeyecek . Ta m b u kon u görüşülürken , Hâfiz Celâ l geli p girmiş i içeri . Bi r yanda n kızarmı ş ola n

kulaklarını v e ellerin i sobaya doğr u tutarken , bi r yanda n da , konuy a

kulak kabartmıştı .

- Duru n Allah'ı n

diyere k

biçimd e seslend i v e bi r

göndermiş .

Adamın biri , oğlun u "molla " olsu n diy e

Oğlan okuyacağ ı kada r okumu ş v e babasını n yanm a dönmüş . Babas ı

sür e sonr a adamı n çiş i gelmiş , bi r yan a çekilmiş, işemey e başlamış . "Kible"y e

tarlada çalışıyormuş .

hemen uyand a bulunmuş :

- Baba , ama n

- Kibley e doğr u işenmez !

Bun u göre n oğl u

Adam yönün ü değiştirmiş . Am a oğla n yin e karışmış :

- Ama n bab a olmaz !

- B u ke z niy e olmaz ?

- Görmüyo r güneş e doğr u yöneldin . doğr u d a işenmez, günâhtır !

Adam yin e yönün ü değıştirmiş . Am a b u ke z d e oğlunu n başk a bi r gerekçeyle karş ı çıktığın ı görmüş . Çatlıyaca k nerdeyse . k i başka yol u yok ; sır t üst ü yatmış . Yukar ı dikile n nesnesinde n

başlamış. B u şaşılma ş ı durum u göre n sormuş :

- Heyy , n e yapıyorsun ? Öyl e işeni r mi , kend i ağzın a işiyorsun !

Sidiklerin bi r kesim i adam ı n ağzın a geliyormu ş Ada m hi ç aldırmadan işin i bitirdikte n sonr a cevabın ı

- Se n d e çocuğun u moll a yaparsa n kend i ağzın a işersi n iş t e böyle .

Patlayan kahkahala r v e "tevb e estağfirullah " biçimindek i

"Müzâkere"

Bir dikkâ t edilmes i gereke n nokt a da : "Cin"ler .

işenmemeli .

- "Cinler i yuvaları " nereler ?

Peygamberin açıklamas ı vardır :

- "Delikler e işemeyin ! Çünk ü bunlar , cinleri n yuvalandır. "

"Cinlerin yiyecekleri"yl e d e temizlenilmemeli . Yani , sonra kış ı temizleme k içi n bunla r kullanılmamalı .

- "Cinleri n yiyecekleri "

- (dev e v e düşe n boklan) ve "yanmı ş ola n şey"ler .

Peygamberin b u konud a d a açıklamas ı vardı . "Sahih " (sağlam) hadis ye r verdikler i bi r hadis e göre : Cinlerde n bi r peygambere gelmi ş v e

- Muhammed ! Seni n ümmetin , kemikle , dev e v e dava r

v e yanmı ş şeylerle temizliyor . Oys a Tann , bunla n

olara k vermiştir... "

bunun üzerine , b u t ü r silinmesin i yasaklamıştı .

İşeme v e sıçm a duasın ı okuyara k Tanrı'y a sığınma k gerekiyordu . Çünkü b u görüldüğü yerler , "şeytanları n yuvalandıkları

Peygamberin açıklamasın a d e bun a dikka t etme k gerekiyordu.

- Kiş i ü ç taşl a kığın ı silers e temizlenmi ş olur" .

Kıç ı temizleme k içi n "ü ç taş " yeterli . Kıç ı n kıyılarınd a kala n pisliklerin, o kişini n kendin e zarar ı yok . Heme n t ü m mezhepler e gör e

Hâfiz Cela l i çer i girerke n kapıy ı aralı k Canavar soğuşu n elinde n kendin i da r atmış t ı

Aralıktan soğuş k

Ve bi r i t başın ı uzatmış tı . Ortalık iti . Herkesi n tanıdığ ı

kimbili r

kimsesizlerden . mutl u yaratıklar " olara k

onun gib i

ât bakıyord u

-

Başımı ger i çeke n it , sonr a yin e

Birinin kapıy ı

Neden k i i çeris i sıcaktı . Hi ç değıls e dışans ı gib i değıldi . V e

Oys a i çerdeki le r d e "gariban "

Hâfiz Celâl , esk i

Gi t o it i kov , kapıy ı O d a heme n it e

benim

gerekiyordu . Am a

buyurm a hakkın ı kullanarak :

ört !

am a dokunmadı . Orasında n

"Se n d e

burasından buzlarda n dikitle r oluşmuş t u itin . Bell i k i y a üzerin e s u dökülmüş t ü; y a d a zavall ı
suy a düşmüş t ü . Ti r ti r

Sahibi n ols a burad a olmazdın . Sıca k bi r ahırda - mahırd a olurdun . Şimd i n e

dışarıd a bıraksa m donarsı n

kapayıp

üzeresin. İçer i alsam , köpeksin ,

gör e d e se n camiy e giremezsın , ama ,

Şafiiler sen i

sen i

görürler . Sen ,

be n sana ?

Zate n cam i içi . İçerdekilerd e Şafii .

gör e hi ç yeri n

ayn)

onlar a göre .

Kısacası, camiy e alama m seni . Ş u Tann'n m işin e bak . Sen i yaratmış? Made m k i yaratmış ; niçi n sahi p çıkmaz? " İt e bakükç a

düşündü, düşünd ü yin e it e bakü .

bi r çözü m bulamıyordu .

Kapıyı kapamaksa , n e içinden , n e d e elinde n geliyordu . Bi r

bulamamaktan ağlamay a başladı .

- Türko , n e bekliyorsun ,

Hiç bir karşılaştık Herkes

Kimsenin anlam verememişti Ossosun ve Tâhâ , merak edip

- Ne

kapıyı

gittiler .

Kapıyı kaparken baktılar ki "Türko " ağlıyor .

- Dur helal olsun

-

- Niyen ağlıyorsun , o itten mi korktu - Korkmadım . O zavallıda korkulu

- Pek nede ağlıyorsun - soğuktan donacak . Onun ağladığını

hale onları da

avutma işini Osso : - İt acıdığı belli . Ama

dedi . Ve ağlamamasını ,

-

İviler miydik ? Biz dışarıda

hükümler

hükümetin durumuna iyice dikkat Amellerinde ne gelirdi ? Belki de

yanma gidip durumu anlamlar . "Türko"nun vâcî hâfi

fakilerin tümü Şafii görüş şuydu :

yan köpek , "pis"tir , ona ne

camiyeye

arada Türko ,

onu yaratmış. Caminin

söyledi .

i l olsaydık , b u soğukl a

etme z miydik ?

Öbü r

dışındak i olduklar ı içi n birleşilc n

n e d e onu n

- başın ı sıkıca giyindi , bi r d e küçü k

elin e alı p kapıya doğr u yöneldi . On u böyl e göre n Osso ,

nereye gidiyo r olabilir ? Meti n

için bi r yer e gidiyo r olamaz . Çünk ü elin e

kuşkulanmışü. "B u

kara r verdi .

Türko, dışar ı çıkınca , itin ,

almadı. " diy e düşündü .

dibin e büzülmü ş olduğun u

gördü. B i yanda n d a titriyord u hayvan . Türko'y a baktı . Yardı m iste r gibi bakıyordu . Türko ,
elindek i kilim i götürü p onu n üstün e örttü .

Kendisi d e

duvar a veri p

309

Durumu izleye n Osso , fakiler e

şaşkınlığını dil e

- Fakiler , geli n hele ! Geli n d e ş u Türko'nu n yaptığın ı görün .

Gelen durum u görü p şaş t ı v e içerdekiler e d e duyuraca k biçim d e

Merakl a gele n dikildi , gele n dikildi . İçerd e kimse, kalmad ı v c donduruc u ayazda , camini n önünd e koc a bi r kalabalık oluştu . Gülüşmeler , acımalar , "Alla h Alla h şunu n yaptığ ı

bak! " anlaml ı mırıldanmalar , köpe k yerin e "pislendi " diy e kilim e

Kalabalı k arasınd a kala n

d e şaşkındı . Olduğ u yer e çöktü .

O çökünc e üzerind e i kili m sıyrılı p düştü . Türk o heme n gidi p ald ı kilimi v e iti n üstün e örttü . Ardında n içer i koştı . Gitti ; öğleyi n

üzere sakladığı , oras ı buras ı

Soğuktan

olan hayvancık , güçsü z

v e üstünd e yemekle r

bi r parç a

karışımından buluna n ekme k parçasın ı alı p döndü ; götürü p it e uzattı .

di k di k olmu ş v e tüylerini n ucund a buzla r oluşmu ş

başın ı uzattı .

ısırdı. Yin e güçsü z güçsü z yemey e başladı . Kimsey e bakmıyordu . Küsmüştü sank i herkese . Arad a bir , isteksiz araladığı gö z kapaklarını n

arasından Türko'y a bakıyo r

Titremesi d e durmamıştı . Bira z azalmış tı o kadar . daha ısırdı . Yava ş yava ş çiğneyi p yuttu . Bi r daha ,

bitirdi . O yedikç e Türk o seviniyordu .

gösteriyi izlerccsin e onlar ı Fakilcri camini n

Y a d a Türko'y a öyl e geliyordu .

ekmeğ i bi r

Derke n

büyü k bi r Donduruc u soğ uğ a

birikmi ş göre n köylüle r d c geli p katıld ı Gelenlerde n biri , öneml i bi r şe y açıklıyacağm ı bell i ede n

bir havayla :

- Duru n hele , be n b u it i önce.

çıkmiş .

düşmü ş çıkarke n gördü m bira z

Buzla r kırılıverinc e

Meğ er zavall ı it , kulleteynde n s u içmey e gitmiş . Buzları n kırıldığı kesimde n s u içmey e çalışırken , kırılmadı k kesimi n üstün e

nerede n

kulleieyne düşmüş . Bi r sür ü bocaladıkt a n sonr a çıkabilmi ş ancak . V e sahipsiz olduğ u içi n d c camini n önün e gitmekte n başk a bi r

bulamamış . İ l akl ı işte , Camidekilcrin Şafi i oldukların ı nası l

Köyde

ye r olara k camiy i görmüş .

boş , sahipsiz itle r a z değildi . Orad a burad a döllenirler , orada burad a doğururlar , orada n burada n geçinirler . Bi r doğuruşl a bi r

çıkartırlar

üste

Yavrular , bir sür e gözler i görmeden , üst

Sonra gözler i açılır , her bir i diz i diz i meme uçlarında n birini yakalayıp emmeye koyulur . Anada , yavrular

da mutludur o sırada .

gelecekleri bilmezler . Yörenin

İtçe yaşama

insanlarından nice analar ve yavrular

Hepsi yaşamaz . Kimi şöyle , kimi böyle ölür . Ölen ölür ; kalan kalır. İnsan yavrularında öyle değil mi ?

arasındaki it , başını yere

kaygısı arttı .

kapamış duruyordu .

- Bu ölecek , bir

İt de bir hayvandı kuşkusuz .

hep bir

gözlerini de

yere

diye bağırdı . yani Zerdüşt'çülük

dinine göre saygı n bir hayvandı üstelik . Gerçi bu dinde de köpekler

sınıflara ayrılmıştı : "Çobanın köpeği" , "ev köpeği" , "başboş köpek" . Ama en aşağı sınıfta olan "başboş köpek" bile güvencedeydi. Başboş it i dövenin , öldürmenin cezası da çok ağırdı : Dövülen köpek ölmüşse , döven e verilecek cezası : 600 kamçı , 600 değnek (sopa) . Yani başboş it i öldürenin kendisi de öldürülüyordu . İti aç bırakanın , hastalanmasına yol açanın cezası da ağır cezalardan . Mecusilik dönemi , itleri için parlak bir dönemdi , tarihten kaldı . Şimdiyse müslümanlık var . Müslümanlık içinde mezhepler . Ve it

lere iyiyi gözlere bakmaya n Şafi İtlerin

Yin e d e itlerde n yararlanırlar .

d e iş e e n yara r

güvenc e altınd a yaşarlar . Evlerini , sürülerin i

itlere . N e k i i t çoğalınc a değe r i düşmekte .

olanları, e n güçlüler i seçilmekte . Kartall ı köyünd e d e öyleyd i

Kalabalıktan bir i

- Be n alı p bizi m

götürülür.

geldi ;

diyere k

gör e

o d a

Götürecek, am a nas d götürecek ? Kulağında n tutu p götüreme z ya ! Köpeklerin boynun a "tasma " geçirilir , i p takılır , öyl e çekili p

bu , "şeh er"lerd e olur . O yöreni n

Alışık olmadıklar ı için , boyunların a geçirile n bi r şeyl e çekilsele r d e gitmezler oranı n itleri . Ölsele r yin e gitmezler .

Dahası: O it i alı p ahır a götürme k isteye n kiş i

dokunamazdı köpeğe . Birşeyle r yapma k içi n hareket e geçti , iti n

am a götürme k içi n bi r yo l bulamadı . Çağırdı , seslendi, am a hayva n bakmad ı bile . Hiçbi r

çevresinde

yokt u zavallıda .

Yalnız, kan n boşluğunu n hafifçe e ini p kalka r olmasından , solu k aldığ ı

ve yaşadığ ı bell i oluyordu .

- Be n evde n bira z dedi.

getireyi m d e yanınd a ate ş

Uygun bulunmuş t u b u düşünce . V e ada m gitti .

Kalabalık yerindeydi .

d e büyüyordu .

dibinde ,

Am a

arada bi r gözle r on a

Oradakilere dah a çekic i gele n •tatlı tatlı dinleniyordu . Ayakt a v e

Genellikl e

karlar üzerin e öl ü gib i serilmi ş yata n kiliml i i t içi n

d a başk a şeylerde n konuşuluyordu .

Bağır a bağır a konuşuluyor ,

babo! " diyerek ,

kur u v e esme r

ini p bir i kalka n

baka n gözler ,

yüzler, büzülmü ş v e ovuşturulmu ş eller ,

ayaklar, kıpkırmız ı olmu ş kulakla r v e burunlar . V e burunlarda n akan ,

Görkemlic e bi r fırtı k yarış ı sergileniyordu .

ya d a fırlatıla n

Herkesin fırlatış ı ayn ı ustalıkt a

Kim i yarı m yamala k

içind e kalıyordu .

yapıyordu b u işi . Burnun u silerken ,

Ama kimi , dibinde n sökü p temizleyere k fırlatabiliyordu . Kendin e özg ü

başk a türlüydü . Şehmus'unk i başk a

Kâsım'ınk i d e

bambaşkaydı. İşt e yin e

gösterisin i

Abdo'nunkiys e

So l elini ,

parmaklarını ön e doğr u bükerek , burnunu n üstüne , gözlerini n düzeyin e dek kaldırdı . Ba ş parmağıyla , işare t parmağı m maka s yapı p arasın a

aldı. Am a

sıkmadı . İşi n

parmağını burnu n bi r kanadın a bastı ,

birden, olanc a gücüyl e öbü r Taa

kalmıştı. Sır a

sıkıyordu . Ba ş yumd u v e

Koy u v e isl i firtık , düştüys e yerd e yıla n gib i kıvrılı p

Bakalı m öbürün ü d e ayn ı yer e fırlatabilece k mi? Berik i kanadı n üstün e d e işare t parmağın ı bastı . Yin e ağzın ı kapadı, soluğun u çekip , yin e birde n v e tü m gücüyl e verdi ; n e va r k i

parmaklar a bulaş ü v e tutunduğ u parmaklarda n aşağı doğr u sarkmay a başladı . Sarktı , sarkt ı v e sonund a

terslik oldu , çıka n

Sahibinin ayağını n

-

içeri giri p

kald ı b u adam , niy e gelmedi ?

Ayazda, aya k üst ü konuşmalar , söyleşmele r sürüyordu . Arad a bi r

v e ger i çıkanla r d a oluyordu . Türko'nu n dışınd a

312

itl e ilgilenens e pe k yoktu . Yaşıyo r muyd u "garib" ? Isıtma k için yakacağ a gide n ada m da , gidel i

saat e yakı n olmuş ; dah a

Ayaz alabildiğ in e dondurucuydu , am a

"Faki"lerin başlarında

havasındaydı . dolanmı ş v e bi r uc u d a arkada n

sarkıtılmış ola n çarşaf lar , ço k üşüdüğ ü görülü p dura n kulaklarda n

Am a hi ç biri , kafalarını n biçimin i bozmuyordu . Ayn ı kafaların için i değıştirmey e niyetl i olmadıklar ı

geçerli kurallarında n biri : Değışm e yok .

Seydo'nun d a burn u akıyordu .

e n

Seydo" . Burnun u silme k

için bi r sür ü şeyi n doldurulduğ u cebind e mendilin i aradı , buld u v e firtıkların kimini n kuru , kimini n ya ş olduğ u kocama n "abdes t mendili"ni çıkardı ; "hıhladı" . Büyü k bi r gürültüyl e v e burnunu n ik i

kanadımı d a

sildi .

kaçınc ı ke z doluyord u

Koltuğund a

mendil. O sırad a d a yakacağ a gitmi ş ola n ada m

da çalılar . Getiri p köpeğ i n yanın a bıraktı .

- Yah u nered e kaldın , bi r saa t oldu !

- Karıları n kavgasın a yakalandım , sa ç saç a ba ş ba ş a tutuşmu ş

olan karılar ı zo r ayırdım . Onlarl a

Adam

Fakilerden

d e ge ç kaldım .

Bi r daha . Yin e

çalılar ı ateşlemey e koyuldu . Bi r kibri t çakü ; yanmadı. Bi r dah a çaktı , yand ı am a

Alevi , sönmeye n çalılar ı n altın a yetiştiremiyord u bi r türlü .

ett i v e

elini, yüzünü , ayakların ı uzatmış t ı ısıtma k için .

gözünü onu n üzerinde n ayırmıyordu ? "Acab a ısınabilece k mi ? Isınınc a

canlanıp kalkabilece k mi ?

tutuşturuldu . Herke s

y a Türko ,

mı? " diye n

yarım saat , bi r saa t dah a geçti . Ate ş yanı p

hi ç bi r yaşa m belirtis i yoktu . Gözle r

öyleydi, t a başta n kapalı duruyordu .

boşluğu ydu. N e k i b u ke z o d a durmuş . İni p kalkmıyo r dikkat edi p baktıla r ki , zavall ı artı k solu k

- Ölmüş bu !

ölmüş ü "garib "

Arada n

yü z tutmuştu .

Am a zate n d e bell i ede n

İyic e

Hayvanların boklann ı dolduru p dökme k üzer e taşımay a yaraya n

(sedy e biçimind e taşman , ortas ı çuku r bi r şey) getirdiler ; uzaklardaki bi r derey e atma k üzer e iti n ölüsün ü koydula r v e alı p götürdüler. Türko , so n derec e üzgün , bakıyord u arkadan .

Kalabalık dağıldı . camiye , köylüle r

Türko da , dışarıd a bira z dah a kaldıkta n sonra , beklemeni n anlamsızlığını düşündü ; iti n üstün ü örttüğ ü alı p camiy e girdi .

Camide, Hâfi z Celal ,

- Gördünü z m ü Allah'ı n i t Sizz e orada abdes t alıyorsunuz , s u alı p yeme k Si z işt e öylesiniz!

Köpek Şafiîler e gör e N e va r ki , düştüğ ü yer, rastgel e bi r ye r değildi , V e Peygamberi n e n

hadi s kırıplannd a bil e ye r ala n bi r açıklamas ı vardı :

- "Bi r s u eğ e r kulletey n ölçüler i içind e olurs a pi s tutmaz. "

Yine d e kim i durumlard a v e kim i pislikle r nedeniyl e kulletey n boşaltılırdı; çünk ü öyl e gerekiyordu . Örneği n bir i düşü p öldüğ ü -zaman.

He p öyl e iyice ezberlemiş ,

Büyük Hoc a Moll a Nasır'da n günlü k dersin i alacaktı .

He r zamank i gib i ezberleyeceklerin i

adamakıllı pişirmi ş olmakta n sevinçliydi . V e

"Alet"ten, yan i "nahiv "

bi r başk a adıyl a "Şeriat"ten ,

"akâid"den,

He r gü n

iyic e öğrenmişti . Derslerin i

öyl e olurdu .

derslerini alaeaku . Kitapların ı almay a yöneldi ,

şerhi "İb n

verile n Arapç a dilbilgisinden ,

bi r başk a adıyl a

gib i bunları n hepsinde n

v e

ayırı p elin e aldı . Ellerini n üstün e göz ü ilişti .

Çatlaklardan kanla r çaiüaktı.

olmadığı içi n uygu n su ,

ayazdan , kirden , elle r çatla k

bi r şeyd i bu . Kulletey n suy u Hanefiler e gör e cai z

suy u güçlükl e sağlanabiliyordu , ço k "idareli" kullanma k gerekiyord u abdestlerde . Üsteli k soğu k su , kirler i gidermeye yetmiyordu . B u durum , soğukl a birlikt e elleri n çaiüamasın a yol açıyordu .

Çatlıya n eller e d e kola y kola y s u dokundurulamıyordu . Biraz dokundurula n su , dah a ço k çatlamanı n neden i oluyordu . Elle r

yıkanmıyordu doğr u dürüst . Kirle r

birikiyordu . Kısacası :

çatlakları , çatlakla r d a kirler i çoğaltıyordu . Bi r d e soğu k

ellerdek i çatlakları n v e kanamaları n son u gelmiyord u b i türlü. V e çadakra r ço k sızlıyordu . Bi r
şe y dokunduğund a sızı , dayanılmaz oluyordu . Am a alışılmıştı b u sızıya . Ayrıc a parmakları n

d a yaralarl a doluydu . Kaşınıyordu , kaşındıkç a dah a ço k

yaralanıyordu. Bun a d a alışılmıştı .

Y a bitte n (donsuz şalvarı n

d a kaşınıyordu . He m d e

dikiş aralannd a yin e sur a sır a olmuşlardı) , y a kirden , y a uyuzdan , y a d a

"Har t har t hart "

duruyordu . Bacaklar , baca k

Uyuzlar ,

yaralanmıştı. "Faki"ler , sı k sı k uyu z oluyordu . Köylüle r

özellikle parma k aralarında , bacaklarda , eklemlerde , yan i gövdeni n belirli yerlerind e kendin i
gösterirdi . Yaygınd ı uyuz . Salgınd ı . Onda n ona çabu k bulaşıyordu . Nede n oluşurdu , nası l doğa
r v e nas d gelişirdi ? Üzerinde pe k durulmazdı . Bile n d e bulunmazdı pek . Ş u olurdu . Arad a

bi r duru m aldı ğ ı zaman ,

bir, hayva n sahiplerini n hayvanların a bakma k üzer e köy e gele n v e herkesin "doktor " diy e niteledi ğ i bayta r y a d a hayva n sa ğ lı k memuru , "uyuz ilacı " d a getirirdi . Hayvanlarl a dah a ço k olurdu . Uyu z

hayva n sa ğ lı k memur u y a d a ço k ende r gele n uyuzun önün e geçme k içi n çab a harcardı . N e ki ,

insanlarla d a "doktor",

uyan olurdu , uymaya n olurdu . hoca,

uyulurdu, verdi ğ i ilaçla r d a kullanılırdı .

büyükleri n öne m verdi ğ i

yoktu. Uyu z ols a daha

Elindeki kitapla n

öğütlerin e

şeyh , ağa , be y v e büyü k O zama n "doktor"u n d e

öyl e bi r

de ğ il d i

tatl ı

sonr a

bacaklan m

kitaplan yenide n ald ı v e büyü k hocanı n yanm a do ğ r u yürüdü . Varı p

hocanın

Konu: Abdest i boza n

yanm a

"ik i delikten "

Ve

"Halebi"y i açtı .

abdest i boza n şeyle r sıralanıyordu .

çıkma n şeyler , eğe r "işeme" ,

"sıçma" gib i çıkmas ı doğa l ("mutâd") şeylerdens e abdest i bozar .

bir "meni" , fıkhıtak i deyimiy l e bozar. Tabi i

lezzetsi z d e çıkırsa , abdest i

çıkan bi r "meni" ,

gerektirmez. Yalnızc a abdest i bozar .

bo y abdest i gerektirir . Hanefi , Şafi i v e mezheplerine gör e böyle . Malik i mezhebin e

yan i atara k d a çıkırsa ,

mezheple r anlatılmıyordu . Hanef i mezheb i

Ama büyü k "mezâhib- i aynı konudak i tü m mezhepleri n

dör t mezheb i bildiğ i için , olabildiğinc e anlatıyordu .

Halebi'den önc e de , Şafi i fikhın a ilişki n kitab ı okumuşt u . birlikte kim i konularda , Halebid e d e "dör t

veriliyordu.

görüşlerin e ye r

Hoca, Haleb î kitabın ı yalnızc a Türko'y a

olduğu

Her

gib i

Hanef î

anlattıkları m dikkatl e v e hiçbi r sözün ü çalışara k dinliyordu . Ye r ye r d e sorula r soruyordu .

Arad a

sırada d a

biçimde bir kaşınma . Elini ,

kaşınması tutmuştu . İçin e

soku p

yapıyordu b u işi . Çünk ü hocada n utanıyordu .

sokup raha t raha t görmüştü.

- Ço k kaşınıyorsun !

N e

ik i elin i d e göstermemey e çabalas a d a hoc a

Utandı. Hocanı n göz ü önünde , el i bacaklarını n arasın a gitmişti . Ve hoc a d a biliyord u ki , baca k arasında dolaşa n el , oraya , "u t yeri"n e de dokunuyordu . Hoca , bacaklard a do n olmadığını biliyord u çünkü .

Birçok

öğrenmişti .

Elin erkekli k organın a Şafiî mezhebin e

"abdest i boza n

O Hanef i olduğun a gör e pe k bi r soru n yoktu . mezhebin e göre , böyl e bi r

Ama yin e d e

abdest i bozmazdı .

Hoca sevece n bi r adamdı . Ayrıc a Türko'y u ço k seviyordu , Onu n

için:

- Hayd i gi t minberi n arkasına , iyic e bi r

anlamıştı k i oğla n

dedi . Çünk ü

Utana utan a minberi n arkasın a geçti . ellerini sokt u v e başlad ı kaşınmaya : Har t har t

duyuluyordu . He r Öfkeli

sızlama başlamıştı . Am a aldırmada n döndü.

Birşeylerde n hıncın ı alıyord u

"Abdesti

Fıkıhta,

dokunma. V e b i r ç o k t ü r ü

v e

bozanlardandı. Erke k v e

çözdü ,

Ses i taa , hocanı n ka n içind e bırakaca k kada r kaşıdı .

Sonund a köt ü

çekti , bağlayı p dersin e

sır a

sözcükleriyle anlatılıyord u

"Kadına dokunma" , Hanef i mezhebin e göre , Ama Şafi î mezhebin e gör e "şehvet"l i d e olsa ,

yaşl ı bil e

ki, Kur'an'da , Nis a Suresini n 43 . v e Mâid e Suresini n 6 . da kadınlar a dokunduğunu z zaman... "

dokunulduğunda, abdesti n

buradak i olduğunu iler i

d e olsa , abdes t

Nede n

"y a

kadınlar a

anlatılıyordu . N e va r ki , "cinsel birleşim " (cima)

Bununl a birlikte , Hanef i mezhebind e de , cinsel birleşimi n dışında , abdest i boza n b i r dokunm a biçim i vardı .

Buna, "aşır ı yaklaşma "

birleşirse, "mubâşere- i

gele n

ad ı

kadınl ı k

veriliyordu. Erkeği n erkekli k organ ı ,

durum u

organının sünne t yeri , kad m ınkini n için e giri p kaybolmadıkça , kad m

da, erke k d e "cünüb "

Yan ı

d e bo y abdest i gerekmez .

bil e

Ama ikisini n d e norma l abdest i bozulur . Kısacas ı , Hanef i mezhebin e göre, kadın a başk a türl ü dokunmayl a abdes t bozulmaz .

Aişe'de n aktarıla n hadis e göre , "Peygambe r karıları m öper , sonra abdes t almada n namaz a durur"du . "Sahih "

hadisler

ye r alıyo r bu .

Kitapta geçe n

sayıla n

okuyunca , Safo'yl a olan ı

şeyden .

anımsamıştı. Am a çokgççmede n kurtard ı kafasın ı

Halebi'den aldığ ı ders i bitirince , "Kelâm"dan "Nuniyye " kitabın a

geçti.

Ama kaşınmas ı yin e tutmuştu . Dayanacağ ı gib i değildi . Nası l olsa hocanı n izi n verdiğ in i düşünerek , yin e minberi n arkasın a geçti , iyice kaşdııkta n sonr a v e yarala n bi r ke z dah a kanattıkta n sonr a dönü p

geldi.

"Ve

yüsâb u

("mukallid'in d e ima m vardı r v e onu n yararın ı görür , seva p eld e

bu : "Di n

uyanlar , zararlı çıkmazlar .

Şu Bilmeden, görürler.

d a "imân " etseler , b u imânlarını n

v e

"Cennet". N e güze l ye r orası . "Ş u Allah , b u düny a yerin e orasın ı

dah a başta n oray a koysayd ı olma z mıyd ı

Berbat kaşınt ı d a b i türl ü aman , zama n

içlerinden yin e alevlenmişti . Kalkı p yin e minberi n arkasına geçmeyi , kaşınıp gelmey i düşündü , am a vazgeçi p bira z dah a dışın ı sıkmay a kara r

verdi.

"Kelâm" ders i bitinc e "mantık " dersin e

"Cins: Külliyyü n

kesirîn e muhtelifin e

Yani:

sorus u sorulduğ u zaman , "şudur "

318

birçok v e değişi k gerçekleri , varlıklar ı kapsam ı için e ala n Şey ,

"İnsan " el e

karşılığı verildiğinde , "hayvan" , insa n içi n "cins " olur . ünk ü

kapsam ı içinde , "insan " bulunduğ u gib i ötek i hayvanla r d a bulunur. Yalnızc a bi r insan . Am a olduğ u sorulduğunda, "hayvan " deği l (konuşan ,

hayvan" karşılığı verilirse , bu , insan ı ta m tanımlar . ünk ü b u sözü n içine başk a hayva n girmez

İnsan . Kaşınü . Cin s bacaklar . Nâük.. . A h Ő u dersle r bitse de , gidi p raha t raha t

"Mantık" ders i biti . "Nahiv " dersin e geçildi . Bi r sür e sonr a o d a bitti.

Dersler bitinc e heme n fırladı , kendin i arkasına da r attı . Kaşı baba m Seyd o d a izliyordu . Hart , hart , Tadıyl a acını n

kaşıntı . Tatlılığı , kaşıntını n özünden . Acısıysa , yaralardan kaynaklanıyordu . Hi  kapanmayan , he r kaşınışt a bira z dah a açılan

çeki p bağıladı . Gidi p kitapların ı aldı , yerlerin e koydu . Safo'lara gitmey e kara r vermişti . Hazırlanı p çıktı . Bir-ik i kita p d a

Büzül c büzül e v e üşüy e üşüy e kendin i att ı Safo'lara . Saf o v e annesi vardı . He r zamank i gib i sıca k v e sevecenlikl e karşıladılar . Ahır a

geçti. Saf o d a

V e kaşımaya , dah a

geçe r geçmez , heme n şalvann ı

doğrusu, kaşına n yerler i bira z dah a yırtmay a koyuldu . Saf o d a öyl e durmuş bakıyordu . Yaklaştı . Eğili p bacaklann a baktı .

- Oo o bacaklarını n he r yanın ı parçalamışsın . Kanla r içind e

- N e yapayı m kaşınıyor !

Safo, onu n brasm ı tutu p çevirdi . Onu n çevresini n d e

bi t

ve

- bunu yıkayalım .

Babamı n şalvarın ı getireyim , on u gi y d e se n d e bi r yıkan . Böyl e kalırsa n

Safo'nun koşu p anasını n yanm a gidişi , bi r sür e sonr a bi r şalvarl a

gelişi .

- A l şun u giy . Yıkanma n içi n d e s u koyduk . Anam a söyledim ,

durumuna ço k üzüldü . S u

- Alla h râz ı olsun .

raz ı

ilgilendiriyordu.

Şalvann ı çıkardı . sallanan nesne . Saf o d a gözlerin i birlikte.

bacaklar , bacakla r

gide r

çok , onu n râz ı olmas ı Safo'y u

parma k gib i bakıyordu . Şalvar a bakıla r

ne görsünler . Üs t üste , sır a sır a bitler. Diki ş Kimileri d e oray a buray a yayılmakta .

- Oo o b u n e duru m

B u

içind e nası l dayanıyordun ?

- Okumay a dalınc a hi ç farkınd a olmuyorum . Kaşınıyoru m

yalnızca.

- Seni n ana n b u kimbili r n e kada r üzülür ?

- Be n n e yapayım , "ili m yolu"nd a ola n böyl e olur . "İli m meşakkatli güçlüklerl e olur. "

Yusu f d a öyl e

- Öyl e nerede n biliyorsun ?

-

- se n bi r dah a böyl e bitlenme , ölürsün . zayıfsı n

Safo'nun getirdiğ i şalvar ı giydi . Bira z meti n ezberlemey e çalıştı . d a duruyord u orada .

Birden aklın a Safo'y a

- Ana n buray a

deği l mi ?

Biraz durdu , söyleyi p söylememekt e

Sonr a kararın ı

- ge l seninl e

- O n e demek ?

- Şe y demek . Gel , yaparke n öğrenirsin . -Ne

- çıkar .

Hiç direnmede n çıkard ı üstün ü Safo . V e

Samanların yattılar . Saf o altta , o

- Babaml a gib i m i yapacağız ?

- Hayu- , sadec e benimkin i

Parmak gib i sallana n şey i dikelmişti . V e Safo'nu n İleri doğr u Yalnızc a gezdird i

- İşt e "mubâşere- i fahişe " bu .

fahişe" .

koydu .

- Babamla a gib i - Olmaz . "Zina " olur .

olmaz

Bir sür e oynastılar . Sonr a bi r gürült ü duya r gib i oldular . Heme n kalktılar . Safo'nu n anas ı gelebili r diy e korktuklar ı için .

k i giyinmişler . A z som a

üstlerini giydiler .

Safo'nun anas ı içer i girdi .

- Bi r ada m gelmi ş

Kapıya birlikt e gittiler .

- Refi k ağabe g sensin !

çabu k kapıs ı açıldı ,

soruyor .

Refik'in elin i öptü . O d a on a sarıldı , gözlerinde n öptü .

Refik,

büyü k

gözlerinin kapakla n şiş , esmer , bira z kamburc a v e

oldukça güçlü ,

v e akıllı .

Kıs a boylu ,

iğri . Am a evli . Evlendikte n

derse o

severler, güvenere k i ş

Babasma , anasın a egemen , evlerini n direği . O n e Yapüğ ı iş i bilir . Herke s

on a güvenir . Tü m Tutak't a

- gösterdiler.

Ahıra

Safo'nun anası heme n içer i buyu r etti .

- Ağabe g  o h uŐ m Ő s n . Ne zama n
geldim . Camiy e uğradım , seni sordum . Buray ı
ter s

 unk   e n sıca k yer , orasıydı .

 evirip  zerine oturdular . Sonradan , Safo'nu n anası minde r getiri p

"Hoşgeldin " dedi ,

- Bizi m

sordu . herhalde !

g t rmek istediğin i  z ld  . Hel e

Refik iy i K rt  e bildiğ i i i n anlat  . Geliş nedenin i v c

söyledi . Bun u  ğreninc e Safo da , anası d a  o k

- Si z konuŐun , beni m evde bira z işleri m var . Yin e

- -

se n

geldim , nasıl ?

deyi p

miydin ? aldım .

- Bibi n ağlayı p

Herke s ey . Sen i dah a e y

- be n burad a ohirim .

- Orad a müftüd e ohuyacahsm .

-

- yoh . Götürecem . Bibini n ik i göz ü ik i

Gedeceyik .

zaman ?

- sabah , erkenden .

o gec e kon.u k kalacaktı . Kad m ivediyl e v e kocas ı

evd e hald e bun u söylemiş , Refi k d c kabu l etmişti . - Ağabe g be n gedi p camidek i eşyalarım ı

- gerik . Be n den g yaparım .

- Hayd i gedek .

Kadın, doyurmada n bırakmadı .

Karınlarını doyurdukta n sonr a

Kadın, arkalarında n bağırıyordu :

- etmeyin , işiniz i geli n hâ .

Camiye vardılar . heybeye , torbay a

Çamaşırları da . (Zate n ka ç çamaşı r vard ı Refik , yatağ ı d a sırtl a

elverişli i biçimd e güze l bi r den k yaptı . İşlerin i bitirdiler .

- Se n Safo'lar ı örgendin , oray a get , be n d e Husso'lar a geder ,

Husso'ların d a iy i insanla r olduklarını , vedalaşma k gerektiğini anlatt ı Refik'e . O d a uygu n buldu :

- Hayd i get , gel .

Kapıy ı açan , oldu . "Türko"yu heme n tanıyıp içeri aldı . Huss o ahırdaymış , komşularl a birlikt e

"keç e dövüyor"muş . Anası evdeydi . Ertes i gü n saba h Tutak' a gideceğini , oğluy l a

323

bi r dah a Tuta k

öyl e istediğini ,

içi n ço k üzöldüğün ü anlattı .

üzüldüler, on u

halanı n oğlun u d a b ü gec e burad a

okuyacağı mı ,

v e

de , yaşl ı kadı n d a

dediler.

Safo'ların d a ayn ı önerid e bulduklarını , onlar a sö z

söyledi. Dah a ço k beklemeyi p ahıra , Husso'yl a d a vedalaşma k üzere , oradakilerin ellerin i öpü p çıktı .

Ahıra

İnsan

Bokla n temizlemişler , sama n dökmüşler . Omda uzun , yuvarla k bi r şey . 6- 7 kiş i dizilmiş . He p birde n bi r ayaklarıyla yuvarlıyor , yin e he p birde n öbü r ayaklanyl a vuruyorlar .

sonr a onla r yorulacak , başkalar ı yuvarlayı p vuracak .

Vur h a

Önce güzelc e serilen , desenl i

içi n ortaların a v c uygu n yerlerin e

bastınla keç e olsu n konuk odaların ı

hala y tutanlar .

Köylüler , topluc a

d e konan , sonr a hah , kili m gib i dürülc n yünler , bastınl a

Keç e olacak , evleri n öneml i yerlerini ,

konusanlar , türk ü (Kürtçesini)

bi r Düğün , bayra m içi n böyl e bulmuşlardı .

gelerek

olduğ u B u yalnızca kızların , kadınları n olanlar

tüm ü erkekti . Yalnızc a kadınların , kızları n biraray a i ş yapara k eğlendikler i d e

E l değirmeniyl c bulgu r işler , yalnızc a erkekleri n y a d a

d e olsa , karş ı cinste n

Kapıdan , bacada n

ilintil i

ilgisi z kalmazdı . Hel e

sevgilerin i gösterirlerd i Kızları n d a b u fırsat ı yakaladıkları , y a d a birşeyle r ilettikler i olurdu .

kalın sızabiliyordu. bir

örülş c d e

gönüllere ,

- Vu r h a vur !

n c denl i kalı n yo l bulu p geçiyor ,

takma k Şaşma z

sözle r

Vuruyorlardı. Birşeylerde n hın ç alma k istercesine . Yuvarlanı p yuvarlanıp vuruyorlard ı keçeye .
Duygul u duygul u sesle r

Bi r fırsatt ı işte . Kims e d e b u fırsat ı kaçıрма k istememiş , gelip katılmışt ı cümbüşe . B u arada ,
ahırdak i hayvanları n kim i tatlı

tatlı gevi ş getiriyor , kim i

iyor , kim i yatmış , kim i

ayakta, kim i işeyi p sıçıyor , kim i d e dönü p dönü p cümbüş e bakıyordu .

Manda, inek , öküz , tosun , san inekte n çıkan , danasın a yöneli k türkülere Vurdukç a

"köt ü

Yen i doğurmu ş ola n kıs a boynuzl u

de , gürültüy e v e

Aşklarını , özlemlerini ,

m ı düşünüyörlard ı

vururlarken? Kimbilir ! Husso'nu n yanındak i uzu n boylu , kar a kaşl ı

325

çarşa f

kara gözlü , zayıf , sivri yüzlü olan , herkeste n dah a dah a coşkuluydu . Vurma sırasın ı kimsey e verme k istemiyor ,

sallıyo r sürekli . İşt e karşıd a d a bi r yaşl ı

Başınd a takkey e benze r bi r

V e içl i içl i

mendilini türk ü kişi. birbirin e Yanık

mırıldanıyor. "İnsan , türlü.

Husso !

türküle r söylenirke n için i çeki p

bi r yaratık" . Herkesi n düşünces i d e bi r

Birkaç ke z böyl e bağırdıkta n sonr a anca k duyabild i cılı z sesini .

- Türko , se n misin , gelsene ! Husso ilgiyl e gitt i yanma . -

Husso , be n vedalaşmay a geldim . Halamı n oğl u geldi , ben i

yarın

- Nereye ?

Husso d a

v e anasın a anlattıklarını , Husso'nu n kendisin e d e anlattı .

Kapıya doğr u uğurladı .

Safo'lara vardığında , Safo'nu n babas ı d a gelmiş , konukl a söyleşiyorlardı. Yats ı sonrasın a de k söyleşildi . Bi r kahvalt ı dah a

yapıldı. Yatakla r serildi . V e herke s

* *

Çok

Kötürü m kı z

kalktılar . Saba h ezan ı bil e okunmamıştı . Herke s

Çünk ü ço k

birinden ,

Kendi şalvar ı yıkanmış , kurutulmuştu .

Sıra

Abdestle r alındı .

Çorba, tereyağ , yumurta , peynir . Karınla r doyuruldu . Kadın , bira z da yo l a zığ ı yapmış , küçü k
bi r torbay a koymuştu . Artı k

zamanı.

kar a

göğsündek i

altında n

Safo'ya baktı . Kalı n entarisini n altında n bil e

tomurcuklar bell i olan , esme r güzel i

alevli ışıkla r yansıtan , uzu n kirpikli , güzel , güzelde n d e güze l bakışlı ,

v e kar a kar a gözlerinde n boncu k gib i yaşla r

326

Ağlamaklı bir sesle :

- Dah a hiç gelmeyecek diyebildi .

Küçük sevgilisiyse :

- diyemedi .

İki küçüğü n herke s farkındaydı . Am a elde n n e gelirdi? Sevgileri , kendilerinde n çok büyü k ola n sevgililer , birbirlerin i bir dah a ayrılacaklard ı bira z sonra .

Refik davrandı :

- Biz e "müsâade" . Ge ç kalmayalım . Yolumu z uzun .

- uğurlayacağız .

- Zahme t olma z mı ?

Birlikte Am a önc e camiy e gidilecek , nama z kılınacak , sonra oradak i eşy a alını p çıkılacaktı . Safo'nu n v e anasını n camiy e gitmcsinse o saatt e hiçbi r anlam ı yoktu . Safo'nu n

- Si z şimdili k sonr a siz e habe r veririz , uğurlamay a

dedi . -

Ve yalnızc a erkekle r gittile r camiye .

Büyük hoc a Moll a Nası r v e Hâfi z Celâ l d e gelmişlerd i saba h namazına. Hâfi z Celâ l Refik' i tanıdı , bi r sür e büyü k hoc a namazı içi n hafız a "işaret " etti . Hâfi z namaz ı kıldırdı .

Namaz bite r bitmez , gidi p büyü k hocay a durum u anlattı . Halasının oğlunu n geldiğın i v e gitme k zorund a olduğun u v c heme n gideceklerini söyledi . çok severd i onu . Çok üzüldü . Am a enge l

- Alla h işin i zihnin i açk etsin , n e diyelim , git !

Fakiler d e duyduklar ı gideceğini . Onlar d a üzüldüler .

Büyük hocanı n elin i öptü . Hâfi z d e elin i öpeceğ i sırada , o:

- Be n dedi .

Refik d e büyü k elin i öptü .

Büyük hoc a evin e gitti .

soğuktu , am a gelmişti . Kai m ikişe r yün çorap , çarıkları n yerleştirilece k kalı n keçeler , bunları n

giyilmesine elverişli i büyüklükteki i yü n eldivenler , baş a geçirilen v e kulaklar ı d a için e ala n ön ü aç ı k yü n başlık , ayrıc a kafaya , boyuna sarıla n yü n kaşkol , kalı n yü n

Refik, iplerinde n kolların ı geçirdiğ i deng i sırtın a aldı . Dengi n üstünden de , içind e kitaplar , buluna n heybey i yerleştirdiler . Yükün heme n tümün ü o sırtlamıştı .

- Ağabe g hepsin i "bene " (bana) he ç

- Se n dah a küçüksün . Se n d e torbasın ı alırsın .

vedalaşma k istedi . Osso , Tâhâ , Şehmus ,

Ve Seydo ,

- Bi z d e geleceğiz . Köyü n dışın a de k uğurlayacağı z dediler .

Husso d a geli p yetişmişti .

babası , çıktı , v e anasın a habe r vermeye

Ve he p birlikt e camide n çıktılar . Yürüdüler . d a katıldı. Husso'nu n Hammam e v e anas ı Safo , azı k lörbasıyla yetişti .

- Ba k bun u unuttun .

getireceğ in i

ağ ı r ağ ı r yürüyorlardı , Hav a ço k sertti .

ola n yerle r buzlaşmış , bi r yumak durumun a gelmi ş ola n önün ü ta m iy i göremeyece k kadar sarıl ı olduğ u içi n basüğ ı yer i birde n dengesini yitiri p düştü . torbas ı d a bi r yan a fırladı . Am a ağz ı bağı lı olduğ u içi n birşe y torbadan . Yetişi p kaldırdılar . Herkes am a Safo'nu n ilgis i başkaydı .

et , bi r dah a düşme , olu r - Olur , dikkâ t

- Biz i unutu r musun ? - Unutmam .

- Vallah a unutmam . Unutu r muyu m Köyün dışın a Refi k kalabalığ a :

- Arü k si z

Türko, hepsin e ayr ı elin i öptü . Hâfi z Bilâ l de vard ı aralarında . anasının ,

Safo'nun anasıyl a babasını n ellerin i öptükte n sonr a kucaklaşt ı bire r

Am a Safo'y a Herkesi n göz ü önünd e kız a sarılmak ,

gelene k v e göreneğ e uymuyord u çünkü .

- Allah' a

Refik'le küçü k arkadaşı , üzerind e yürüdükler i buzlaşmı ş karlar , ayaklarının "gır ç gırç " ed e ed e yol a koyuldular .

Kartall ı Tuta k arasında , 1 5 yak ı n bi r uzaklı k vardı.

- akşam a kalmada n

-

- Amm a se n

- Hamlamam , be n ço h yürürim .

- Nerd e

- metinler i yürüyere k ezberlirik . He r gü n ayaht a

- Hayd i bahah .

329

Sabahın alabildiğince sert ayazın karşılık , öğleyi n bira z

hava. Çözülme ye başhya n karları n üzerind e Bat ı

Ayakla r bira z üşü r gibiydi , am a gövdeni n kala n kesimi, bat a çık a zorlanmakta n bile . Karları n üzerinde oturu p bira z kahvalt ı yaptılar . Sonr a yin e

Zorlu, çilel i bi r yolculuk . Refik , arad a bi r dönü p küçü k arkadaşın a bakıyor:

- Nasısm ? Diy e soruyordu .

Oda:

- Eyim , diy e karşılı k veriyordu .

olduğun u söyles e d e yorulmuştu . Refik'i n ardında n sürükleniyordu. Düş e Refi k d e ço k yorulmuştu . Çünk ü yükü , oldukça kada r varmay a çalışıyorlard ı Tutak'a . akşama aya z artar , tip i çıkabilirdi . Am a Refik , küçü k

korkutmuyordu . He p rahatlatıc ı şeyle r söylemey e çahşıyordu. d e

- O kız ı ço h sevdi n mi ?

mu ?

- Hayd i söle söle utanma . O d a sen i sevmiş .

- Bell i

- O sen e ala h m ı (san a alalı m

- Be n ohirim , ohuyu p âli m olacam . - Gen e Kız , elinde n alaca h - Be n on u ali m d e ner e

- Bi r ev e

- Böyümeden , ço h evleneme m

ya .

- Se n bilirsin .

Öğleden sonr a ik i saa t dah a yürümüşlerdi . Derken , Tutak'a Tepey e çıktıklarında , karşıd a gözükiyord u Tutak . Akşam d a yaklaşmıştı .

geldi k sayılır .

- Ço h yoruldu n mu ?

-

- İsterse n bira z

Biraz oturdular . Yin e karlan n üzerine . Am a altlarında hal ı seril i gibiydi. Yaylıverdiler . Sonr a kalkı p yin e Bi r saa t sonr a d a vardılar.

Kapıyı açı p içer i adı m attıklarında herke s evdeydi . Büyü k heyecan. Özellikle"bibi"de . "Bibi " sevinçte n ağlıyordu .

gibi. Büyükleri n ellerini n öpülüğü . Hizme t için koşuşmalar . Üst , baş , el , aya k çıkarılışı . Ayakları n suya sokuluşu. Sonr a tandır a ayaklar ı uzatı p ısınışlar . Tatlı ,

"enişt e Ahmet" , evi n te k kız ı Gülenaz , Refik'i n karısı Huriye , ("ke l fesat") , He p

Yenecek, içilece k şeyle r getirildi , karınla r doyuruldu . Sonr a yin e söyleşmeler, şakalaşmalar . Yatan a de k sürd ü

Çocukların oyunlarını n çekiciliğın e kaptırmıştı kendini . B u

yüzden okumayı bir kaç gün b i "Kayma" v c (topaç)

v e

çıkılıyor ;

bırakmış , oyunlar a dalmıştı .

Ço k gelmişti . Taht a alınıyor , bi r yere , bi r

Ço k coşk u veriyord u bu . He r kaymada ,

dünyalar a doğ r u hızlanılıyor , yıldızlar a gidiliyord u sanki . Kayma tutkun u çocuklar , kayarke n

düşm e tehlikesin i göz e alara k hızlanıyorlar , koşuyorlar , kendilerinde n geçiyorlardı .

doymuyordu kaymanın . Düşmeler , kalkmalar , kayıla n nesnelere birlikte ta a uzaklar a fırlamalar , ellerin ,

sıyrılışları, üşümler , çıkık

gidiyordu.

yüzü n - gözü n Ko l - baca k burkulmaları , kırık -

doğ r u kaymay a

Doğald ı bütü n bunlar . V e hiçbiri , kaym a

Elin e bi r taht a parças ı

bi r dah a kayıyor , b i dah a kayıyordu . Soğukta n el i ayağı dökülmüş , üst ü - baş ı ıslanmış , dahas ı yırtılmış olara k

bi r d e evde aza r işitmek ,

n e yapsalar , n e etseler ,

b i türlü .

pahasın a d a tutkun u çocuklar ı

gib i olsa da ,

yin e kaymay a koşuyord u çocuk . B i dah a sözveriyor , am a gönlün ü

daha kayıyordu .

olduğ u zama n

"Vızık". Kim i

"topaç "

birinc i

getirilmiş

çakılmıştır. Uc u b u

Ucunda , yan i armudu n

sarılır . İpi n bi r uc u d a eldedir ,

kaldırılan v e yaylaştınla n kolla ,

akl ı

içi n bi r daha , bi r kalıyordu .

a d d a uygun . olmalı . Armu t biçimin e

yerind e d e kabar a bi r ip , sicim ,

bağlıdır . Yukar ı biçimd e sallanara k yere ,

"Vızık" , döne r d e döne r

daha iy i dönmes i içi n d c buz u n üstün e

üstünde . Coşk u veren , işt e onu n b u dönüşüdür . Y a

döndürölür. Y a d a kırba ç gib i bi r

"Vızık" döndürme k t e güzeld i kuşkusuz . Am a kayma k başkaydı .

332

*

kızađı m Kūçücü k bi r Őeyd i b u kızak . O yaŐt a bi r çocuk ũzerind e o kadar . Kayma k içi n elveriŐliydi .

Kızağı ah r alma z tepeye . koşa , soluy a soluy a vardı . Ve kaymay a başladı . Gidiyord u bũtũ n hızıyla . "Basra'ya , m i gidiyordu? Kanatlanmı Ő uçuyordu . Bi r amac a bi r â n ũnc e

gib i bi r coşk u taŐıyord u içinde . gitti . V c ta a aŐađılarda durdu . B i dah a yukar ı çıkı p kayacaktı . N e va r ki , gŕmũŐ Kızağ ı içi n kızdığ ı belliydi . Sŕylen e sŕylene v e kızağı m ger i almakıi n koşuyordu . Sonund a varı p yetişti .

- Ve r kızağımı , be n

- N'olu r bi r ker e dah a kayım .

- Olmaz !

- Se n gi t kitapların ı ohu .

- Şimd i ohuma k canı m

- Bizi m buraya içi n m i geldin ? Ohuma h içi n

mi?

Memet, eki p aldı . O d a bak a kaldı . Yin e d e

izlemekte n alamıyordu . Meme t kaydı , b i daha , b i daha kaydı . O d a imrenere k bakıyordu . geldi i o sırada . Memet'in alı p on a

- Hayd i se n d e

Bu ke z Meme t ierlerke n o gidi p kayıyordu . ũzerinde n başladı . Hızlandı k a hızlandı . N c va r ki , deđiŐtirmiŐti . Gitti , gitt i v e bi r kayay a olanc a hızıyla çarptı . Kayı k bi r yana , o d a bi r yana oracıkta . BayılmıŐtı . Koşu p vardıla r yanma . Fayık , kaldırmay a çalışırken , bi r Şe y old u diy e ağlıyordu . Daha bũyũ k geldiler , yava Ő yava Ő kaldırdılar . Bi r sũr e sonr a kendine gelmişti . Am a kol u o k ağrıyordu . Bũyũklerde n bir i sırtın a

ev e gŕtũrdũ . Bibis i on u b u durumd a gŕrũnc e ağıt ı kopardı . Heme n koluyla ilgilendiler .

- gŕtũrek . - Hayd i gŕtũrek . Alı p gŕtũrdũler .

Başı kocama n sanlı , bum u dolm a gibi , ka t ka t giysili , koca kan . - çıkıkta n ço k iy i Kol a baktı ,

- B i şe y yoh . incinmiş . Şimd i sararım , bi r - ik i kalmaz geçer .

Bir şeylerl e sardı . Karşılığınd a da , götürüle n

Eve gelinc e Memet'i n tutumun u anlatt ı anasma : - An a b u Meme t va r

aldı .

- Dura n kızağı m alınc a beddu a etti . "İnşalla h Memet d e oradaydı . Anası :

- Ke l fesat , se n beddu a etti n de , oğla n düşt ü

O , bi r te k Ağz ı d a

dedi .

Seni n

Se n on a kâfiri n

Memet başlad ı kendin i savunmaya .

- An a be n n e etti m ona? Kend i düştü . "Zeten " kaymasın ı bilmir .

ney i bili r ki .

Anası elindek i süpürgey i fırlatt ı

- Sen i dölü . Bi r d e hee !

Ve Memet' i önün e kaü p

* *

Ahmet enişt e ("Cın k Ahmet")

- B u oğla n buray a yemeye , içmeye , oynamay a m ı

Ne k i Refi k vardı . V e babası , Refik' e karş ı pe k iler i gidemiyordu . Refik, dayısını n oğlun u övere k v e d e sağd a sold a anlatıyordu onu .

O d a artı k okumas ı gerektiğ in i düşündü ; evini n yolun u tuttu. Elind e kitaplarl a vard ı müftüye . Müftü , görü r tanıdı . Müftünün elin i

- Berhuda r o l oğul . Deme k

-Hee.

- E y oldu , ey . Be n sen e yaz ı d a

Müftü Şükr ü Balei'mı n "hattatlığı , he r yerd e söylenirdi . Türl ü türlü türl ü türlü boyala n vardı .
Yazdan , inc i gib i

il k ders e "Kur'a n v e hadi s ezberi"nden ,

yan i kutlu , uğurl u olsu n Dah a sonrak i günlerd e de ötek i dersler e geçilecekti .

335

bağlı olduğu bir

kasabasında, Kürtler süren

"bey" denir . Her birinin en

Ağrı

Kentin içinde değilse

hayvancılığın baskın

köylerinde , çoğu ve oldukça sert geçen , uzun

yirmi - otuz) köyü

"bey"ler (beg) , egemendir . Büyük ağalara , genellikle

üç - beş

bulunur. Kışlarla "bey"ler , halkın değişmez gerçeklerindedir .

da, beyler ede "Tanrısallık "

Beylerin kimini yalnızca

hemde

Hâlis bey , İbrahim Bey gibi . Kimiysen hem

gibi . Yalnızca "bey " olanlar da ,

Hepsinde Tanrı adını iş yapma , bekçilik etme özelliği görülür ,

Halkın genellikle yoksul ve "dünya

da geçerlidir . Tutak ,

Aynı durum

kurulu, en eski ilçelerden .

kıyısında

köy .

(Kaymakamlık), minarel i camis i v e küçü k bi r

köylerden. İçind e Türkle r bir

oynayan

siyasa l

çatışmasın a tam k olunur .

partilere , parlamentoy a

d e

çaph v e

Kürtler . Sürekl i

d a e n büyü k ro l

girerler . alırlar . Yan i Tür k - Kür t

Kürtler e sahi p

olurlar .

Bey , Bedr i

uzantıs ı d a bulunur . Kür t

çıkma çabaların ı sergilerle r hal k arasında . Am a "resmi " makamlarda ,

Kürdüz " demezler . Tersine , koy u "Türk " v e

Tutak'taki heme n hi ç eksilmeye n Tür k - Kür t çatışmalarında , küçü k

olara k ortay a atıla n Tür k beyle r

Bey gibi) ile , Kür t beyle r birbirlerin e girerler , birbirlerin i öldürürler .

oynaştığı söylentis i çıka n Reşi t Bey , Tutak't a

Bey , "kahraman " olara k ortay a atılıp ,

On u be n öldürdüm! " demiştir . V e Bedr i Be y de , "Kürtler " fârafmda n öldürülmüştür. Reşi t Bey , Hâli s Bey'i n kardeşidir .

Müftünün evl i öldürülmüştür.

Türk - Kür t çatışmasında

kimselerin bu

gizli

oldukları ,

yer

halde , yılmaz ,

olan

Yani soyadları güven ,

gerçekte güvenilir , cesur , yılmaz , olmalarına yetmediği gibi , bu beylerin soyadlarını

336

olması

yöredeki "Türklerle Resmen Hâli s

vazgeçmelerine yetmiyordu . DP'de n milletvekil i olacak ,

yasayla ,

Yassıada'ya gönderilecek , ünl ü mahkemed e Türkçey i güçlükl e

V c 2 7 Mayıs'ta n sonr a çıkarılaca k

yöneli k olarak , kim i kardeşleriyle birlikt e ail e bireyleri ,

başk a kesimlerin e göçmey e

N e va r k i dah a sonra ,

eskis i gib i olduğu , beyleri n dah a d a güçlendiğ i görülecektir .

Tutak Müftüs ü Şükr ü Balc ı da , küçü k çapl ı Tür k beyle r yer almaktaydı . Yan i madd i durumu , ort a

Türk olma k a birlikte , Kürtlerle ola n

dost olma s ı v e tutumunun

dah a iyiydi .

için e

Reşit

Kürt beylerle iy i ilişkil e r içindeydi . Belk i d e evl i

yolundaki söylentiler , müftünü n b u

kaynaklanıyordu .

Müftünün, bir i öğretme n ik i d e

Selim Balc ı , iy i bi r

"dinsiz" olara k nitelenirdi . Bunu n aksatıyor olmasında n iler i

vardı . Seli m v e Mustafa .

tanınırdı . Am a kimilerinc e

Seli m Bey'in , kim i namazlar ı söylenebilir . "dindarlık "

baskın oldu ğ u için , bi r "müft ü o ğ lu"nun , "ço k sofu " olmas ı

bekleniyordu.

sofu "

e ğ ilimde, "laiklik "

ö ğ retmenlikl e kola y kola y

Devlcti'ni n o dönemlerinde , mill i

ödünle r başlatılmamış t ı daha .

Müftünün ail e bireyler i içind e c n göz e çarpan , karısıydı . İ k i metreye yakı n boy u vardı , şişmandı . V e o

"açık" bil e sayılabilirdi . Çarşa f fila n

"efend i

pe k çıkmazd ı kocası .

Müftü, kıs a boylu , esmer ,

ölçülerin e

çünkü . Kocasına , yan i sesleni r ols a da , egemendi . Onu n

şişma n arası ,

bakışlı ,

katmerli derili , geni ş alınl ı v e oldukça zek i bi r adamdı . Föt r şapk a

kesiminde n seçilebilme k içi n olmalı . Şapkasını ,

bil e çıkarmadı ğ ı

Makamı , ik i katl ı yapıda n

oluşan, bahçeli , bahçesind e ar ı kovanlar ı buluna n evindeydi . Halıla r seriliydi. Halıların üs t üst e serildi ğ i , çevresind e d e hal ı yastıkl a r

bulunan sedird e S1 k s1 k fetvay a gelenle r olurdu . Müftünü n işi kola y değildi . Çünk ü yasalar a ter s düşmemey e çalışırdı . Korkak denece k derecede , hükümeti n politikasına , yasalar a davranmaktan çekinirdi .

*

- Müft ü efendi , gurba n olim , be n bi r "po h

- N e yedin , n e

- Bi r "po h yedi m ağzımda n

- Tevb e Ol a se n n e

- Hel e du r k i gurba n olim , başım a nele r geldi ! Başı m

old u oğul ?

İriyan, kemikli , çilli , gü r kaşlı , uzu n bıyıkl ı gen ç bi r

"Yüzüm ayağı n altına " (yan i utanıyoru m ben i bağışla) diyere k başladığı olay ı anlattı :

Tezekliklerden komş u teze k çaldığın ı görmüş . Bi r se s çıkarmamış, ik i se s çıkarmamış , sonund a dayanamay ı p uyarılmış ; bi r daha çalmamasın ı Geli n görü n ki , kadı n suçun u etmemiş, üsteli k de , "mele k gibi " yüzün e hi ç d e yakışmıyaca k biçim d e bağırılmış - çağırılmış . Adam a "iftira " bil e atmaya kalkmış . Ada m kızınca demi ş ki : "Eğ e r b i dah a be n d e yatırıp s.mezsem ; üçte n

dokuza şart " ağı r bi r şey . Kannm , yan i bun u ağzında n kaçıra n kişini n karısının "ü ç talâkl a boş " olmasın a yo l

Ada m eğer , teze k çaldığın ı söylediğ i kadını , dediğ i gib i "yatırıp şe y etmezse" , kend i kans ı "üçte n dokuza" , yan i bütünüyl e "boş" olacak .

adam :

Şimd i söle gurba n olim , be n "n e po h

- Oğ u l seni n işi n zor .

Adamın karıs ı d a durumu n ciddiliğ in i kavramı ş

göre kadın : ge t o şe y d e b u

Şimd i ada m n e Tezeğ i çala n nasıl tutsu n d a "yatırı p şe y etsin" ? Hayd i yatın p dediğ in i yapt ı diyelim; bu , bi r "zina " olma z

- Müft ü efendi , gurba n olim , bi r yerin i bul , ben i

d e sen e bi r ko ç

- Seni n seni n olsu n oğul . ağzında n om çıhtıys a on u

- gurba n olim , ta m öl e

Genç ada m bi r dah a anlat ü söylediklerini . Müft ü yüzün ü buruşturdu, kafasın ı Sonr a raftak i kitaplarda n "Al i Efendi Fetâvası"na uzandı . Sonund a bi r çözüm

- Se n o karıya "be n d c sen i yaürı p s.mezsem. " deriken , bi r zamana bağlamadı n mi ?

- Yan i -

gün ü sen i yaürı p (hayır) , öl e demedim .

- Ama n gurba n

hee ?

müft ü efendi , Alla h sende n raz ı olsun , bc q

- Hee . o kar ı ölür.se , o zaman a "keder " (kadar) yapmadığ m karı n bo ş olur .

- Ölmez , o ka n ölmez . bab a k i ölsün" .

- Hayd i ge t dah a el e hal t etme .

- Alla h olsun , Alla h çocukların ı bağışlasın .

Adam müftünü n elin i öperke n so n derec e memnundu .

s u içindeydi . Bibisi , üstün ü

ders i yapıyor , arasır a d a çocuklarl a gidiyordu. Oyunda n döndüğünde , üst ü

kur u giysile r veri p giydirdi . Arkasında n d a bi r müjd e verdi :

- Tenekeci i Mevli't'gii e gedeceyik . Onlard a

gib i

Tenekeci karşılıklı oturmay a

onları n

şe y var , içind e

Zama n zama n

Tutak'l a iy i duruml u olanlardand ı "Gramafon"lar ı bil e vardı . İşt e "içind e cinle r

varımış gib i sesle r

çalınmay a başladı .

söz ü buydu .

Karşılandılar , oturtuldular . V e

Aygıt v e aygıtta n çıka n sesler , ço k "acayip "

vc garaiplerdendir " diy e düşündü . geldi. "Dcccâl'i n âlet i olmasın? " insanlar var . b u

alâmetleri"ndenmi ş gib i "İçind e y a cin , y a d a küçü k

Am a

allına, girer. onun, görüp

nasıl çıkabilir? " Bi r şey e yoramadı . B i yandan dikkatl e dinliyor , b i yanda n d a aygıtı n o yanına , b u yanma ,

bakıyordu . "İnsanla r bunu n için e

girer. " Kafas ı al ı üs t

orasın a burasın a bakmasını , incelemesin i v c

Evi n

Sonr a bi r

Bu arad a "cin"lcrdc n konuşulmay a başladı . Çünk ü "Erzuruml u

(cinci) hoca " gelecekt i o akşam . Onlar a

komşuya gidilecek , komşunu n "ci n tutan " kızm a

"Zavallı kı z kurtarılacakl ı cinleri n

Hoc a dah a

"Zincire vurulmu ř

Yaln ız hocanı n

heme n heme n te k konusuydu . Övölüyord u sürekli .

bil e

d e

"Cinler e "cinli"ymiş .

Erzurum'dan

gidecekm iş"miş.

"Cindar hoca " geldi . Uzu n

"Cinlerl e uğraş a uğraş a ada m öyl e olmuş"muş . "tâ a

Buradak i "cinliler i kurtardıktan sonr a ger i

Uzu n v e kar a cübbeli .

Uzun boylu . Kar a bi r adam . Kuşkulu , ölkeli , "ci n cin "

340

- Buyur hoc a efendi

Sedirde, minderi n üstün e buyur edildi . yastı k konuldu .

Hoca di k di k bakışlarl a çevresin i şöyl e bi r taradıkta n sonra ,

düzeltilti , cebinde n uzu n çıkardı . Önün e bakara k

çekmeye koyuldu . bi r d e silkeleniyordu . V e dudakları kıpırdıyor , birşeyle r okuyordu .

"Cin tutmuş babası geldi . Hocayla birlikt e oradakileri , evlerine davet ediyordu . Ama değil , bi r - ikisini n gitmesi uygun görüldü .

- Bib i bi z d e gede k mi ?

- Bilme m k i oğul , ayı p olma z mı ?

Yavaş konuşmuşlard ı aralarında . Sonr a açığ a vurdular .

hiçbi r sakıncas ı söylendi .

Ve hoc a önde , toplanı p gittiler .

Halı, sedirl i v e bi r Hoc a yin e baş köşey e buyur edildi . Bi r sür e sonr a "ci n tuttuğu " kı z getirildi . yaşlarında güze l bi r kı z . İlk bölü k yapılmı ş saçları , arkadan , kalçasın a dek sarkmış . Uzun entaris i ka t kat . Boyluca . Ürke k bakışlı .

hocaya korkuyla bakıyor .

Hoca, kızl a bi r odada , yalnız bulunmas ı öyle söyleyinc e bitişikteki küçü k bi r Yalnız hocanı n nele r kapını n

Hocayla öyl e anlaşmaya

O d a bakıyord u kap ı aralığından :

Hoca cübbesin i çıkarı p bi r yan a koydu . Kı z a

- Cinleri n adın ı söyle .

- Ne cini , ci n yoh .

- Söl e kı z . Adların ı söl e ki , seni .

- Vallah a yoh .

v c işin i anca k

bakılacaktı .

- B i Şe y ki .

- D e kız , ben i uğraştırma .

- Aman , herif e bah , be n n e deyim , b i Şe y görmiri m k i deyim .

341

-

- Vallah a d a Hoca kızmay a

d e

Gidi p

onda n

d a

cebinde n bi r i p çıkardı .

- Ba h b u ip i görürsen ? Sölemese n sen i direğ e bağlarım .

dögerim.

Kız ağlamay a başladı . Hoc a dah a d a kızdı . Öfkesinde n gözler i

iri açılmışü . Kızm k i d e

- Ben i

Hoc a kız ı saçlarında n yakaladı ,

Ac ı ac ı yükseliyor .

karışmaktan

kurtaracağına inanıyorlard ı çünkü .

Hoca

çek e götürü p direğ e bağladı . Kızd a bi r

b u herifi n elinden ! Ben i

Anası babas ı çığlıklar ı duyarke n kıvranıyorlar , am a

Hocanın , kızların ı

elinde n

dövme k içi n saldırırke n b i yanda n d a aye t v e du a okuyordu. N e k i okuduklarını n tümün e yakın ı yanıştı .

d a kız ı n durumun a acıyordu , üsteli k

anlamıştı. Yanındakiler e

- B u hoc a kar a câhil .

olduğun u

- Se n n e bilirsin , o deri n hocadır . Se n çocuhsu n Hoca , vallah a câhil . Ohuduklann m hepis i

duayı d a he p yanmı ş

Oradakilerden bir i iyic e anlama k

- E y hel e du r se n n e diyirsin , ci n

Ayet i de , yan n si z d e geli n müftüy e diyek .

yo h

Küçük moll a "yok " diyemedi . Çünk ü öğrenmişti ki İslam'da , temel kaynaklard a b u vardı . Herkesi n bildiği "uhru c (e y ci n ge l duası" Peygamberi n hadisin e dayanıyordu . Muhammed'i n kendisi de ,

"saral ı çıkarma " işin i

ci n

"Dua"yl a v e Küçü k

diyere k bun u

anımsıyordu ki , aldıklan

"e't-Tıbbu'n-Nebevî"de okuduğun uanımsıyordu . Ayrıc a iyic e

e n büyü k "âlim"lerini n derleyi p kalem e

deme k ola n

göre ci n çıkarm a sırasınd a deliy e y a d a saral ı hastay a "dayak " d a atılabilir. "Ci n inatçı " olduğ u v e çıkmama k içi n "direndiği " zama n

O sırad a delini n y a d a sarıl ı hastanı n "bedenin e atıla n sopala r

da aslınd a cini n bedenine

342

Bütü n bunla n okumuşt u d a

tutulu r bi r beden i m i

var k i "sağlam

kafasm a pe k sop a vurulsu n

"büyü k

tesir etsin " diy e düşünmüştü . Yine , d e

karş ı

gerektiğini biliyordu . N e va r ki , b u "Erzuruml u

belliydi . Okuduğ u dualarda n v e

belliydi.

Düşündü küçü k

- Ci n

okuyuşlarında n

Şöyl e karşılı k vermey i uygu n

var . Va r da , b u hoc a câhil . Yanni ş ohi r he r şeyi . Türko sözünü n önemsenmediğ in i anlayınca ,
açı p kapı y ı

girdi.

- Se n hoc a câhilsin .

- Ol a se n

- Be n Arapç a ohudum . Moll a

ohudum , şimd i d e

ohirim! Be n sarf ı bitirdim , nahivde n d e ta a "Elfiyye"y c geldim . kelâm, mantı k d a ohudum . Ço k
şe y ohudu m dah a d a ohuyacam . Büyük âli m olacam . Y a sen ? Buray a gelmişin , ayeti , hadis i
"yannış "

Yarı n müftüy e deyecem . Kız ı d a

Deyece m sen i müftüye !

ohirsin . "Ço h

ürküttü . Çünkü

hoca" , şaşkın a döndü . Bu nedenle çocuğun sözünü kesmeden öyle dinledi . "Müftü " lafı da onu

temel kaynaklarında varsa da "resmi

"resmen " onaylayacağı şey değildi .

"cin çıkarma " görevli

Cinci, kız ı bağladığı ip i çözdü . Kız titriyordu . Gözleri de

ıçlı ağladı . Hocada

ağrı ve suçlu

kocaman kocama n olmuştu . suçlu cübbesini alıp sıvıştı .

Cinci hocaları da

kovar"lar ,

Ve söyletme k i içinde

karşılığında da

gerçeklerinden . "Cinleri

yakalamak " için "cinliler e adlarını

alırlar . Alabildiğince

Kimi "a z

kim i "çok

döverler . Kuşkusuz kalmaya yerine

Ve çok ustadlarla halk ı inandırıp

**

"Türko",

Bununla birlikt e

yazı Kur'an , "tecvid" ,

Birkaç a y okud u müftünü n

der s alı p okuyordu . Am a müftü , "kelâm" , "âlet" , "mantık " gib i alanlard a pe k yararlı olamamay a başlamıştı .

olduğ u alanla r d a vardı : Özellikl e "hat" , yan i

çiçekleri",

gib i alanlard a d a iyiydi . ilkyaz gelmişti . Kim i kuşlar ,

ols a

eridiğ i yerlerde , karları n altında n başların ı çıkara n "ka r

ağızl ı nevrü z çiçekler i ilkyaz ı

yaymıştı çevreye . Sevinciyle , coşkusuyla.. . Yava ş

Ka r sularını n çamurlarla birlikt e doldurduğ u v e kabarttığı Mura t ırmağ ı , çamurlu , ölkeli , del i del i akıyord u durmadan .

Karşıdan karşıya

oluyordu . B u arad a yen i başlaya n

köprü yapımı . Kocama n bi r şey , köpr ü yapıla n yerd e vuruyord u

tak" . Kafaların a vurula n kazıklarla r dib e

kazıkların tepesine . "Tak , biraz dah a batmakta n başka bi r dediği gib i b u kazıklar a acıya n d a

hocanın okutmasın ı

bulamıyordu . Şâi r

* *

yanında "talebe "

Duya r duyma z d a

o d e kabu l etmiş ,

"Türko"nun babas ı gelmişti . V e oğlun u alı p götürecekti .

Abdul Hoca , Muş' u n Bulanı k (Kop) ilçesin e bağı l Miliba r köyünde "ima m durmuş" lu . Evin i d e "Simo" da n oray a taşıyı p götürmüştü. B u arad a yakınd a bi r köyd e ço k

okutan bi r hoc a adın ı duymuştu . "Moll a

gidip hocayl a görüşmüş , oğlunu n durumun u anlatmış , bunda n

Moll a

vermişti. Köyü n camii , hocanı n öğrencileriyl e doluydu . Kartall ı köyünde oldu ğ u gib i b u köyd e d e "faki" ler , camid e yatı p

Yemeleri, içmeleri i d e köylüde n sağlanıyordu . KartaHı' d a oldu ğ u gibi . Vc yin e KartaHı' d a oldu ğ u gibi , camini n yakınınd a

vardı.

"Türko" içi n yen i bi r "kulieteyn" l i yaşa m başlayacaktı . Yin e ayn ı

türden

içinde.. .

"Türko"

birlikt e gidecekti . Miliba r köyünü n gelenlerinden v e okumu ş yazmışlarında n

sözlenecekti . Bi r

yaşındaki güze l kız ı

344

Efendi"ni n

d a

"râtib"li, Moll a Zâhir'de n yen i v e dah a iler i dersler alacaktı . Okuyacak , hedef e ulaşma k için : Basra'da, Kûfe'd e bil e bulunamayaca k ölçüde âli m

herkes e birşeyle r verebilece k bi r "okul " niteliğindeki

1 2 yaşm a deği n ola n bölüm ü böyle . Burad a kim i ye r kişi adlar ı değişi k olara k ye r almışs a da , çoğ u aynı . "Belgesel" . Ye r alan kitap , der s adlar ı gerçek ; dinse l konula r d a he r zama n

teme l İsla m

"roman " demeyin . Edebiyattak i "edeb"li "aydın"ı m bili r nedi r "kulleteyn" ? V e bili r misi n onu yaratan Şeria t nas d bi r ilkelliktir ? "Türko " is e onu n içind e

Bili r misin ?

345

İLİŞKİN İLGİLİ

DEMET

hazırlandığı m duyduğu m zama n sevin cim ço k büyü k oldu ; çünk ü b u tü r bilimse l v e cidd i eserler , bizi m

bilgini geçinenleri n dışındak i

çoğunlukl a d a müslüma n

mayan bilginle r tarafında n hazırlanmıştır . Örneği n Kur'a n dizini ,

Flügel tarafından , alt ı

hadi s

d e için e ala

rak muazza m bi r karşılaştırmalı , konula n tasni f edilmi ş hadi s

d a Vensin k tarafından , yıllarc a harcana n bi r eme k ürün ü olara k

yayınlanmıştır.

dah a öneml i ola n elimizdek i Kur'a n Ansiklopedis i b u

kez bi r Tür k sun, uzu n yıllar

adam ı tarafında n

di n v e ahlak

Yaza r Tura n Dur

yönetmi ş

ve yin e uzu n bi r sür e Siva s Müftülüğ ü

bilimler i v e arapçay ı hakkıyl a bile n Tura n Dursu n

eseriyle hurafelerden

gerçe k

ilkelerini n iyic e

hizme t edecektir . O, Kur'an'dak i bütü n sözcükleri n v e terimleri n

niçin v e n e anlamd a

olaylan n akış ı

inmiş , toplu

luğunun geliş i sentezleriyle işlemiştir . B u niteliğiyl e b u ansiklopedi ,

ünlü

1938'de Mısır'ı n of th e

edebiyat ı uzman ı

şehrind e

"Th e

sadec e

adlı eserinde n dah a önemlidir . Çünk ü A .

Kur'an'daki sözcükleri n kökenlerini saptamıştır . Sayı n Tura n Dursu n ise, ayn ı şey i yaptıkta n başka ; alındıklar ı dillerdek i as d anlamların ı

karşılaştırarak sonuçla r

v e dünyad a il k sayesinde b u konunu n müslüma n v e

b u

meraklıları , tama -

an a kaynaklar a v e sağla m belgeler e dayanılara k hazırlanm ı ş bil

gileri eld e etmi ş olacaktadı r .

alanlarda eğiti m yapa n

sosya l v e tarih i umuyorum .

Bu nitelikler i dolayısıyla b u değeri esere ,

büyü k ilg i

Memleketimize böylesin e değeri bi r ese r kazandıra n T .

tebrik eder ,

dilerim .

Kur'an

ve y

İslâm dinini n değil , İslâm hukukunu n d a kaynağıdır. Bunda n dolaydı r ki , Kur'an' m huku k kurallann ı içer e ayetlerinin n e zaman , hang i ola y üzerin e v e niçi n geldiklerini n irdelenip açıklanmas ı ço k önemlidir . Aync a Kur'an'd a sonrada n bir âye t dah a önc e gele n bi r ayetl e çelişiyorsa , önc e gele n ây e

hükümsü z sayıldığında n v c b u husu s Bakar a sûresini n

"He r hang i bi r âyeti n hükmün ü yürürlükte n

dah a hayırlısın ı vey a onu n benzeri n

teyi d edilmi ş olduğundan , huku k

hangi âyetin , hang i âyetl e neshedilmi ş olduğunu n tartışması z

onu n

getiririz..."

saplanması d a öze l bi r öne m

Bütün dille r durmada n

gelmektedirler. Bi r doğruya

Sözcükle r

gazetelerimi z

yitirmekte, yen i anlamlar kazanmakta , değişi k anlamlar a

verme k gerekirse : Ell i yıl önc e

deme k ola n "iğfa l

"ırz a tecavü z etmek " anlamında dilimiz e

bulunmaktadır. Bunda n ötür ü âyetler e anla m verirken , sözcükleri n

140 0 yıl önc e n e anlam a

gerekir .

Çok uzu n öncede n yorulmak bilme z çalışm a

bilme k v e

on a

v e esk i

v e bilimse l kişiliğine ,

bilgisin e hayra n

Sayı n Tura n Dursun'u p "Kur'a n Ansiklopedisi " ad i allınd a

ansiklopedi k açıda n

yalnı z huku k

değil Kur'an' m içerdiğ i bütü n sorunlar ı kapsaya n bi r yapı t olduğunu öğrenme m ben i ço k sevindirdi .

Bu yapıtı n "Allah " maddesin i inceleyinc e Sayı n T .

yapıtını ta m bi r vukufı , objektif v e çağda ş bili m yöntemlerin e gör e hazırlamış olduğun u gördüm . B u büyü k yapı t yayımlandığınd a konunun he r yön ü il e ilgil i herkes i doyuruc u olacağında n v e ülkemizde büyü k bi r boşluğ u dolduracağında n hi ç kuşku m yoktur .

Yapıtı hazırlaya n Sn . T .

v e yayınlayaca k

şimdide n

Prof. Dr .

Üço k

347

Bundan birkaç

ve hadîs ansiklopedisi

önce bir rastlantı sonucu kendisiyle tanıştığım Tura'nı Dursun, bana, bir

söz etmişti. Ancak bu eserle ilgili bir şey görmediğim için, kendisine sadece eski deyimle: "sayın meşkûr olsun" demekle yetinmiştim. Bu kez inceleme mevzu konudaki düşüncelerimi

amacıyla ansiklopedinin "Allah" ile

getirdiler. maddeyi büyük bir

isterim.

ile

maddesini

önceden

uzun, bazan da

yeniy ortaya çıkaran her din, insanla uzun süre etkisi bırakmayan bir heyecanı da birliktedir

sonra, daha çok duygusallığa dayanan bu

olan inançları, akılcı mantıklı bağdaşurmacı çabasını

ispat eder. bu çalışmalar,

eder.

kısa bir

ona

alır. çaba çok bu çoğu böyle olmakla

inançlara ters düşen

Yeni dini inançların

bırakılan kısaca ve özünü

ya duyulur.

pek az da

gerçekleri n onay a çıkmasın a

kutsal kitapların , çoğ u ke z insanlar ı

ço k geçmeden , bunlar ı yanlı ş anlayanlar a açıklam a

yanlı ş uygulama k suretiyl e

B u konud a

dini n gerçe k yanıyla ,

bağnazlığa vara n yanını n açıklanmas ı sağlanmı ş

bi r bağnazlığ a sapmamasın a karşın , b u

bilg i sahib i olmayanların ,

ke z

so n zamanlard a

bilgisi la m olanları n alanda

görülür . bağnazlık da , alandaki b u bilg i tarafından hazırlana n b u

konudak i bilg i yetersizliğini n sonucudur .

giderme k amacıyl a Tura n Dursu n

başlaya n dinse l

giderilmesinde büyü k yararlar sağlayacağ ı ümidindeyim . Yaza r b u amaca ulaşma k için , bi r yanda n gerçe k kıl ı kır k

başlangıcında n itibare n biline n y a d a iler i sürülenler i bire r

birer

Bütü n bunlar a e k

şimdiy e

kullanılmı ş

artırmaktadır. Sonu ç ölkemiz kültür ü içi n bi r kazan ç

kadar hiçbi r dinse l yapıtl a rastlanmaya n aç ı k v e seçi k bi r

d a ansiklopedini n değerin i bi r ka t dah a

b u yapıü n bi r a n önc e yayınlanması ,

348

Prof. Dr . Tahsi n YAZIC I

Şimdi bi r Kur'a n Ansiklopedisi'yl e karş ı

ansiklopedi, söz ü edile n

B u

karş ılamakta ,

orijinal v e geni ş bi r sözlü ğ ü mahiyetindedir . Bi r sözlü k v e ansikloped i olarak b u aland a il k ke z görülmektedir . Baz ı bölümlerin i okudu m v e

hadi s v e an a kaynaklar a dayanmaktadır .

inceledim. Tefsir , Sonuçlarda baz ı yorumla r Türkiye'de, İsla m üzerin e

sağlayacak, yen i ola y v c anlamlar a gör e

hazırlayacaktır. B u

bi r

da , b u il k ke z

v c kolaylı k

yorumlar a olana k düşünen , büyü k uğraşlarl a ortay a

koyan v e deste k olu p yayım a hazırlayanları , yayınlayanlar ı kutlar ,

ileride b u

çalışmaların ı

d a

v e

mükemmeliyetlere ulaştırmaların ı ümi t ederim .

duyulan bi r ansiklopedi .

DOĞA N

olmayan , am a ihtiyac ı

Müfetti ş

Kur'an Ansiklopedisi . Şimdiy e

teşkilatında a Merke z

olarak göre v yapagelmi ş bi r insa n olara k belirteyi m ki , b u ansikloped i büyük bi r boşluğ u dolduracak . Çünkü :

Çağımı z insan ı artı k öğreneceklerin i c n kıs a zamand a

Çünk ü

heme n aniamaks a oldukç a zor . Aranan ,

öğrenmek ister . Kola y v e

uzmanlarc a bulunabilir .

gelinc e

içinde bulunmas ı

zaman ı yoktur .

insanlara ,

2-

aldıysa bulunabilecektir .

o zama n konuları n bi r ansikloped i kolaylığ ı

Kur'a n ansiklopedis i b u

sağlayacaktır. Arana n kon u kolaylıkl a bulunabilecektir .

hang i ayetlerde , hang i anlamlard a ye r

3- Ayetleri n anlattıkları v e hükümler i alanında İslâ m otoriteler i neler söylemişle r v e n c gib i görüşle r belirtmişle r e yin e kolaylıkl a

bulunup anlaşılacaktır .

4- Ansiklopedini n dil i

bi r di l olara k seçildiğ i içi n karışı k

Tura n Dursun' u

ve karmaşı k konuları n d a anlaşılmasın ı kolaylaştıracakür .

Arapçayı v e konular ı ço k iy i bildiğ in i

ve yayınlayanları , böyl e bi r eser i hazırlayı p yayınladıkları iç i n tebri k
ederim.

Hamza AYA N

349

Kur'an, temel dayanağıdır . Onu n d e ço k iy i bilinmesi gerekir . İy i bilinmesiyse , e n baş t a "kelime"leri n bilinmesin e bağlıdır. Hang i kelime , nerede n nası l gelmektedir , hang i yahu t hangi anlamlar ı için e almaktadır , "kıraa t vecih"i ,

yan i hang i hang i manay a geldiği , İsla m otoritelerinin nası l el e aldıkları , hang i görüş t e birleştikleri yahu t

Bütü n b u yönleriyle bilinmelidir .

bunlar ı topl u anlata n so n derec e azdır . Olanların d a diller i ço k ağırdır . He r Arapç a bile n kolaylıkl a işi n İçinden çıkamamaktadır . Temel İslâm i Arapça'yl a

yo k denece k kada r

Ayrıca şimdii e kada r yazıl ı kitaplardan , yukarıd a belirtile n çapt a bilgiler eld e etmek , kaşı k olmas ı nedeniyl e d e

Şimdi büyü k bi r memnunlukl a öğreniyoru z dünyad a v e ülkemizde il k olara k bi r iş e girişilmi ş v e gerçekleştirilmi ş bulunmakta, bi r Kur'a n Ansiklopedis i meydana

Bu , ço k büyü k bi r Artı k herke s Kur'an'dak i kelimeleri kolaylıkl a anlayabilecektir . Aradığın ı olara k düzenlenmiş ola n ansiklopedid e bulu p öğrenebilecektir . Yaln ız kelimeleri değil , için e konula n d a

Arapçayı temel kitaplarında n okuyu p v c öğretme k içi n yıllarca çab a harcamı ş bir i v e ayrıca bi r hâfi z olara k isterim : Bu ansiklopediyle , Kur'a n ayetlerind e v e ilgil i hadislerd e n e va r n e yok; İsla m otoritelerini n görüş v e yorumlanıl a birlikt e öğrenm e

müslümanlara , inceleyiciler e sunulmaktadır . Bütü n

öğrenciler e v e yürekte n tavsiy e

İsmail GÜ L

LÜTFE N

YAZINIZ

Kulleteyn, kend i alanınd a ço k öneml i bir özelliğedir . B u kita p birço k yönden el e alını p olacaktır . Şimdiden birço k

de düşünölmektedir . Kitab a ilişki n görüşlerinizi lütf e n B u görüşler değ erlendirilecek ; kim i b u ötek i baskılarında , kim i d e ayrıca basılacak , yayımlanacaktır .

Şimdiden teşekkürler .

Görüşlerinizi bildireceğini z P.K.

Üsküdar - İstanbu l